

Erdélyi Magyar Adatbank
Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság

DUKRÉT GÉZA

A bihari turizmus története

Nagyvárad
2018

Partiumi füzetek

40

A BIHARI TURIZMUS TÖRTÉNETE

DUKRÉT GÉZA

A BIHARI TURIZMUS TÖRTÉNETE

Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság
Nagyvárad
2018

A sorozatot szerkeszti:

Dukrét Géza

Szövegkorrektúra:

Mihálka Magdolna

Számítógépes tördelés:

Rozik Beáta,

Szilágyi Gabriella

Készült

a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság
támogatásával

Második kiadás

Készült a nagyvárad ~~europrint~~ nyomdában

Felelős vezető: Derzsi Ákos

Boér Miklós (1905)

A TURISTA HIMNUSZA

*Te vagy nekem a nagy mindenség:
A nap, a hold, a csillagok,
A virág, mely ezer színben ég
És a zengő madárdalok.*

*Te vagy nekem a kopasz szikla
S kőkeblén a némaság;
A végtelen szent, örök titka,
Mit kutatni nagy balgaság.*

*Te vagy nekem a szilaj orkán,
A lobbanó villám szava
És azt hiszem, hogy zengő torkán
Csendül ajkad örök dala.*

*Te vagy nekem a tavasz fénye,
A forró nyár izzó heve;
A sápadt ősz bús temetése,
Fagyasztó tél zordon szele.*

*Te vagy nekem a szent valóság;
Hittel, vágygal, tűzzel tele;
A komoly munka, víg bohóság,
Az imádság és ihlete!*

*Te vagy nekem a szárnyas lélek,
A szív. A mely vágyón dobog;
A szerelem, a melyben élek,
Borús napok és boldogok...*

*Te vagy nekem az örök minden...
Asszony, leány, élet, halál –
S én vagyok az, ki, Örök Isten,
Mindenütt Te reád talál!...*

ELŐSZÓ

2006. május 24-én ünnepeljük az Erdélyi Kárpát Egyesület Bihar Megyei Osztálya megalakulásának tizenöt éves évfordulóját. Egy civil szervezet életében ez már egy komoly időszaknak számít, amely mérleg készítésére kötelez. De e kötettel többet szeretnék nyújtani. Megpróbáltam nagyvonalakban összeállítani a bihari turizmus történetét, a kezdetektől napjainkig. Nehéz és merész feladatnak tűnt, mivel nagyon

kevés dokumentum, adatforrás, irodalom állott rendelkezésemre. Nagyon kevesen próbálkoztak ezzel a műfajjal, s azok is egy behatárolt, szűk időszakban gondolkodtak. Ezért felhasználtam az idősebb generáció visszaemlékezéseit is. Így a teljesség igénye nélkül próbáltam egy hiánypótló kötetet összeállítani a mai turista társadalom számára, de azok számára is, akiket érdekel a helytörténet eme szelete.

De mi is készítetett rá, hogy megírjam ezt a kötetet? Mi vonzott a turizmushoz?

Már gyermekkoromban imádtam a természetet. Öt-hat éves koromban vasárnaponként a szüleimmal jártuk a váradi dombokat, kora tavasztól késő őszig. Amikor már jól bírtam gyalogolni, a családdal mindig gyalog mentünk ki a Püspökfürdőbe, a vasút mentén. Strandolás után mindig az erdőben tanyáztunk, felmentünk a „kráterhez”, átgyalogoltunk a dombtetőn a Félixfürdőbe. Ezek a csodálatos séták még ma is elevenen élnek bennem. Hatodikos diák voltam, amikor olvasmányaim alapján elhatároztam, hogy geológus leszek. Hetedikes koromban vittek el először a Révi-szorosba, azóta ez lett a szerelmem – olyan év nem telt el, hogy legalább egyszer ne mentem volna el oda. Igaz, nem lettem geológus, de az ehhez közel álló földrajz és biológia szakot végeztem el, amelynek még jobban örültem. Ez még közelebb vitt a természethez. Mint tanár áldozhattam turista szenvedélyemnek, ugyanakkor diákjaimat is megfertőztem a természet szeretetével.

Egy kis eldugott faluban, Sáterben tanítottam 23 évet, ahonnan a gyermekeket elvitettem az ország minden részébe. Nagy hangsúlyt fektettem arra, hogy megismertessem diákjaimmal a bejárt települések történetét, műemlékeit, vagy a természeti ritkaságokat. Hétnapos kör-

utak keretében bejártuk a Székelyföldet, az észak-moldovai kolostorokat, jártunk a Duna-deltában és a tengerparton, az Al-Dunán, a Bucégi-ben, a Tordai-hasadéokban. Ehhez a pénzt részben kigazdálkodtuk. Több mint húsz fajta gyógynövényt gyűjtöttünk, selyemhernyót neveltünk, keményen gazdálkodtunk az iskolakertben. De példaképpül állítva a megyében, a falusi nyolcosztályos iskolák közül egyedül mi kaptunk pénzt kirándulásra a megyei néptanáctól.

E kis faluban kezdtem foglalkozni néprajzzal, még a hetvenes években. Előbb tárgyi néprajzzal, melynek eredménye egy magánmúzeum lett, majd szellemi néprajzzal. Igyekeztem összegyűjteni a népi szokásokat, amelyek már csak az idősek emlékezetében éltek. Itt kezdtem helytörténettel is foglalkozni, amely hozzásegített a Hegyköz történeti monográfiájának megírásához.

1989 mindannyiunk életében nagy változást hozott. 1990-ben dr. Tövissi József, volt egyetemi tanárom figyelmeztetett, hogy készül az erdélyi turizmus feltámasztására, amelyben kérni fogja segítségemet. Hisz ismerte iskolai tevékenységemet, a nyolcvanas években ő vezette a fokozati vizsgadolgozatomat, amely az iskolai kirándulások szervezéséről és levezetéséről szólt. Így lettem az Erdélyi Kárpát Egyesület Újraalapító Bizottságának titkára, majd az országos EKE újraalapítása után én szerveztem meg a Bihari Osztály megalakulását megelőző eseményeket, amelyek eredményeként 1991. május 24-én, 64 alapító taggal létrehoztuk egyesületünket. Mivel Bihar megyében nem működtek helytörténeti, néprajzi, műemlékvédő egyesületek, ezért 1993-ban megalapítottam az EKE mellett a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottságot, amely felvállalta ezeket a feladatokat. A kötet második része e kettős tevékenység bemutatásával foglalkozik.

A turizmus történetének feltárásához felhasználtam a korabeli folyóiratokat. Igyekeztem megtartani azok régies szóhasználatát, de hogy közelebb hozzam a mai helyesírásunkhoz, bevittem a hosszú ó, ő, ú, ű magánhangzókat. Az EKE történeténél pedig igyekeztem minél pontosabban ismertetni az eseményeket, így több mint ötszáz kirándulást említek meg, s azok szervezőit. Fontosnak találtam, hogy jelenjen meg mindazoknak a neve, akik valaha is tagjai voltak egyesületünknek. Mindezekkel nem a személynek, hanem az egyesületnek akartam hírnevet szerezni. Hisz kevés az a civil szervezet, amely ennyi embert megmozgat és ilyen változatos tevékenységet folytat. És remélem, hogy még sokáig így lesz.

A BIHARI TURIZMUS TÖRTÉNETE A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG

A bihari turizmus történetét néhai **Somogyi Sándor** feljegyzései alapján állítottam össze, aki alapító tagja volt a Sasok Turista Egyesületének, s aki meghatározó egyénisége volt a bihari turizmusnak egészen az 1980-as évekig. 1992-ben, még halála előtt átadta feljegyzéseinek és dokumentumainak egy részét az EKÉ-nek. Az Ő emlékének szentelem ezt az írást.

A bihari turistákat elsősorban a Bihari-havasok vonzották. De a hegység legelső megismerői és kutatói a tudomány emberei voltak. Az első értekezést **Nedeczky** írta 1774-ben német nyelven, amelyet Tárnaki Mihály tanár fordított magyar nyelvre, 1814-ben. Később, a 19. században, egymás után jelentek meg értekezések különböző barlangokról, az akkori idők kutatóinak tollából, ami azt is jelzi, hogy megkezdődött ennek a területnek gyalogszerrel való bejárása. Így már úgy is tekinthetünk rájuk, mint a Bihari-havasok első turistáira, még akkor is, ha tudományos célt követtek. Nedeczky után többnyire osztrákok és szebeni szászok járták a hegyeket, kiknek értekezéseik német nyelven jelentek meg: **Bielz, Hauer** 1852-ben, **Miller** 1856-ban, **Szatmári** 1861-ben, **Themák** 1872-ben, **Orthmaier** 1873-ban.

Az akkori idők legjelentősebb kutatója **Adolf Schmiedl**, a budai József király politechnikum földrajz, turisztika, történelem professzora volt. 1858 és 1861 között, a Bihar expedition keretében járta be a havasokat és írta meg *Das Bihargebierge* című könyvét, amely 1863-ban jelent meg. József főhercegnek ajánlotta, aki anyagilag támogatta munkáját. Schmiedl Bihart a monarchia részének, vagy inkább Ausztriához tartozónak tekintette. Térkép hiányában helyi lakosok, pásztorok vezették, így leírásai néha pontatlanok. Nem ismerte a Galbina Izbuc-patakját, kísérei azt mondták „hogya vasból lenne a lába, akkor sem tudna oda bemenni”. Nem ismerte a Csodavárt, a Meleg-Szamos forrásvidékét. Így a Meleg-Szamos forrását a Nagyhavas Fontana Recséből származtatja. De munkája ma is érdekes leírásokat nyújt.

Dr. **Koch Antal** az oncsászhai csontbarlangot írta le, ahol 1886-ban **Primics György** végezte az első ásatásokat és a barlangi medve ép

csontvázát találta meg. Az Igric-barlangban **Petényi Salamon**, **Kovács János**, **Kovács Gyula** és gróf **Korniss** bukkantak őssállat-csontokra 1850-ben.

K. Nagy Sándor, aki később az EKE választmányi tagja lett, 1883 és 1888 között három kötetben írja meg az első magyar nyelvű bihari útikalauzt, *Biharország* címen.

1888-ban megalakult a **Bihari Kárpát Egyesület**. Az alakuló gyűlés pontos dátumát nem ismerjük, csupán az 1889. július 27-i közgyűlésről van adatunk, mely alkalommal kirándulást szerveztek a fonóházi (Fánaŕe), a szegyesdi (Sighiŕtel), a mézgedi (Meziad) barlangokhoz, a Biharkapuhoz, Bélavárahoz és Biharfüredre. Az egyesület *Belényes és vidéke* címen turistakalauz megjelentetését határozta el, melyet **Hegyesi Márton** és **Sípos Orbán** szerkesztett. Összeállításánál **Nedeczky**, **Hunfalvy**, **Schmiedl** és **K. Nagy Sándor** leírásait használták fel. Erről a közgyűlésről a budapesti *Turisták Lapja* 1889. évi I. évfolyamának 4. száma emlékezik meg.

1890-ben a Magyar Orvosok és Természet vizsgálók Váradon tartották vándorgyűlésüket, melynek megrendezését a Bihari Kárpát Egyesületre bízták, mely alkalommal egy újabb turistakalauzt jelentettek meg, *Élesd és vidéke* címen, ugyancsak Hegyesi Márton szerkesztésében. A benne lévő térképet Posner Lajos térképintézete készítette, az illusztrációhoz felhasznált 26 kép eredetijét Paur Géza festő és a nagyváradi Fekete fényképész készítette.

1891. május 11-én Kolozsváron megalakult az **Erdélyi Kárpát Egyesület**.

A *Turisták Lapja* 1892. május-júniusi számából tudjuk, hogy a Bihari Kárpát Egyesület május 1-jén tartotta évi közgyűlését báró **Déry József** elnökletével. **Sípos Orbán** alelnök évi jelentésében sokoldalú tevékenységről számolt be. A város és a megye támogatásával a szegyesdi József főherceg-barlanghoz ösvényt építettek, járhatóvá tették az utat, melyen jelzéseket helyeztek el. A közgyűlés elfogadta azt a javaslatot, hogy Biharfüreden menedékházat építsenek. Ekkor vetődik fel először a ma is hiányzó csodavári menedékház építésének gondolata.

A *Turisták Lapja* 1892. júliusi száma arról számol be, hogy a Bihari Kárpát Egyesület vezetősége hajlik arra, hogy beolvadjon a **Magyar Turista Egyesületbe**, mely nagyobb támogatást biztosítana

a bihari turizmus fejlesztésére. A Magyar Turista Egyesülettel együtt 1892. augusztus 13-ra közös kirándulást tervezett, melynek végén közös közgyűlésen kimondták volna az egyesülést. De az országos kolekrajárvány miatt ez elmaradt. Ezután megerősödött az az új irányzat, hogy a BKE szövetkezzen az EKÉ-vel, melyet indokolttá tett a közelség, a közös munkaterület. Ezt támogatta **K. Nagy Sándor** is, aki 1892-ben ezt meg is írta az *Erdélyben*.

Erdély turistasági, fürdőügyi és néprajzi folyóirat,

1892. szept-okt. száma.

Szerkesztőség: Kolozsvár, Belkirály u. 22 sz. – Szerkesztő: Radnóti Dezső. Fődolgozótársak: Hankó Vilmos dr., Hermann Antal dr., Téglás Gábor, Hangai Oktáv, Veress Endre.

A Bihari és Erdélyrészi Kárpát-Egyesület.

Írta: Nonquis.

E címmel K. Nagy Sándor, Biharország Kolumbusa, a ki 3 kötetnyi lelkes turista rajzokat írt e roppant megyéről s megírta rendszeres földrajzát is, a Nagyvárad idei 237. számában nagyérdekű cikkelyt közöl, a mely nagyon megérdemli a bihari hegyek úgy nyugati, mint keleti lejtője turistáinak figyelmét. Érinti a felséges kilátást, a mely e hegység ormáról egyfelől Biharországra, másfelől Erdélyre nyúlik, megemlékezik a szomszédos sűrű érintkezésről, jelzi a turista momentumok sok közösségét, a legnagyobb méltánnyal szól az E. K. E. üdvös tevékenységéről, jeles kiadványairól, sikerült kirándulásairól, s a bihari egyesület figyelmét felhíva az E. K. E. Biharban kevésbé ismert működésére: a hatalmas szomszédhoz való csatlakozást, a vele való közös törekvést ajánlja.

Mi tudjuk ugyan, hogy Nagy Sándor kezdeményezője és úgyszólván megalapítója a Bihari Kárpát-Egyesületnek, de – a mi nem könnyen érthető – annak nem is tagja, mi mégis fontosságot tulajdonítunk felszólalásának és mindkét rokoncélú egyesület érdekében reméljük, hogy ez nem fog a pusztában kiáltónak szava lenni.

Mindenekelőtt teljesen egyetértünk a cikkelyíróval arra nézve, hogy alig vonható határ a két egyesület hatásköre, területe közt.

Mindkettőnek több igen nevezetesen tájpontja épen a közös határra esik; legérdekesebb kirándulásaiknál nem kerülhetik el egymás területét; a mely nagyobb szabású túráknál okvetlenül közös. Turista utak és menedék házak tekintetében közös érdekeik vannak; sőt közös veszély fenyegeti a magyarságot, innen is, túl is.

És ez nem lehet másképen. Azok a hegységek, a melyek keletre és nyugatra kinyúlva valóságos turista paradicsomokkal kínálóznak, egy rendszerhez tartoznak. Megegyező természeti és néprajzi viszonyok jelentkeznek a két lejtőn. Sőt azok a nevezetes és egészen sajátos hazafias, nemzeti, kulturális feladatok, a melyek mindkét részen a lelkes turistára várnak, minden más vidékétől különböznek, de egymásközt ismét csak egyeznek.

A Királyhágó, a bihari hegyek gerincze nem lehet többé határ, választófal, a hajdani Erdély és Magyarország közt, sőt épen itt lehet és kell hogy legyen a legerősebb kapcsolat a kettő közt. A határvidékek turistáinak feladata, hogy a közös ormokon a honnan a szem elbűvölve kalandoz a haza szent földjén, Erdély aranytermő érczhegyei, s a nagy alföld aranykalású rónái közt, egyszívvel karöltve ápolják az Unió magasztos érzetét!

Hogy a Bihari Kárpát-Egyesület testületileg az E. K. E.-hez csatlakozzék, abban lett volna ráció s erős érvek szólottak volna mellette. De ez immár meghaladott álláspont. A bihari egyesület a budapestihez csatlakozott, annak osztályául és jól tette. Hisz nyugatról, az ország szívéből és a gazdag alföldről várjuk mindketten honfitársainkat vendégekül, hogy üdüljenek és lelkesedjenek természeti kincseink élvezetében és ennek fejében lendítsenek kultúránkon és közgazdaságunkon. Hisz a ki onnan hozzánk jön, nem kerülheti Bihart és nem hunyhat szemet szépségei iránt, s a ki a Biharba jön, nem fog ott zsákutcában maradni, nem fog ellentállni a tőszomszéd Erdély mesés varázsának, eljön hozzánk, elmerül a gyönyörűségben, és nem fogja elhatározni tudni, hol szebb, hol jobb?

Itt is tehát közös az érdekünk. Reméljük, hogy a budapesti Magyar Turista-Egyesület jóindulattal fizeti a bizalmat, s a hatalmas lendületű, világszerte ismert Tátra favorizálásában nem fogja mellőzni a félreeső, kevésbé ismert délkeleti felföldet, a hol a magyar turista számára elragadó élvezetek mellett a legszebb hazafias feladatok kínálóznak.

S midőn bihari szomszédaink a főváros Mekkája felé fordultak, s a budapesti Magyar Turista-Egyesületnek nyújtották jobbjukat, nyújtásuk felénk legalább balkezüket a közös munkára, a melyet együttesen egyesült erővel kell végeznünk a közös területen, ha azt hozzáférhetővé akarjuk tenni a nyugot számára, ha értékesíteni akarjuk természet adta javainkat. Ismerkedjünk meg egymással, ismerjük meg kölcsönösen tájékainkat és ismertessük meg másokkal is. Kalauzoljunk el egymáshoz látogatóinkat. Legyünk e gyönyörű darab földön egymásnak minél gyakrabban egyszerre gazdák és vendégek is, versenyezve egymással szeretetben, előzékenységben, szolgálatkészségben. Rendezzünk közös kirándulásokat, építsünk utakat, emeljünk menedékházat! Legyünk ne csak szomszédok, hanem olyan osztozkodott testvérek. A kiknek van egy osztatlan közös örökségük: a rengeteg, a havas.

És e részleges szolidaritásnak legyen formája, konkrét alakja is. A Bihari Kárpát-Egyesület gyűjtsön tagjai közt híveket az E. K. E. számára. Én azt gondolom, hogy ha 50 ilyen akadna, az E. K. E. meghozná azt a kollegiális áldozatot, hogy gazdag folyóiratát, az Erdélyt I frtjával nyújtaná a testvér-egyesület tagjainak. Ezt az ügyet Hegyesi Márton uram buzgósa tudná legjobban nyélbe ütni, a kívül e sorok írójának szerencséje volt ez iránt eszméket váltani. És szerveződnénk Biharban, kivált a határvonalon, az E. K. E. bármely szerény osztálya, a melynek megalkotásában nemes versenytér nyílnék K. Nagy Sándornak, Biharország nagyérdemű Kolumbusának.

A K. Nagy Sándor cikkelye szó szerint a következő:

„Bejártam a mi szép hegyeinket, melyek a pompás Királyhágó heglánc folytatásául le délre egész Királyhágóig, a gyönyörű süveg alakú Dobrináig, válaszfalat képeznek «Bihar-ország» és a Királyhágón-túli kerület, vagyis Erdély között.

Mert nincs és nem lehet valami nagyszerűbb élvezet, mint ezen magas hegygerinczen végig sétálni, vagy lovagolni s gyönyörködni a felséges hegyek és völgyek egymásra halmozódásában és egymásba folyásában. Látni egyik felől Biharországnak, másik felől Erdélynek festői képét, mely elragadó pompával hullámzik le, egészen a szem látóhatáráig!

És amidőn csak még ez ormokon s a határ hegyláncz bármelyikén jártam, minden lépten-nyomon találkoztam Erdélyből hozzánk és tőlünk Erdélybe igyekvő emberekkel s azt tapasztaltam, hogy a határ-hegység két oldalának lakói sűrűn érintkeznek egymással, hogy egymásra vannak utalva.

Nem is lehet az másként szomszédoknál!

A szomszédok vállvetve sokat kivihetnek és sokat használhatnak egymásnak.

A határ-hegyek természeti nevezetességeit vizsgálva, néhol azt tapasztaltam, hogy egyiknek-másiknak hová tartozandósága majdnem kétséssé válik, annyira közel van a határvonalhoz. Ilyenkor aztán elgondolkozám azon, hogy a ki a hegy egyik oldalán levő nevezetességet megtekinti, óhajtaná az megnézni a másik oldalán lévőt is, ha figyelme arra fel volna híva. Erre kell tehát igyekezni!

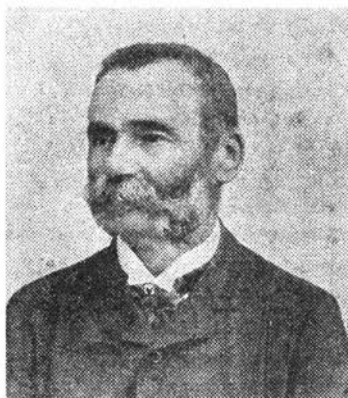
A Királyhágón túl levők szerencsésebbek, mint mi, mert többet és hatásosabban foglalkoznak természeti kincseiknek feltárásával, ismertetésével és hogy úgy mondjam forgalomba hozatalával.

Bevallom, csak felületesen ismerem az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület működését, mert hiszen ezt a mi határszéli városunkban és megyénkben kevésbé ismerjük, mint akár az országos Kárpát-Egyesület Mátrai-osztályát, holott ahhoz semmi közünk, míg az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület itt van a szemünk előtt, szoros és közvetlen összefüggésben van velünk s működése alig határolható a mi működési területünktől.

De bármely felületesen ismerem is, lehetetlenség intéző köreink, Kárpát-egyesületünk figyelmét fel nem hívni az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület működésére.

Ha e tekintetben nem lehetne másra irányoznom a figyelmet, egyedül arra a szép kiállítású és magvas tartalmú folyóiratra, mely Erdély cím alatt havonként megjelenik Kolozsvártrt: ez magában elég volna megértésre, hogy mily helyes és czélszerű módot követ az Erdélyrészi K. E. a szép Erdély megismertetésére. Ez a folyóirat a turistaságot, fürdő ügyet és néprajzot együttesen szolgálja és pedig a legcélravezetőbb eszközökkel, írásban és képekben mutatván be azokat időnként.

De ezen kívül láttam az erdélyi fürdők és ásványvizekre vonatkozó külön lépes kiadványokat, láttam a pompás kiállítású térképekkel és térrajzokkal gazdagon ellátott úti-kalauzt, láttam az Erdély különböző

Czárán Gyula

A Czárán-barlangban – az asztalnál
Czárán Gyula

hegységeibe időnként rendezett kirándulások programját stb. stb., mindezekből meggyőződtem arról, hogy az E. K. E. valódi lelkesedéssel teljesíti igazán hazafias és a közjólét emelésére célzó feladatát.

Be kell látnunk, hogy egy ilyen hatalmas szomszédhoz való csatlakozással többre mehetnénk mi is, hegyeinkre, nevezetességeinkre jobban irányulna a figyelem, ha a természet által egymásra utalt szomszédokkal karöltve igyekeznénk azon, ha a hegygerinczén vezető utakat megnyitnánk a hegy túlsó oldalára is, ha a közös ormokra közös menedék-házakat építenénk.

Vegyük kezünkbe a térlépet s győződjünk meg arról, hogy a Bihari és Erdélyrészi Kárpát-Egyesület a természet elválaszthatatlanul egymásra utalta, hogy csak együtt lehetnek naggyá és virágzóvá: igyekezzünk tehát mindnyájunk érdekében a két egyesület egyesítésén.”

De az egyesülésben uralkodó nézeteltérések eredményeként ez a csatlakozás is elmaradt. Ezután az egyesület be is szünetelt tevékenységét. Erről ír 1896-ban a *Nagyvárad*, mely cikket az Erdély 8. száma is átvette s melyben a következők állnak: „Évekkel ezelőtt Biharországban alakult egy turista egyesület Bihari Kárpátok Egyesülete néven, mely az alakulása utáni pár évben rendezett nagyszerű kirándulásokat, de azóta – éveken keresztül – létezésének legkisebb jelét sem adja.”

A BKE nyomtalanul eltűnt. De a tudományos feltáró munka folytatódik tovább. A Magyar Földtani Intézetben **Bíró Lajos** egyszerre

négy barlang felfedezéséről ír a Szegyesel völgyében és ezeket a turisták már látogatják. Ezután indul meg **Czárán Gyula** hatalmas feltáró munkája, kit munkásságáért az EKE tiszteletbeli tagjává választott. Tevékenységéről külön könyvet lehetne írni. Nemcsak a bihari tájakkal foglalkozott, hanem kiterjesztette munkásságát a Királyerdőtől a Tordai-hasadékig, a Sebes-Köröstől a Fehér-Körösig. Számos barlang, közöttük a révi Zichy-barlang feltárásánál is közreműködött. A Bihari havasok eddig ismeretlen területeit is bekapcsolta a turista forgalomba, mindenütt kiépítve, járhatóvá téve a turista utakat. Ma is részben ezeken járunk. **Papp Lajos** a *Bihar-hegység meghódítása* című munkájában írja: „Sajnos épp ez volt Czárán tragédiája, hogy útjain bevonult a civilizáció, mely vandál módra pusztította el a nemzeti rezervációra méltó területet”.

Erdély – 1905., 3–4 szám: 44. old.

Dr. Ruzitska Béla

Kirándulásaink a Bihar hegységben.

Az E. K. E. július hó közepe táján Rézbánya gyönyörű vidékére nagyszabású, három napos kirándulást rendezett, a melyet szépszájú társaság részvételével jul. 15., 16. és 17-én meg is tartottak. E kirándulás leírását az „Erdély”-ben Tanács József humoros tollából megörökítve olvashattuk. Ez érdekes kirándulás fénypontja a második napi nagy út volt, mely az 1849. m. magas Bihar-csúcs megmászását és a gyönyörű felső vízesések (u. m. a Bellavista, az Amazon, az Apród, a Menyasszonyfátyol és az Ezüstlétra) megtekintését foglalta magába. E hosszú útról a társaság csak este 11 órakor, részben meglehetősen kimerülve érkezett vissza Rézbányára, úgy hogy a harmadik nap délelőttjére tervbe vett kisebb körútról és barlang látogatásról le kellett mondania. Ennélfogva a kiket a kötelességteljesítés és a hivatal Kolozsvárra visszaszóltított, azok jul. 17-én a Rézbányán visszamaradó bajtársaktól búcsút véve, a lunkai állomáshoz hajtottak és onnan vasúttal hazatértek.

Azonban a társaság egy kisebb része a hivatalos program utolsó pontját, a híres József Főherceg-barlangot is látni kívánta, valamint

a kilátásba helyezett további kirándulásokban is részt óhajtott venni. Ezek közé tartozott P a l k o v i c s József nyug. altábornagy, Szádeczky Gyula dr. egyet. tanár, továbbá feleségem és csekély személyem. Mi, Czárán Gyula kedves barátunk szíves meghívásának örömmel engedve, még néhány napi itt időzésre határoztuk el magunkat. Továbbá társaságunkhoz csatlakozott T ó t h Gábor dr. rézbányai bányaorvos is.

Miután az előző napi nagy fáradsalmakat egy hatalmas alvással teljesen kipihentük és dús reggelivel friss erőt merítettünk, d. e. 10 óra után, a nagynehezen előkerített havasi lovakra ügyelve, a József főherceg-barlang felé elindultunk. Rézbányától északra a gör. kel. kistemplom mellett a Kálvária hegy felé vettük utunkat. A menet élén, úgy mint eddig is, az altábornagy úr haladt, a ki megfogyott, de elszánt kis csapatát lelkesen vezette ez újabb expedícióra. Meredek úton, kissé már meleg, napsütötte hegyoldalon haladtunk fölfelé. Nemsokára Rézbányára s az egész völgyre kiterjedő szép kilátásban volt részünk és még feljebb emelkedve a Bihar-csúcs alatt lévő, előző nap már meglátogatott nagyszerű Bellavista vízésés omladék-területére nyílt kilátás. További utunk hol réten, hol erdőben vezetett fölfelé az 1040 m. magas Priszlop hegy csúcsára, honnan a Fekete Körös egész felső völgyre, eredetétől kezdve Belényesig, valamint az e vidéket környező messzeterjedő hegláncokra igen szép áttekintő kilátás nyílt.

E gyönyörű panoráma szemléletében merülve alig vettük észre, hogy az idő már nagyon előre haladt és az ebéd ideje rég érkezett. Ennélfogva alkalmas ebédlő hely után néztünk, melyet a csúcs alatt körülbelül 200 méterrel, az erdő felső szélén levő forrás közelében megtaláltunk. Itt költöttük el a magunkkal hozott turista-ebédet, melyet az e helyen nagy mennyiségben előforduló kék áfonya érett gyümölcsének élvezetével még meg is toldottuk.

Egy órai kellemes itt időzés után, lovainkat a völgy alsó részébe előre leküldve gyalog az előttünk meredező fehér mészsziklák alkotta mély, de erdős szegysteyei völgybe (Vale Tyifa) ereszkedtünk alá. A völgy felső szakasza annyira szűk, meredek falú, sziklás és ennélfogva vadregényes, hogy az csak gyalog járható be. Sőt a völgy e sajátosága ott, a hol a patak a Schmidl-kőközön rohan át még fokozódik is. E kőköz keskeny, mély, csaknem függőleges oldalfalú, csupasz mészszikla-folyósó, a melyből föltekintve az égboltnak csak egy keskeny

csíkját és a sziklafalak tetején viruló erdők fáinak benyúló ágait látjuk. E kőközben folyik végig a patak, melynek mentén helyenként alig marad annyi szabad tér, hogy egy ember elférjen. Kitárt karjainkkal a sziklaszoros két falát elérhetjük és így mászkálunk tovább szikláról-sziklára hágva mintegy 2 km-t, míg a szoros azon részét elérjük, hol 15–20 m. magasból a patak egyszerre vízeséssel omlik alá a kőközbe. Itt a szoros véget ér s annyira kitágul, hogy benne mindnyájan kényelmesen elférünk és a vízesésből táplált szép tiszta vízű medencéből szomjunktat olthatjuk.

Miután tovább nem haladhattunk, az imént megtett úton visszafelé indultunk. Kiérve a kőközből, nemsokára elérjük amaz ösvény elágazását, mely a patak medre fölött mintegy 50 méter magasságban fekvő József főherceg-barlang (más néven még: szegyestyeli vagy magurai barlang) bejáratához vezet. Gyertyáink és gyertyafáklyáink meggyújtása után a barlangba indultunk. Széles kapuszerű portáléján át enyhén emelkedő széles előcsarnokba jutunk, mely csaknem egyenesen vezet tovább a nagytermekbe, melyekben mindenfelé a legszebb és igen gazdag cseppkőalakzatok láthatók. Itt a barlangot részletesebben nem akarom leírni, mert azt Hazay Gyula a Természettudományi Közlöny 1887 évi júliusi füzetében már régen megtette, csak a legszebb alakzatoknak néhányát említtem fel.

Ezek: a trónörző fenyőtoboz alakú képződménye, továbbá a Sfinx, a Kaktusz, az Oroszlán, a magas keretű, redős, bordás párkányzatú medencék, főképen a vízzel telt Keresztelő medence, az Oltár, az oszloptorlaszok, a 2 virágbokréta, a Babel tornya, a Tündérkert, a Sas, melyet képből is bemutatunk, végül pedig Dávid és Góliát pompás alakzatai. Ezek közül az utóbbi egy m. magas, karcsú, felül széles, alól pedig elkeskenyedő stalagmit oszlop volt, a melyet saját súlya alatt összerogyva, néhány nagy darabra szétomolva a barlangnak Hazay Gyuláról elnevezett csarnokában találtuk meg. Így terítette le a kis Dávid az óriás Góliátot, a melyet azóta Dr. Szádeczky Gyula egyet. tanár nagy fáradsággal Kolozsvárra szállíttatott, és a Múzeum ásványtárában felállíttatott, hogy többé már ne az alvilágban, hanem mindenkitől könnyen hozzáférhető helyen mutogassa viaszszárga alapszínű testén pompázó hófehér cifraságait, lelógó oszlopocskáit, fodrait, csipkéit és sallangjait. Általában véve e barlang kényelmesen és könnyen bejárható, benne létrákon mászkálni sehol sem kell és kiváló

cseppkőalakzatainál fogva hazánk egyik legszebb barlangjához tartozik. Nagy kár azonban, hogy a benne járó-kelők szurokfáklyáinak füstjétől a szép alakzatok kormos, szürkés színt kezdenek ölteni, valamint a rombolók vandál munkájától is sokat szenved az őrizetlen, nyitott barlang.

Csaknem 2 órát töltöttünk az eléggé terjedelmes barlangban, minél fogva utunkat a szegyestyei-völgyön lefelé sietve folytatnunk kellett és a többi itt feltalálható nevezetesség megtekintését, mint a Csóri vajda barlangját, a Sárkány-lyukat, a Rip-rop-barlangot el kellett hagynunk. Különben is ezek a már látott barlang mellett szépségre és nagyságra nézve háttérbe szorulnak.

A szűk és sziklatömbökkel tele hordott völgyben gyalog folytattuk utunkat mindaddig, míg a völgy egy tágulatában lovainkra akadtunk és most már ezekre felülve valamivel gyorsabban haladtunk. Út azonban sehol sincs és a szükséghez mérten a pataknak hol bal, hol pedig jobb partján haladtunk előre. Ily módon legalább 35-ször (megszámláltuk) megyünk át a patakon, míg végül Szegyestyel falu előtt a diófákkal gazdagon megáldott szélesebb völgybe jutunk ki. A szegényes havasi falun át Felső-Kimpányra, innen pedig már jó úton, helyenként csendes ügetésben Fonáca falun át este 9 órára Rézbányára értünk, hol Jordán Dénes bányafelőr vendégszerető házában a kitűnően elkészített vacsora már várt ránk.

Július 18.

Három napi szakadatlan megfeszített munka után a mai nap pihe-
nésre van szánva. A hosszú alvás és a kitűnő táplálkozás hamar hely-
reépítelte az elhasznált erőket. A délelőttet Rézbánya nevezetességei-
nek megtekintésére fordítottuk. Ugyanekkor Dr. Szádeczky Gyula
tanártól búcsút vettünk, ki hosszabb geológiai felvételi útra a hegyek
közé indult s így további kedves és érdekes társaságát mellőznünk kel-
lett. – Azonban még ebéd előtt megérkeztek Czárán Gyula barátai
Menyházáról, kikkel a további kirándulásokat fogjuk megtenni. Ezek:
Ballauer Kristóf plébános Menyházáról, Bolyos József főszolgabíró
Boros-Sebesről és Galler Kristóf képezdei igazgató Szegedről, kik
lőháton Menyházáról Vaskóhra, onnan pedig Rézbányára jöttek át.

A mai nap délutáni óráit részint fürdésre, részint a nagy út előkészületeinek megtételére fordítjuk, 5 óra felé pedig mi a bányászat iránt érdeklődők, Jordán Dénes bányafelőr vezetésével a Godján bányába megyünk, hol most a legújabb feltáró kutatások folynak, melyeknek hivatása volna az érc előfordulások megapadása folytán hanyatló rézbányai bányászat felújítása. Bár sikerrel járna e törekvés, hogy a vidék szegény bányász népe újabb jövedelmi forráshoz jusson!...

Este korán pihenőre térünk, hogy reggel minél frissebb erőben útra kelhessünk.

Július 19-én.

Reggel 4 órakor már talpon vagyunk és élénk sürgés-forgás közepette megreggelizünk, a rézbányaiaktól búcsúzkodunk, csomagjainkat lovakra rakjuk és végre magunk is elhelyezkedünk a kényelmi szempontból sok kívánnivalót hagyó kemény fanyergekben. Végre 5 órakor a képzelhető leggyönyörűbb, felhőtlen, valódi kirándulásra teremtett időben megindul 8 tagból, valamint még több kísérő személyből álló lovas csapatunk, melyhez ez alkalommal Schuch János rézbányai főbíró is csatlakozott. Rézbánya városkán át keletre a művölgy-felé vetjük utunkat, de mindjárt a városon túl lévő első mellékvölgybe északkeleti irányba térünk bé és e völgy meredek ösvényén, csaknem mindenütt erdőben a Gyálu negru-ra (Fekete-hegy) hágunk fel. Helyenként pompás tisztásokat, réteket szeliünk át, melyekről felséges kilátás kínálkozik a nyugot felé elterülő vidékre. Később az 1297 m, magas Petra muncsel meredek mészsziklái alá jutunk fel, honnan megint a Biharcsúcsra kínálkozik nagyszerű kilátás. Nemsokára fenyőerdőbe érünk és folytonos emelkedés után elérjük a Bak, vagy Tzap (tésképen Tiapu) nevű szép magaslatot, melynek üdítő forrásánál 2 órai lovaglás után rövid időre megpihenünk. De a vonulat már északra és keletre is, az ezután, bejárando vidékre, nyílik felséges kilátás. Messze északra a Vlegyászáig ellátunk keletre pedig a Szamos és Aranyos folyók forrásvidékeit tekintik át szemeink. Utunk most már gyönyörű fenyvesben a Vale saca (száraz-völgy)-felé vezet le és miután a meredek, kanyargós úton, mely helyenként a favágás következtében ledöntött fáktól el is van zárva, lóháton haladni nem lehet, sokkal rövidebb gyalogösvényen tesszük meg az utat a szárazvölgyi elhagyott bányatelepig. (Katonai térképen Reichenstein-bánya névvel jelölve.)

Valaha virágzó bányászat folyt e gyönyörű vadonban, most azonban a bányaeépületek romba dőlnek és a bányász népet favágók váltják fel, a kiknek baltacsapásaitól visszhangzik az erdő. A favágók kantinjában költjük el villásreggelinket és azután a régi bányahányókon ásványok után keresgélünk. Ezalatt lovaink is megérkeznek, a melyeket azonban ma többé nem használhatunk, mert ezután csaknem kizárólag gyalog, turista-ösvényeken, melyeket az E. K. E. alkotásaiaként legnagyobb részben Czárán Gy. készített és színekkel megjelölt, – folytatjuk utunkat.

Utunk első szakaszát, mely a Száraz-völgy nagy lehömpölygetett és lekerekített szikláin, kövein, kavicsain vezet le: „Országútnak”, alább pedig „turista útnak” nevezte el Czárán. Zivatarok, nagy esők, valamint hóolvadás alkalmával borzasztó munkát végezhet az itt alárohánó áradat, ellenben száraz időben az itt aránylag széles völgyben egy csepp víz sem található. A völgy alább annyira elszűkül, hogy keskeny sziklahasadékká alakul át, melyben egy mellékvölgyből kiinduló facsúsztató csatorna van igen ügyesen lefektetve. Ez elhagyott csúsztatót használják gyalog útnak és ezen jutunk le a Galbina felséges völgyébe. Csupa sziklák, meredek mészfalak között találjuk magunkat, a hol a Galbina vize zúgva, tombolva rohan alá. Elragadó, felséges a látvány e vad, regényes és fenyőerdővel sűrűn benőtt völgyben! A sziklákra fektetett fenyőfa-törzsekből összeállított pallón a völgy túlsó felére megyünk át és annak meredek oldalán kígyózó ösvényre jutunk. Visszafordulva messze feltekinthetünk a vadul szaggatott, mély Szárazvölgybe, melynek nagyszerű látványától alig tudunk megválni. Feljebb haladva, az erdők között elterülő dús növényzetű Galbina vagy Flórarétre érünk ki, mely pompás virágaival, magas buja fűvével élénk ellentéte a csak imént látott sziklás vidéknek. Ha a Galbina-völgy túlsó meredek mészfalaira hátratekintünk, két barlang nyílását látjuk, melyek közül a felső a Pacifik-barlang, az alsó azonban csak kisebbszerű üreg.

A rét közepén a Petrosz felől fölvezető utat érjük, mely mellett egy nagy szikla tövében van a jó hideg vizű „Eke-forrás”. Innen keletre térve csakhamar újra az erdőbe érünk, a melynek szélén egy hatalmas tölgyfa tövéből a Medve-forrás fakad, mely a turista út készítése alkalmával itt elevenen zsákmányul esett medvebocs emlékére kapta e nevet. Azonban száraz nyáron vize csaknem kiapad. Tovább erdővá-

gásban haladunk és a Galbina vízéhez tartunk lefelé, hol a sziklás völgyet egy hatalmas vízfogógát zárja el, mely a Galbina vizét tóvá duzzasztja meg. Ez az új építmény, csinos gátóri házával, a szűk, elhagyott völgyben jól fest, bár e vidék a helyenként látható erdővágások folytán eredeti természetes, fenséges szépségéből sokat veszített. Azonban az ezutáni látnivalók páratlan szépsége csakhamar kárpótol, mert a völgyben fölfelé haladva az erdőben mélyen elrejtve lévő Galbina sziklaszorosába jutunk. A távolból csak a háttérben fölemelkedő mészsiklafalak hatalmas, csupasz homlokzatait látjuk az égig meredezni; behatolva a szorosba, a meredek falak között óriási, egymásra omlott vagy idehordott sziklatömböket, köveket, ezeken heverő, ledőlt, korhadásnak induló fenyőtörzseket, mindenféle zúzmókat, harasztokat, puha mohapárnákkal bevont párkányokat látunk és az árnyas, mély völgyszorulatban kimondhatatlanul kellemes, hűvös, nedves levegő fogad. Lábaik alatt a sziklák közt tombolva rohan alá a tiszta vizű Galbina-patak, melyen az egyik sziklafaltól a másikig hidacsok, pallók vezetnek át és a járhatatlan helyeken mesterséges fakarzatok teszik lehetővé az előrehaladást. Végre felérünk az óriási várbástyaként emelkedő sziklafal alá, midőn baloldalt egyszerre elénk tűnik a sziklaoldal egy nagyobb üregéből előrohanó: Eminenciás-vízesés. Ez a Galbina vízének legalsó kibúvása, melylyel a Kolosszeumnak nevezett terület, azaz a Galbina földalatti és feletti csodáinak vidéke kezdődik. A Galbina-patak hosszabb földalatti haladás után végre e helyen a mészhegység falát átfúrta és a napvilágra tör. A víz itt mintegy 10–15 méter magasból legyező alakban szétfolyva, fehér habbá szétszóródva, nagy robajjal omlik alá a sziklafal alatti medencébe. Az egész környezet fenséges, festői alakulata, csaknem zord vad-sága felejthetlenné teszik e vízesést, a mihez járul még az is, hogy a patak folytatása sehol fel nem lelhető, az a föld gyomrában van elrejtve. Kényelmes falépcsőkön, a melyek alatt egy másik kis oldalpatak folyik alá, kanyargós ösvényre jutunk, melyen tovább kapaszkodva egy kiugró óriási sziklatömb alá érünk: ez a Kősisak. Innen tovább a fenyőerdő közepébe elrejtett Itharparkba jutunk, a hol a kőgörgeteggel telt sziklaoldalon hatalmas iharfák díszlenek. Utunk most balra, a néhány emeletnyi magas, függőleges sziklafal tövébe vezet, a hol nagy lapos nyílást látunk és a mélységből zuhogó patak zaját halljuk. A kőtörmeléken gyöngye ereszkedéssel az üregbe behatolunk és itt a meggyújtott magnézium-szalag fehér fénye mellett a Galbina-patak föld-

alatti útjának ama részletét látjuk, a melyen e víz az Eminenciás-víz-esés ürege felé alárohan. Innen kijőve a sziklafal mentén a Nagy-Ablakig haladunk, a mely ugyancsak a Galbina földalatti csatornájának egy nagy nyílása. Még feljebb a kígyózó ösvényen a Kolosszeum páholyába érünk, mely e nagyszerű területnek mintegy központja. Előttünk a magasban, a meredekfal legtetején egy előre hajló, emberi alakra emlékeztető sziklát, a szónokló Cicerót, – alattunk a mélységben pedig a földalábúvó Galbinát látjuk. Ez ott lenn a Bujdosó esés, a hol a Galbina-patak mintegy 20 méternyi hatalmas eséssel egyszerre a földalatti üregekbe zuhan alá. Magához a patakhoz e helyen lemenni teljesen lehetetlenség, mert az a meredek sziklafalak közé mélyen bevájt, szűk csatornaszerű völgyben siet lefelé.

E csodálatosan szép helyről tovább haladva, a felső sziklafal oldalán elhúzódo keskeny párkányhoz: a pokol-tornácahoz jutunk, a mely korláttal ellátott oly szűk folyosó, hogy annak végén egyszerre legfeljebb 2–3 személy foglalhat helyet. Innen a legelragadóbb a látvány a Galbina szédítő mélyen fekvő szűk völgyére, hol az összeszorult patak vad haragjában tomboló zúgással, a sziklák között mind lejjebb és lejjebb a föld gyomrába rohan. E helytől kissé távolabb, egy meredek oldalszakadékba vezetett fel régebben az út a 334 fokot számláló 70 méter magas Jákób-lajtörjáján a magasba. E szilárdan épített falépcsőt Czárán Gy. Készítette, de miután annak megmászása nagyon fárasztó, újabb időben a Galbina-völgy ez elzárt, valóságos labirintus-szerű részéből, sziklarobbantásokkal készített kivezető utat. Ez új úton néhány kanyarodás és sziklák megmászása után, újból magához a Galbina-patakhoz jutunk és pedig a már enyhébb esésű, ennél fogva sokkal kecsesebb, szelídebb és bájosabb Najád-eséshez. Még tovább haladva, sziklákat és meredek oldalakat kerülünk meg, mire csakhamar egy elhagyott csinos padhoz érünk, melyről a Tomboló-esés tárul elénk. Elragadó szép e vízesés, mert több egymás fölött lépcsőzetesen elhelyezett, kivájt medencéből mintegy kiáradva omlik le az alárohanó víz, alól pedig egy hatalmas nagy eséssel, finom habbá széthullva, iszonyú zajjal és tombolással esik a mélységbe. E gyönyörű látványtól mélyen meghatva, csaknem elvarázsolva, egyhangú lelkese-déssel Czárán Gyulát éltetjük, ki ez ismeretlen és elrejtett kincseket a természet felséges alkotásaiban gyönyörködni tudók számára felfedezte és feltárta.

Még tovább a Galbina mentén fölfelé a Minerva-zuhatagot érjük, mely jelentékeny magasságból, viruló zöld erdőből omlik alá és esésében a sziklákon hófehér habbá verődik szét, mely a sötétzöld mohás kövektől oly nagyon elüt.

Hosszas gyönyörködésre azonban nincs időnk, mert az ebéd ideje már rég érkezett és így sietve haladunk tovább, hogy a Galbina kitéréséhez (izbuk) eljussunk. Ez a Galbina felső kibúvója és tulajdonképeni eredete, mert a Galbina nem apró patakocskákból képződik, hanem e helyen egyszerre tekintélyes nagyságú és mélységű kristálytisza, hideg vízzel telt medencéből, jókora nagy patak alakjában ömlik ki, a mely néhány száz lépéssel odább már az előbb megcsodált Minerva-zuhatagot alkotja. Hogy e medence honnan kapja vizét, azt nem látjuk, mert patak bele nem folyik, sem a sziklafalakon üreget, vagy más kiömlő nyílást nem találhatunk. Valószínűleg a medence alját befedő sziklatörmelék alatti repedéseken szívárog fel a víz, a mely így napvilágra jutva további folyásában alkotja ama csodás, vízésekben bővelkedő, nagyszerű vidéket, a melyen az előbb végighaladtunk. Ha az ember e helyen a medence fölötti sziklák tetejére felmászik, a medencét, az alatta lévő zuhatagot és még sok kis vízésést együtt láthat meg. A természet e bűvös varázsú, elrejtett csöndes helyén ütöttük fel tanyánkat és a gyorsan felgyújtott tűz mellett ebéduinket elkészítve, kitűnő étvággyal fogyasztottuk el. Ebéd után kedélyes csevegés közepette, a Galbina e kedves forrás-medencéjében még jó ideig elgyönyörködtünk.

Csak a későbbi délutáni órákban indultunk tovább a völgy északi oldalán készített kanyargós ösvényen és szép erdőben fél óra alatt az építési irodának, most Galbina-Hotelnek nevezett nagy barlangüreget érjük el, mely e turista körút építésekor lakásul és hivatalos helyiségül, most pedig egyéb lakás és szálló hiányában a Galbina kirándulók számára hotelül szolgál. Csomagjainkat itt visszahagyva a délután többi idejét arra használjuk fel, hogy e barlang fölött emelkedő Táborhegyi kilátónak nevezett sziklás, szaggatott székű, meredek oldalú hegycsúcsra másszunk fel és innen a Galbina völgyére, a Száraz-völgyre, továbbá hatalmas erdők közt elterülő alsó és felső Flóra-rét kedves ligeteire feltáruló kilátást élvezzük. Soká elgyönyörködünk e szép kilátásban, míg ábrándozásainkból a lealkonyodó nap utolsó sugarai felébresztenek és arra intenek, hogy védett hely után

nézzünk. Ezért a kigyózó ösvényen újból leereszkedve, hotelünkbe megyünk és az ott rakott hatalmas tűz mellett, a Rézbányáról hozott kész vacsorát megmelegítve, sok kedves és humoros jelenet lejátszása mellett, – mert tényezőkat és elegendő számú kanalat hozni elfelejtettünk, – költjük el. Vacsora után még a völgy túlsó oldalán, a sötét erdőből kiemelkedő és a fölkelő hold sugaraitól pompásan megvilágított fehér sziklafalak kísérteties, de festői képét megcsodáljuk, mire a friss szénába vetett ágyainkra sorjában egymás mellé heveredve, fáradt tagjainkat a jól megérdemelt pihenésnek adjuk át. Néhány perc múlva a tanyán mindenki alszik.

Július 20.

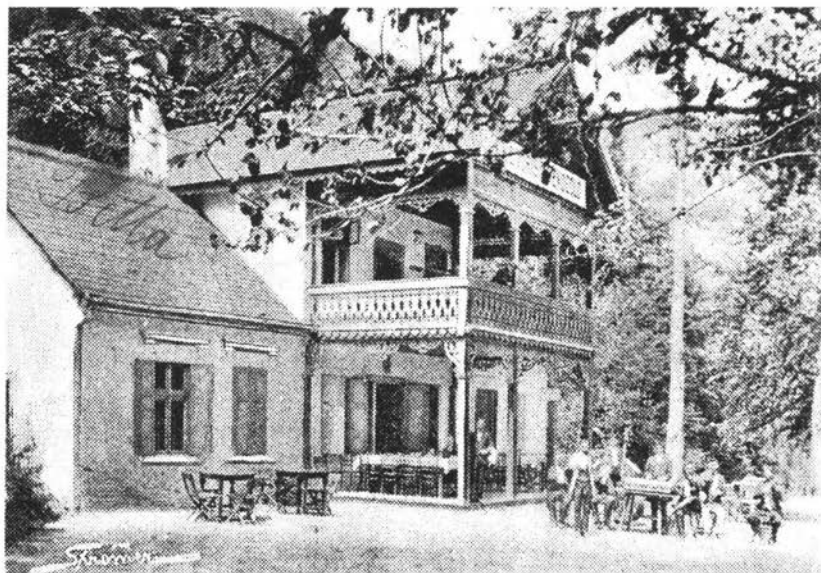
Az éj igen kellemes, meleg volt és ezért a szabadban való hálás semmi hátránnyal sem járt. Korán kelve a 12 Co-os Galbina-patakhoz mentünk le mosdani. Reggelink elköltése után pedig a mára tervbe vett útra indultunk el. Éjjeli szállásunktól északkeletre haladva, a gerincen lévő nyeregbe jutottunk fel, hol az odarendelt és reánk várakozó lovakra felülve, a hosszú, felhágó úton, mindenütt erdőben, vagy erdővágásban, tiszta mészkőterületen, a hol víz már sehol sem található (kivéve egy kis szívárgó forrást: a sanyarúforrást) a Porcika-hegylánc (Portiguluj) gerincére, illetőleg az ennek főcsúcsa alatt lévő jégbarlanghoz: a Porcika hóaknájához mászunk fel.

Az erdők szívében elrejtve lévő tölcsér alakú, 30 méter mélységű, csaknem merőleges oldalfalú, hatalmas dolinaszerű sziklaakna fenekén ott látjuk a hulladékkal bemocskolt hótömeget, a mely e mélység megvédett alacsony hőmérsékletében, mint valamely óriási jégveremben az év minden időszakában megmarad. Czárán nagy fáradtsággal és ügyességgel, ledöntött óriási fenyők segítségével lejáró falépcsőt készített, melyen még 3 évvel ezelőtt a Galbina-körút felavatása alkalmával rendezett kirándulásunk alkalmával le is mentünk az aknába és annak egyik szélén, a sziklamentén készített második kis lépcsőn a kristálytisztá jégtömegre, az úgynevezett jégkrinolinra is lehatoltunk és az itt található gyönyörű üregeket, termeket, jégképződményeket megcsodálhattuk, – most azonban a barbár és vad favágók, vagy talán a természet saját akaratából, e csodát nem szemlélhettük meg. Ugyanis az akna felső széléről legurított, vagy önként lezuhant óriási

sziklatömbök, a meredek lépcsőt annyira megrongálták és fokait ki-törték, hogy azokon járni teljesen lehetetlen volt. Így csalódottan to-vább kellett mennünk és utunkat az ős fenyves erdőben, a katonai tér-képen 994-es magasságmérési jelzéssel ellátott azon pontig folytattuk, a hol a Ponor-völgy egyszerre megszakad és a hol ama valóban cso-dálatos természeti alakulatokban, melyek itt élénk tárultak, bő kárpót-lást találtunk. Elérkeztünk a ponori Csetátye, vagy Leviathanopolisz, vagy Csodavár mesés szépségű, tündéries világába.

Az a hely, a melyről először letekintettünk ebbe a mélyen fekvő, sajátságos, óriási dolinákból, szakadékokból és barlangok tömkelegé-ből létrejött víznyelő területre: a Belveder-nek nevezett kiugró szikla-pont volt. A sűrű fenyvesből itt kis tisztásra érünk ki, a hol egyszerre meglepetésszerűen, lenn a mélységben föltáru előttünk a Csodavár körülbelül 60 méter magas főbejárója: a főportálé, mely fölfelé még magasabb, csaknem merőleges, kopasz, szaggatott, fehérszínű mész-sziklafalakban folytatódik és végre a tetőn, valamint az oldalszakadé-kokban sűrű sötétzöld fenyőerdővel van koszorúzva. A főportálé előtt hatalmas sziklagörgeteg terül el, melyen az ide vezető és egymással egyesülő szűk völgyek vizei folynak le. A nagy magasságból élvezet e fölséges látvány egészen elbűvöl!

A bihari turizmus tragédiája az, hogy nem volt egy egyesület, amely birtokba vegye és megvédje ezeket a megvalósításokat. E hiányt próbálta pótolni az **1905. március 5-én** megalakult **Révi EKE Osztály**, melynek elnöke ifj. gróf **Zichy Ödön**, ügyvezető elnöke dr. **Veress István** református lelkész, barlanggondnok **Handl Károly** lett. Az EKE kérésére gróf Zichy Ödön egy turistavendéglőt építtetett az egyesület számára, a barlang mellett, melyet 1905. augusztus 27-én avattak fel. A révi barlangot az Ő tiszteletére nevezték el Zichy-barlangnak. A március 5-i közgyűlésen jelen volt **Merza Gyula** is. A révi osztály még 1906-ban megépíttette a hidat a Sebes-Körösön, melynek túloldalán a következő évben vasúti megállót létesítettek, ahol 200 személyt befogadó várócsarnok épült. Az 1909. évi közgyű-lés jelentése szerint gróf Zichy Ödön felépíttette a turistavendéglő mellé az emeletes, 14 szobás Lujza lakot. Sajnos az EKE révi osztá-lyának tevékenysége csak a Révi-szorosra és barlangra terjedt ki, a bihari turizmus továbbra is halott maradt.

Az EKE turistavendéglője

Az EKE központi osztálya megpróbálta bevonni a bihari turista társadalmat, együttműködésre szólítva fel a bihari turistákat. Erről írt az *Erdély* 1907. évi 7–8. száma:

Figyelő.

Biharvármegye és egyesületünk.

Ha Erdély politikailag meg is szűnt létezni, de mint földrajzi fogalom ma is kegyeletesen él a köztudatban és így csak természetes, ha ezt a nevet folyóiratunk is homlokán hordja. Ezúttal azonban Biharról szól az ének. Nem messze az egykori Erdély határától, lomberdős háttérből pompás park közepén bontakozik ki és egész Gégény községet uralj az ifj. Zichy Ödön gróf kastélya, mely tornyos várszerű külsejével és kényelmes belső berendezésével az ősi történeti múltnak és a jelen modern ízlésnek harmonikus ölelkezését juttatja érvényre. Itt keresték fel az E. K. E. küldöttjei a közel 40.000 holdnyi uradalom művelt lelkű, rokonszenves tulajdonosát, a Zichy-nemzetség minden tekintetben modern gondolkozású és a közügyekben tevékeny résztvevő gavallér sarját ifj. Zichy Ödön grófot, úgyis mint az E. K. E.

Az uradalom tisztviselőinek kalauzolása mellett, rózsákkal feldíszítve mentünk fel az E. K. E. turista vendéglőjének emeleti tornácára, hol a már összegyűlt tagok lelkes éljenzéssel üdvözölték a gróft, kinek mindenkihez volt egy-két nyájas szava. Az E. K. E. tagok iránti figyelmének tanújeléül a tervezett elindulás idejéig kitolódott tartalmas közgyűlés végeztével a gróf maga is lemondott az elutazásról és a fehér asztalnál tovább teljesítette elnöki tisztét.

A révi osztály e harmadik közgyűlésének legkimagaslóbb mozzanata volt az a fölszólalás, melynek kapcsán Mannsberg báró, mint az E. K. E. központi alelnöke a tiszteleti tagságról szóló oklevelet Zichy grófnak átnyújtotta. Általános figyelem között szólott a báró azokról a turistasági szempontból elég ritka és ennél fogva még jobban méltányolható érdemeiről, melyekkel a gróf az E. K. E. részéről a legnagyobb elismerés osztályrészéül, úgymond a báró, még azok közül a kevesek közül is Zichy Ödön gróft első helyen illeti a hála, mert a turista vendéglő építésével, a Körös-híd létesítésével és az E. K. E. által kezdeményezett vasúti megállóhely kieszközölésével, majd végül a csinos állomás épület gyors kiépítésének szorgalmazásával olyan kiránduló és üdülő helyet teremtett, mely a Budapest–Nagyvárad–Kolozsvári főközlekedési vonalon ritka párját és idegen forgalmi érdekeinek hatalmas emeltyűjévé válni hivatott.

Avval végezte beszédét Mannsberg báró, hogy legyen itt az átnyújtott diploma a legszorosabb kapocs, mely a gróft az E. K. E.-hez fűzze a turista érdekek előmozdításában. A felhangzó éljenezésre az elnöklő gróf keresetlen szavakkal kijelentett, hogy e kitüntetés neki a legkedvesebb buzdítás lesz arra, hogy jövőben még nagyobb lelkesedéssel igyekezzék az E. K. E. nemes céljait és a révi cseppkőbarlang fejlesztését előbbre vinni.

Eközben a vonatok fűtve és dübörgése reszkettette meg a levegőt s mindannyiszor a kiránduló csoportok egész raja vonult fel a Zichybarlanghoz, hogy annak cseppkőképződményeiben gyönyörködjenek és a vendéglő előtti téren a fantasztikus szikla alakzatokban, a vízesés zúgásában s a Körös völgyére nyíló festői kilátás szépségeiben elmerüljen. És akár szándékosan, akár önkénytelenül, de nem egy társaság halasztja el itt az elutazását. A révi osztály közgyűlése is valószínűleg turista mulatsággá vált. Táncra perdültek a szebbnél-szebb bihari leányok, menyecskék, majd tömörültek a megapadt turisták, meg-

eredtek a pohárköszöntők s a balzsamos éjjeli levegőben gyorsan röppentek az órák.

Remélhető, hogy az idegen forgalom egyre növekedő áradata következtében nemcsak a barlang belsejének a további feltárásával, de a sétautak és pihenőhelyek szaporításával, továbbá egy 8–10 szobás egyszerű turista-szálló építésével, fürdő és tekepálya létesítésével; a Zichy-barlang klimatikus nyaralóteleppé fejlődik, mint a hogy a Zichy uradalom már is egy tisztást jutányosan bocsátott a villaépítők rendelkezésére.

Alig négy éve, hogy az E. K. E. céltudatos kezdeményezésére megindult a munka s íme, ma már az idegenforgalom növekvő hullámverése feltartózatlanul hömpölyög az ország minden részéből e kedvező fekvésű pont felé, mely Kolozsvár és Nagyvárad kirándulóinak úgyszólván leginkább kézügyben fekvő idegenforgalmi érintkező állomása.

A Zichy-uradalom, a M. Á. V. és az E. K. E. harmonikus együttműködésükkel már is büszkék lehetnek az elért eredményekre, melyek a befektetett tőkét kamatostól megfogják téríteni. Az E. K. E. ezelőtt több mint másfél évtizeddel tűzte ki hazánk délkeleti fellegvára, Erdély sziklabástyáira a gyopáros lobogót, melyet többek közt most 2 éve a bájos révi szorosban is elhozott, hogy a Zichy-cseppkőbarlang ünnepélyes megnyitásával az utasok ezreit meg ezreit készítse megállásra. És a fényes eredmény a legvérmesebb reményeket is felülmúlta. A Zichy-cseppkőbarlang országos hírre tett szert. Íme, a sziklán szántó E. K. E. a terméketlen talajt is termővé tudja tenni és ez a legnagyobb érv a turistaság áldáshozó hasznának az elismerésére, pártolására és gyümölcsöztetésére.

A honismertetés legsikerültebb gyakorlati példája tehát a révi Zichy-barlang, melynek szerencsés fölfedezése, kedvező fekvése, tulajdonosának széles látóköre és áldozatkészsége hovatovább Erdély felé fogják terelni az idegenforgalmat, melynek áldásaiból országgrészünk nyugati bejárója, a regényes révi szoros és az egész Körösvölgy vidéke első kézből nyeri el a maga osztalékát. Még csak az van hátra, hogy t. i. Biharvármegye is teljes erkölcsi és anyagi erejével csatlakozzék az E. K. E. nemes törekvéseihez, mint a mely egyesület a Biharhegyiség kultiválásával rég kiérdemelte e nemes vármegye támogatását.

Ámde a Zichy-barlang révén, mely a nagyváradiaknak egyik legnépszerűbb és még a Kolozsvárról érkezőkkel szemben is kedvezőbb

összeköttetésű szórakoztató helye, itt vetem fel a kérdést, hogy miután a bihariak turista érdekeik velünk erdélyiekkel azonosak, miért nem karolják fel Nagyváradon az E. K. E. nemes törekvéseit az által, hogy a bihariak mint közvetlen szomszédaink minél nagyobb számmal lépjenek be az E. K. E. kötelékébe?

A Kolozs-Bihari hegység földrajzilag is összefügg és az E. K. E. néhai Czárán Gyula útján tetemes anyagi áldozattal igyekezett azt föltárni s íme, most a „Zichy-barlang” állomás létesítésével elsősorban a nyugat felől érkezőnek tett szolgálatot.

Jöjjenek tehát a bihari illetékes tényezők Révra, nézzék meg az E. K. E.-nek a Zichy-uradalommal és a M. Á. V. útján a kormányhatósággal karöltve teljesített közös munkáját s bizonyára elfogják ismerni, hogyha az E. K. E. bement a bihari hegyek közé, akkor talán megérdemelné ez a hazafias egyesület, hogy a bihari társadalom középpontján is teljes polgárjogot nyerjen.

Reméljük, hogy Zichy gróf közreműködésével könnyen megvalósítható lesz ez a szép feladat, ki Bethlen Gabriella grófnő, az E. K. E. legbájosabb új tagja személyében nemsokára egy erdélyi főnemes család szépséges női sarját teszi a gégényi kastély úrnőjévé. Hadd legyen ez a boldog frigy képletes uniója a kolozs-bihari társadalomnak is és szolgáljon kiinduló pontul arra, hogy az E. K. E. honismerető, kulturális, idegenforgalmi és hazafias céljait oda át is megértsék és támogassál.

Bár 1911-ben dr. **Thirring Gusztáv**, a **Magyar Turista Egyesület** elnökének vezetésével az egyesület három napos kirándulást szervezett Váradra, ahol megtartották vándorgyűlésüket, mégsem történt semmi érdemleges. A vándorgyűlésről szóló írást az MTE lapja, a Turisták Lapja 1911. novemberi száma közölte:

**Egyesületünk nagyváradi vándorgyűlése.
 (1911. június 3–5.)**

Déry József

Egyesületünk f. é. Június hó 5-én tartotta meg kirándulásokkal kapcsolatos vándorgyűlését Nagyváradon és pedig fényes sikerrel.

A kiránduló társaság zöme dr. Thirring Gusztáv vezetése alatt f. é. június 3-án indult Budapestről s alkonyatkor ért Nagyváradra, hol a kék-sárga karszalagos fogadó bizottság élén Kőszeghy József városi főmérnök, a nagyváradi Sportegylet elnöke üdvözölte az érkezőket. A társaságot a város fogatai röpteték be szállásukra. Minden fogatra jutott egy fürge rendező, ki bevonulás közben magyarázatokkal szolgált. Az elszállásolás a Rimanóczy-szállóban történt, hol a turisták kedvezményes ellátásban részesültek.

Már a bevonulásnál nagy és kellemes meglepetés érte a vándorgyűlésre érkezőket a város külsejét illetőleg, mely meglepetés csak növekedett, mikor tagjaink a belvárosba értek.

Néhány évtized előtt vidéki városaink még nem ragadták el a nagyvárosi élet eleven és színes forgatagából vidékre rándult utast s nem volt egész alaptalan a fővárosi embernek az a megcsontosodott felfogása, hogy Budapesten kívül alig van valamire való városa Magyarországnak. Az utolsó négy évtized alatt vidéki városaink java része óriási változáson ment át. A gyalogjárókat, sőt kocsitakat is aszfaltozták, a várost csatornázták, vízvezetékét, villamos világítást rendeztek be, a közlekedés könnyítésére villamos vasutakat építettek, szép templomokat, színházakat, bérpalotákat emeltek. Minderről a pesti ember alig tud s ha hall is róla, nem hisz benne s Mucsára gondol. Ha aztán egyszer egy kis vidéki körútra indul, csodálkozásra nyílik ajka s kénytelen bevallani, hogy nem hitte volna, a mit lát.

Ma már – hála a magyarok Istenének – sok városunk van, melyekben egészen modern nagyvárosi élet lüktet, melyek intelligenciájukkal, élénk forgalmú üzleteikkel, kulturális intézményeikkel metropolisai, gócpontjai a vidék kulturális és gazdasági életének.

Ezek közé a hirtelen fellendült vidéki nagyvárosok közé tartozik Szent-László városa: Nagyvárad is. Az egész város ki van aszfaltozva, a gyönyörű utcákat palotasorok szegélyezik, kertekkel, parkokkal,

világítása fényes, kultúrtényezői modernnek, üzleti élete nagyvárosi, forgalma, sőt éjjeli élete eleven, mozgalmas. A nagyváradiak újabban előszeretettel nevezik városukat körösparti Párizsnak. A fővárosi ember előtt ez a becvező név kicsinyesnek látszik, de ha besétál a vasúti állomásról a filigrán díszítésű erkélyes, tornyos palotasorok közt a város központjába, a parkozott Bémer-térre, hol a Szigligeti-színház körül emelkedő paloták s előkelő szállók alján valóban fényes kávéházak és vendéglőkben lüktet a város úri társadalmának élete, be kell vallania, hogy ez az elnevezés nem is olyan indokolatlan.

Társaságunk a Rimanóczy-szállóban talált vendégszerető fogadtatásra, melynek gőzfürdője és a Bémer-térre néző szép terasza van. Ennek éttermében volt az ismerkedő estély, mely után a fényesen kivilágított város éjjeli élete is sokakat tanulmányozásra csábított. A kik a délutáni vonattal nem indulhattak Budapestről, azok éjjel után érkeztek meg, kikkel a M.T.E. résztvevő tagjainak száma 37-re emelkedett.

Másnap június 4-én (Pünkösdvasárnap) a társaság vonaton Révra utazott a Zichy-barlang megtekintésére. A vasúti megállónál híd vezet át a Kőrösön az állomással szemben levő barlanghoz, melyből patak folyik ki s szemrevaló vízeséssel zuhan alá a Kőrösbe. A vízesés a vonatról is szépen látszik. A bejárat mellett szálló áll a turisták rendelkezésére.

A barlang előtt M. Kovács Géza, az E.K.E. főtitkára üdvözölte a turistákat az Erdélyi Kárpát Egyesület nevében, mire a M.T.E. képviselőjében dr. Thirring Gusztáv elnök köszönte meg a szíves fogadtatást. A barlang megtekintése acetylen-lámpákkal felszerelt kalauzok vezetése mellett tízes csoportokban történt. A jó részben még ismeretlen barlang feltárt részében gyalogút vezet, lépcsőkön, létrákon ereszkedünk le a mélységbe s mászunk ismét fel a szűk hasadékok, nagyszerű termek és kupolák közt, melyek fenekén ott kanyarog a kristálytiszta vizű alvilági folyó. Akármerre tekintesz, mindenütt változatos cseppkő-alakzatok, gyönyörű stalaktitok és stalagmitok kötik le állandóan érdeklődésedet. Úgyszólván minden kőnek, minden falnak, hasadéknak van neve. Fantasztikusak lévén az alakzatok, fantasztikusak neveik is. Legszebb a Betlehem nevű cseppkőcsoportozat. Alkalmas fényképfelvételek hiányában a barlang belsejének közelebbi ismeretét szakférfiaknak tartom fenn.

A barlang megtekintése után barátságos ebéd volt a szabadban, a szálló teraszán, melyen sok hangulatos felköszöntő hangzott el s a

Turisták Dalköre is szépen előadott alkalmi énekekkel emelte a nap fényét s a barlang melegét.

Ebéd alatt számos felköszöntő hangzott el; Székely Sándor szerint a nagyváradiak kettős ünnepet ülnek most: házasságkötést és egyúttal keresztelőt, mert a nagyváradi és budapesti turisták itt frigyét kömek és e frigy eredményeként ünnepli egyúttal a nagyváradi turistaszervezet megszületését. Dr. Thirring Gusztáv óhajtaná, ha e kettős ünnephez még egy temetés is járulna hozzá; óhajtaná, hogy végleg temessük el mindazt, a mi hazánkban annyi nemes ügy megölője volt: a visszavonást, a féltékenykedést, az irigységet; kívánja, hogy most, a midőn különböző turista-egyesületekhez tartozó turisták vannak itt együtt, ez egyesületek között békés harmónia ls őszinte barátság fejlődjék ki!

A barlang megtekintésében s az azt követő ebéden egyesületünk tagjain kívül mintegy 25 nagyváradi turista is részt vett, köztük sok gyönyörű asszony s leány, kiknek bájos szeretetreméltósága nagyban hozzájárult a nap sikeréhez.

*Ebéd után a társaság nagy része felsétált a Gabriella-kilátóhoz s a Mén Marót házaspár kezét fogó kettős sziklacsoportozata mellett ereszkedett le a völgybe, míg néhányan a regényes Jád völgy vadonába rándultak ki. Majd végigsétált a társaság a festői Révi-szoros gyönyörű falai alatt folydogáló Kőrös-folyó zöld vize partján Rév-állomásra, honnan gyorsvonaton Nagyváradra s innen nyomban Püspökfürdőre utazott. Ennek a fürdőnek pompás hévize mellett tudvalevőleg nevezetessége még a tavi rózsa (*Nymphaea thermalis*), mely csakis hévvizekben virul. A gyönyörű fehérkelyhű virág s vizen úszó tányérnagyságú kerek levelei egészen ellepik a tó felszínét. Sokan szerettek volna emlékül leszakítani egy virágot, vagy legalább levelet, de ez tiltva van. A fürdőigazgatóság – igen helyesen – védi a ritka növényt.*

A zárt fürdőkön kívül nyílt uszoda is rendelkezésére áll a közönségnek. Pompás langyos vizében jól esett az előtte való napi utazás után részben álmatlanul töltött éj okozta kis bágyadságot úszással egyensúlyozni. A kellemes víz visszaadta teljes energiánkat. Püspökfürdőről napnyugta közeledtével átsétáltunk Félix-fürdőre vacsorázni. Ez azonban nem ment simán. Óriási néptömeg lepte el a fürdővendéglőt. Nem kaptunk helyet sehol sem. Már-már tovább akartunk menni, midőn a belső termekben végre asztalhoz ülhetünk. Vacsora után meg a

vonatraszállás járt akadályokkal. Még a Húvösvölgyben sem zsbong vasárnap este annyi ember ember hátán, mint itt a vasúti állomáson. Ez a váradiak legkedvenczebb kiránduló helye. Nagy küzdelem árán tudtunk csak elfoglalni különkocsinkat, de természetesen ezt is előntötte a fékevesztett tömeg. Félix-fürdőről visszatértünk Nagyváradra.

A következő nap: Pünkösdhétfő (június 5.) reggelén felsétáltunk a Kálváriára, honnan csinos kilátás nyílik a városra s azontúl az Alföld végtelen síkja felé, majd megtekintettük a város nevezetességeit, a város szabályozását, a székesegyházat és a Múzeumot, hol különösen nagyemlékű Ipolyi Arnold műkincsei kötötték le a társaság érdeklődését. Nagyváradi barátaink, különösen Kőszeghy József és Dayka Endre voltak mindenütt kedves vezetőink s ők szolgáltak magyarázatokkal és felvilágosításokkal. Majd Hlatkay Endre nagyváradi és Miskolczy N. biharmegyei főispánoknál, valamint Rimler Károly polgármesternél tiszteletgett egyesületünk vezetősége, mely után kezdetét vette a városháza dísztermében a vándorgyűlés.

Ez impozánsan folyt le.. Dr. Thirring Gusztáv szép elnöki megnyitója után, melyet lapunk vezető helyén közlünk, Rimler Károly polgármester üdvözölte a vándorgyűlést Nagyvárad város közönsége nevében, hangsúlyozván, hogy a város készséggel támogat minden mozgalmat, mely a hazai turisztaiügy megerősödését, a hazai idegenforgalom emelését, hazánk ismeretét s ezzel a honszeretetet célozza. Dr. Némethy Gyula az E.K.E., Kőszeghy József a Nagyváradi Sportegyesület, Déry József a Mecsek-Egylet nevében köszöntötte a vándorgyűlést, melyek után dr. Némethy Gyula előadása következett a Biharmegyei Csudavárról. Őt követte dr. Nigrinyi György, ki dr. Schwicker Richárd: „Alpin ethika és morál” című értekezését olvasta fel, végül pedig dr. Prinz Gyula tartott szabad előadást „Vándorlások Magas-Ázsia fensíkjain” cím alatt mely után dr. Thirring Gusztáv a vándorgyűlést berekesztette. Erre felharsant a Turisták Dalkörének nagy erővel előadott hazafias éneke, melynek hangjainál az ünneplő közönség lelkes hangulatban hagyta el a díszes közgyűlési termet, mely az imént lefolyt lélekemelő ünnepély színhelye vala.

A minden tekintetben jól sikerült vándorgyűlésen jelen voltak: Hlatkay Endre és Miskolczy N. főispánok, Rimler Károly polgármester, Fetsher Antal püspök, továbbá nagy és előkelő közönség s díszes hölgytársaság, Nagyvárad értelmiségének színe-java. Résztvettek a

vándorgyűlésen Egyesületünknek dr. Jordán Károly vezetése alatt a Biharhegységbe rándult tagjai is, kik kirándulásuk befejeztével a mai napra Nagyváradra érkeztek.

A vándorgyűlést díszebéd követte a Rimanóczy-szállóban, melyen egymást érték a felköszöntők s a Turisták Dalkörének énekszámai. Délután a társaság a váradiak szívélyes búcsúja közben visszautazott Budapestre.

A vándorgyűlés s a vele kapcsolatos kirándulás sikere teljesnek mondható. Köszönet érte a váradiak vendégszeretetének, Kőszeghy József főmérnöknek, Székely Sándor vármegyei főmérnöknek, Dayka Endre városi rendőrkapitánynak, Keszthelyi Zoltán vármegyei főjegyzőnek és Kis Dávidnak, a turisták nesztorának, boldogult Czárán hű munkatársának, kik különösen sokat fáradoztak, hogy tagjaik jólérezzék magukat körünkben, köszönet a Turisták Dalkörének, mely magasan szárnyaló dalaival szíveinkben szent érzelmeket keltett; de köszönet érte – kit első sorban kellett volna említenem – a kirándulás vezetőjének is, ki teljes ambícióval foganatosította az előkészítő intézkedéseket s vezette a kirándulás lefolyását a teljes siker magaslátára.

1918. január 27-én, **Hoffmann Gyula** királyi erdőfelügyelő javaslatára, megalakult a **Magyar Turista Egyesület Bihari Osztálya**. A Turisták Lapja 1918. évi május havi számában közölt alábbi cikk a benne szereplő személyek miatt érdekes:

Az M. T. E. Bihari Osztálya f. évi január 27-én Nagyváradon megalakult. Az eszme dr. Hoffmann Gyula kir. erdőfelügyelőtől indult ki, aki az érdeklődőket múlt évi november 25-re értekezletre hívta össze. Ez értekezleten megjelentek: Balogh Kálmán, Bellon József, Bárdos József, Bertram Brúnó, dr. Buday Gyula, Fischhoff Fr., dr. Hoffmann Gyula, dr. Kaczián Kálmán, Karakas Károly, Kiss Dávid, Kiss Ernő, Labancz Gy., dr. Luther János, K. Nagy Sándor, Schultz Károly, Somogyi Géza, Szegedi Oszkár, dr. Személyi Kálmán és Vámos Elemér. Dr. Hoffmann Gyula vázolta az értekezlet célját és kifejtette, mely okok indokolják, hogy a nagyváradi turistaszervezet a Magyar Turista Egyesület kebelében alakuljon meg.

Kiss Dávid mint a nagyváradi turisták nesztorja, ismertette a biharmegyei turistaság történetét, a felvetett eszmét örömmel üdvözölte

s az osztálynak a M. T. E. kebelében leendő megalakulását szerencsésnek és szükségesnek mondotta. Bertram Brúnó a turistaság felkarolását egy életrevaló egyesület megalakulásával szintén szükségesnek mondotta s indítványozta, hogy az új osztályba a tanintézetek is belevonassanak, hogy a tanulói ifjúságnak is mód nyújtassék a testlelket nemesítő turistáskodás gyakorlására. Az értekezlet erre kimondta, hogy a M. T. E. Bihari osztályát megalakítja, az ügyrend megalkotására, valamint az alakuló közgyűlés előkészítésére kebeléből Balogh Kálmánt, Bertram Brúnót, dr. Buday Gyulát, dr. Hoffmann Gyulát és Kiss Dávidot kiküldi, erről az egyesületet értesíti és a sajtót az Osztály támogatására felkéri.

A Bihari osztály f. évi január 27.én tartotta alakuló közgyűlését a Kath. Kör tanácstermében. A közgyűlést dr. Hoffmann Gyula nyitotta meg, üdvözölve a szép számmal megjelent tagokat és dr. Thirring Gusztávot, az anyaegyesület elnökét, kit a közgyűlés vezetésére felkért. Dr. Thirring Gusztáv hosszabb beszédben üdvözölte az új osztályt, kifejtette annak feladatait és az anyaegyesület meleg üdvözlését adva át egyúttal biztosította az anyaegyesület támogatásáról. Ezután dr. Hoffmann bemutatta az ötös bizottság által készített ügyrendtervezetet, melynek a közgyűlés azzal a hozzáadással, hogy a választmányi tagok száma tíznél kevesebb nem lehet, változatlanul elfogadott és az anyaegyesülethez jóváhagyás céljából felterjeszteni határozott. A közgyűlés elfogadta továbbá az ötös-bizottságnak azt a javaslatát, hogy az egyes vidékek feltárása, munkajavaslatok előterjesztése, költségvetések készítése és a szervezési munkáknál való segédkezés céljából egyelőre négy vidéki csoport állíttassék fel és ennek megfelelően a Mézged, Bondoraszó, Vasaskőfalva, Várasfenesi kettős csoport vezetésére Tóbiás Miklós erdőmester és Marián Demeter erdőmérnök, a rézbányai csapat vezetésére Hesz Ágoston főerdőmérnök és a Vaskoh-Biharkristyóri csoport vezetésére Békeffy Miklós erdőmérnök tagtársakat kérte fel, illetve bízta meg. A választások egyhangú eredménye: elnök dr. Hoffmann Gyula, alelnökök dr. Némethy Gyula és Bertram Brúnó, pénztáros Kiss Dávid, ügyész dr. Kaczián Kálmán, jegyző Szegedy Oszkár és Niedermann Zoltán; a választmány tagjai: dr. Buday Gyula, Balogh Kálmán, Kocsán János, dr. Személyi Kálmán, dr. Tóth Ferenc, Sztahó Szavér, Gedeon Alajos, dr. Luther János, Bátori Ferenc és dr. Olasz Béla. Dr. Hoffmann elnök a maga és a tisztársai

nevében köszönetet mondott a beléjük helyezett bizalomért s ígérte, hogy teljes erővel igyekezendnek a rájuk bízott feladatok megoldására.

A közgyűlés az első év tevékenysége tárgyában elfogadta az ötös-bizottság javaslatát s felhatalmazást adott arra, hogy ezen évben a rendelkezésre álló fedezethez képest Biharfüredről kiindulólág a Jád felső folyásán levő vízesésekhez, továbbá ezeken át a remeci iparvasút végéig szükséges útjelzések elkészíttessenek, a lépcsőzetek és karfák kijavíttassanak, végül pedig a rézbányai völgyben a Biharkapu és Körös-eredet barlangja járhatóvá tétessék, nemkülönben az ottani útjelzések is kijavíttassanak.

Dr. Thirring Gusztáv felhívta az osztályt arra, hogy hosszabb időre, esetleg egy évtizedre szánt munkaprogramot készítsen, melynek alapján a földművelésügyi minisztérium kezelése alatt álló turistaalapról államisegélyt kérhessen tervbe vett munkálatainak végrehajtására; ajánlja, hogy ez a tervzet megfelelő költségvetésekkel felszerelve mielőbb küldhessék az anyaegyesülethez, hogy ez a Magyar Turista Szövetség által készítendő országos munkaprogrammba belefoglaltathassék. A közgyűlés ehhez hozzájárult.

Elnöklő a közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Somogyi Géza és Kocsán János tagtársakat, egyben a helyi sajtó pártfogásába ajánlja az új egyesületet, amire dr. Krüger Aladár, a „Tiszántúl” szerkesztője, készséggel felajánlta lapjának hasábjait. Dr. Thirring Gusztáv szerencsét kívánva az új Osztály munkásságához, a kedvező auspiciumok között megalakult Bihari Osztály közgyűlését berekesztette.

Az Osztály február 11-én tartotta első választmányi ülését, mely felhatalmazást adott az elnökségnek a Biharkapu és a Körös-eredeténél szükséges munkák költségeinek kiutalására, a munkálatokat Hesz Ágoston erdőfőmérnök fogja vezetni, a szükséges faanyag átengedéséért gr. Széchenyi püspökhöz fordul az Osztály.

A Bihari Osztály megalakulása iránt Nagyváradon és környékén nagy érdeklődés mutatkozik; a tagok száma már meghaladja a százat, kik túlnyomó részben már be is fizették tagdíjaikat (évi 10 K). A Biharhegységben erdőbirtokos püspökségek és ipari vállalatok pedig az Osztály anyagi támogatását helyezték kilátásba, úgy, hogy az Osztály remélhetőleg már tavasszal megkezdheti áldásos működését a

Biharhegység pazar természeti szépségeinek feltárása és hozzáférhetővé tétele tekintetében.

Ebből a cikkből tudhatjuk meg, hogy az alakuló közgyűlés a megyét turista szempontból négy munkakörre osztotta: a mézgedi (Meziad), a bondoraszói (Budureasa), a vasaskőfalvi (Pietroasa), városfenesi (Finiş) kettős csoport vezetésére **Tóbiás Miklós** erdőmestert és **Marian Demeter** erdőmérnököt, a rézkristyori (Vaşcău – Criştiur) csoport vezetésére **Békeffy Miklós** erdőmérnököt kérték fel. Az MTE február 8-án tartott választmányi ülésén határozat született a Biharhegységben elvégzendő munkálatokról: a Vlegyászai menedékház építéséről, melyre a költségeket a budapesti **Alba sí-club** biztosítja; Biharfüred hozzáférhetővé lett a Jádvölgy – Jádremete – Polyán közti iparvasút megépítésével, majd tovább turista ösvény kiépítésével Biharfüredig. Február 11-én tartották a bihari osztály első választmányi ülését, amely felhatalmazta az elnökséget a Biharkapu és a Fekete-Körös eredeténél szükséges munkálatok elvégzésére, valamint költségeinek kiutalására. E nekilendülést derékba törte az 1918-as őszi forradalom, majd a román megszállás.

A háború után a megrekedt turista sport Aradon kezdett újraéledni, az 1920-as években. Mátyás Vilmos, fiatal természetjáró társaival, előbb Arad környékén mintaszerű jelzéseket és útjelző táblákat helyeztet el. De igazi szerelme Bihar volt. Megalakította Aradon az Erdélyi Kárpát Egyesület Czárán Osztályát. A köréje sereglett fiatalokkal lelkesen hozzáfogott a Bihari-havasok czáráni útjainak feltárásához. 1930-ban kezdték meg az útjelzések felújítását. Több mint száz kilométer elpusztult útjelzést újjítottak fel, karfákat, létrákat és hidakat készítettek a legnehezebben hozzáférhető helyeken. Megvalósították az Arad–Bihar közötti útjelzést, elkészítették a Rézbánya–Menyháza útjelzést, ezzel is adózva Czárán emlékének, akinek Rézbánya volt a legkedvesebb központja.

Papp Lajos sportcikkeket árusító üzletember 1929 októberében lehetőséget talált arra, hogy a **Nagyváradai Sport Egylet (NSE)** keretében létező, de nem működő turista osztályt életre keltse. Az osztály alapemberei **Mokos Kálmán**, **József** és **Imre** voltak. Papp Lajos fáradhatatlanul szervezte a turista osztályt, amely rövidesen Várad kul-

turális, szellemi, irodalmi, később zenei eseményeinek népszerűsítését is magára vállalta. Naponként jelentek meg a népszerűsítő cikkek a váradi lapokban. Felismerték, hogy a bihari hegyeket egynapos kirándulásokkal is meg lehet közelíteni és megkezdtek a teherautós kirándulásokat.

Papp Lajos az NSE turista osztálya égisze alatt kiadta az első turista folyóiratot *Biharország* címen, melynek első száma 1929 novemberében jelent meg. A bevezető cikket Forró Lajos írta, megmutatva mindenkinek, hogy a szabad természet mindenkinek nyitva van és hogy Biharország szépségei jobban megérdemlik a megbecsülést, minden békére és szeretetre vágyó lélek ott keressen testi és lelki felfrissülést. Dr. Németh Gyula kanonok Czárán életrajzáról, Papp Lajos Béla váráról írt cikket, Mokos Kálmán kalauzt készített a meziádi cseppkőbarlangról. Borovszky Samu szerkesztésében cikksorozat indult Biharvármegye történelme címmel.

A lap megjelenése után tartották meg az első, vetítéssel egybekötött előadásukat, *Rézbányától Pádisig* címmel. Az előadást hangversennyel kötötték össze, melyen több mint ötszázan jelentek meg a katolikus kör előadótermében. Szabó Dénes fényképész által készített gyönyörű diapozitívek megtették hatásukat, így a két hónap múlva megismételt előadáson már kétezren vettek részt. A vetítést Papp Lajos lírai szövege tette még vonzóbbá. Ettől kezdve vetített-képes előadások sorozata indult el, nemcsak Váradon, hanem a megye más helyeiben is. A lapokban rendszeresen jelentek meg közlemények a turista szakosztály programjáról és a Papp Lajos üzlete rendelkezésére állt az érdeklődőknek. A túravezetők fáradhatatlanul szervezték minden héten a tartalmas kirándulásokat, ahol elmagyarították a látóvalókat, a földrajzi, geológiai látványosságokat, felhívták a résztvevők figyelmét a környék növény- és állatvilágára.

1929 telén megszervezték a sí és ródli osztályt. 1930 telén már több mint harminc turista próbálgatta az első lépéseket a püspökfürdői Somlóhegy oldalán, a félméteres hóban.

Az NSE választmánya **1930. február 12-én** tartott ülésén a turisztikai szakosztály tisztikarát a következőképpen alakította meg: Elnök **dr. Némethy Gyula** pápai prelátus-kanonok, szakosztály vezető Tátaray Gusztáv, előadó Papp Lajos, gondnok Mokos Imre, művezető Mokos Kálmán, jegyző Nagy Sándor. Bizottsági tagok: Ardos Frigyes,

Fey János, Forgó Lajos, dr. Hunya Benedek, Hajdu Hugó, dr. Lőrincz Sándor, Mokos József, dr. Sándor János.

1930. június 8-án emléktáblát helyeztek el a meziádi barlang bejárat falán:

A BIHARI HEGYEK NAGY SZERELMESÉNEK
 CZÁRÁN GYULÁNAK
 EMLÉKÉT ÖRÖKITETTÉK MEG ITT
 1930. JÚNIUS 8-ÁN
 A NAGYVÁRADI SPORT EGYLET TURISTÁI

A *Biharország*, mint a turisták és természetbarátok lapja, továbbra is a turistaosztály kiadványaként jelent meg, de a kevés előfizető és az igényes kivitel veszteségesé tette a lapot, ezért 1930-ban a 3. és 4. szám összevonása után megszűnik.

Biharország – 1930, II. évf. 1. szám: 14. old.

Turista induló

I. Szemlér Ferenc

(A Brassói Turista Egyesület pályázatán kitüntetett pályamű)

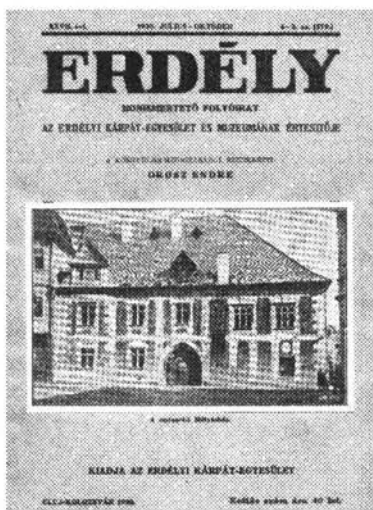
*Testvérek, a hegytetőre fényes napsugár száll,
 indulóra ver szívünk, e napra nyílt virágszál,
 indulót dudál a szél a messzi hegytetőkön,
 itt a bot, a hátizsák és indulunk mi rögtön.
 Széles erdőt, roppant fákat,
 fényt, mi által járja,
 bátor, füttyös turistákat
 Isten is megáldja!*

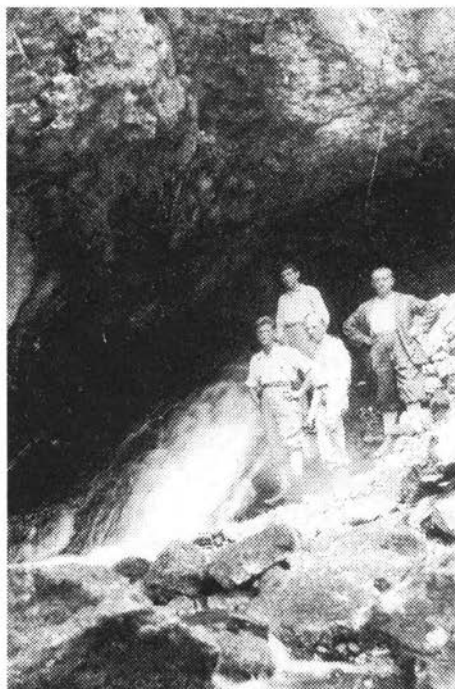
*Már a város elmarad s a rétek szétterülnek,
 izgató dalt zeng a száj a vig turista-fülnek
 s bár a por belepte már a napsütötte arcot,
 hangjuk, mint a harsány kúrtszó messzi, messzi harsog.*

*Út keményjét, rét puháját,
port, mi száll a tájra,
turisták izzadt ruháját
Isten is meg áldja!*

*Láthatáron Kőhavas, Bucsecs s a vén Csukás int,
várja testiünk elnyugtanni hős havasi pázsit,
nappal ránk a nap ragyog, de éjjel csillag int le
s mondhatatlan békét szórnak szikkadt sziveinkre.
Éj hüvössét, nap melegjét
s csillagmilliárdja
ránk tekintő fénykeretjét
az Isten is áldja!*

*Átölel Kárpát gerince s benne nyugszik Erdély,
néha nap derül reá, de sokszor sűrű, vert éj,
ámde verheti vihar s zokoghat árva földje:
állunk rajta biztosan, mint erdők ifju tölgye.
Édes Erdélyt, szép hazánkat
s száz virágos tája
magyar szívü szeretőjét
Isten, Isten áldja!*

Izbucul Ponor 1932

1931-ben az NSE turista szakosztálya túravezető tanfolyamot szervezett, megalakította a turista dalárdát, a legszebb tájakról képes levelezőlapot adott ki. Dr. **Balogh Ernő** egyetemi tanár vezetésével **Fey János, Kalla Gyula, Mokos Imre, Péchy József** tagok tíz napig tartó munkával felmérték és feltérképezték a mézgedi Czárán-cseppkőbarlangot. A május 24–25-én tartott mézgedi bál alkalmával megünnepelték az NSE 25 éves fennállását.

Az NSE sajnos semmilyen anyagi támogatásban nem részesítette turista szakosztályát, az egyesületben uralkodó etikátlan magatartás nem volt összeegyeztet-

hető a turisták felfogásával. Az egyesületnek nem lehetett tagja sem zsidó, sem kisiparos, kiskereskedő vagy munkás. Ilyen előzmények után **1932 februárjában** az NSE, NAC és az **Ardos Frigyes** kezdeményezte **Touring Club** turista szakosztályok vezetői elhatározták, hogy önálló turista egyesületté alakulnak, **Bihar Turista Club** (BTC) néven. Elnöke dr. **Lőrincz Sándor**, titkára **Papp Lajos** lett. Az egyesület rövid idő alatt 400 taggal rendelkezett. Hozzáfogtak régi álmuk megvalósításához, a biharfüredi turistaház felépítéséhez. A görög katolikus püspökség évi 20 lej örökbérletért rendelkezésükre bocsátotta a szükséges területet, kő- és faanyagot. 1932. július 10-én rakták le az alapköveket. Szeptemberre újra kiadták a **Biharországot**, mint a BTC lapját, melyet a klub tagjai ingyen kaptak meg. 1933. július 2-án 500 turista jelenlétében dr. **Frențiu Valer** görög katolikus püspök felszentelte a turistaházat, melynek három helyiségében 28 férőhely volt.

Az avató ünnepséget Papp Lajos titkár örökítette meg Biharország című lapjában:

Biharfüredi menedékházunk avató ünnepe.

Az idei tavasz és nyárelő kedvezőtlen időjárása, a különösen Biharfüreden minden nap zuhogó eső, erősen hátráltatta a menedék házunk építését, azért mégis úgy látszott, hogy az előre tervezett napon, július 2-án megtartható lesz az avatási ünnep.

Tekintettel arra, hogy ezt a menedékházat nemcsak a B. T. C. tagjai, hanem minden turista számára építettük, annak megnyitási ünnepére szeretettel hívtuk meg azon turista és sportegyesületeket, akikkel eddig összekötetésben voltunk, vagy címüket ismertük. Sajnálattal kell bevallanunk, hogy a meghívottak közül néhány egyesület kimaradt; akiknek címét – az egyesületek közötti szervezetlenség, a turista szövetség hiánya miatt, – nem tudtuk. Örömünk azonban annál nagyobb volt, hogy ezen egyesületeket mégis ott láttuk az üdvözlők sorában, amikor az őszinte és igaz turista bajtársiasságról kellett vallo mást tenni. Meghívtuk ünnepélyünkre a hatóságokat, a menedékházi aranykönyvbe beirt adakozókat, a helybeli napilapok szerkesztősegeit, összes tagjainkat és a „Biharország” előfizetőit.

Az ünnepélyen való részvételüket előre bejelentették: Federația Româna de Turism și Alpinism, București, Touring Club Roman subsecția „Stâna de Vale”, Beiuș, Magyar Turista Egyesület, Budapest, E. K. E. „Czárán” osztály, Arad, „Crișana”, Oradea, N. A. C., Oradea, „Auróra” Cluj, Vasas Sport Egyesület, Oradea, „Kolping”, Cluj, „Haggibor”, Cluj, „Kolping”, Oradea „Sasok” turista csoportja, Oradea, K.K.A.S.E. Cluj. Ezekon kívül a saját egyesületünkből 6 autócamiont megtöltő résztvevő jelentkezett.

Az ünnepély fényét már előre biztosította az, hogy a menedékház felszentelését maga dr. Frențiu Valér gör. kath. püspök vállalta és az ünnepélyen való megjelenését megígérte dr. Popovici Péter, Biharvármegye prefektusa, Dr. Popa Teodor képviselő, Pop Danilla tábornok és még sokan megyénk és városunk társadalmának vezérférfiai közül.

Ezekután az ünnepély programját a következőképpen állítottuk össze:

Július 2-án, vasárnap déli 12 órakor.

1. Dr. Frențiu Valér gör. kath. püspök úr önnagyméltósága felszenteli a menedékházat.

2. Elnöki megnyitó. Tartja: Dr. Lőrincz Sándor elnök.

3. Ünnepi beszéd, Tartja: Butea Joan alelnök.

4. Avató beszédet mond: Papp Lajos főtitkár.

5. A menedékház építésének története. Ismerteti: Schwalb Sándor túra sz. o. vezető.

6. Társ Egyesületek kiküldötteinek üdvözlő beszéde.

7. Záróbeszéd. Tartja: Radó Pál vál. tag.

Az egyesület válaszmánya a legnagyobb gonddal és körültekintéssel készítette elő ezt az ünnepélyt és mindent megtett arra nézve, hogy az előreláthatólag hatalmas vendégsereg minden igényét kielégítse.

Bár a hetek óta zuhogó eső nem reméltetett velünk valami szép időt, mégis az első indulási napon, szombaton az ég teljesen kitisztult. Az első két autó Morvay Árpád és Mokos Imre túravezetők vezetésével szombaton reggel 6 órakor robogott ki Váradról. Budureánszán Mokos Imre átvette az odarendelt szekértábor parancsnokságát és intézkedett, hogy akik szekeret rendeltek megkapják helyüket. A legtöbben azonban gyalog indultak fel Biharfüredre. Délután 2 órakor Papp Lajos és Schwalb György vezetésével a harmadik és negyedik számú autók indultak, ezekhez csatlakoztak Belényesben a Záray Jenő vezetésével érkező aradi turisták. A mi autónk szállította el szombaton délután Belényesből az ottani Touring Club turistáit, majd az éj folyamán még egy nagyobb belényesi társaságért tért vissza egyik autónk. Este fél tíz órakor az ötödik számú autónk indult Váradról Mokos József vezetésével. Ennek a csoportnak nagy része éjjeli túrát csinált föl a Poieni csúcsra, ahonnan csak a reggeli órákban tértek vissza Biharfüredre.

Az éj folyamán futottak be a N. A. C. és a Vasas Sport Egyesület zsúfolt kocsijai.

Biharfüreden az elszállásolás nehéz munkáját Schwalb Sándor végezte, ami nagy gondot okozott az érkezők nagy száma miatt. Végül azonban mindenki megfelelő elhelyezést talált és a résztvevők méltányolva a rendkívüli helyzetet, türelmesek és szerény igényűek voltak.

A szombatról vasárnapra virradó éjszaka gyönyörű volt. A csillagok sziporkázva ragyogtak a csodálatosan kék égbolton és csak néhány hulló csillag rendezett fönséges tűzijátékot.

Vasárnap reggel azonban arra ébredtünk, hogy ismét zuhog az eső és az ég reménytelenül beborult.

Reggel 9 óra tájban a Motor Club Român 9 tagja, élükön Moldoványi Ferivel, „a vad motorossal” robogtak be a kegyetlenül felázott és sok helyen életveszélyes szerpentin úton. Ezek a motorosok bámulatraméltó elszántságukért és ügyességükért minden elismerést megérdemelnek.

Délelőtt 10 órakor Dr. Frențiu Valér püspök Biharfüred kis fakápolnájában misét celebrált, amelyen résztvett egyesületünk vezetősége valláskülönbség nélkül.

Kolozsvárról vasárnapra virradó éjjel 1 órakor indultak el 10 autóbusszon az „Auróra”, a K. K. A. S. E., Kolping, E. K. E. tordai osztály, Haggibor, Tennis Club turistái, hogy Kissebestől kezdve iparvasúton jöjjenek fel a Dragan völgyön, majd gyalog át a Munceien. Biharfüredre. Kissebesen azonban zuhogó eső fogadta őket, ami sokakat visszatartott a nyitott iparvasúton való utazástól. A csak félterheléssel induló kis vonat így is nehezen tudta magát előre küzdeni az esőtől síkos síneken, amelyeket sok helyen kellett homokkal behinteni, hogy a vonat haladni tudjon. A mindenre elszánt turisták azonban bőrig ázva is bátran vágtak neki az 1414 m-es Munceinek, melynek felázott sáros oldala az előrejutást erősen akadályozta. Délelőtt 11 órára azonban így is beérkeztek Biharfüredre, élükön a Tennis Club festői tiroli ruhás turistáival.

Fél 12 órakor érkeztek be Mokos Kálmán vezetésével a Váradról 5 órakor elindult 6 sz. autónk résztvevői. Ezzel a csoporttal jött Kiss Dávid is, egyesületünk dísztagja, ki 88 éves kora dacára, a 9 km-es meredek szerpentin utat, fel Biharfüredre és még aznap ugyanott viszsza. Most is gyalog tette meg.

Valamivel 12 óra előtt érkezett meg autóján Dr. Popovici Péter, Biharvármegye prefektusa, valamint dr. Popa Theodor képviselő és Borlan Silvius a prefektusi iroda főnöke.

Az itt felsoroltakon kívül sokan érkeztek még autókon, kocsikon, szekereken és gyalogszerrel, úgy hogy a megjelentek száma kb. 500 főre tehető.

Tizenkét órakor dr. Lőrincz Sándor elnök, Butea Ioan alelnök, Papp Lajos főtitkár és Morvay Árpád vál. Tag, mint küldöttség keresték fel dr. Frențiu Valér püspököt, a szintén most épült gyönyörű rezi-

denciájában és fölkérték a Bihari Turista Club nevében, hogy a menedékházukat szentelje fel.

A patriarchákra emlékeztető kegyes Püspök, ki eleitől kezdve a legnagyobb szeretettel és megértéssel viseltetett turista törekvéseinkel szemben a zuhogó eső dacára, a legnagyobb szívéllyel indult el a küldöttséggel, hogy a már előre elvállalt nemes kötelezettségének percnyi pontossággal eleget tegyen. Kíséretében jöttek Pop Danilla tábornok és Marian Demeter püspökségi jószágkormányzó. Dr. Frentiu Valér a menedékház tornácán teljes püspöki ornátusban megtartotta a szertartást, majd megszentelte az épület minden szobáját. A felszentelés után a következő beszédet intézte az egybegyűltekhez:

„Midőn először jártam Biharfüreden, mint Radu püspök vendége. Ugyanilyen csúnya idő volt és az olyan rossz emléket hagyott bennem, hogy többé még hallani sem akartam Biharfüredről. Azonban később midőn püspök lettem, kénytelen voltam a birtokomhoz tartozó Biharfüredet is többször fölkeresni. És amidőn jobban megismertem és a tudományos megállapításokat saját tapasztalataimmal láttam beigazolva, kénytelen voltam Biharfüredről alkotott eddigi véleményemet megváltoztatni. Saját szemmel láttam nem egy esetben, hogy az élet-halál közt lebegő súlyos betegek meggyógyultak és vidáman hagyták el Biharfüredet. Ez készítetett arra, hogy ezt az áldott klímájú üdülő- és gyógyhelyet tovább fejlesszem és a mai kényelmi igényeknek megfelelően rendezzem be. A régi épületek mellett az idén már a közönség rendelkezésére bocsájtom a most befejezett, legmodernebbül berendezett és 50 személy befogadására alkalmas szállodát. Rövidesen le tesszük az alapját egy hatalmas 200 szobás szállodának és még ebben a hónapban lesz az alapkövének a lefektetése az újonnan épülő templomunknak. Remélem azt is kívánom, hogy az iparvasutat, amelyen nagy buzgalommal dolgoznak s amely munka naponta 6–700 embernek ad kenyeret, már szeptember hónapban igénybe veheti a közönség.

Őszinte örömmel szolgál, hogy a Bihari Turista Clubnak sikerült ezt a menedékházat ilyen rövid idő alatt felépíteni, mert talán én tudom a legjobban, hogy milyen nehézségekkel kell megküzdeni, amikor az ember a hegyek között akar építkezni. Ha meg is van itt a kő és a faépítőanyag, nagyon sok olyan dolgra van meg szükség, amit csak

messziről és nagy költséggel lehet ide szállítani. Hozzájárul még a nehézségekhez az a körülmény is, hogy itt az időjárási viszonyok miatt, csak néhány hónapig lehet építkezni.

A telket, fát és kőanyagot szívesen bocsájtottam a Bihari Turista Club rendelkezésére és most örömmel látom, hogy bizalmamban nem csalatkoztam, mert akik ilyen rövid idő alatt ilyen eredményt tudnak felmutatni, azok a komoly munka emberei. Forduljanak csak bizalommal hozzám a jövőben is, valahányszor támogatásra lesz szükségük én bennem mindég megértő pártfogóra találnak. A további közérdekű munkásságukhoz pedig újabb szép sikert kívánok.”

Dr. Frentiu Valér püspöknek ezen szeretetteljes szavai után dr. Lőrincz Sándor egyesületünk elnöke a következő elnöki megnyitót tartotta:

*„Nagyméltóságú Püspök Úr!
Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!*

A Bihari Turista Club menedékház avató ünnepén szeretettel köszöntöm Önöket. Itt állunk a Biharhegység lábánál a Bocsásza alatt, az Isten legszebb ajándéka: a természet kellős közepében. Körülöttünk magas bércek, előttünk a Jád fenséges völgye és mi erre a helyre jöttünk, hogy megépítsük legszebb, legelső otthonunkat: a bihari turisták menedékházát.

Régi latin közmondás: „Naturalia non sunt turpia.” „Ami természetes az nem csúnya.” De a szépek között is van még szebb és mi bátran elmondhatjuk, hogy a Biharhegység vadregényes táji részletekben szebb, mint akár a Kárpátok, akár az Alpok hegyvidéke. Nekünk ezen a helyen missiónk van: fel kell tárunk a Biharhegység minden elrejtett szépségét és közkincsévé kell tennünk az emberiségnek. Ezért jöttünk erre a helyre és ezért építettük meg első menedékházunkat.

A természet egy világot hoz elénk: a szépség és fenségesség soha sem szűnő. magasztosságát és mi kitépjük belőle mindazt – ami szép, nagy, fenséges és csodálatos, hogy széppé tegye az életünket és hitet adjon a jövőre.

Nagyon szomorú időket élünk. Vannak gyermekek, akik sohasem nevettek és vannak emberek, akik sohasem voltak gyermekek. A mai

nemzedék ezek közül való. Mi ki akarjuk hozni ezeket az embereket ide. A természet gyönyörű templomába, hogy hinni és bízni tanuljanak, testben és lélekben megerősödjenek és el tudják felejteni az élet sok-sok keserűségét

Az utánam következők majd elmondják, hogy mily sok fáradsággal, küzködéssel tudtuk ennek a háznak. alapját összehozni. De már most meg kell emlékezmem legnemesebb, legáldozatkészebb adakozónkról dr. Frențiu Valer Traian gör, kath. Püspök Úr Ónagyméltóságáról, akinek értékes adománya nélkül soha nem jöhetett volna létre ez a menedékház

A Bihari Turista Club nevében tehát elsősorban szeretettel és tisztelettel köszöntöm Őt. Köszönjük nagy adományait, köszönjük hogy a mai felszentelési ünnepünkre eljött és kegyes volt a felszentelést elvégezni. Kérjük, hogy jóakarátát és támogatását tartsa meg irántunk a jövőben is.

Üdvözlöm továbbá az ünnepünkön megjelent hatóságokat, társ-egyesületeket, küldöttségeket és vendégeinket. Üdvözlök mindenkit, akik megtiszteltek bennünket megjelenésükkel. Kérem szeressenek bennünket, legyenek jó barátaink. Szeressék velünk együtt Isten legcsodálatosabb alkotását: a természetet, mely dicsőn hirdeti az egész világ előtt: voltunk, vagyunk, és leszünk!

És most repüljön fel a zászló, hirdesse fennen a mi nagy örömlünket, akarásunkat és célkitűzésünket. A menedékházat ezennel megnyitottam nyilvánítom és átadom rendeltetésének.”

Dr. Lőrincz Sándor elnök ezen szavaira a 17 méter magas torony, zászlóárbócára diadalmasan futott fel egyesületünknek rododendron-és gyopárszinű, háromszögletű, hímzett lobogója.

Ezután Butea Joan egyesületünknek alelnöke tartotta a következő ünnepi beszédet:

„Nagyméltóságú Püspök Úr; Tábornok Úr, Prefektus Úr, Turista testvérek!

Valamikor ez a szép terület elrejtve pihent a vizek büszke hullámai alatt. A habzó hullámok morajlottak fölötte és szél nem ért hozzá. Át-hatolhatatlan sötétség borult fölője.

De a mélységekből a leigázott elemek lázadása tört fel és a Kárpátok kolosszusaival rokon magaslatok megkövetelték a szabadsághoz való jogukat.

A megalázott föld kérge, teremtő ereje tudatában, nem akart többé szállást adni a vizeknek és felemeli világosság és levegő után vágyó homlokát végzetes küzdelembe kezdve. A legyőzött tenger visszavonult és a föld új életet kezd.

Eme változások folyamán új és hatalmas védőfalak épülnek ki. Évszázadok telnek el, míg a háborgó talaj végső nyugalmi állapotába jut. A magaslatok ünnepi ruhát öltenek, büszke tölgyek, égfelé csúcsosodó fenyők és közöttük selymes fű ékesítik a hegyoldalakat.

Az idők múlása ott hagyta nyomait a hegyeken. A folyók mély medreket vájtak maguknak, amelyekben vizeik ellenállhatatlan vágytól űzve rohannak anyjuk a tenger felé, a legszebb látványt nyújtva, amit emberi szem csak láthat, vízeséseket és szakadékokat alkotva.

Minden nép büszke a maga hegyeire, a franciák a Pireneusokat, az olaszok az Appennineket szemlélik elragadtatva, a németek a Schwarzwaldban és a Hartzban gyönyörködnek, a svájciak az Alpokat csodálják, mi pedig a mi Kárpátunkat szemléljük szerelmes elragadtatással.

Szép a Kárpát hegység. Tölgy, bükk és fenyő erdők, csodálatos barlangokkal, vízesésekkel és egyéb természeti szépségekkel váltakoznak benne. Ha nem is érik el az Alpok magasságát, versenyez szépségben nemcsak ezekkel, de Európa bármely hegyeivel.

Hazánk nyugati részén van egy rejtett hely, ahol a levegő kellemesebb, a források tisztábbak, a virágok balzsamos illata üdítőbb, a madarak dala vidámabb, a fenyők suttogása harmonikusan olvad össze a patakok misztikus csörgedezésével. Ez a hely: Biharfüred. Köröskörül meredek hegyoldalok emelkednek százados fenyőktől díszítve. Egész Romániában alig található ennél szebb hely. Központi fekvésénél fogva a turistaságnak is a legalkalmasabb helye. És mégis századokon át megneméremelt elhanyagoltságban részesült. Talán csak a pásztor enyhítette szomját kristálytisza forrásainál, talán csak a vadállatok kerestek menedéket ezen, az idők viharától mentes helyen. Emberi szem nem figyelt fel ennek a helynek csodás szépségeire.

Nagyméltóságodnak dicsőséges elődje Pavel püspök volt az, aki 50 évvel ezelőtt 1883-ban megszerette ezt a helyet és annak szép-

ségétől elbájolva elhatározta, hogy klimatikus gyógyhelyet létesít itt és azt a szenvedő emberiség rendelkezésére bocsátja. A sziklákba vésett út, amely Belényesből idáig vezet, a körül épített források, a régi villák, ennek a kiváló főpapnak az alkotásai.

Ez a hely alkalmat adott nemzetiség és vallásra való tekintet nélkül egymás megbecsülésére. 1884-ben Ónagyméltósága meghívottai között találunk egy ortodox-román, egy római katolikus, egy kálvinista papot és egy rabbinust.

Pável püspök tevékenysége annál élesebb világításba kerül, ha tekintetbe vesszük az akkori idők közönyét a sport és természeti szépségek iránt. Az ország és a társadalom szerencséjére történt, hogy ez a remek hely az Ő kezébe került. Hozzá nem értő kéz tönkre tette volna, a természeti szépségeket avagy kegyetlenül kiaknázta volna azokat.

Sok hasonlatosságot látok Nagyméltóságodnak és nagy elődjének tevékenysége között, Pavel püspök kibővíti a belényesi, líceum épületét, két internátust létesít ott és lerakja egy váradi internátus alapjait is. Részt vesz minden jótékony akcióban. Nagyméltóságod ugyancsak bőszesen támogat minden közérdekű akciót. Újjá építette a szemináriumot, az egész egyházmegyét templomokkal ékesíti és ép most rakja le egy nagyméretű nagyváradi tanintézet alapjait.

Itt a hegyek közt is tovább fejleszti Nagyméltóságod az átvett örökséget. Nem elégszik meg az eddigi primitív közlekedéssel, hanem megértve a mai idők szavát, vasutat épít. Sziklákat robbant, folyókat szel át és örökké tartó összeköttetést létesít a város és a hegyvidék között. Az evangélium tanításainak megfelelően itt is templomot létesít és a mint ahogy a templom minden emberi szenvedés számára nyitva van, épen úgy megnyitja Nagyméltóságod a hegyek egészséget osztó templomát mindnyájunknak. Pavel püspöknek jutott a szerencse, hogy gyémántra találjon, de Nagyméltóságodra várt az a boldogság, hogy ebből brilliánst csiszolhasson, amely századokon át fog ragyogni és hirdetni fogja minden turista előtt Excellenciád nagy nevét.

Nagyméltóságú Püspök úr, Ön, ezen az isten áldotta területen helyet adott a mi egyesületünknek és építő anyagot adott e menedékház felépítéséhez. Nem nézte, hogy ennek az egyesületnek tagjai jó részt más nemzetiségűek és más hitűek. Tudjuk, hogy két ok vezette Nagyméltóságodat ezen nagylelkű adományozásnál: a keresztény felebaráti szeretet egyrésztől és a romániai turistaság megbecsülése más részről.

Köszönjük ezt a nagy és fel nem értékelhető támogatást és biztosítjuk Nagyméltóságodat, hogy sohasem fogjuk elfelejteni nemes cselekedetét, amelynek áldásos eredménye nemzedékekre lesz kihatással. Egyesületünk minden tagja most és mindenkor hálás lekötelezettje marad Nagyméltóságodnak.

Turista testvérek! Ma megnyílnak ennek a hajléknak kapui. Amikor az élet súlyos gondjai elszomorítanak benneteket, amikor bajaitokban a vélt barátok elhagynak titeket, amikor a létért való küzdés csüggedt té tesz benneteket, amikor azt óhajtjátok, hogy testileg és lelkileg ujjá szülessetek, vegyetek búcsút a zajos várostól és jöjjetek ide a hegyekbe. Itt a fenséges nagyszerűségek közepette, a fenyők suttogása, a patatok csobogása vissza adja lelketek derűjét.

A természet örök kincsei nyitva állnak mindenki számára és boldog az az ember, aki ezeket a maga felüdülésére tudja felhasználni.”

Dr. Popovici Péter Biharvármegye prefektusa szövege ezután az egybegyűltekhöz:

„Meghívásuknak szívesen tettem eleget. Én ismerem a hegyeket azoknak szépségeit és a turistaság nemcsak egy két nap óta érdekel. Ezt a mozgalmat támogattam és támogatni fogom, mert az a meggyőződésem, hogy ez állal az ország érdekeit szolgálom. Akkor, amikor idegen országok, amelyeknek hegyei szépségben, érdekességben meg sem közelítik a mienket, minden erejüket arra fordítják, hogy ne csak a saját polgárai látogassák azokat, hanem a külföldieket is minél nagyobb számban oda csalogassák, én mint a kormány képviselője kötelességemnek teljes tudatában jelentem ki, hogy minden turista mozgalmat pártfogolni fogok, mert ez nemzeti és gazdasági érdek. Ezúttal jelentem be azt is, hogy Biharvármegye 5000 leivel járul hozzá menedékházuk berendezéséhez. Midőn őszinte elismerésemet fejezem ki eredményteljes munkájukért, kívánom, hogy a jövőben is ily lelkesedéssel és kitartással dolgozzanak az általános testkultúra és a haza üdvére.”

E frappáns és őszinte lelkesedést keltő beszéd után Schwalb Sándor a túra sz. o. vezetője ismertette a menedékház építésének történetét:

„Nagyméltóságú Püspök Úr, Prefektus Úr, Tábormok Úr!
Mélyen tisztelt ünneplő Közönség! Kedves Turista Testvérek!

Július 2-ika a Bihari Turista Club, történetében nevezetes nap. Az alig két éves egyesületünk törhetetlen akarattal és áldozatkészséggel íme felépítette Biharba az, első turista házat. Nehéz munka volt, sokat dolgoztunk és büszkék lehetünk, hogy lelkiismeretes, önzetlen, odaadó munkánknak itt az eredménye. Felépült és áll a természeti kincsekben gazdag Biharországunkban az első turistaház, a mi várunk, büszkeségünk.

1931 decemberben az alig pár hónapos egyesület sí-kirándulást rendezett Biharfüredre. Itt született meg a biharfüredi menedékház terve. Gondolatunkat tett követte. Itthon megkezdődtek a tervezetések, küldöttségileg kerestük fel dr. Frențiu Traian Valer gör. kath. Püspök úr Ónagyméltóságát és megkértük, hogy legyen segítségünkre ezen tervünk keresztülvitelében. Nemes és értékes adományával lehetővé tette részünkre, hogy ez a menedékház ne csak terv, hanem valóság is legyen. Sallerbeck Antal mérnök úr, tagtársunk, elkészítette a tervrajzokat. Most már tervrajzunk, területünk, kitermeletlen kő- és faanyagunk volt, hiányzott azonban a legszükségesebb: a pénz. Neki láttunk tehát a gyűjtésnek, ami a kedvezőtlen gazdasági viszonyok miatt elég nehezen ment. Múlt év júliusában azután letettük menedékházunk alapkövét szép ünnepség keretében. Pár hétre rá hozzáfogtunk a szükséges fa és kőanyag kitermeléséhez. További munkálatainkat a hideg idő beállta, valamint a még szükséges pénzösszeg hiánya miatt egyelőre be kellett szüntetnünk.

A télen nem ültünk összetett kezekkel, teaestélyeket, bálakat, gyűjtéseket rendeztünk és készpénzkészletünk egyre gyarapodott. Februárban megalakult az építési bizottság. Megkezdődött most már a munka komolyan. A kőművesmunkát Pap János építésznek, az ácsmunkát Kovács Lajos ácsmesternek és az asztalos munkát Lőkősházi Sándor asztalosmesternek adtuk ki. Május 1-én megindult a munka, gyors tempóban haladtunk, bár nekünk nagyon lassúnak tűnt, de pénzünk annál gyorsabban fogyott. Én minden héten kint voltam az építkezésnél és türelmetlenül vártam azt a pillanatot, amikor szemembeötleni fog a füredi úton a részünkre mindent jelentő fenyőgaj, mit épülő menedékházunk tornyára szegeznek majd fel. Július 18-án örömnapp volt.

Végre ott díszelgett a torony csúcsán a fenyőgaj. Most már mind gyorsabban halad az építkezés s nagy volt az öröm, mikor választmányi ülésünkön bejelentettem, hogy mai felavató ünnepségünket zavartalanul megrendezhetjük. Sajnos, teljesen felszerelni menedékházunkat az anyagiak miatt nem állt módunkban, de reméljük, hogy a hiányokat rövidesen pótolni tudjuk.

Most még egyszer hálás köszönetünket fejezzük ki dr. Frențiu Valer Traian gör. kath. Püspök úr Ónagyméltóságának, ki nemes és nagylelkű adományával lehetővé tette számunkra, hogy megvalósíthassuk kedves tervünket és felépíthessük az első bihari turistaházat, melyet ma ünnepélyesen átadunk a forgalomnak. Ígérjük, hogy a nekünk előlegezett bizalmát a jövőben is ki fogjuk érdemelni.

Őszinte köszönetünket fejezzük ki Pop Danila tábornok úrnak, Marian Dumitru igazgató úrnak és Sallerbeck Antal építész úrnak, akik a legnagyobb jóakarattal és megértéssel támogattak bennünket tervünk keresztül vitelében.

Ugyancsak köszönetet mondunk nagylelkű adományozóinknak és pedig Kolener Árpád, dr. Lőrincz Sándor, Vaiszlovich Emil, Pap Károly, Delacher Ferenc, Ernst Schöffmann, Czitrom László, Adorján Péter, Moskovits Ipartelep, dr. Friedländer Sándor, Dreher-Haggenmacher Nagyvárad Sörgyár, Rippner Farkas, Rosenberg Izsó r. t., Kleinhändler Ferenc, Aszódi Mihály, Hans Kräutlein, Nagyvárad Város Villamosműve, dr. Némethy Gyula, Kemény Gyula, Szolnoki Gyula, Interexim rt., dr. Egry Gelu, Szüts József, Foto fényképészet, Andrényi Károly Fia cég és Biharvármegye prefektusának, akik pénz és természetbeni adományokkal egyesületünknek segítségére voltak. Köszönet illeti ezenkívül azokat is, akik egyéb apró adományokkal járultak hozzá építkezésünkhöz.

Kérem Önöket, hogy értékes erkölcsi és anyagi támogatásukat jövőben se vonják meg egyesületünktől, mi pedig fogadjuk, hogy minden erőnkkel és igyekezetünkkel azon leszünk, hogy minél több és minél szebb eredményt érjünk el a nemes és önzetlen cél, a turistaság fejlesztése érdekében.”

A zuhogó eső miatt a turisták nagyobb része a nagyvendéglőben maradt, amiért is egyesületünk vezetősége úgy határozott, hogy a további üdvözlőbeszédet a díszbéd keretében fogják megtartani.

A hatalmas ebédlőtermet zsúfolásig töltötték meg a turisták százai, amikor elhangzott Papp Lajosnak, egyesületünk főtitkárának a turistákhoz intézett beszéde:

„Turista Testvérek!

Be van fejezve a nagy mű, igen!

E betonba bilincselte sziklák, melyekkel oly sokat harcoltak acél-szegű bakancsaink s a felhőkben fürdő fenyőtörzsek, melyek között oly sokat bolyongtunk, úttalan utakat keresve, most magukat megadva simulnak egymásra, hogy hajlékul, erősvárul szolgáljanak egy maroknyi, lelkes tábornak, melynek rhododendron- és gyopárszín lobogója diadalmasan leng az égbetörő árboc csúcsán.

Évtizedek búval, sóhajjal, könnyel terhelt vasszekeérének kellett át-dübörögnie felettünk, míg a nagy bihari turistaapostol által elvetett parányi mag oly hatalmas fává serdült, hogy annak terebélyes koronája alatt ma már egy egész kis sereg talál biztos menedéket.

Midőn egy évvel ezelőtt szikrázva hasított itt barázdát csákányunk, hogy letehessük az első alapkövet, magunk sem hittük, hogy álmaink ily hamar valóra válnak. Hiszen magának az egyesületünknek is ezen épülettel szinte egyidejűleg raktuk le az alapköveit és merész ábrándnak látszott csupán, hogy minden idegen támogatás nélkül, csak a szerény erőnkre, képességeinkre támaszkodva, a mai súlyos gazdasági helyzet közepette, két épületet tudjunk tető alá hozni. És íme:

„Be van fejezve a nagy mű, igen!”

Tudjátok-e, hogy mi a jelentősége ennek a menedékháznak? Az hogy itt, e gyönyörű Biharfüreden, a Biharhegység szívében házunk, otthonunk van, ahol menedéket talál minden turista, aki ebből az ideális központból akarja bebarangolni a mi páratlan szépségű paradicsomunkat.

Az a jelentősége, hogy templomot építve a turistaságnak, megerősítjük hitükben a kételkedőket, az aggodalmaskodókat, az előrenevetőket, az élninemtudókat, hogy íme: szent hittel, akarással, tudatos célfelétöréssel még a mai szörnyű válságban is lehet a porszemekből hegyet emelni.

Az a jelentősége, hogy áldozatos munkánkkal ismét megmutattuk a világnak, hogy turistának lenni egyet jelent: kitartással, áldozatkészséggel, nyíltszívűséggel becsületességgel és szépétakarással.

Hajdan a várat építő kőműveskelemenek embervért kevertek a malterbe, hogy a falak megdönthetetlenek legyenek. Mi ennél nagyobb csodaszert: hitet, szeretetet, önzetlen munkát öntöttünk az építőanyagba, hogy örökkön álljon ez az épület. Szeressétek, becsüljétek és óvjátok tehát ezen ház minden parányi részét, mintha véretekéből való vér lenne benne, mert csak így lehettek méltóak a turista alkotáshoz és a turista névhez.

Turistának lenni pedig szép és nagyszerű dolog. Ez a menedékház és a turistaság nem csak a testünknek ad menedéket, felüdülést, hanem a lelkünknek is. Mert ha az élet robotos igájától, gondjaitól, bajaitól meggörnyedve ide menekülünk békét, nyugalmat, megértést keresni, azt itt meg is találjuk. Ha döngve becsapódik mögöttünk a benzines, füstös, zakatoló, bűnös város kapuja és a hosszú poros országút után végre elérjük a messzire kéklő hegyek merész vonalát, a megértően susogó évszázados erdők szegélyét, egyszerre leszakad rólunk, elmarad mögöttünk a csalárd hazugság, tülekedés, profit, kenyérgond, és lerázva magunkról átkos kultúránk minden nyomorúságát, itt újra e m b e r r é leszünk.

Bihari Turistatestvérek ! Ma, amidőn minden dicséret és elismerés Titeket illet... mások részéről, én csak azt kiálthatom felétek: ne büszkélkedjétek és ne bukjatok a meglegedettség tunyaságába, mert ez a menedékház még semmi, jelentéktelen porszem azon gigászi turistamunka mellett, amely itt Biharban a megvalósításra és reánk, vár. Köszönetet, elismerést, mi magunk előtt csak akkor érdemlünk, ha ezt a menedékházat csak alapkőnek tekintjük: nagy és szép feladatunk első alapkövének.

Legyen ez a menedékház figyelmeztetőnk, serkentőnk arra nézve, hogy ha az egyesület fennállásának első két évében már ilyen tudott alkotni, akkor a jövőben sokkal többet követeljünk magunktól.

Ehhez pedig nem kell semmi egyéb, mint önzetlen és áldozatkész turistalélek, egymás iránti szeretet, megértés és őszinte bajtársiasság. Ha mi, szívünkben ilyen érzelmekkel költözünk új otthonunkba, az áldást és a munka biztos sikerét visszük magunkkal. És hogy ez meglesz, én abban szentül hiszek, mert ennek előleges zálogául, biztosítékául már is itt áll ez a menedékház.

Kiáltsátok tehát velem őszinte szívvel: Éljen a mi szép Biharunk, éljen a turista-bajtársiasság.”

A szinte fogadalomként felharsanó zengő „éljen” után Dr. Bulger ügyvéd, dr. Egry Gelu, Nagyvárad polgármestere üdvözlétét adta át bejelentve, hogy Nagyvárad városa 1500 leivel járul hozzá az építési költségekhez.

Ezután a társegyesületek kiküldötteinek üdvözlőbeszédei peregtek le, mind megannyi tündöklő gyöngyszem, a testvéri együttérzés és, igaz bajtársiasság drága kövei:

Az „Auróra” Sport Egylet turista szakosztálya kiküldöttjeiként Duma Vasile és Szabó József mondtak üdvözlő beszédet és átadták egyesületük emlékszólóját. A „Crișana” Sport Club turista szakosztálya Oradea nevében Cosma Gheorge beszélt, az Erdélyi Kárpát Egyesület Cluj képviseletében dr. Balogh Ernő beszélt átadva egyesülete emlékszólóját, az E. K. E. „Czárán” osztálya Arad nevében Záray Jenő ez alkalomra irt ünnepi ódában üdvözölte egyesületünket, az E. K. E. tordai osztálya 2 gyönyörű berámázott fényképtablót küldött, „Haggibor” turista szakosztálya Cluj üdvözlétét és emlékszólóját Zádór Árpád adta át, „Kolping” turista szakosztálya Oradea nevében Voynár Pál, a „Kolping” turista szakosztálya Cluj nevében Györke Márton mondott üdvözlő beszédet, a Kolozsvári Közgazdasági Alkalmazottak Sport Egyesülete nevében Schuszter Viktor beszélt, átadva egyesületük művészi kivitelű, intarziás emléktábláját, a Magyar Turista Szövetség Budapest képviseletében Papp Dénes, a Magyar Turista Egyesület és a „Turisták Lapja”, Budapest képviseletében dr. Peitler Gyula beszéltek, a N. A. C. turista szakosztályától Oradea Partos Kató hozott üdvözlétet, a Touring Club Român, subsectia „Stâna de Vale” Beiuș képviseletében dr. Micușan elnök beszélt. Tennis Club turista szakosztálya Cluj kiküldöttjeként Fazekas József hozta egyesülete üdvözlétét és emlékszólóját, a „Sasok” turista csoportja, Oradea nevében Gyenge István, a Vasas Sport Egyesület turista szakosztálya nevében Jánosi Béla beszélt, átadva egyesületük gyönyörűen hímezett selyem zászlóját.

Sajnos, a fehérasztalnál való együttlét és a turista barátkozás az egyesületek között rövid ideig tartott, mert a rossz idő miatt minden egyesület hamarabb indult haza, mint ahogy tervezte.

Megindult tehát a végtelen karaván, át a hegyeken, nyugat és kelet felé és a turisták százai egy feledhetetlenül szép turista-ünnep emlékét vitték el szívükben.

A kirándulások zavartalan lebonyolítása érdekében megalakították a túravezetők testületét és kidolgozták a túravezetők szabályzatát. Múzeumi, néprajzi és barlangkutató osztályt hoztak létre.

Biharország – 1933., 7–8. szám: 16. old.

A BIHARI TURISTA CLUB biharfüredi menedékházának házirendje:

1. Aki a menedékház területére lép, tartozik a választmány által megállapított belépődíjat előre lefizetni, amiről kapott számozott szelvény láthatóan viselendő. Aki a fizetést megtagadja, az a menedékház területét elhagyni köteles.

Minden látogató tartozik magát a házirend s annak keretében az ügyeletes, illetve kezelő intézkedéseinek alávetni.

2. Minden egyén – legyen az akár vendég, akár tag – akkor is, ha csak átmenetileg száll meg, érkezése után azonnal a hatóságtól előírt bejelentő lapot kitölteni és aláírni tartozik.

3. A vendégkönyvbe minden belépő vendég szíveskedjék nevét, lakhelyét, egyesületének megjelölését és tartózkodása idejét beírni. A vendégkönyvbe ízléstelen, céltalan bejegyzésektől, rajzolástól mindenki tartózkodjék.

4. A háló és belépődíjak árai a menedékházban kifüggesztett és a B.T.C. által láttamozott árlapon vannak feltüntetve. Aki csak nappal kíván fekvőhelyet igénybe venni, ugyanazon díjat tartozik fizetni, mint éjjel. Hat napnál hosszabban való tartózkodás esetén, a B. T. C. jogosult a díjakat az árlaptól eltérőleg megállapítani.

A B. T. C. tagjai és családtagjai számára nyújtott kedvezmény csak a folyó évre szóló tagsági igazolvány felmutatása esetén igényelhető. Hat éven aluli gyermekek, ha külön ágyat nem igényelnek, hálódíjat nem fizetnek.

5. Hat napnál tovább való tartózkodás a B. T. C. által megszüntethető.

6. A megháló vendégek kívánságára a menedékházor a hálósobákat külön megállapított díj mellett fűteni tartozik.

7. Fertőző betegségben szenvedő a menedékházban hálóhelyet nem igényelhet. Ilyen beteggyanús látogatót az ügyeletes vagy a kezelő felszólíthat, hogy az egyesületben kérjen tartózkodási engedélyt.

8. Vasárnap és ünnepnapot megelőző éjjelre fekvőhelyet legkésőbb csütörtökig, illetve 3 nappal előbb, csak az egyesületben a hálójegyek megváltásával lehet biztosítani. Ezen fekvőhelyek felett este 10 óra után díjvisszatérítési kötelezettség nélkül az ügyeletes szükség esetén újból rendelkezik, ha csak az illető a későbbi érkezést előzetesen be nem jelentette.

9. Azok fekvőhelyét, akik hálójegyüket nem a 8. pont szerint váltották, az ügyeletes vagy a kezelő este 8–9 óra között az érkezés sorrendjében jelöli ki a fekvőhelyet, tartozik azonban e tekintetben a vendégek kívánságát a lehetőség szerint figyelembe venni. Az érkezés sorrendje a vendégkönyvből állapítandó meg. Azon hálóvendégek között, akik nem előre váltották meg (8. pont) jegyüket, a **tagok elsőbbséget élveznek**.

10. Nők férfiakkal egy hálóhelyiségben semmiképpen nem helyezhetők el, kivéve igazolt törvényes családtagokat, ha ezt a helybeosztás egyébként lehetővé teszi.

11. A fürdőigazgatóság rendelkezése folytán nemcsak a menedékház közelében, hanem Biharfüred fürdő egész területén **hiányos, vagy a jó ízlést sértő öltözékben tartózkodni tilos**. Fürdőkosztüm is csak a napfürdőre kijelölt helyen viselhető. A menedékháztól ezen helyig és vissza, a fürdőruha fölé köpeny vagy pyjama veendő fel. A fürdő belterületén levő tóban tilos a fürdés. Ezen szabályok megsértésével elkövetett kihágást a fürdőigazgatóság 100 lei pénzbírsággal bünteti.

12. A hálósobákban a **dohányzás tilos**.

13. Senki sem követelheti, hogy a szobában még rendelkezésre álló ágyak az utóbb érkezőknek ki ne adassanak, még akkor sem, ha a szoba összes fekvőhelyének árát is le akarná fizetni.

14. A **hölgy-szoba** csak este 10 óra után engedhető át férfiak számára, ha addig egyetlen hölgyvendég sem jelentkezett.

15. A menedékházban este 10 órától reggel 7-ig és délután 1–4 óráig csendnek kell lenni. Ez Biharfüred egész belterületére is vonatkozik. Este 10 órától a hálósobában **a világítást el kell oltani és ablakokat be kell csukni**, kivéve, ha a nyitva tartáshoz a szoba minden egyes vendége hozzájárul. 10 óra után a később lefekvő vendég zajtalanul és gyorsan tartozik lefeküdni, hogy szobatársait ne zavarja. Ugyanez követendő a korai felkelők által is.

16. Főzni csak az ebédlőteremben szabad. A tűzbiztonsági szabályok betartására külön figyelem fordítandó.

17. Padlóra köpni, szivarvéget eldobni, szemetet elhányni, az épületet befirkálni, bepiszkítani, vagy megsérteni, **a fekvőhelyre nedves ruhával, vagy cipőstől lefeküdni kártérítési kötelezettség terhe mellett tilos**. Minden ilyen kárt a kezelő nyugtája ellenében – különbeni ideiglenes zálogolás terhe mellett – azonnal meg kell téríteni.

18. A hálóműhelyiségben a berendezési tárgyak elhelyezését megváltoztatni, ilyeneket a szobából kivinni nem szabad.

19. Kutyát a menedékház területére bevinni nem szabad.

20. A **mentőszekrény** szükség esetén a látogatók rendelkezésére áll, az igénybevett szerek értéke – nyugta ellenében megfizetendő.

21. Mindennemű **adományt** a kezelőnél levő adománykönyvbe kérjük bevezetni.

22. A B. T. C. fenntartja magának a jogot, hogy azokat, akik a házirendet be nem tartják s a turistaság érdekeit sértik, a menedékházból kizárja s azok nevét megfelelő módon közzétegye. Sürgős szükség esetén az eltávozásra az ügyeletes, vagy a kezelő jogosult az illető vendéget felszólítani.

23. Elvesztett tárgyakért a B. T. C. felelősséget nem vállal.

24. Esetleges panaszok és javaslatok vagy a kezelőnél levő panaszkönyvbe írandók be, vagy a B.T. C. elnökségéhez intézendők, Oradea, Str. Brătianu 1. sz. alá.

25. Egyebekben Biharfüred fürdő igazgatósága által ezen fürdő területén érvényes szabályzat rendelkezései szintén kötelezők és betartandók.

Kérjük a t. látogatókat, hogy a menedékházban és környékén a lehető legnagyobb tisztaságot és rendet a turisták érdekében elősegíteni szíveskedjenek.

Jóváhagyatott a Bihari Turista Club választmányának 1933 június hó 28-ikán tartott ülésén.

PAPP LAJOS
főtitkár, s. k.

Dr. LŐRINCZ SÁNDOR
elnök, s. k.

A magyar turista egyesületekre mind nagyobb nyomás nehezedett. A NAC tízezer lejt irányzott elő útjelzésekre, de nem költhette el, mert az ilyen munkálatokat csak a kolozsvári EKÉ-nek engedélyezték.

A cenzúra a **Biharországot** veszedelmesnek nyilvánította, az elnevezést pedig irredenta ízűnek. Így a lapot átkeresztelték **Turista Életre**. Megtiltották a magyar helységnevek használatát. Azt állították, hogy a lapot külföldről irányítják és pénzezik. 1933 után minden kirándulást a Térparancsnoksággal kellett engedélyeztetni. Később az engedélyeket a minisztériumtól kellett kérni.

A Turista Élet 1934. évi 1–4. száma ismerteti a BTC 1934. évi tisztújító közgyűlését, melyből megismerhetjük az egyesület vezetőit és szervezőit:

Az 1934. évi közgyűlésünk.

Az 1934 évi közgyűlésünket, mely Egyesületünknek II.-ik rendes évi közgyűlése volt, február hó 18-án tartottuk a városháza tanácsstermében. Tekintve, hogy a kitűzött időre tagjaink határozatképes számban jelentek meg, Dr. Lőrincz Sándor elnök román, majd magyar nyelven üdvözölte a megjelenteket és a közgyűlést megnyitotta. A jegyzőkönyv vezetésre Rauch Sándort, annak hitelesítésére Buta Joant és Istvánffy Józsefet kérte föl.

Ezután Papp Lajos terjesztette be főtűkári jelentését, részletesen ismertette az Egyesület és a szakosztályok működését. Megállapította, hogy az egyesület múlt évi működése nem csak kielégítő, de elismerésre méltó volt. Az elért eredmények között első helyen áll a Stâna de Vale-i menedékházunk fölépítése és a forgalomnak való átadása. Hálaival és köszönettel adózott itt ismét azoknak, akik az elmúlt év folyamán adományaikkal járultak a menedékház fölépítéséhez. A nemes

adományozók a következők voltak: Bihar vármegye 5000.-Lei, Oradea város 1500.-Lei, Aszódi Mihály 500.-Lei, Hans Kräntlein 1000.-Lei, Dr. Némethy Gyula 1000.-Lei, Intrexim R.T. 500.-Lei, Gelu Egri dr. 500.-Lei, Sziüts József 1000.-Lei, Andrényi Károly és Fia cég 1000.-Lei, Papp Dénes és Dr. Peitler Gyula 1700.-Lei. Természetbeni adományokkal járultak a menedékház berendezéséhez: Oradea város villamosműve, Kemény József, Szolnok Gyula, „Foto” fényképészeti szaküzlet, Boros Jenő, Schwalb Sándor, Havranek Jánosné, Istvánffy Józsefné. Főtitkár hangoztatta, hogy az elért eredmény a lelkiismeretesen dolgozó tisztikar mellett, főképpen annak köszönhető, hogy minden tagtárs lelkesen és áldozatkészen állt az Egyesület szolgálatára.

Deutsh Ernő pénztáros betérjlesztette Egyesületünknek 1933 évi zárszámadását, amit lapunk más helyén részletesen ismertetünk.

Klein Emil, Csekő Kálmán, Strasser Dezső ellenőrök jelentésükben beszámolnak arról, hogy az elmúlt évben az Egyesület ügymenetét állandóan figyelemmel kísérték. Az Egyesület számviteli könyveit, pénztárát, szertárát, az év folyamán több ízben felülvizsgálták és mindenkor a legnagyobb rendben találták. Ennek alapján kérik, hogy az Egyesület tisztikarának a felmentvényt a szokásos fenntartásokkal a közgyűlés adja meg.

A közgyűlés a felmentvényt megadta.

Ezek után Istvánffy József menedékházi gondnok felolvasta a Stána de Vale-i menedékházunkról szóló, jelentését, amit lapunk legközelebbi számában részletesen közlünk.

A közgyűlés a jelentést örömmel vette tudomásul és köszönetet szavazott Istvánffy gondos és körültekintő munkájáért, valamint a pontos és részletes jelentésért.

Ugyancsak köszönetet szavazott a közgyűlés Szallerbeck Antalnak, a menedékház tervezőjének és Schwalb Sándornak, aki az építkezés ellenőrzésében vett tevékeny részt.

Mokos Kálmán túraszakosztályi jelentéséből kitűnik, hogy Egyesületünk az elmúlt évben 34 kirándulást rendezett, amelyből 8 síkirándulás volt. Résztvettek ezeken a kirándulásokon 922-en és pedig 580 férfi és 342 nő.

Kovács József könyvtáros jelentése szerint könyvtárunkban ez idő szerint 92 kötet könyv és 62 térkép van.

Papp Lajos főtitkár ezután bejelentett, hogy a tisztikar és választmány 2 évre szóló mandátuma ez alkalommal lejárt. A régi tisztikar nevében megköszönte a tagoknak bizalmát és támogatását és fölkérte a közgyűlést, hogy az új tisztikart a következő 2 évre válassza meg. A közgyűlés közfelkiáltással és egyhangúlag a következő tisztikart és választmányt választotta meg:

Díszelnökök: Gheorghe Ghica, Dr. Egri Gelu.

Dísztagok: Dr. Balogh Ernő, Hajdu Hugó, Jász Géza, Kiss Dávid, Dr. Némethy Gyula, Pozsonyi Jenő, Tátray Gusztáv. Dr. Tóth Mihály.

Elnök: Dr. Lőrincz Sándor.

Alelnökök: Buta Joan, Mokos Kálmán, Pap Károly, Szallerbeck Antal.

Főtitkár: Papp Lajos.

Titkárok: Gyémánt Jenő, Rocsin Gheorghe.

Főjegyző: Weimann Gusztáv.

Jegyzők: Rauch Sándor, Fröhlich Anna.

Főpénztáros: Árenstein Márton.

Pénztárosok: Janovics Ernő, Lőrincz Mária

Főellenőr: Klein Emil.

Ellenőrök: Csekő Kálmán, Mokos József.

Szertáros: Mokos Imre.

Könyvtáros: Kovács József.

Ügyész: Dr. Faragó Viktor.

Menedékházi gondnok: Kállay László.

Menedékházi bizottsági tagok: Mokos Imre, Kállay Tibor.

Turista szakosztály vezető: Pap Károly.

Műszaki szakosztály vezető: Istvánffy József.

Barlangkutató és múzeum oszt. vezető: Fritea Augustin.

Társadalmi szakosztály vezető: Weinberger László.

Fényképészeti szakosztály vezető: Litz Vilmos.

Sajtó és propaganda szakosztály vezető: Papp Lajos.

Választmányi tagok: Blau László, Dr. Bleyer Sándor, Crisan Jacob, Daday József, Dobos Gizella, Deutsch Ernő, Fey János, Dr. Faragó Viktorné, Grünfeld Sándor, Fényes Imre, Kállay Tibor, Morvay Árpád, Nagy Sándor, Dr. Pelle Joan, Salamon János, Schwalb György, Szigethy József, Dr. Váradi József, Vidor György, Strasser Dezső, Dr. Stern Bertalan.

Dr. Lőrincz Sándor elnök az új tisztikar nevében megköszönte a közgyűlés bizalmát és ígéretet tett a megválasztottak nevében, hogy továbbra is mindent el fog követni az Egyesület felvirágoztatása érdekében.

(Megjegyzés: a díszelnökök: Gheorghe Ghica megyei prefektus, Egri Gelu polgármester.)

Az Erdélyi Kárpát Egyesület elhatározza, hogy menedékházat épít a Tordai-hasadéknál. Az alapító letételéről a Turista Élet 1934. évi 7–8. száma számolt be:

Menedékházat épít az E. K. E a Tordai-hasadék előtt.

Június hó 3-án szép turistaiünnepség keretében tartotta meg az Erdélyi Kárpát Egyesület a Tordai hasadéknál építendő menedékházának alapító letételét. Ezen menedékház fölépítéséhez a lehetőséget Bors Mihály szindi földbirtokos adta meg, aki a szükséges telken kiül még 40.000 Lei Kézpénzt is adományozott a menedékházhoz. A nagy befogadó képességű és stílusos turistaház nemes adakozó, Bors Mihály nevét fogja viselni, aki ezáltal örök időkre állított gyönyörű emléket nevének. Ezen tekintélyes adományon kívül nagyon sokaktól kapott még az E. K. E. kisebb, természetbeni és pénzübeni hozzájárulást, úgy hogy a menedékház teljes fölépítésének már semmi anyagi akadálya nincs. A Bihari Turista Club – a későn érkezett meghívás miatt – nem vehetett részt az alapító letétel ünnepségén és jó kívánatait csak levélben fejezte ki, amit ezen a helyen megismétel, további kitartást és sikert kívánva az E. K. E.-nek elismerésre méltó turista munkájukhoz.

1934. június 25-én a BTC vándorgyűlést szervezett Biharfüreden, melyről Papp Lajos számolt be:

Turista vándorgyűlés Stâna de Valen.

A Bihari Turista Club június hó 25-ikére, menedékháza fennállásának egyéves fordulójára, baráti találkozásra hívta össze Biharfüredre azokat az egyesületeket, amelyek a felavatás alkalmával is megjelentek ott.

A meghívás megértésre és meleg visszhangra talált a turista egyesületek és szakosztályok körében és a már június 23-án, Biharfüred felé megindult népvándorlás azt bizonyította, hogy Erdély összes turistáit láthatatlan, de szétszakíthatatlan lelki kapocs köti össze.

Örömmel és büszkeséggel töltheti el minden turista szívét, hogy a turisták társadalmába tartozik. Abba az öntudatos, fegyelmezett és jólszervezett társadalomba, amelynek tagjai – a Bihari Turista Club meghívása folytán – már másodízben jelentek meg Biharfüreden oly impozáns tömegben, amelyhez hasonló még nem volt az erdélyi sport, vagy turistaság történetében. Jöttek, az idén forró napsütésben, az elmúlt évben bőrigáztató fagyos esőben. Jöttek, egész éjszakát zötyögős teherajtókon átutazva, majd másnap másfélezer méteres hegyeken áttalörve. Jöttek nehezen összekuporgatott fillérek földaldozásával. Jöttek, szotyogó sárban, perzselő napsütésben, de mindég vidáman nótás ajakkal, csak azért, hogy ott a „völgyi karámban” megszorítsák egymás kezét, bátorságot merítsenek egymás büszke tekintetéből a tavábbi munkára, a közös eszméért való küzdéshez: Magasba törni tisztultabb régiókba!

Az idei turista találkozózn megjelentek a Cluj-i (kolozsvári) egyesületek közül: az Aurora turista szakosztálya: Dr. Kovács Sándor és Szabó Sándor vezetésével, Erdélyi Kárpát Egyesület tagjai Preisz Viktor vezetésével. „Haggibor” turista szakosztálya élükön Dr. Szénási Vilmoossal és Sándor Samuval, K. K. S. E. turista szakosztálya Geréb Károly és Geflea Nicodem vezetésével, „Kolping” turista szakosztálya Bálint József, Atl Árpád, Ehry János vezetésével, a Tennis Club turista szakosztálya Fazakas József vezetésével. „Mured” turista szakosztálya Darvas Dezső és Szapolczi Mihály vezetésével. Az oradeai egyesületek közül: a Bihari Turista Club Dr. Lőrincz Sándor és Papp Lajos vezetésével, „Törekvés” turista szakosztálya Dr. Schwimmer László és Farkas Pál vezetésével, a Vasas Sport Egyesület turista szakosztálya Jánosi Béla és Neufeld Miklós vezetésével.

A turistáknak kb. 600 főnyi serege a déli órákban a menedékház előtt gyűlt össze. Impozáns volt a Törekvés 200 főnyi, saját zenekarával, énekelve felvonulól, fegyelmezett turista csoportja.

Az összegyűlt turistákat Dr. Lőrincz Sándor a B. T. C. elnöke üdvözölte meleg szavakkal, a menedékház tornácáról, ahol a társegyesületek vezetői is helyet foglaltak. Megköszönte a megjelenteknek,

hogy az erdélyi turistaság bajtársi együttérzése mellett ily szép bizonyosságot tettek. Majd méltatta Aszódy Mihály tagtársunk áldozatkészségét, aki a biharfüredi menedékházunk 2 ágyas külön szobáját gyönyörűen berendezte és a szobát, amelynek ezután „Karola” szoba lesz a neve átadta a használatnak. Ezekután az „Aurora”, E. K. E., Haggibor, K. K. A. S. E., Kolping, Tennis Club, Vasas egyesületek vezetőinek átadta a B. T. C. selyem emlékszálóit, viszonzva ezzel azon zászlókat, amit az említett egyesületek a menedékház felavatása alkalmával a B. T. C.-nek hoztak. Ezután Dr. Schwimmer László frapáns beszéd kíséretében átadta a „Törekvés” emlékszálóját, amit Dr. Lőrincz Sándor a B. T. C. nevében köszönettel vett át és szintén zászlóval viszonzott. Végül Papp Lajos a B. T. C. főtitkára a további együttműködésre buzdító szavakkal bezárta a gyűlést.

Ezután az egyesületek vezetőinek szűkebb körű gyűlésén Papp Lajos ismertette egy közösen kiadandó országos turista folyóirat tervezetét, amelyet a megjelent turista egyesületek képviselői a legnagyobb lelkesedéssel elvben elfogadtak. Megbízták Papp Lajost, hogy igyekezzék az E. K. E.-vel, akinek már van saját folyóirata, megállapodásra jutni és annak állásfoglalása után ismét vegye fel a tárgyalást a társegyesületekkel.

Mint láttuk, a BTC egy turista vándorgyűlést kezdeményezett Biharfüreden, melyre meghívta Erdély összes működő turista egyesületét vagy csoportját. Célja egy „néma” megegyezés kialakítása volt, hogy a sújtó intézkedésekkel szemben egységesen tudjanak fellépni. Az elképzelés a következő volt:

- közös irányítás egyetlen jól szerkesztett turista folyóiraton keresztül, amelyet mindannyiuk hivatalos lapjának tekintenének;
- kedvezmények a tulajdonukban levő turistaházakban a néma szövetség tagjai részére;
- turista útjelzések és egyéb munkák elvégzése „hivatalosan” az EKE neve alatt, aki a jóváhagyást megkaphatja.

Az EKE túlságosan meg volt már félemlítve ahhoz, hogy egy ilyen kezdeményezésben részt vegyen. Az EKÉ-t kilakoltatják a Mátyás király szülőházában működő székházából, múzeumát elkobozzák.

A néma szövetségre irányuló kísérletből annyi maradt, hogy a Turista Élet lett az egyesületek lapja, így ez közölte a tíz egyesület

TURISTA ÉLET

ORSZÁGOS TURISTA FOLYÓIRAT

Bihari Turista Club Oradea, Str. I. C. Bratianu 1.
 Kolping Turista szakosztálya Cluj, Str. Baron L. Pop 3.
 K. K. A. S. E. Turista szakosztálya, Cluj, Str. Neclucea 2.
 „Muređ” Turista szakosztálya Cluj, Calea Măjilor 78.
 Tennis Club Turista szakosztálya Cluj, Calea Măreșei Foch 10. II. emelet.
 Vasas Sport Egyesület Turista szakosztálya, Oradea, Sas palota, félémelet.

hivatalos közlönye

Főszerkesztő: **Papp Lajos** Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr Lőrincz Sándor**

Szerkesztőbizottság tagjai:

Ehry János (Kolping, Cluj) — Fazakas József (T. C., Cluj)
 Geflea Nicodim (K. K. A. S. E., Cluj) — Jánossy Béla (Vasas, Oradea)
 Langos Róbert (Muređ, Cluj) — Radványi-Román Károly (Oradea)
 Záray Jenő (Arad)

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **ORADEA, Str. I. C. Bratianu No. 1.**
Telefon: 7-43.

A „Turista Élet” megjelenik havonként.
 Előfizelési ára egy évre: 100 lei. — Egyes szám ára 10 lei.

híreit, túraprogramjait. Papp Lajos, a lap szerkesztője erről így írt 1934-ben.

A bihari turistairodalom fejlődése.

Az újabbkori bihari turista irodalom egyidős és természetesen együtt fejlődik a jelenlegi bihari turistasággal.

Mint ahogy eltűntek Biharból a háború előtti, különben is rövid életű, turista egyesületek, épen úgy csak nagyon keveseknek volt tudomásuk arról, hogy élt itt valamikor régen két lelkes természetbarát akik Bihar természeti szépségeinek megismertetése érdekében könyvet írtak. Bihari turistára nézve ma már szégyen volna nem tudni, hogy ez a két úttörő apostol K. Nagy Sándor és Czárán Gyula volt, de 6 évvel ezelőtt, ők és műveik, még a felfedezés élményét nyújtották számunkra.

1929. év nyarán alakítottuk mag az első háború utáni turista alakulatot a Nagyváradai Sport Egylet kebelében és két hónapra rá, novemberben, már meg is jelentettük „Biharország” címmel az első bihari turista folyóiratot. A lap finom famentes papíron, 17x24 cm-es füzet alakban, színes karton fedőlappal, 24 oldal terjedelemben, illusztrációkkal bőven ellátva jelent meg. A következő szám 1930. év februárjában jelent meg hasonló terjedelemben és kiállításban, de már egy chromópapírra nyomtatott, színes műmelléklettel. Az 1930.

év áprilisában megjelenő számnak már két melléklete van. Az 1930. augusztus 1-én megjelenő 3–4 szám 36 oldal, 2 műmelléklettel és gazdag képanyaggal, egyúttal azonban utolsó száma is ennek a nagyon szép de túl költséges kiállítású folyóiratnak.

A bihari turistaság fejlődésével szorosan összeforrt folyóiratunk most 2 évi szünetet tart, mert ez volt a vajjúdások ideje, amidőn az N. S. E. Turista szakosztályból és a mellette elszaporodott apróbb alakulatokból megalakult végre a Bihari Turista Club.

A „Biharország” 1932. szeptemberében jelent meg újra, finom famentes papírra nyomtatva, de fedőlap nélkül és egyszerű újságformában 19x27 cm. nagyságban. Azonos kiállításban jelentek meg a következő számok: november december, 1933. évben január, február.

Az 1933. év márciusi számában már kezdünk visszatérni a régi formához. A karton fedőlapon az eredeti „Biharország” kliséjét használjuk és a lap már tizenhat oldalas, csak a papír nem olyan finom, a nagyság valamivel kisebb és az illusztrációkban vagyunk szegényebbek. Azonos kiállításban jelennek meg az áprilisi, májusi, júniusi, július–augusztusi, szeptember–októberi, november–decemberi számok.

1934. évben a cenzúra kívánságára a „Biharország” címet „Turista Életre” kellett változtatnunk. Az e körül folyó huza-vona, engedély szerzés, stb. miatt az 1–4 számmal csak áprilisban jelenhettünk meg. Ez a 18 oldalas számunk nagyság és kiállítás tekintetében teljesen megegyezik a régi „Biharország” gal. Fedőlapjukon váltakozó, színes klisékkel, azonos kiállításban jelentek meg a május–júniusi, július–augusztusi, szeptember–október–ovember–decemberi számok.

A lap eszméjének felvetője, megindítója és szerkesztője mind a mai napig Papp Lajos volt. Az 1929–30-as számoknál felelős szerkesztő Perédy György, az 1932–33–34-es számoknál pedig dr. Lőrincz Sándor volt.

Ezek szerint folyóiratunkból megjelent az 1929. évben 1. szám, 1930. évben 3. szám, 1932. évben 4. szám, 1933. évben 9. szám, 1934. évben 5. szám. Összesen tehát az öt évfolyamban 22 szám. Az apróbb közleményeken, rovatokon kívül megjelent számainkban 85 cikk. Ebből bihari írók eredeti cikke 55, más megyebeliek eredeti cikke 15, már máshol megjelent cikk 15. a közlemények tárgyát tekintve 29 útleírás, 22 szakirodalmi (síelés, fényképezés, fölszerelés, menedékház stb.) 15 turista eszmét propagáló, nevelő, 8 geológiai és barlangtani, 4 egészségügyi, 4 vers és 3 történelmi.

Turistairodalmunk és folyóiratunk eddigi történetének ismertetését és bibliográfiájának közlését most tartottam aktuálisnak, mert folyóiratunk változatos életpályájában ismét új fordulat következik.

A Bihari Turista Club vezetősége belátta, hogy az egyesületi érdekeken is felül álló turista eszmének tesz szolgálatot amidőn a „Turista Élet”-et, a kiadáshoz csatlakozott többi erdélyi turista alakulattal, országos jellegűvé fejleszti. 1935, év január elsejétől kezdve lapunk tehát nem főleg csak bihari vonatkozású dolgokkal fog foglalkozni, hanem mint országos jellegű lap az egész Erdély turistaság ügyét felöleli.

1935. augusztus 4-én a BTC turista találkozót szervezett a Dragán völgyében, amelyen 700 turista vett részt Erdély minden részéből. Részt vett Kolozsvárról a **Mured**, a **Touring Club**, az **Aurora**, a **KKSSSE**, a **Kolping**, a **Gyopár** és a **Tenis Club**, Váradról a szervező **BTC**, a **Sasok**, a **Vasas**, a **Kolping** turistái.

Ebben az időben a BTC-nek több mint 500 tagja volt. Szalontán önálló osztályuk működött, Aradon és Telegden pedig csoportjuk.

A telegdi csoport megalakulásáról szóló hírt a Turista Élet 1934. évi 1–4. száma közölte:

Megalakult egyesületünk tileagdi osztálya.

Megyénkben örvedetesen népszerűsödik a turistaság és ezzel együtt egyesületünk is. Legutóbb Tileagdon tömörült össze egy kis lelkes tábor, amelynek taglétszáma már szükségessé tette, hogy bizonyos fokig önálló adminisztrációt kapjanak. A csoport megalakítását március 24-én egy jólsikerült és hangulatos estély keretében ünnepelték meg, amelyen az oradeai tagok

A Drágán völgyében 1935-ben

közül is 32-en vettek részt. A tileagdi osztály vezetésével elnökségünk Daday Józsefet bízta meg, akinek agilitása és ügyszeretete tette lehetővé a tileagdi osztály megszervezését.

A BTC rendkívül aktív tevékenységet fejtett ki. Emléktáblát helyeztek el a mézgedi Czárán barlang bejáratánál, kiadták a **Biharfüred és környéke** című, több mint százoldalas turistakalauzt, **Mátyás Vilmos** leírásaival és térképeivel. Könyvük megjelent román és magyar nyelven. A román nyelvű kiadás jogát megvásárolta a görög katolikus püspökség.

Főtűkári jelentés a Bihori Turista Club 1935. évi működéséről.

Egyesületünk a múlt évben is fokozott tevékenységet fejtett ki a bihori turistaság érdekében, ami a turistaság általános fellendülése mellett előidézte egyesületünk megerősödését is. Nem volt könnyű ez a munka, mert a kirándulásainkhoz egyedül alkalmas közlekedési eszköz a teherautó igénybevételét a hatósági intézkedések megnehezítették és a rájuk kivetett magas taxák megdrágították. Mégis az

elmúlt év folyamán huszonhét autós kirándulást rendeztünk (ebből 4 sí-túra) 258 hölgy, 474 férfi, összesen 732, résztvevővel. Az eddig még általánosan nem ismert új és szép kirándulóhelyek föltárása érdekében 6 túravezetői kirándulást rendeztünk. Kiemelendő esemény volt egyesületi életünkben az augusztus 4-iki Dragan-völgyi vándor-gyűlésünk, amelyen Oradeáról és Clujról 10 egyesületnek mintegy 700 tagja vett részt. A túraszakosztályok eredményteljes munkásságáért a fáradhatatlan túravezetők élén álló Mokos Kálmán őszinte elismerést érdemel.

Műszaki szakosztályunk a Természetvédelmi bizottság helytelen állásfoglalása miatt, sajnos az elmúlt évben is meg volt fosztva annak lehetőségétől, hogy a legszebb turista kultúrmunkából, a turista útjelzések készítéséből kivegye részét. Mégsem pihentek tétlenül. A kiváló szakosztály vezető Istvánffy József a Biharhegységről, valamint Oradea környékéről készített kitűnő és már régen nélkülözött turista térképet 1:75000 léptékben. Megkezdték továbbá a második menedékházunk tervének előkészítését.

Menedékházunk az elmúlt évben olyan fokozott forgalmat bonyolított le, hogy a hálóhely igénylésnek sok esetben nem tudtunk eleget tenni.

Az elmúlt évben kiadtuk 1847 hálóhelyet, ebből 652-t hölgynek, 1195-t férfinak.

Biharfüred 1935 nyarán

Menedékházunkban a vendég-könyvben beírt számtalan elismerő nyilatkozat szerint is, mintaszerű rend és tisztaság volt. A lelkiismeretes és szakszerű vezetésért Mokos Imre gondnokot illeti elismerés.

Egyesületi életünknek, fennállásunk óta is, egyik legkimagaslóbb eseménye volt a foto-szakosztályunk múlt évi március 17-től 27-ig rendezett amatőr fénykép-kiállítása, amely Bihorvármegyében az első ilyen kiállítás volt. Előzetes selejtezés után résztvett ezen a kiállításon 46 amatőr fényképész 238 képpel, amelyek között igazi művészi értékek is voltak. A jólsikerült kiállítást mintegy 8000 ember tekintette meg. A fényképészeti szakosztály tagjait Péchy Vidorral élükön, a végzett eredményteljes munkáért, őszinte elismerés illeti.

Dicsőretre méltó tevékenységet fejtett ki a dr. Erdős Gábor vezetése alatt álló társadalmi szakosztályunk is, mely az elmúlt évben 12 jólsikerült teaestélyt és egy nagyszabású bálát rendezett. Ezen estélyek nemcsak anyagi helyzetét erősítették meg egyesületünknek, hanem a tagok összetartását és a város társadalmával való kapcsolatainkat is nagyban elősegítették.

Hasznosan gyarapítottuk szertárunkat, térkép és könyvtárunkat, melyeket tagjaink gyakran vettek igénybe.

Hivatalos lapunk a „Turista Élet”, amelyet tagjainknak ingyen küldtük meg – az elmúlt évben kilencszer jelent meg – 214 oldal terjedelemben. Gazdag tartalmával és szép illusztrációival hasznosan szolgálta a turistakultúrát. Csereviszonyban állottunk 22-féle folyóirattal, melyek közt ott vannak București, Sofia, Budapest, Wien, Róma, Páris, Mexiko turista-folyóiratai. Hasznos szolgálatot tett a turista barátság kimélyítésére is, amennyiben e lap hasábjain még 8 más turista alakulat dolgozott együtt.

Ennek köszönhető az az örvendetes esemény, hogy az elmúlt év december 22-én Petroasa községben a „Turista Élet”-et kiadó egyesületek közösen állították fel az első bihori turista karácsonyfát, mely alkalommal szép ünnepség keretében 70 gyermeknek adtak kedves ajándékot. A folyóiratot Papp Lajos szerkesztette.

Egyesületünknek 1935. évi december 31-én 516 tagja volt. És pedig Oradean 372, Salontán 76, Aradon 42, Tileagdon 25, ami az év folyamára 106 tag szaporulatot jelent.

Jelentős esemény volt egyesületünk életében az első önálló adminisztrációval bíró osztályának, a salontai tagozatnak megalakulása, amely dr. Kapéry Béla elnöksége alatt működésének már első évében

a legelismerésreméltóbb eredményt mutatta fel. Rendeztek 7 kirándulást, 2 teaestélyt, szépen gyarapították szertárukat és egyesületi helyiséget tartottak fenn.

A Péterfy Miklós vezetése alatt álló aradi és Daday József vezetése alatt álló tileagdi kisebb csoportjaink szintén lelkesen dolgoztak a turistaság érdekében és több önálló kirándulást rendeztek.

Egyesületünk tisztikarának és tagjainak lelkes munkássága anyagilag is megerősítette egyesületünket. Az elmúlt évben pénztári bevételünk 153.266 lei volt, amely kb. 30.000 leivel múlta felül az előirányzatot.

Nagy egyesületi adminisztrációink lebonyolítására a város központjában 2 nagy szobából álló nyílt üzlethelyiségben irodát tartunk fenn, ahol délelőtti és délutáni hivatalos órák alatt nemcsak tagjainknak állottunk rendelkezésére egyesületi ügyekben, hanem igen sok esetben idegeneknek is nyújtottunk turista ügyben felvilágosítást. Ez által némileg helyettesítettük a városunkban hiányzó idegen forgalmi hivatalt.

Egyesületünk nagy adminisztrációs munkáját jellemzi az is, hogy az elmúlt évben 423 ügydarabot iktattunk.

Tartottunk az elmúlt évben 16 válaszmányi és egy rendes évi közgyűlést.

Részvettünk az oradeai Kolping turista sz. o. Padurea-neagrai forrás foglalo és az E. K. E. turdai menedékház avató ünnepélyén, ahol Papp Lajos főtitkár mondott üdvözlő beszédet egyesületünk nevében.

Elkészítettük menedékházunk művészi, domborművű botjelvényét, amely általános tetszésnek és keresletnek örvendett.

Kegyelettel kell végül megemlékeznünk elhunyt dísztagunktól Aszódi Mihályról, ki életében bőkezű támogatója volt egyesületünknek.

Röviden összefoglalva: az elmúlt év egyesületünk életében ismét eredményes és eseményteljes volt. Tagjainak áldozatkészsége és ügyszeretete olyan biztos alapokra helyezte egyesületünket, amely a további fejlődés tekintetében a legszebb reményekre jogosít.

Oradea, 1936 január 20

Papp Lajos
a B. T. C. főtitkára.

Az egyesület kebelében megindult egy ellenségeskedési folyamat, amely annak felbomlásához vezetett. **Ardos Frigyes** tanár, az életképtelen **Touring Club** alapítója, annak idején nem került be a BTC elnökségébe, ezért bosszút forralt Papp Lajos ellen. Ellenségeskedést szított az egyesületben, mire Papp Lajos lemondott főtitkári tisztségéről. Ardosról annyit kell tudni, hogy szerette magát tudósnek tekinteni, aki kiadott egy füzetecskét Lukács Ödön barlang és geizircsatorna címen, a püspökfürdői Somló-hegy oldalán levő kürtőbarlangról. Cholnoky Jenő, a világhírű tudós geológus, „dilettáns geológusnak” titulálta Ardost, aki félrevezető munkájával csak zűrzavart kelt a hozzánemértő közönség körében.

A BTC szervezeti élete megbénult. Ardos Frigyes 32 oldalas feljelentő beadványa, melyet a román kémelhárítás vett át, megtette a magáét: hamis vádak alapján eljárást indítottak ellene és a következőket kérték számon tőle:

- 600.000 lejt kapott Magyarországról, irredenta szervezkedésre,
- Előadásokat tartott Magyarországon Erdélyről, becsmérlően nyilatkozott Romániáról és revíziót hirdetett,
- Kirándulásokat szervez Magyarországra és ott hazafias ünnepségeken vesznek részt és a résztvevőkkel a magyar himnuszt énekelletti,
- Turistakalauzt adott ki, melyben kémkedést szolgáló térképeket jelentetett meg.

A vádak az adott helyzetben szörnyűek voltak!

Házkutatást, számtalan kihallgatást, könyveinek elkobzását, azok tüzetes átvizsgálását röpiratok után kutatva semmilyen terhelő bizonyítékot nem találtak ellene. A sajtó szélesen foglalkozott a „szenzációs leleplezéssel”: Az erdélyi és bánáti turistaegyesületek a hatóságok szemeláttára folytatják a merész magyarosítást és kémkedést Magyarország javára... A vizsgálat befejezése után a vizsgálatot vezető tiszt kijelentette, hogy semmiféle bizonyítékot nem talált, melynek alapján Papp Lajos ellen vádat emelhetne. „Ön olyan munkát végzett – mondá – amiért, ha ön román lenne, kitüntetés járna...ön fejlesztette a román kultúrát és az idegenforgalmat azt előmozdította. De tekintve, hogy ön nem román állampolgár, ez az eljárás gyanúra adhat okot, mert ön túl sokat tud olyasmit, amit a magyar katonai hatóságok felhasználhatnak... Bár tudjuk, hogy sohasem használt fel senkit politikai célokra és ha ön román állampolgár lenne az eljárást máris

megszüntetném. Így azonban jelentésemet a magasabb fórumok elé terjesztem, amely valószínűleg az ön kiutasítását fogja elhatározni.” Papp Lajost 1936. november 4-én azonnali hatállyal kiutasították az országból. A lapot megszüntették. A Turista Élet utolsó száma 1936 júniusában jelent meg és 1937. június 16-án betiltották a Bihari Turista Clubot.

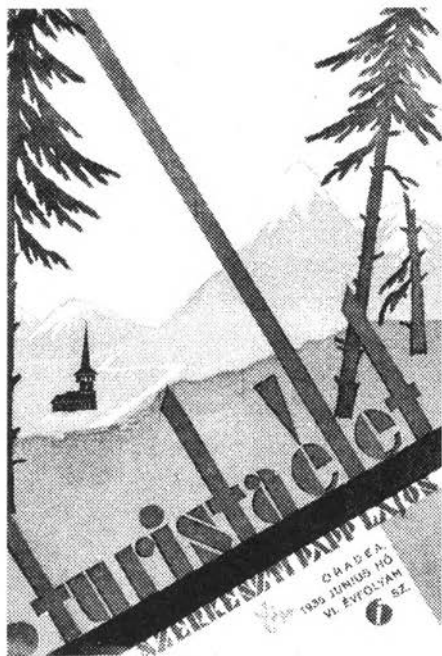
Mátyás Vilmos a következőket írta a Turista Életben: „Mialatt napról-napra gyengülünk és ezer külső teher nehezedik ránk, mi magunk, erdélyi turisták marcangoljuk egymást, kis és nagy klikkek alakulnak, régi munkásokat

félre állítanak, még többen maguk is félreállnak, sok áldozat árán felépített turista intézményeket párt irigységből megülni készülnek. Így csúfoljuk meg önmagunkat, a nemesebb értelemben vett turistaságot, amelyről fennen hirdetjük, hogy talpköve a szeretet, hogy nem ismeri a nemzeti, faji, felekezeti, társadalmi különbségeket és az ebből származó gyűlöletet...”

Egy másik megrendítő írás Papp Lajos tollából származik Búcsú-zunk címmel, amely a Turista Élet utolsó számában jelent meg: „...Mint egy havasi templom ezüstcsengésű harangja, hirdettük a legmagasabb emberi eszmét, a társadalmi és nemzeti válaszfalakon felül álló testvéri szeretetet. Mégis úgy elszaporodtak belső és külső ellenségeink, hogy az eddig is rettentő erőfeszítéssel húzott harangkötelet tartani már nem tudtuk, kisiklik vérző kezünkéből, a harcot feladjuk...”

Most szeretném idézni **Somogyi Sándort**, aki 1991-ben a következőket írta:

„Most az idők távlatából mást nem is írhatok, mint azt, hogy tisztelettel adózom a hősiesség munkája előtt, de sajnos meg kell állapítanunk

bizonyos tévedéseket az irányítók részéről is: nem elegendő nekem a szeretetről prédikálnom, hanem azt gyakorolni is kell! Nem elég ki-mondani a nemzeti és faji megkülönböztetésről hangzatos szavakat, hanem azt meg is kell tanulni gyakorolni! És még mennyi mindent lehet tenni azért, hogy az emberek közötti megértés megvalósuljon. Ezért elnézőnek kell lenni, megbocsátónak és nagyon toleránsnak. A gyűlölettel harcolni nagyon nehéz, különösen ha az nemzeti és kollektív, de legnehezebb az emberi aljasság ellen küzdeni, mert ez ellen nincs fegyvere senkinek.

Most utólag könnyű okosnak lenni, de a jövőt illetően, tanulni kell mások tévedéseiből. A szavaknak csak akkor van értékük, ha mögöttük valóságtartalom is van. Ismétlem nem elég a szeretetet hirdetni, hanem meg kell tanulni gyakorolni is azt. De ez nem könnyű ebben a gyűlölettől terhes világban!”

A történelem ismétli önmagát.

És most ismerjük meg a **Sasok Turista Egyesületét**, amely átvészelte ezeket a nehéz időket. 1930 tavaszán a Nagyváradai Sport Egylet turista szakosztályának keretében kezdte működését egy fiatal lelkes csapat, akik nemrég köszöntek el az akkor megszűnt református cserkészek zászlajától. Tizenhatan maradtak együtt, közöttük Somogyi Sándor is, a hajdan száznál több tagot számláló cserkész csapatból. A természet ölen keresték Istent, a tiszta ragyogó tavaszban. Vágytak oda, ahol csend veszi körül őket, mint a templomban, oda, ahol szinte hangja van a csendnek – a szent szabad természetbe. E fiatalok keresték a lehetőséget, hogy tapasztalt turisták segítségével eljussanak a Bihari-hegységbe, melynek csodálatos szépségeiről annyit hallottak. Így találtak segítőtársakra az NSE turistaosztályának tagjai között, akik készségesen segítettek az elindulásban.

Az ifjak rendszeres találkozási helye az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Teleki utcai otthona volt (ma Primăriei), ahol hetenként terveztek kirándulásait, bevonva munkájukba a református bibliakör tagjait is. Munkájukat szerényen, de katonai fegyelemmel végezték és lettek így a legtisztább turistaeszmék hordozói, önmagukért és máso-

kért. A szervezési munkát megosztották maguk között. A szervezési feladatokhoz minden vezetőségi tagnak kötelezettsége volt hozzájárulni. A kirándulások vezetését megosztották egymás között, így minden ifjú turistára rákerült a sor, hogy megismerkedjen a túravezetés minden csínjával-bínjával, annak minden buktatójával. Csoportuknak egy-egy tagja részt vett az NSE turista osztályának kirándulásain, hogy ismereteket szerezzen, amelyeket később hasznosítottak a saját túráikon. Túravezető tanfolyamot szerveztek, ahol megismerkedtek földrajzi, geológiai, térképészeti ismeretekkel, kiképzést kaptak elsősegélynyújtásból.

Az a tény, hogy mind többen csatlakoztak hozzájuk, egyre többen vettek részt kirándulásaikon, szükségyszerűnek látszott az önálló egyesületté váló válásuk. Így 1935. november 10-én közgyűlést hívtak össze, amely kimondta a **Sasok Turista Egyesületének** megalakulását, megtartva a régi nevet. A közgyűlésen megjelent 64 tag. **Kalla Gyula** titkár beszámolt az elmúlt öt év tevékenységéről, megindokolva önálló egyesületté válásuk szükségességét. Megválasztották az új elnökséget: elnök **Erdélyi Ferenc** ny. posta főtiszt; társelnökök dr. **Szabó Lajos** református lelkész, **Buta Ioan** tanár, **Béres Károly** nyomdatulajdonos és **Taudan Florian** ügyvéd. Főtitkár **Both Zoltán** tisztviselő, titkár **Borsos József** magántisztviselő, jegyző **Nagy Gyula** iparos, pénztárnok **Gyenge István** ékszerész, ellenőrök: **Czina Lajos** fogász, ifj. **Nagy Sándor** droguista, könyvtárnok **Tóth Ferenc** kereskedő. Háznagy **Mocsáry Sándor** műszerész. Ügyészek: dr. **Lascu Octavian**, dr. **Bozsódi János** és dr. **Sáhy László** ügyvédek. Felügyelő bizottság: elnök dr. **Szemes Ferenc** ny. bankigazgató, tagok: dr. **Borbély Lajos** ügyvéd és **Kotsis Géza** vegyész-mérnök. Propaganda szakosztály-vezetők: **Daróczy Kiss Lajos** és **Zágoni Dezső** hírlapírók. Túraosztály-vezető: **Gyenge István** ékszerész, helyettese **Dobozy Andor** postatiszt. A fotószakosztály vezetője: **Radványi Román Károly**, tagjai: **Major György** fényképész, **Borza Ioan** rendőrkapitány. A természetrajz, földrajz és néprajzi osztály vezetője dr. **Kursinszky Kálmán** tanár, sí- és ródli szakosztály vezetője **Facsar Gyula** református lelkész, helyettese **Kalla Gyula**. Szertárnok **Kalla Gyula** fogász. Orvos-egészségvédelem, elsősegély dr. **Középessy László** és dr. **Miokovits István** vezetésével, az egyesület mérnöki feladatait Savu Gyula városi főmérnök vállalta el. Az egye-

sület vezetésében képviselve volt a Sasok teljes törzsgárdája: Kalla Gyula fogász, Király Lajos, Szabó Árpád, Perczel János valamennyien iparosok. Az új vezetőségben tevékeny részt vállaltak a református egyház képviselői is: Molnár Károly, Szennyesi József és Facsar Gyula lelkészek, Kovács József egyházkerületi pénztárnok, továbbá ismert iparosok és kereskedők, mint Széles Kálmán, Oláh Imre, Karalyos Sándor, Nagy P. István, Major György, Mocsáry Sándor és mások.

A Turista Életet az egyesület hivatalos lapjának ismerte el.

A felbomlásban lévő Bihari Turista Club turistáinak tömeges jelentkezése a Sasoknál új helyzetet teremtett. Több kirándulóautót indítottak, megkezdték a többnapos kirándulások szervezését. Előadásokat, tea-esteket, turista bálakat szerveztek. Magukra vállalták a BTC-nél felbomlásban lévő turista kultúra ébrentartását, összetartását.

A Sasok is megszenvedték, hogy kötötték magukat a Turista Élet folyóirathoz, mert a Román Turista Szövetség elutasította tagfelvételi kérésüket, azzal az indoklással, hogy nem vehetnek fel tagjaik sorába olyan egyesületet, amelynek hivatalos lapja egy irredenta folyóirat.

A bécsi döntés utáni területi változások elszakították az egyesület tagjait a Bihari-hegyektől. Lassan véget vetnek a turista tevékenységüknek. Még építettek a Nagyvárad közelében lévő Balaskó tetőn egy berendezett házikót, ahol néha a törzstagok találkoztak. Itt újra Somogyi Sándort idézném: *„...szólok arról az „örökségről” amit ők hagytak számomra, azt az igazi ideált, amit én természetszeretnek nevezek, ennek szerves tartozékát a turista erkölcsöt, a bihari hegyek kiemeríthetetlen szépségeinek megismerését és feltárását, megismerését a császári hagyatékak és ezeket átmenteni egy olyan generáció számára, amely majdan felnő arra a kulturális és civilizációs színvonalra, amikor a természetszeretet párosul az igazi természetvédelemmel is és ezek veszik birtokukba a Biharhegységet, amelyet M. Bleahu, a neves geológus és biharismerő úgy jellemez, mint Románia legnagyobb turisztikai értékét.”*

Még szólni kell arról, hogy a bécsi döntésig Nagyváradon még működött turista szakosztálya a NAC-nak, a Vasasoknak és a Kollpingnak. Ezek sorsa is ugyanaz lett, mint a Sasoknak. Elveszítve kapcsolataikat a Bihari-heggyekkel, lassan megszűntek tevékenykedni.

Turista Élet – 1935. szeptember

Ifj. Mátyás Vilmos

A bihori turistaság múltja.

Eltekintve az elszigetelt régebbi jelentőségektől, mint Schmidl, K. Nagy Sándor expedíciói stb. igazi turistaságról Bihorban csak Czárán felléptével beszélhetünk.

Az ismeretlen vad erdőségek, feltáratlan természeti szépségek és a propaganda teljes hiánya miatt, csak az 1890-es évek után kezdik a turista társaságok e gyönyörű hegység bejárását.

Ez idő körül építette ki Pável Mihály görög katolikus püspök Stána de Valét. De talán mai napig sem fejlődött volna ki ez a kedves üdülő hely, ha Czárán a természetbarát püspöknek a fürdőkönyék feltárásával nem lett volna segítségére.

A Jád és mellékvölgyeinek vízeséseit, a környező kilátásokat és később a távolabbi fontosabb természeti ritkaságokat saját költségén épített ősvényekkel, hidakkal, létrákkal, útjelző táblákkal, térképek segítségével és végül a híres kalauzzal Czárán tette megközelíthetővé.

Vezetőket képezett ki, megszervezte a hátsólovaknak a kirándulók részére való szolgálatát. A lovakat saját pénzén vette a falusiak részére és a visszafizetést rendszerint elengedte. De legtöbbet tett ő maga, mikor saját vezetésével valóságos kis turista elit társaságot nevelt ki, mely aztán a bihori turistaság leglelkesebb propagálója lett.

A »Kalauzból« jóliszert nevek dr. Pethő Gyula, dr. Hoványi Gyula, Czájlik, Fehérváry, Malicsko, Balázs-család és mások voltak az ő közvetlen társaságai. E családok alkották a biharfüredi vendégsereget is. A ma is ismert kiváló turisták közül már szintén ott voltak dr. Némethy Gyula, dr. Szádeczky Gyula, Kiss Dávid és Bușiția János.

Őexcellenciája Pável püspök családja körében szintén több kiránduláson vett részt. Leginkább szerették akkoriban a Jád körutat a Diana berkével, hová pl. az 1896-os évben 9 csoportos kirándulást tettek. A vezetők (Vajda Gheorghe Bătăranu, Maty Iuon alui Nyaki, Orás Simeon és Czárán többi bizalmasai) rendszeren előre mentek a Dianához és a társaságot már frissen fogott pisztrángokkal fogadták. Ugyanígy a Dragánban az Eszmeralda forrás volt a kedvenc pisztrángozó hely. A Moara Dracului szintén a legkedveltebb helyek egyike

volt. Az *Etelka-páholy*, *Melitskó-zsölye* és más kilátók mind ezidőtájt lettek felavatva. A kényelmes szerpentin ösvényeken párisi toiletekben közelítették meg azokat a vad helyeket, hol ma négykézláb mászva csurog rólunk az izzadság. Pár év múlva azonban az erdőirtásokkal már tönkretették az utakat mindenfelé.

A *Boga* és *Someş-bazár* és *Aragyásza* szintén látogatott helyek voltak. Szerették a visszhangokat. Az *Ilie-rétje* *Jupiter* visszhangját *Czárán* minden egyes alkalommal egy külön erre a célra szolgáló mozsárral szólaltatta meg. A *Boița* pedig a nagy megtiszteltetések örömeire hatszor válaszolt. A nagy ágyúzások miatt *Beiușban* már „*Kaisermanövört*” sejtettek.

Boldog béke idők voltak ezek! Jellemző *Czáránra*, hogy egy nagy ördögalmi kiránduláson az esés vizét a patakba fentebb bedobott festékanyaggal egymásután zöld, sárga, kék piros színre festette meg a kirándulók csodálatára. „*S Össze-vissza tapasztaltuk azt a páholyokból, az erkélyről, a karzatról és zárt székekről...*” írja tréfásan *Czárán*.

Szerették a *Custura* kilátó áfonya telepeit, a *Golgotha* mezejének pompás kilátását, hol fejedelmi „*bumlizások*” közben üdülték át a napot. De tettek kirándulást a *Bocsásza* fenséges kilátású szikla csúcsára, hol *Czárán* saját maga olvasta fel 1897 július 7-én „*Bocsásza*” című költeményét a *Balázsék*, *Hoványi*, *Kiss Dávid*, *Melitsko*, *Kelemen László-féle* kis társaság előtt. Általában *Czárán* szerette a kirándulásait szabadban megtartott előadásokkal összekötni és ezt máskor is megtette.

Valóságos expedíciók voltak az akkor még nehézkes fényképező kirándulások, melyeknek amatőrje *Balázs Ernő* volt. Felvételei a mai viszonylatban is művésziek.

A *Sebișel-pataki Kánkán* esés is kedvelt kirándulóhely volt, hisz neve is az akkori idők kedvenc táncslágerétől ered. De találó is az esés hasonlósága a suhogó csipkés alsószoknyákhoz a *Kánkán* táncolása közben.

Rendeztek sátor táborozást a *Galbina-rét* virághímes mezején és megcsodálták az *Eminenciás* esés ezüst panorámáját. *Czárán* följegyzése szerint „*piramidális nagy heveréseket, időlopásokat és sziesztázásokat*” tettek és a jókedv mindig páratlan volt. *Czárán* értett a kellemes vezetéshez, fáradtság mentesen felüldíteni a testet és a lelket.

A Jadolinától feljövet, nagyszerű eprészést, málnázást rendeztek a Tisza gerincén és óriás tömegű méz bábvirágot (*Carlina acaulis*) az akkor közkedvelt Silberdüstel-t szedtek.

Az 1897-es évben már 10-szer voltak a Jád körúton és az előbbi évhez képest többfelé oszlottak meg a kirándulások, melyeknek száma 28 volt az 1896-os év 36 kirándulásával szemben.

1898-ban Radu Demeter őexcellenciája a görög katolikus püspök. Stâna de Vale közönsége szaporodik, a kiránduló társaságok mind nagyobbak. A püspök úr természetszeretében követi nagynevű elődjét, szintén együtt tart egy-egy szép kiránduláson a fürdővendégekkel, akik között Czájlikék, Fehérváry család, Homitsko Oszterlammék és a már felsoroltak szerepeltek. A Bohogyó körút, a nagy Phaeton esés és a Csodavár is a teljes Galbináriával, a Bulz völgye, meg Oncsásza akkor tájt a legjártabbak. Ez évben már kb. 70 nagy kirándulást tettek Stâna de Valeről. 1899-ben dr. Nyisztor Adorján jelenik meg a fürdőn és igazi turista utjain tett megjegyzései fontosak számukra. Ő örökíti meg az első turista alkotások rombolásait. Levert útjelző táblák, lassanként pusztuló ösvények a már gyorsan pusztuló turista kultúráról adnak hírt. Keserűen jegyzi meg Nyisztor: „ha a püspök úr őkegyelmessége a réten (Balincel) jelzőtáblát nem állíttat fel és ösvényt nem vágat, a térkép (Czárának az étteremben levő híres eltűnt térképéről van szó) alapján elinduló turista a tágas réten, félnapos barangolás után sem fogja megtalálni az erdőszélen a Jadolinához vezető szerpentin utat...”

Az oncsásza csontbarlang útja is teljesen tönkre lett téve az új irtásokkal. A felfogadott vezető is délelőtt 11-től délután fél 5-ig keresi mindhiába a barlangot. Meg is jegyzi Nyisztor: „mert az ilyesmit, hogy egy nagy költséggel készített turista út az erdőgazdaságnak feláldoztassék az erdőirtás folytán tönkretétessék, a világnak egyetlen olyan pontján sem tűrhető meg, hol nem halt ki az érzék az emberekből a természet szépsége iránt. Ugyanis, ki a természet szépségei, mint a nagy alkotó remekei iránt lelkesedni tud, aki fel tudja fogni, hogy ezeknek szemlélete mily magasztos érzelmeket ébreszt az emberi kebelben: az csakis keresztény kötelességet teljesít, ha meggátolni igyekszik minden rombolást, mely azon utakat, melyek a természet szépségeit feltárják, barbár módon feldúlják.” Milyen igazi turista lélek volt ez és milyen aktuálisak ezen szavak még ma is.

Az 1900-as évben a kiránduló társaságok még jobban megszorodtak és az igazi fűrődélet már kifejlődött Stâna de Valen. Augusztus 24-én paleontológiai gyűjtés céljából Czárán, Pethő Gyula és Emil felásák Oncsásztát. Az 1901-es évben július 20–22-ig dr. Szádeczky Gyula, Pethő Emil, dr. Nyisztor Adorján felkeresik Czárán vezetésével a Galbinát. Nyisztor káprázatosan dúsgazdag, felülmúlhatatlan szép jelzőkkel illeti a Galbinát. „Kiirtás alá nem kerülő vaderdő” írja és alig pár év múlva, 1905. nyarán fejezte be Czárán a Pokol tornáca kirobbantását és az ő utjain bevonult erdőtermelés megsemmisítette a vagyona kerülő turista alkotásokat. Talán ez a borzasztó csapás is sietette Czárán egészségének gyors összeomlását és halálát.

Azon az emlékezetes galbinai kiránduláson kiáltották ki Czáránt a „Galbinária korlátlan fejedelmének”. Ugyanazon év július 28-án indult Stâna de Vale-ről Pethő Emil a Moma Codru geologizálására. Augusztus 19-én pedig egy 30 tagú társaságnak mutatja be Czárán az Ördögmalmot. Rekord! Czárán maga írja „hogy ez a legnépesebb társaság, mit ezideig az Ördögmalom látott.” Teljesen zsúfolt háza volt. Tele volt minden: az Etelka-páholy, a Vulkán-páholy, a zártszék, a földszint, a karzat. Ez volt az Ördögmalom „theatre paré”-ja. Szép idő, szép asszonyok, szép lányok, fogékony közönség, lelkes hangulat, visszafojthatatlan tetszésnyilvánítások, minden megvolt hozzá. Szóval ebben még maga az ördög sem találhatott hibát. Október 4-én Melitsko Frigyes az E.K.E volt elnöke egy ördögmalmi kiránduláson felfedezi a róla elnevezett Melitsko-zsölyét, mint az Ördögmalom esésének legfestőbb kilátóját. Czárán írja, hogy e becses felfedezés utolsó mozzanata és méltó befejezése, koronája a turista élet és forgalomban idáig páratlanul gazdag ez évi bihorfüredi szezonnak. Közel hatvan kirándulás közül 12-öt az ekkor rendkívül felkarolt Ördögmalomhoz tettek. 1902-ben az Ördögmalom irtásokkal tönkre tett útját kitartozza Czárán és július 22-én Némethy, Nyisztor és mások társaságának újból bemutatja. Július 24-én keresztelik Némethy Erzsike keresztanyaságával a Jád völgyi Boa-esést. 26-án dr. Apáthy, dr. Nyisztor, dr. Pataki és tr. Czárán Gyula (tr.=turista így írja tréfásan a sok doktor mellett saját magát) megjárják egy nap alatt Oncsásztát Stanáról, ekkor jelöli a „Kalauzban” említett legallyazott fákat Czárán, mivel e kiránduláson is, dacára az ismert helynek jó ideig keresték a barlangot. Oncsásza már akkor is megtréfálta látogatóit. A Szá-

mosbazar, Jád, Bohogyó mind állandóan járt helyek voltak ekkor. Apáthyék, Nyisztor, Czárán több napos Galbinária–Csodavár kirándulást is rendeztek. Későbbi évekről nincsenek ily nagy tömegű adataink. 1905. július 14-én kereste fel Czáránt az építési irodában dr. Szádeczky Gyula, dr. Balogh Ernő kíséretében. Leírása után hihetetlen turista kultúra tárul elénk. Nagyszerű utak mindenfelé, de a Bulz és Szamosbazar rohamosan pusztuló körútjainak restaurálására Czáránnak már nem volt ideje. Még ez év őszén a felső Dragánban és Remecz környékén és a Vlegyásza keleti oldalában kutatott Czárán, 1905. december 16-án a hó leszorította a havasokról és betegesen érkezett meg Moneasara, hogy soha többé fel ne kereshesse kedvenc Bihorját...

Az utak pusztulásával lehanyaglott a virágzó turistaság is, hogy aztán a háború után újból erőre kapjon. Ezért kutatunk ma mindenütt Czárán nyomai után, ezért keressük a régi elfelejtett ösvényeket, a feladásbe került barlangokat, vízeséseket. Mert ha a Czárán idejében turista kultúrának csak negyedrészt is felújítjuk, a bihari turistaság régi fényét eléri, sőt a mai élet-tempóban azt sokszorosan felül fogja múlni. Bárhogy is nézzük a bihari turistaság múltját, lehetetlen Czárán rendkívüli jelentőségét figyelmen kívül hagyni. Az iránta való hála és elismerésünk pedig az általa felállított turista elnevezések megőrzésében és utainak rekonstruálásában kell hogy megnyilatkozzon.

Turista Élet – 1936., 2–3. szám, 34. old.
Bihori Turista Club, Oradea

Kedves Turista Testvéreink!

Örömmel közöljük, hogy 1936 január 29-én megtartott választmányi gyűlésünkön elhatároztuk, egy új menedékház építését Băița. Băița környéke ugyanis azon legszebb kiránduló helyeink központja, amelyeket mind-
 eddig nem lehetett felkeresni és nem lehetett kényelmesen bejárni, megfelelő menedékház hiányában.

Egyesületünk, amely a turista alkotó munkában mindig előljárt, elsősorban akar a természetet kedvelő turisták segítségére jönni és a

Băița közelében levő kirándulóhelyek felkeresését egy jól felszerelt menedékház építésével elősegíteni.

Reméljük, hogy tagjaink ismét segítségünkre lesznek, hogy a bihori turistaságot ezzel a fontos lépéssel megint előre vigyük. Ne felejtjük el, hogy ezen menedékház fölépítésével gyönyörű természeti szépségekben bővelkedő vidékkel gazdagítjuk túra-programunkat és új területet szerzünk mindnyájunk által annyira kedvelt sportnak a turistaságnak.

Turista Élet – 1935., 6. szám, 120. old.

„Kolping” Turista szakoszt. Oradea

Str. Alexandrii 13.

Munkatárs: Pozsonyi Jenő.

A szakosztály örömmel állapította meg, hogy tagjai nagy érdeklődést tanúsítanak vármegyénk csodás természeti szépségei iránt. Ezen intenzív érdeklődés szükségessé tette azt, hogy a Turista Szakosztály meg nagyobb felkészültséggel álljon a tagok rendelkezésére s emiatt teljesen átszervezte a Szakosztály vezetését úgy, hogy ezentúl mindenki, – öregje, fiatalja egyaránt – még nagyobb örömmel fog csatlakozni a kitűzött ideális programhoz. Evégből szakoszt. gyűlést hívtak össze, mely a Turista Szakosztály elnökének Pozsonyi Jenő festőművészt választotta meg, aki turista önzetlenséggel minden tudását és 40 esztendő s kóborlásai alatt összegyűjtött tapasztalatait felajánlotta a Turista Szakosztály tagjainak. Az igazi turistaság megteremtése érdekében azonban segítőtársakat kért maga mellé: Istvánffy József erdőmérnököt és Bányai Imrét, hogy a kitűzött célokat egyesült erővel hamarabb el lehessen érni. A tisztikar többi tagjai: Bartha Sándor, Spéder Károly (jegyzők); Szilágyi Elemér (túra-vezető); Sáhy Béla (pénztáros); ifj. Vojnár Kálmán (ellenőr); Pordony Tibor, Veres Lajos (szertárosok); Vitéz Mária (iroda-titkár), valamennyien a legnagyobb lelkesedéssel felajánlották önzetlen munkásságukat a turistaság fejlesztése érdekében. A Szakosztály dolgozó vezetősége már a legelső alkalommal is minden igazi ember szíves érdeklődését és résztvevő pártfogását kéri. Ez a pártolás semmiféle terhes kötelezettséggel nem jár. A heti robotban kimerült szervezet éltető friss levegőt, ragyogó napsütést kap; misztikus erdők

zsongító csendjét, szemet-lelket gyönyörködtető csodaszép vidéket kap a nagy Természetől, az Óserótól: az Istentől.

A Turista Szakosztály a Közp. Kath. Legényegylet (Str. Alexandri 13) épületében lévő helyiségében minden nap este 7–10 óráig minden érdeklődőt szívesen lát.

Turista Élet – 1936., 2–3. szám, 36. old.

„Kolping” Turista Szakoszt. Oradea.

Str. Alexandri 13.

Munkatárs: Bartha Sándor

Kolping Turista Sz. o. 1935. évi jelentése.

Az elmúlt év folyamán rendeztünk 7 autós túrát és 8 gyalogtúrát. Túránk alkalmával a következő helyeket kerestük fel: Ápr. 28–29. Pădurea Neagră, Május 26. Vadul Carol II. Június 7–8–9. Remetea, Cheia Turzii, Turda, Cluj. Július 21. Pădurea Neagră. Szakosztályunk nagy örömmünnepe. Az általunk elkészített „Edina” forrás felavatása. Ezen alkalommal a Cluji Kolpinggal zászlócsereánk volt és zászlót kaptunk az Oradeai Vasas turista szakosztálytól is. Augusztus 4. Valea Drăganului, Moara Dracului. Aug. 18. Valea Iadului, Stâna de Vale. Sept. 1. Băița, Portăle Bihorului, Körös eredete és Kondor Barlang. Gyalogtúránk alkalmával ellátogattunk a Baia Episcopia és Félix gyógyfürdőbe, Izvorul Sântion, Ágoston és Kurucz kúthoz és a környéken levő erdőkbe. Túránkban résztvett 644 személy, 279 nő és 365 férfi tag és 304 vendég. Forrás avatásunkon képviseltették magukat: Kolping Cluj, Kolping Șimleul Silvaniei, B.T.C., „Sasok”, Vasas Oradea, E.K.E., Tennis Club és K.K.A.S.E. Az E.K.E. Turdai menedékház felavatásán egyesületünk képviseletében jelen volt Bartha Sándor főjegyző. 1930 február 20-án tartotta szakosztályunk rendes évi közgyűlését. Bányai Imre elnök méltatta a nemrég elhunyt elnökünk Pozsonyi Jenő festőművésznek érdemeit és kérte, hogy emlékét mindig hűen őrizzük meg. Ezután Szilágyi Elemér szakosztályvezető az elmúlt év munkásságáról tartott beszámolót, Bartha Sándor pénztáros zárőszámadását terjesztette be, Vitéz Mária titkárnő a titkári jelentést olvasta fel. Losonczy Bertalan a jegyzők munkáját ismertette és végül Pardavy Tibor szertárunk gyarapodásáról közölt kimutatást. A felmentvények

magadása után sor került az új vezetőség megválasztására, mely a következő: Elnök Bányai Imre, alelnök Tóth Sándor, szakosztályvezető Szilágyi Elemér, pénztáros Schutz Istvánné, titkár Vitéz Mária, jegyző és sajtó tudósító Sály József, Turista Élet kezelője Losonczy Bertalan, szertáros Pardavy Tibor, ellenőrök Kósa Gyula és Illés Imre, túravezetők: Sály József, Pardavy Tibor, Losonczy Bertalan, Kósa Gyula, Vargha Ferenc és Bogdán Kálmán. A közgyűlés elhatározta, hogy elhunyt elnökünk: Pozsonyi Jenő tiszteletére a közeljövőben a Kat. Legényegylet nagytermében egy emlékünnepelet rendezünk. Szakosztályunk Tóth Sándort, szakosztályunk megalapítóját munkásságának elismeréséül dísztagjává választotta.

Szakosztályunk vezetősége elhatározta, hogy minden tagnak, aki a tagsági díjat rendszeresen fizeti, a Turista Élet-et ezután ingyen adja.

Felkérjük tagjainkat, hogy esetleges lakásváltozást a vezetőséggel közöljék, nehogy a lap kézbesítése akadályokba ütközzön.

**Turista Élet – 1936. január, 1-es szám,
18. old.**

Munkatárs: Crovattó Béla

**A C. S. Ferar (Vasas) Turista Szakosztály
1935. évi jelentése.**

Az elmúlt év folyamán rendeztünk 14 autós túrát és 7 gyalog-túrát. Túránk alkalmával felkerestük máj. 12-én Vadul Carol II., máj. 26-án Meziad-i cseppkőbarlangot. Június 8–9-én 2 napos, Bazarul Someș, Cetatea, Pietroasa. Jún. 23-án Valea-Iadului, Stâna de Vale. Július 7-én Sighișteli, Csori Vajda és Rip-rip cseppkő barlangokat és a Smidlszorost. Július 21. Pietroasa, Cetatea, Boga, Ponorul, Eschimo-jégbarlang, Flora-rét. Aug. 4-én Valea Drăganului, Moara Dracului. Aug. 4-én Stâna de Vale, Dragan-völgy. Augusztus 11-én Pădurea-Neagră, Siclo, Magașlac, Cetatea Șoimi. Aug. 18-án Râtul Vida cseppkő-barlang. Aug. 25–26-án kétnapos, Remetea, Turda, Cluj. Okt. 8-án Stâna de Vale. Október 22-én Meziad-i cseppkőbarlang, okt. 27-én Vad. Reg. Carol II-lea, ahol a C.A.O. (NAC) turista szakosztállyal volt zászlócsere. A gyalog-túránk során meglátogattuk Baia Felix és Baia-Episcopia gyógy-fürdőket és környékét, továbbá a

Bihori Cetate-hoz látogattunk el. Túránkron résztvett 630 ember, 290 nő és 340 férfi, 387 tag és 243 vendég. Túránkron kívül rendeztünk 8 jólsikerült táncestélyt. Örömmel jelentjük, hogy a turistaságnak, mint legnemesebb sportágnak, minden tagunk szinte egygyólvadva segített ügyét előrevinni és így egy olyan sikerdús évet könnyelhet el a turista szakosztályunk, mely bármilyen komoly kritikát is elbír. Hat vezető turistatársunk: Sebő Ferenc, Burger Etelka, Braun Nusi, Szűcs József, Kiss István és Lővi István régi vágyát valósította meg a nyár folyamán. 14 napos túra keretében fölkeresték Bihar legszebb részeit: Pietroasa, Someș-bazar, Cetate, Ponorul, Eschimo-jégbarlang, Flora-rét, Rujinoasa, Scărișoarai Ghețar, Băița, Sighiștel, Pietroasa, Stâna de Vale, Valea Drăganului. Weisz István vezető sporttársunk indult még el 5 napos bihori túrára.

1936. január 5-én megtartottuk szokásos évi tisztújító taggyűlé-sünköt. A határozatképesség megállapítása után Kiss Ferenc szakoszt. Vezető az ülést megnyitja. Titkári beszámolót Sebő Ferenc titkár nagy ováció mellett felolvassa. A pénztárnok, Burger Etelka ismerteti az el-múltév számadását. Utána az elnök kéri a régi vezetőség felmentését és egy új megválasztását, helyét átadja az anyatestület által kiküldött korelnöknek, Lőrinczy Lajosnak, az anyaegyesület ügyvezető elnöké-nek. A jelölő-bizottság 5 perc szünet után a következőket jelöli a turis-ta szakosztály élére: Díszelnök Cavalli Pietro, elnökök Gáspár László és Magyar Hugó, szakosztály-vezető Kiss Ferenc, titkárok Fischer László és Kiss Lajos, jegyzők Schwartz Lilly és Fülöp Dániel, főtag-kezelő Schwartz Magda, pénztáros Burger Etelka. Turista Élet mun-katársa Crovattó Béla, ellenőrök Szűcs József, Grünfeld Loránd és Schön Miklós, szertárosok Krets Béla és Lővi István. Túravezetők: Sebő Ferenc, Fischer László, Szűcs József, Grünfeld Loránd, Weisz István, Klein József, Schwartz Lily, Braun Nusi, Schwartz Magda, Lővi István, Lőkősházi László, Crovattó Béla. Választmányi tagok: Lőrinczy Lajos, Erdei Ica, Dienes Mária, Erdős Juci, Fülöp Helén, Krottkovszki Emmi, Czirják Lili, Unghi Gyula, Unghi József, Vinkler József, Goldstein Imre, Schön Miklós, Smolenszki Elek, Kiss István. A gyűlés egyhangúlag nagy ováció mellett az összes jelölteket megvá-lasztotta. Szakosztályunk vezetője, miután több indítvány nem volt, az ülést bezárja. – Tánc-estélyeinket továbbra is minden szombatn este megrendezzük és kérjük úgy vendégeinket, mint tagjainkat azok szíves látogatására.

Turista Élet – 1936., 2–3. szám, 38. old.
C. S. Ferar (Vasas) turista sz. o. Oradea.
 Hala Comerciala.
 Munkatárs: Röder Ciril

A tervbe vett térképolvasás és első segélynyújtás előadás sorozatát megtartottuk a túravezetőink részére.

Március hó 12-én Istvánfy József erdőmérnök úr tartott igen érdekes, szemléltető előadást a „Turista és az erdő” címén amelyen Oradea turista egyesületei, nevezetesen a Kolping, Cao, Makabi és vendéglátó Vasas turistái vettek részt.

A jó időre való tekintettel a szakosztály március 29-én túrát rendez Pădurea Neagră és környékére. Indulás reggel 7-kor kamionnal, hazatérés este 8-ra.

Húsvétkor két napos túrát rendezünk Remetea (Torocko) Turda, Cluj csodálatosan szép vidékére. Érdeklődőknek szívesen rendelkezésére állnak a Ferar (Vasas) otthonban (Kereskedelmi csarnok) 8–10-ig minden este. A Ferar (Vasas) turista sz. o. a tél folyamán rendezett 5 nagy estélyt melynek jövedelme részint az otthon fenntartására, részint a szertárunk kiegészítésére szolgált. Március hó 14-én szezonzáró estélyt rendeztünk.

A ROMÁN TURISTA EGYESÜLETEK TEVÉKENYSÉGE

Már a 18. században jegyezték fel kutatókat, akik a hegyeket járták. Az elsők, akikről tudunk, a Bucegi-hegységet keresték fel: **Joanne Fridvaldszki** természettudós 1767-ben, **E. Fichtel** geológus 1791-ben, **Lehrenfeld** biológus botanikai gyűjtéseket végzett 1875-ben.

1875-ben alakult meg a **Romániai Földrajzi Társaság**, amely feladatul tűzte ki a hegyek megismerését. 1891-ben alakult meg a **Cercul Excursionistilor din București** (A Bukaresti Kirándulók Köre), ugyanazokkal a feladatokkal. A sinaiai kolostorok sztárece, **Nifon atya**, aki lelkes turista, 1893. február 21-én megalakította a **Societatea Carpatina Sinaia** – Szinajai Kárpát Egyesületet. Az egyesület Nifon atya vezetésével áldásos tevékenységet fejtett ki. Ő maga vezette a kirándulásokat a Bucegi-be.

De térjünk Biharba. A 20. század egyik nagy tudósa, a Speológiai Intézet megalapítója, **Emil Racoviță**, felhívást tesz közé a Kárpátok lakosainak felemelésére, hirdelve, hogy „a turizmus megszabadíthatja ezeket az embereket a nyomorúságtól, úgy ahogy az Alpok és a Pireneusok lakosságát, akik ma gazdagok, de éppen olyan szegények voltak, mint a mi hegyeink lakossága.”

Racoviță felhívásának óriási visszhangja volt és ekkor érkezettnek látta megalakítani a régóta megálmodott egyesületet. 1921. november 21-én, Iuliu Moldovan professzor elnökletével, Kolozsváron, az Egészségügyi Intézetben tartott alakuló közgyűlésen megszületik a **Frăția Munteana Egyesület**. Elnök **dr. Emil Racoviță**, alelnökök **I. Atanasiu** és **dr. O. Prie**, főtítkárs **Victor Stanciu**, pénztáros **dr. Laurian Gherman**. Az elnök ismerteti az egyesület munkatervét, melynek főbb oldalai:

- az egyesület anyagi, pénzügyi helyzetének biztosítása,
- a működési szabályzat kinyomtatása,
- tanulmány elkészítése a Nyugati Szigethegység turisztikai értékeinek feltárására,
- a detonátai menedékház birtokbavétele, javítása és berendezése 25 személy befogadására, valamint menedékház építése a Szkerisórai-jégbarlang közelében, ugyancsak 25 személy számára.

Az egyesület célkitűzései között olvashatjuk: tudományos tanulmányozása az ország hegyeinek, hozzáférhetővé tenni ezeket, nem-

csak a belföldi, hanem a külföldi tudósok vagy turisták számára is, kedvezmények elérése az utazásban, a hegyi szálláshelyeken, védelmezze a hegyeket a pusztulástól, segítséget adjon az erdészet szakembereinek ebben a munkájukban. A legszigorúbb eljárást kezdeményezni azok ellen, akik nem tartják be az erdőt és a hegyeket védő törvényeket. A szociális gondozás keretében erőkifejtésre hívja fel az egyesület tagjait, hogy a vidék lakossága hozzájusson a kultúrához, a neveléshez, biztosítani számukra, hogy kapcsolatot tudjanak teremteni a környező lakossággal, hogy hozzájussanak a létükhöz szükséges táplálékhoz, orvosi ellátáshoz, ruhaneműhöz stb.

Megalakították az archeológia, történelem, természetvédelem, nemzeti parkok, etnológia és néprajz szekciókat.

Tervbe vették útjelzések készítését, útjelzők elhelyezését, ösvények építését. Megkezdték a băișoarai menedékház építését, amelyet a Turing Clubul României, Secția Munții Apuseni fejezett be, 1934-ben.

1925. június 10-i közgyűlésén a már létező Hanul Drumeților egyesület megszüntette működését és javasolta a **Turing Clubul României** (TCR) létrehozását. A TRC 1926. április 2-án hivatalosan is megalakult. Célul tűzte ki osztályok létesítését az egész ország területén.

Ilyen előzmények után 1927. július 1-jén megalakult a TCR **Secția Munții Apuseni**, amely első tevékenységként birtokba vett és működésbe helyezett két menedékházat: a Măguri 1346 m, és a Valea Devii menedékházat 1010 m magasságban.

1933 júniusában a Frăția Munteana egyesült a TCR-vel, és ez erősen emelte annak tekintélyét. Az egyesülés a TCR számára két menedékházat és tekintélyes számú tagot jelentett. Így a detonátai és a szkerisórai menedékház átment a TCR tulajdonába. Ugyanakkor befejezték a băișoarai menedékház építését, amelyet 1934. szeptember 30-án avattak fel. Az osztály résztvett a vlegyászai menedékház építésében és üzembe helyezésében, amely a kolozsvári prefektúra tulajdonában volt.

Papp Lajos a Biharhegység meghódítása című munkájában írt a TCR Secția Munții Apuseni tevékenységéről: Románia legnagyobb, államsegéllyel gazdagon támogatott turista egyesülete, melynek kolozsvári osztályát Valeriu Pușcariu fiatal egyetemi tanár szervezte meg. Megjegyzendő, hogy Valeriu Pușcariu a Természetvédelmi Bi-

zottság kolozsvári megbízottja arra használta fel hatalmát, hogy igyekezett kisajátítani minden csáráni eredményt, megtiltotta a magyar turista egyesületeknek azok karbantartását, az útjelzések javítását vagy felújítását. Belényesben megalakította a Subsecția Stâna de Vale alosztályt és néhány régi Czárán munkással igyekezett pótolni a hiányosságokat. Összesen 197 km útjelzést újítottak fel, létrákat, hidakat készítettek, de ezeknek hamar nyomuk veszett, részben a silány munka és a gazdátlanság következtében.

Borza Alexandru kolozsvári egyetemi tanár botanikus kertet létesített Biharfüreden. Feldolgozta a Szkerisórai jégbarlang falának növényvilágát. **Pop Emil** tanár a Csodavár növényvilágát írta le. Mindkét neves tudósnak munkájáról tanulmány jelent meg az egyetemi közlönyben.

Érdemes még megemlíteni, hogy 1924-ben Aradon megalakult a **La Drum** egyesület. 1932-ben Oravicán megalakult az **Asociația Turistică Banatul**. 1935-ben Karánsebesen megalakult az **Asociația de Turism Clubul Bănățean**.

Az 1933 májusában kiadott testnevelési és turisztatörvény rendelkezése alapján, 1934. március 22-én az ország több turista egyesületének képviselője gyűlést tartott a Közoktatási Minisztérium kebelében működő Nemzeti Nevelési Tanács helyiségében, a Román Turista Szövetség – **Federația Societății de Turism din România** – megalakítása érdekében. Hangsúlyozták, hogy a szövetség hivatva lesz tömöríteni a turista egyesületeket és egységes irányt szabni azok munkájának. Neagu Boerescu felolvasott egy alapszabály-tervezetet, amelyet tanulmányozás végett megküldenek az ország minden turista egyesületének. Beszédében rámutatott arra, hogy a szövetségbe kizárólag csak az altruista alapon működő egyesületek léphetnek be, míg az üzleti alapon működő utazási irodáknak külön kell szervezkedniök egy turista hivatal keretén belül.

1940-ben a kolozsvári Frăția Munteană Szebenbe tette át működését, ahol közreműködött a Suru menedékház befejezésében, és megkezdik a Bărcaciu menedékház felépítését a Fogarasi-havasokban. 1945-ben újra visszatérnek Kolozsvárra és ismét megkezdik a menedékházak újjáépítését és az útjelzések felújítását.

1935-ben megjelent a **Turista Szövetség** hivatalos lapja a **Turismul**. Közli, hogy a turista egyesületek kötelesek engedélyt kérni út-

jelzések elvégzésére a Kolozsváron székelő Természetvédelmi Bizottságtól (Comisia Centrală pentru Ocrotirea Naturii din Cluj) és közölni az általuk lejelzett utak vázlatát, a színek és jelzések feltüntetésével.

1936. március 21-én megalakult az **Oficiul Național de Turism** (ONT), az Országos Turista Hivatal, mint önálló szervezet. Célkitűzése az ország turista fejlődésének előmozdítása, az idegenforgalom megszervezése. Ugyanez év áprilisában megjelent a Hivatalos Közönyben (Monitorul Oficial) a turizmus megszervezéséről szóló törvény. Megjelenik az ONT hivatalos lapja, melyben új utak építéséről közöl híreket, és a belügyminiszter megállapítását, hogy „a turisztika bel- és külföldi elismerésére jó utakra van szükség, mert csak így képzelhető el ennek gyors fejlődése.” Megalakultak a Helyi Turista Hivatalok (Birourile Locale de Turism), melynek Bihar megyei elnöke P. Ioan Băncilă megyei prefektus, s tagjai az egészségügy és a rendőrség képviselői. Ebben képviselve voltak a turista egyesületek is, így a Sasok Turista Egyesülete részéről dr. Lascu Octavian, a BTC részéről dr. Lőrincz Sándor és Papp Lajos. Az ONT kedvezményeket eszközölt ki az egyesületek részére a vasútnál. A kedvezményeket a turista igazolványok alapján adták meg. Ezeket az igazolványokat azok a turista egyesületek kapták meg, amelyek tagjai az Országos Turista Szövetségnek és megkapják az ONT hozzájárulását is.

1948. június 11-től az ONT úgy működött mint az összes egyesület felső szerve, egészen 1949 márciusáig. Ekkor feladatát átadta a **Szakszervezetek Központi Tanácsa Sport és Turista Osztályának**. Ezután megszűnt minden civil szervezet.

A TURIZMUS ALAKULÁSA 1940–1945 KÖZÖTT

Erről az időszakról kevés adatot találtunk. Főleg a Magyar Turista Egyesület Turisták Lapja című folyóiratából ismerhetjük meg részben az akkori szerveződések. A Váradon feléledő cserkészmozgalomról pedig Vesselényi Tibor, nyugalmazott egyetemi tanár tagtársunk visszaemlékezéseiből kapunk ízelítőt.

Turisták Lapja – 1941. januarius, 17. old.

A Bihar Egylet, egyesületünk (a Magyar Turista Egyesület – szerk. megjegyzése) Nagyváradi Osztálya új helyiségbe költözött. A nagyváradi kereskedelmi kamara három nagy helyiségét bérelte ki az Osztály, ahol irodát, tanácstermet és könyvtárat rendezett be. Az új helyiség alkalmas arra is, hogy népesebb összejövetelek (vetítettképes előadások, teadélutánok stb.) megtarthatók legyenek. A lelkes vezetőség szervező munkája eredményeként a taglétszám egyre gyarapodik. A Bihar Egylet új csoportokkal is bővült. Megalakult az Egylet Nagyszalontai csoportja és Élesdi csoportja is. Érmihályfalván Sass Kálmán helyi megbízott szervez új csoportot. A téli időnyre a Bihar Egylet több vetítettképes előadást iktatott munkatervébe. „Biharország” természeti szépségeinek részletes feltárása, új jelzések létesítése s tavasz folyamán indul meg.

A Bihar Egylet Élesdi csoportja 1940. december 22-én alakult meg. A munkaiügyi szervező és túrabizottság élén dr. Vitéz Szép Sándor főszo­l­gabíró áll. Közvetlen munkatársai Vadai Béla ref. esperes és Csillag Nándor r. kat. esperes. A vezető-

ség tagjai között van dr. Molnár Kálmán járásbírószáki elnök, dr. Kálmán József tisztifőorvos, Kotsis Dezső gyógyszerész, Sajthy Károly iskolaigazgató, Aba Jenő betegs. Biztosító vezetője, Maxmanszky Gyula ipartestületi elnök, Dávid Gyula községi bírós, idb. Balogh Lajos, az úrbérések elnöke és még többen a község vezetői közül. A Csoport munkarendjét a Nagyváradi Osztállyal karöltve dolgozza ki s főként a Rézhegység s a körösmente természeti szépségeinek feltárását és ismertetését tűzte ki céljául.

Turisták lapja – 1941. december, 279. old.

A Bihar Egylet (a MTE Nagyváradi Osztálya) december 6-án kitűnően sikerült Mikulás-estet rendezett. A népes védnöki és rendezői csoportban a vármegye és város vezető tisztviselőin kívül ott láttuk az osztály csaknem valamennyi tagját. – Itt említjük meg, hogy az újrakedő Bihar Egylet munkáját a tisztikaron kívül 14 tagú választmány, 4 tagú számvizsgáló bizottság, 3 tagú műszaki tanács-, 10 tagú útjelző-, 4 tagú menedékház-, 17 tagú kirándulást rendező-, 5 tagú barlangkutató- és 5 tagú téli sport-bizottság intézi. Ezeken kívül a város-építő és falukutató bizottságok is megalakultak.

1941-ben a Magyar Turista Egyesület emléktáblát helyezett el a sólyomkővár romjainak falán:

SÓLYOMKŐVÁR EREDETÉT HOMÁLY FEDI.
 ELSŐ ISMERT BIRTOKOSA A XIII. SZÁZADBAN AZ
 ÓSI BARSA NEMZETSÉG LESZÁRMAZOTTJA, KÁROLY
 RÓBERT KIRÁLY ELLEN FELLÁZADT. LEVERETETT
 ÉS ELKOBZOTT VÁRA A KORONÁRA SZÁLLT.
 A KIRÁLY ADOMÁNYAKÉNT SOK KÉZEN MENT ÁT.
 NEVEZETESEBB BIRTOKOSAI: ORSZÁGH MIHÁLY,
 PERÉNYI IMRE NÁDOROK ÉS DRÁGFFY JÁNOS ORSZÁG-
 BÍRÓ VOLTAK. BOCSKAI ISTVÁN HAJDÚJAIVAL 1604-BEN
 INNEN INDULT A SZABADSÁGHARCRA. A VÁR BIRTOK-
 LÁSÁBAN BÁTHORI GÁBOR, II. RÁKÓCZI GYÖRGY, KE-
 MÉNY JÁNOS ÉS II. RÁKÓCZI FERENC KÖVETTÉK. A KU-

RUCOKTÓL ELVETT VÁRAT 1711-BEN FELSŐ PARANCS-
RA LEROMBOLTÁK. EZT A TÁBLÁT A KELETI VÁRME-
GYÉK ÉS A SZÉKELYFÖLD 1940 ŐSZÉN TÖRTÉNT
VISSZATÉRÉSÉNEK EMLÉKÉRE 1941-BEN EMELTETTE
A MAGYAR TURISTA EGYESÜLET.

Vesselényi Tibor

Cserkészturizmus Bihar megyében

Maga a cserkészmozgalom alapítója Robert Baden Powel (1857–1941) jeles természetjáró volt. Ifjúkorában jachttal járta be Dél-Anglia partvidékét, majd a Temze forrásáig hajózott kenuval. Katonai pályafutása során bejárta és megismerkedett India jó részével, Afganisztánnal, Dél-Afrikával. 1907-ben a Dorset partvidéki Brown-ses szigetén szervezte meg a cserkészek első „kísérleti” táborát, melyen 24 fiú az akkori angol társadalom szinte minden rétegéből – az Etoni kollégiumtól az utca gyerekekig – vett részt. A természetjáró szemléletnek jelentős szerepe volt abban, hogy a cserkészlet világmozgalommá vált. Így Magyarországra is eljutott és virágkorát érte gróf Teleki Pál főcserkész idején, aki nehéz időkben is, a 20. század harmincas éveiben, haláláig (1941), mint földrajztudós és mint Csonka-Magyarország miniszterelnöke támogatta és szervezte a cserkész turizmust is.

A cserkészturizmus gyakorlata igazolja, hogy eredményes nevelői-oktatói munkát az ifjúság soraiban, csak az a mozgalom végezhet, amelyik partnerként kezeli, a hozzá forduló fiatalokat. Vezetői megtalálták azokat az eszközöket és módszereket, amelyek a változó világban célszerűnek, hatékonyak bizonyultak. A természetjárás, a teremtett világ megismerése-szolgálata, a dal, a sport, de a „gépek romantikájának” felismerése és a turisztikai tevékenységben sebesültek ápolása is mutatta a fenti törekvést.

Cserkészturizmusról Bihar megyében, tulajdonképpen csak az 1940-es évek első felében beszélhetünk. Így a nagyváradi Premontrei gimnáziumban a cserkészlet a debreceni kerület tudtával csak 1940-ben kezdett szerveződni. A 24 cserkészjelöltből álló csapat őrsi kere-

tekben működött. Kiss Lajos tanár vezetése alatt. Természetesen a korabeli szerény közlekedési-utazási keretek között. Többnyire gyalog, esetleg vasúton, olcsón bérelhető tehervagonban, amit az állomásfőnök jóvoltából valamelyik személyvonat-járáshoz csatoltak. Így az említett csapat bejárta a Körös-partot, Hegyalját, ahol a kirándulások témáját a földrajzi alapfogalmak ismertetése és térképrajzolás képezte. Másik túra keretében a váradi Vízmű-telepre látogattak, ahol a szivattyú-ház és a víztartály megtekintése után a környéken előforduló növények és virágok ismertetésére és tanulmányozására került sor. A váradszentmártoni túra célja az ottani premontrei rendház és templom megismerése volt. Utána pedig a cserkészek a Félixfürdő forrását, hűtőit és medencéit tanulmányozták Labancz György kanonok, fürdőigazgató szakavatott előadása keretében. 1941. június végén az őrsvezető és segédőrsvezető képzésben résztvettek a többi nagyváradi cserkészcsapattal fogadalmat tettek. Majd 1942 májusában a Székesegyház és a püspöki kert történetének és a növényállomány tanulmányozására került sor. Ezt követte a Madarak és Fák napja alkalmával szervezett kirándulás a bihari földvárba, a cserkészek földrajz, történelem és természetrajz ismereteinek gyarapítása végett.

Valamennyi résztvevő számára emlékezetes marad az 1942–43-as tanév nyári nagyszünetében (augusztus 10–20.) Fugyivásárhely határában a Fekete-féle erdőben rendezett táborozás, melyen valamennyi váradi cserkészcsapat tagjai szerepeltek. Ezt a tábor-t a különböző iskolák tanára kara és hozzátartozóik is meglátogatták. Meghatottan szemlélték, amint a cserkészek éjjeli gyakorlatról jövet, háborús időkben szűkreszabott szeretetsomagjaikon testvériesen osztozkodtak és a távozó budapesti oktató cserkészekkel is megosztották útravalóul.

A hivatalos elismerés után a premontreiek cserkészcsapata a II. István nevet kapta, mely négy (Sirály, Tigris, Sas, Turul) őrsből állt. Említésre méltó eseményei voltak a cserkész-természetjárásnak az 1942. október elején a Zichy-barlanghoz szervezett túra, majd 1943 április derekán a debreceni Nagyerdő közelében szervezett őrsvezető-tábor, ahol az említett cserkészcsapat 15 tagja énekelte lelkesen:

*„Áprilisi szellő csapja arcom,
Fáradt testtel deszkán-szalmán alszom,
De jó kedvem velem van, mint máskor,
Debreceni őrsvezető tábor...”*

1943. május 16-án a nagyváradai cserkészcsapatok küldöttei részt vettek vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy, főcserkész szemlélén a révi tábortűzön. Ám ezután már a cserkészsturizmust is megcsapta a háború szele. A mostoha viszonyok miatt jelentős természetjáró tevékenységre már nem kerülhetett sor. Előtérbe kerültek a légoltalmi riasztó, ellenőrző, mentő szolgálatok. Iramot gátolt az iskolaév hirtelen berekesztése hazánk 1944. március 19-i német csapatok általi megszállása után. A vakációra maradt az eltervezett szórvány-helyek bejárása, ahol különösen az 1942 óta működő „regős csoport” (előadók, szavalók, énekesek, zenészek) álltak ki a magyar hagyományörzés érdekében, a szépművészet cserkészek és vidéki lakosság kölcsönös megismerése és ápolása okán.

Mivel a falujárás-regölés a cserkészsturizmus sajátos megnyilvánulása volt, de bármikor felújítható és nem csupán a cserkészmozgalom keretében, álljon itt néhány sor ennek lényegéről.

A kiinduláspont Balogh Edgárék falujárása 1925–1926 fordulóján, Szlovákiában. Egy-egy cserkészőrs faluról falura gyalogolt. Egyes helyeken megelégedett szokások és mondások, dalok és mesék gyűjtésével, jellegzetes néprajzi tárgyak lerajzolásával. Másutt kidoboltatta érkezését a „kisbíróval” és a falu szélére esténkéntre összegyűjtötte a gyermekeket, de a falu ifjait-öregjeit is szívesen látták.

Az 1936-os évek elejére már az öregcserkészek számára is ajánlották a falu, a szociális kutató és segítő munkával, a népműveléssel kapcsolatos regős tevékenységet. 1941-ben például a sárközi regősök tíz nap alatt gyalog tettek meg 240 kilométert, hátukon felszereléssel. Közben tehetséges fiatalokat fedeztek fel. Sok értelmes ifjút toboroztak a néprajzi szemlélet érdekében. Egyre hatékonyabb gyűjtési technikákat sajátítottak el, népdalgyűjteményük ritka példányokkal gyarapodott. Ám azt is megtanulták ezalatt: kik a barátaik, kik az ellenségeik.

Ezt a tevékenységet szakították meg a háborús események a Bihar megyei természetjáró cserkészturisták előtt. Pedig már Szalontán kívül, Szilágy megyébe is eljutottak.

Fentiekhez még hozzá kell fűznünk, hogy a cserkészsturizmus keretében tapasztaltak, átéltek nagyon is jelentős fizikai-szellemi erőnlétet biztosítottak a fiatalság számára a háborús megpróbáltatások túlélése tekintetében, de az utána következő több évtizedes parancsuralmi rendszer elviselésében is.

Forrásmunkák:

1. Gergely: A magyar cserkészzet története (1910–1948); Göncöl Kiadó, 1988.

2. A Premontrei Kanonokrend Nagyváradi Gimnáziumának Évkönyvei: 1940–41.; 1941–42.; 1942–43.; 1944–45. iskolai évről.

TURIZMUS A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ÉS 1989 KÖZÖTT

Ennek az időszaknak meghatározott személyisége Somogyi Sándor volt. Kitűnő szervezőképességével össze tudta fogni a legaktívabb turistákat. Mivel az akkoriban újrászervezett ONT vezetője lett, ezen keresztül a kirándulások szervezése mellett hangsúlyt tudott fektetni a szervezett környezetvédelmi nevelésre, a turistautak rendbetételére, kiépítésére, túravezetők képzésére. Áldozatos tevékenységét megismerhetjük saját beszámolójából.

Somogyi Sándor

Tizenkét év a turizmus szolgálatában

1946-ban mikor az ONT megyei hivatalának vezetésével megbíztak, számomra csak egyetlen jólműködő turistaszervezet felépítése volt a cél. Miután elfoglaltam ideiglenes hivatalomat, kerestem a kapcsolatot a város régi turistáival, akik nem kompromittálták magukat a háború alatt. Ezekkel kezdtem meg rendszeres gyűlések keretében felvázolni a tennivalókat. Kiváló segítőtársaim – akik velem egykorúak voltak – figyelmeztettek, hogy támaszkodjam az ifjúságra, akik tiszták, politikailag nem voltak belekeveredve különböző fasiszta szervezetekbe. Ez legyen olyan emberanyag, melyre lehet jövőt építeni.

Ez nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a kezdeti munkámban a régi turisták is résztvegyenek.

1946 év telén közös táborozást rendeztünk Biharfüreden és a tíznapos együttlét alatt tisztáztuk a legsürgősebb teendőket.

A munka két irányba indult:

1.a/ Rendszeres szervezése kirándulásoknak, ahol minden résztvevő viseli a saját részvételi költségeit,

b/ Kirándulások szervezése az ifjúság számára, amely az ONT pénzbeli hozzájárulásával, elérhető legyen a természetszerető ifjúság számára.

2.a/ Felmérni a legszükségesebb tennivalókat a csáráni ösvények és útjelzések helyreállítására,

b/ Önkénteseket szervezni – az ifjúság mozgósításával –, akik nyári szabadságukat hajlandók erre a munkára feláldozni.

Az anyagi alapok biztosítására kértem az ONT megyei tanácsának hozzájárulását, hogy az ifjúsági kirándulásokat és az útjelzési munkákat végrehajthassuk. Ezekhez megkaptam a vezetőtanács hozzájárulását.

Az elgondolások sikeresek voltak és a közös munka a turizmushoz kötött néhány természetszerető fiatalt is. Meg volt szervezve egy kollektíva, amely mindenkor kész volt hadba állni és ezek száma egyre csak nőtt.

A kirándulások szervezése zavartalanul ment, de az útjelzések felújításához a régi turisták segítségét is igénybe kellett vennem, mert én sem ismertem az összes czáráni ösvényeket. Nagy segítséget kaptam ezektől a lelkes turistáktól.

1947 telén Biharfüreden szerveztem kéthetes sí-iskolát, amelyre a bukaresti Sí-szövetségtől kértem sí-oktatót. Az a tíz síző, aki ezen résztvett, képezte később a váradi sízés kialakulásának magvát.

Mikor a bukaresti ONT keretében megalakult az ATP, Nagyváradon már egy szervezett turista közösség működött. Nem jelentett gondot az ATP szervezése, vagy a Turista Hivatalnak országosan irányított működése. 1949-ben mikor az ONT megszűnt és feladatait átvette a Szakszervezetek Országos Tanácsának Turista Osztálya, a nagyváradiakat már felkészülve találták a legújabb intézkedések.

Mikor 1949. április 12-én a Szakszervezetek Tanácsa Turista Osztálykonferenciára hívott bennünket Bukarestbe, a nagyváradi Turista Hivatal már megtette az első lépéseket az újjászerveződéshez.

A konferencián elhatározott feladatok többségében már be voltak indítva.

1948-ban a Szakszervezetek Központi Tanácsa, megyei szervei útján már utasított, hogy felleltározzuk a megye területén található és turisztikai célokat szolgáló építményeket. Biharfüreden a Görög Katolikus Püspökség hozzájárulásával birtokba vettük a volt BTC turistaházat és a romokban heverő és kifosztott révi turistaházat, amely gazdátlan volt. Azonnal megkezdtük mindkét turistaházon a legszükségesebb javításokat úgy, hogy lakhatóvá váltak. Felszerelésükhöz nagyon sok segítséget kaptam a helyi szervezetektől és így mind a két turistaház már jövedelmezővé vált.

1949-ben a Nagyvárad Turista Hivatal rendelkezett menedékházzal Biharfüreden és a révi cseppkőbarlang mellett. Rövidesen átvettük a Gruia Dumii menedékházat, majd hosszú huzavona után átvettük a biharfüredi emeletes postai házat, amelyet ők nem használtak, és lakatlan volt.

Miután turistaházaink csak szerényebb igényű turisztikai célokat szolgáltak, szükségessé vált azok férőhelyeinek bővítése. Így a turistaházak különszobáit közös hálótermekké alakítottuk, vagy ahol erre lehetőség volt, priccsekkel rendeztük be. Így a biharfüredi kis házban a férőhelyek száma 43 lett, a postai házban 85 és a révi turistaházban 48. Biharfüreden a postai házban étterem működött, hasonlóképpen felépítettük a révi éttermet és villamosítottuk az egész komplexumot. Csak a Gruia Dumii menedékház bonyolított le jelentéktelen forgalmat, amelynek működtetése veszteséges volt.

1952-ig felújítottunk 366 km útjelzést, ösvényeket építettünk a Galbinába, a Csodavárba és a Szamos-bazárba, hidakat, létrákat és fogódzókat építettünk, valamint kilátó erkélyeket, hármat a Galbinába, hármat a Csodavárba és egyet a Szamos-bazárba. Járhatóvá tettük teljes hosszában a révi cseppkőbarlangot. Elmondhattuk, hogy a Czárán Gyula által feltárt természeti szépségek eredeti formájukban álltak a turisták rendelkezésére. A hegyeinkben 266 vasoszlop volt betonba öntve és 190 vaslemez útbaigazító nyilak biztosították, hogy turistáink el ne tévedjenek az egyébként elég nehezen járható és tájékozódó karsztvidéken.

Kirándulásaink elképzelhetetlen méreteket öltöttek. 5–600 személyes különvonatokat szerveztünk hétvégeken Révre, Biharfüredre, a Jád völgyébe és környékére, Kolozsvárra stb. és ezekben a különvonatos kirándulásokban elsők voltunk az országban. Később központi irányítással különvonataink mentek Bukarestbe kiállításokra, Sinaiára a Peleş-kastély meglátogatására, Doftanára stb. Egyedül mi foglalkoztunk hálókocsiknak kiképzett külön vagonoknak az országban való körutaztatásával, tíznapos csoportokkal. Ezek járták a tengerpartot, a deltát, a Páring-hegységet stb.

A nagyvárad Turista Hivatalnak mindössze négy alkalmazottja volt ebben az időben és ez szükségessé tette a jólfelkészült önkéntesek állandó közreműködését. Hiszen csak egy-egy különvonatos kirándulás vezetésére legtöbb esetben tíznél is több túravezetőre volt

szükség. Az önkéntesek támogatására nem csak a túravezetésben volt szükség, mivel a nyári szezonban az útjelzések állandó karbantartása, a vasoszlopok szállítása és betonozása, az irányító nyilak felszerelése, mind valahány minőségi, lelkiismeretes munkát igényelt és ezeket nem lehetett fizetett alkalmazottakkal végezni, akik idegenek a turistahelyektől. Többször megtörtént, hogy turistákkal találkoztunk, akik ló vagy számárra kötözött vasoszlopokat szállítottak nehezen megközelíthető helyekre. A munkák végzésére, főként szállítási célokra a Turista Hivatal két lovat és két szamarat vásárolt.

Turistáink büszkesége volt az évenként egy-két alkalommal megrendezett kiállítás. A Turista Hivatal helyiségében bemutatta azt a gazdag közettani, állattani és növényteni gyűjtések eredményeit, amelyeket turistáink gyűjtöttek. Minden önkéntes tagunk kötelességének tartotta, hogy ezt a gyűjtést gazdagítsa. Ezeknek a kiállításoknak egyikén mutattuk be a barlangi medve teljes csontvázát, valamint a Kalugyeri Izbuk időszaki forrásának modelljét, hogy az érdeklődők megismerjék annak működését, melyet sok misztikus mendemonda vett körül.

Mikor „elborított” bennünket a begyűjtött anyag, azt teljes egészében átadtuk a megyei múzeumnak. Ez képezte a múzeum természetrajzi osztályának alapját, Jurcsák Tibor jóvoltából, aki tagja volt kollektívánknak, s aki maga is részt vett az anyag begyűjtésében és később a Természetrajzi Osztály vezetője volt.

Ma is láthatók a Körösvidéki Múzeumban a barlangi medve csontváza és más, általunk begyűjtött leletek.

Önkénteseink foglalkoztak barlangkutatóval, felméréseket végeztek és elkészítették a révi, a tízfalusi, a fericsői cseppkőbarlang térképét.

Mikor veszélybe került a Szkerisórai-jégbarlang melletti Pojarbarlang, mely szépségeiben egyedülálló volt, vasráccsal zárták el, és hasonlóan, amikor illetéktelenek pusztítani kezdték a sonkolyosi Szeklek-barlangját, azt is fémráccsal zárták el. (Ez most az ország leghosszabb barlangja.)

Túravezetőink amellet, hogy ügyeltek a résztvevők testi épségére és kísérték őket a nehezebb szakaszokon, ezenkívül ügyeltek arra is, hogy az ösvényeket senki ne hagyja el, és ne okozzon pusztítást azzal, hogy rövidíti a szerpentineket. Fegyelemre nevelt és fegyelemre szok-

tatott turisták voltak, akik példaképei lehetnének minden „mai” romániai turistának.

Pozitív hatással volt rájuk, hogy részt vettem 1950-ben a Szkerisorai-jégbarlang ismeretlen részeit feltárók csoportjában és részese voltam az 1951-es csodavári feltárásoknak. Ugyancsak premieren vettem részt a Şesuri-i kürtőbarlang felfedezésében, amelyeket a kolozsvári Szepeológiai Intézet munkatársaival együtt végeztünk.

A Turista Hivatalnak saját fotólaboratóriuma volt, amely fotósaink rendelkezésére állt, akik felvételeiket helyiségeinkben kiállították, sőt részt vettek az Országos Turisztikai fotóversenyen, ahol Dán János első díjat nyert.

Önkénteseink rendszeresen rendeztek turista terepversenyeket és részt vettek az országos versenyeken is.

1952-ben tartottam számukra alpinista bemutatót, csak legelemibb dolgokról, mint a szabadmászás szabályai, a prussik csomó használata és a rappelezés. Már 1953-ban két nagyváradi Voinţa-alpinista tagja volt annak a csapatnak, amely tíznapos versenyen első helyezést ért el. Ez a verseny a Bucegi-ben volt, a Turnu-Seciului-nál.

A természetvédelem állandóan munkánk előtérében állt. Csupán néhány példát sorolok fel:

1951-ben, miután tudomásomra jutott, hogy az Erdészeti Minisztérium Biharfüred védőzónáját 100 hektárban állapította meg, azonnal kértem a bukaresti vezetést, hogy lépjen közbe és kérjen 1600 hektár erdős védőövezet jóváhagyását. 1952-ben értesítést kaptam, hogy a védőövezet ki lett terjesztve 1100 hektárra.

1952-ben kértem a bukaresti Turista Osztályt, hogy kérje a Bihar megyei karsztvidék védelmében, minden szakadék-zóna kerületében 500 méter távolságnyira megtiltani mindennemű erdészeti tevékenységet, úgy mint erdőirtás, kitermelési utak létesítése vagy építése. Erre a kérésemre is pozitív választ kaptam. A jóváhagyás megnevezi a révi szakadékvölgyet, a Meleg-Szamos forrásvidéket, a Csodavárat és a Galbina Izbuc és az egész Galbina völgyet.

Ugyancsak 1952-ben tettem egy javaslatot a megyei múzeum vezetőségének egy Nemzeti Park létesítésére, a Bihar-hegység karszt központjában. Ez a javaslat pontos meghatározással leírta a határpontokat. A javasolt terület 13 000 hektár volt. Ezt a javaslatot a megyei múzeum kiegészítette a történelmi értékek védettségének felsoro-

lásával, valamint a hegység növény- és állatvilágának védetté nyilvánítandó felsorolásával.

A javaslat aláírói Spoiala Vlad múzeumigazgató, Jurcsák Tibor a természetrajzi osztály vezetője, s a váradi Turista Hivatal mint javaslattevő van megemlítve. A Tartományi Néptanács Végrehajtó Bizottsága a javaslatot magáévá tette és ebbéli jogosultságának birtokában 1952. március 6-án határozatot bocsátott ki 6-os számmal, valamint bejegyezte a fenti dátummal 5354-es számmal. Mondanom sem kell, hogy ezt a határozatot senki nem tartotta be.

Az Erdészeti Igazgatósággal nagyon jók voltak a kapcsolataim és így számtalan esetben kaptam tőlük segítséget természetvédelmi kérdésekben.

Tomasca Pádison volt a hadseregnek egy háza, amelyet soha nem használtak, miután Biharfüreden megfelelő körülmények voltak katonai sítáborok létesítésére. Ezért a Katonai Hatóságokhoz fordultam, hogy ezt a házat bocsássák a Turisztikai Igazgatóság rendelkezésére menedékház céljából. A ház teljesen el volt hanyagolva és évek óta senki sem őrizte. Így teljes javításra szorult. Teljesen új fedelet, a falak borítását és belső részek teljes felújítását kellett elvégezni. Nagy gondot jelentett ez számunkra, mivel semminemű szállító eszközzel nem volt megközelíthető. De a feladat vonzó volt, mert a ház valójában központja lehetett a Bihar-hegység turista útjainak.

Nem írom le azt a keserves kínlódást, amit ennek felépítése okozott. A szállításokat részben lóháton, számárháton kellett végezni, vagy derék biharfüredi kocsisunk által kikutatott szekérúton, de mondanom sem kell, hogy a lekopaszított szekeret is alig bírták a lovak vonszolni az 1 660 méteres hágón keresztül.

A ház 1956-ban elkészült 80 pricces férőhellyel, már csak kisebb igazítások hiányoztak, amelyeket 1957-ben sikerült rendbe hozni.

A menedékház gondnokának hanyagsága folytán 1958. március 26-án néhány óra alatt porrá égett. Ez lett a pádisi álomból.

Azóta sincs Pádisonnak egy igazi menedékháza, mert az ami van, csak toldozás-foltozás!

Nem mulaszthatom el, hogy ne írjak azokról az időkről, amikor megkezdődött a nemzetközi szakszervezetek közötti turista csere.

Miután a nagyváradi Turista Hivatal volt legközelebb a határállomáshoz (vasúton mindössze 8 km), így reánk hárult a feladat, hogy gondoskodjunk a kirándulók fogadásáról. Ezek nem maradtak Nagy-

váradon, mert úti céljuk a román tengerpart volt, de kötelességünk volt, hogy szükség szerint ellássuk őket a hosszú útra.

Ez a turista fogadás úgy zajlott le, hogy én éjjel 1 órára kimentem valami szállítóeszközzel a Biharpüspöki határállomásra és vártam a nemzetközi gyorsvonatot, amely legtöbb esetben sokórás késéssel érkezett. De az is előfordult, hogy a Berlinből elindult keletnémet turisták lekapcsoltatták vagonukat Prágában, vagy másnap Budapesten és így csak 2–3 nap múlva érkeztek. De mi csak arról kaptunk értesítést, hogy mikor lépték át a német határt. Volt olyan eset is, hogy egy egész különvonat veszett el, és különböző okok miatt késett. Ilyenkor 500 kiéhezett német turistáról kellett gondoskodni. És ilyen esetekben nem volt kivel megbeszélni a teendőket, hanem saját felelősségemre kellett döntenem. Voltak olyan esetek is, amikor étkezőkocsit „szereztem” és kapcsoltattam a szerelvényhez. A bukaresti Turista Osztályt csak az érdekelte, hogy mikor érkeznek Bukarestbe vagy a tengerpartra. Mindezekért a felelősséget magam kellett vállaljam, de hála Istennek, sikerült mindig a legjobb döntést megtalálni.

Most amikor 35–36 év távlatából idézem fel ezeket a dolgokat, szinte hihetetlennek tűnnek, hogy mindezeket sikeresen végre tudtam hajtani. Nem tartom ezeket csak a saját érdememnek! Kiváló munkatársaim voltak, és ha voltak is néha nagyobb nehézségeink, de mindenkor mindent úgy tekintettünk, melyeket kötelességünk megoldani.

De nem lett volna lehetséges ezeket a sokrétű feladatokat elvégezni, ha nem lett volna a Turista Hivatal mellett az a 30–40 tagú önkéntes turista, akik mindenkor készek voltak „beszállni” mikor erre szükség volt.

Gondoljuk csak meg, hogy egy-egy nyári hétvégen vagy napon, 8–10 turista kísért egy-egy különvonatos kirándulást. Túravezetőt kellett biztosítani a hálókocsival szervezett kirándulásra, de ugyanakkor állandó csoport tevékenykedett az útjelzések és ösvények karbantartásában, s akkor nem is említem azokat az időket, amikor a pádisi ház építéséhez fogtunk.

Csodálatos emberek segítettek feladataink megvalósításában; ízig-vérig természetimádó turisták voltak ezek, akikről csak felsőfokon tudok megemlékezni!

Az 1958-as év több olyan körülménynek a sokaságát hozta számomra, amely arra készítetett, hogy számadást végezzek magammal!

Felhívtak a városi Kommunista Pártbizottságba. Itt M. elvtársnő és V. elvtárs kértek nyilatkozatot C. L. barátomról, abból a meggyőződésből, C. L. burzsoá osztályellenség, aki megakadályozza a „becsületes” kommunistákat abban, hogy külföldi kiránduláson vegyenek részt. Ezért kérvényeiket visszatartja, nem továbbítja, így akadályozván meg, hogy eljussanak külföldre.

Tekintettel arra, hogy C. L.-t mint korrekt, becsületes embert ismertem, „valamint azt is tudtam, hogy nincs reá semmi lehetősége, hogy aktáikat visszatartsa.” – így visszautasítottam az ilyen természetű nyilatkozatot. – Erre arrogáns hangon, fenyegetően tették fel a kérdést, hogy „maga nem párttag?” Mi majd utánanézzünk, hogy mi folyik abban a hivatalban, amit maga irányít!”

Ez már nekem is sok volt! Soha nem viseltem el az igazságtalanságot. A két esemény: a bukaresti „elvtárs” igyekezete, hogy kompromittáló nyilatkozatokat gyűjtsön ellenem, valamint a „pártelvtársak” fenyegetései meggyőztek arról, hogy nincs mit keresnem tovább a turisztikában.

Ez volt 1958. augusztus 14-én és én már augusztus 15-én jelentkeztem Bukarestben az „illetékes” megbízott turistavezető „elvtársnál” azzal az indoklással, hogy felkészültségem nem tesz alkalmassá, hogy a Turista Hivatalt tovább vezessem, kértem azonnali elbocsátásomat.

Nem volt számukra meglepetés, sőt azt a választ kaptam, hogy ez a lépésem időszerű volt.

Mindezek után vártam, hogy kijelöljék azt a személyt, aki tovább vezesse a hivatalt, de erre csak november 15-én került sor, mert nem találtak olyat, aki vállalta volna ezt a munkát.

Engem egy volt sportfelelős váltott fel, aki előbb a Mezőgazdasági Sport Egyesület felelőse volt és miután ott nem felelt meg, a Megyei Szakszervezeti Tanács úgy gondolta, hogy a Turista Hivatalnál megfelelő lesz. Hat hónap elteltével ezt is menesztették. Ezután Cotoiu „elvtárs” hozott egy rokont (Cotoiu megyei titkár volt), egy vidéki tanítót, de ez a jóindulatú ember is rövidesen tovább ment. Ezt követte a volt megyei Pártbizottság sportfelelőse, aki néhány évig kínlódott, de miután tisztázatlan ügyekbe keveredett, ő is tovább állt és kocsmárosként folytatta karrierjét. Őt követte egy „elvtárs”, aki a szekuritétől jött – ahol nem felelt meg, de ez is idegen volt a turizmustól és lassanként alkoholba „fojtotta” tehetetlenségét.

Így fejeződött be az én turista „karrierem” és ilyen sorsra jutott a bihari turizmus, amely ekkor már teljesen gazdátlaná vált.

Nem volt már turistanevelés, nem foglalkozott senki az ösvényekkel, sem az útjelzőkkel, de éppen úgy senkit nem érdekelt a természetvédelem sorsa.

Az ebben az időszakban megalakult egyesületek hivatalos okirataivalahol rejtőzködnek, lehet, hogy levéltárban, esetleg egyes személyek őrizetében, vagy elpusztultak. Az Esta–Sun vegyipari üzem turista egyesületének jegyzőkönyveit valaki átadta az EKÉ-nek megőrzésre. Ebből ismertetjük az egyik tisztújító közgyűlés jegyzőkönyvét.

J E G Y Z Ő K Ö N Y V,

készült Nagyváradon, 1947. március hó 27-én, az **Esta–Sun S.E.** turista szakosztályának tisztújító közgyűléséről az Esta–Sun sportirodában.

Jelen vannak:

1. Steiner István	12. Gyulai Emma
2. Vass Antal	13. Bencze Ilona
3. Tóth Ferenc	14. Szarka Mária
4. Tamás József	15. Fekete Ferencné
5. Sípos Imre	16. Mangra Sándor
6. Benedek György	17. Mangra Sándorné
7. Pataky Zoltán	18. Vlád Eugénia
8. Purker Ilona	19. Köteles Károly
9. Török Márta	20. Végh Sándor
10. Fekete Ferenc	21. Tóth Ferencné
11. Buka Péter	22. Kiss Lajos

Steiner István elnök nyitja meg a gyűlést. Felkéri Vass Antal titkárt, hogy tartsa meg beszámolóját.

Vass Antal beszámolójában ismerteti a megalakulásunk óta eltelt 8 hónap eredményeit. A sport, illetve turisztika terén elért eredményeink kielégítőek, sőt igen szépek mondhatók. Rendeztünk 6 autós, 1 kétételes sí és egy gyalogos túrát, összesen 230 személy részvételével,

továbbá a mai napig 9 fürdői kirándulást 260 személy részvételével, összesen tehát 490 embert ragadtunk ki a város egészségtelen levegőjéből több-kevesebb időre. Kulturális téren sokkal gyengébbek az eredmények, tekintettel a kezdeményező erő hiányára. Rendeztünk egy színes vetítettképes előadást, melynek keretében az aszálysújtotta vidékek felsegítésére gyűjtöttünk szép eredménnyel. Továbbá az atlétikai szakosztállyal együttműködve rendeztünk egy nagy erkölcsi és anyagi sikerrel zárult műsoros bált, minek tiszta jövedelméből pótoljuk a szertár és gyógyszerár hiányait.

A szakosztály készpénzvagyonja jelenleg 3.628.000 L.

A tagok számát 29-ről 70-re emeltük fel, ami szintén szép eredmény – mondotta beszámolójában Vass Antal.

Ez után a titkár az illetékes hatóságoknak, úgymint a csendőrségnek és rendőrségnek köszönetét fejezi ki, mind a vezetőség mind a tagok nevében, tekintettel arra, hogy – ellentétben a múlt rendszerrel – nevezett hatóságok részéről semmiféle zaklatásban nem volt részünk.

Miután Vass Antal titkár röviden összefoglalva ismertette eddigi működésünk eredményeit, kéri a gyűlést, hogy a vezetőségnek a felmentést megadni és a jelölőbizottságot megválasztani szíveskedjenek.

A gyűlés a múlt évi vezetőségnek megadja a felmentést, és Steiner István elnök urat, valamint Tóth Ferenc és Kiss Lajos sporttársakat választja a jelölőbizottság tagjaivá.

Az időre míg a jelölőbizottság hátravonul a javaslatokat előkészíteni, Steiner István korelnök felfüggeszti a gyűlést.

A jelölőbizottság javaslata alapján a gyűlés egyhangúlag és fenntartás nélkül választja be a vezetőségbe a következő tagokat.

Elnök: Steiner István, titkár: Vass Antal, pénztáros: Balogh Mária, jegyző: Pataky Zoltán, szertáros Végh Sándor.

Ellenőrök: Kiss Lajos és Ötvös József.

Hírveréssel megbízva (propagandista): Mangra Sándor, tagkezelő: Buka Péter, könyvtáros: Benze Ilona.

A disztrikthez kijelölve: Végh Sándor, Lőkösházi László és Mangra Sándor.

Jogtanácsos: Dr. Lipcsei István.

Turistaorvos: Dr. Szabó Sándor.

Választmány tagjai: Tamás József, Fekete Ferenc, Lőkösházi László, Mangra Sándor, Szűcs József, Szarka Mária, Kiss Lajosné, Vlád

Eugenia, Gyulai Emma, Sípos Imre, Bencze Ilona, Pataky Zoltán, Kiss István, Balogh Mária, ezenkívül az elnök és a titkár.

Túrávezetők: Tamás József, Tóth Ferenc, Kiss Lajos, Kiss István, Lőkősházi László, Benedek György, Pataky Zoltán, Végh Sándor, Vass Antal.

Segédúrávezetők: Buka Péter, Balogh Mária, Török Márta, Steiner Irma, Lévy Hája.

A túrávezető csoportok beosztását a rendes heti vezetőségi gyűlésen fogjuk megállapítani.

A vezetőség megválasztása után Steiner István elnök köszöni meg a bizalmat az újonnan megválasztott vezetőség nevében. „Kérek minden sporttársat, és remélem, hogy aki vállalt valami tisztséget, azt tökéletesen be is fogja tölteni. Legyünk azon, hogy szakosztályunkat ismertebbé és nagyobbá tegyük, nemcsak saját örömünkre, hanem a kívülállók elismerésére is. Szakosztályunkat vezesse az a szempont, hogy minél több embert ragadjunk ki a város egészségtelen levegőjéből a szabadba, hogy ott meríthessenek erőt a további munkához. Legyünk bajtársiasak, szeressük a természetet és segítsük egymást. Segítsük továbbá a szakszervezeteket a tömegkirándulások megszervezésében és rendezésében.

A jövőre vonatkozólag van egy szép tervünk. Egy menedékházat akarunk létesíteni Rézbányán, a Nagybiharral szemben. E menedékház nagy hiányt pótolna és elősegítené a bihari turisztika fellendülését.

Kérem sporttársak, tartsunk össze, hogy közös erővel szépet tudjunk alkotni – mondotta Steiner István elnök úr.

A közgyűlés Tóth Ferencet az „Erdély” című turista folyóirat rovatvezetőjévé nevezi ki.

k.m.f.

(aláírások a következő megnevezések fölött:)

jegyző.

elnök.

tanú.

tanú.

Visszaemlékezések

Mint fentebb említettük, forrásokra nem tudunk támaszkodni ebből az időszakból, ezért a régi turisták visszaemlékezéseit közöljük. Ebből megtudhatjuk melyik egyesülettel és kikkel járták a hegyeket.

Kotlacsik Irén

Jegyzék a Kotlacsik Irén (született 1935. június 23., Csíkszereda, Hargita megye) által vezetett és részt vett kirándulásokról. Foglalkozása: gépipari műszaki rajzoló, jelenleg nyugdíjas.

Tízéves korom óta vagyok szenvedélyes természetjáró. A csíkszögödi Salló Sanyi bácsi vezetésével jártam a Csíki-hegyeket, télen síelve, nyáron minden héten szerveztem, egész 24 éves koromig.

1960-ban jöttem Nagyváradra férjhez. Dolgozva az Electrometalnál, az ottani kocsink segítségével szerveztem a kirándulásokat, az ország minden részébe.

Motoros túrákat is szerveztem a Viitorul Vállalattal karöltve, pl. Biharfüredre, a Drăgan völgyébe, Kolozsvárra a Botanikus Kertbe, Orsova – Vaskapu stb. Electro kocsikkal jártuk a Retyezátban, vonattal a Fogaras – Bucegi – Királykő hegységekben, 17 személyes ONT kocsival a Puzdrára síelni, nyáron Carpați kocsival.

1970–71-től alapítottam a Nyomda-klub turista körét, Bajusz I. igazgató segítségével, közben tagja voltam a rajoni sportbizottságnak, ahonnan sok segítséget kaptam.

Részt vettem tájékoztató versenyeken a bizottság részéről...

A Nyomda-klub tevékenységét emelték nagy tudású, idősebb szakemberek, akik szívvel-lélekkel segítettek, pl. Marossy Anna főmuzeológus, Somogyi Sándor, Carțiș Liviu volt OJT igazgatók, akik által túravezető tanfolyamot végeztünk, különböző szaktanárok vezettek előadásokat. Útjelzéseket javítottunk.

Hetente szerveztünk nyári és téli túrát, több kocsival. Tekintélye volt a Nyomda-klubnak, országos szinten bejegyzett engedélye volt.

Nyugdíjba vonulásomig voltam a Nyomda-klubnál. 1992-ben beiratkoztam az EKE turista körébe, ahol részt veszek a kirándulásokon és körutakon.

Marossy Anna

Terepmunkám kiegészítése végett, 1973-ban, a Nyomda-klub keretében működő turista körrel kezdtem jární vasárnaponként a kutatási területemre. A kör vezetője ekkor Kotlacsik Irén volt, aki már jóval előbb szervezte a kirándulásokat, az Electrometal vállalat keretében. Ez a kör kibővült más résztvevőkkel és akkor a Nyomda-klubba helyezte át székhelyét.

Egy fiatal, lendületes természetjáró csoportot találtam 1973-ban. Ekkor Kotlacsik Irén felkért, hogy tartsak a klubban előadásokat Bihar természeti értékeiről, védelméről, diavetítéssel egybekötve, amelyen nagyon sok érdeklődő, többnyire fiatalok vettek részt. Elhatároztuk, hogy egy évre szóló előadás-sorozatot szervezünk a klubtagok részére, kéthetenként. A Népiegyetem keretében a legjobb, országunkat ismerő előadókat hívták meg, mint: Marcian Bleahu, Xantusz János, Emilian Cristea, Josif Viehmann, Cristian Lascu stb., de helybeliek is értékes diavetítéseket mutattak be: Nagy Ferenc, Cartîș Liviu, Somogyi Sándor, Popper Imre, Masznyik Géza, Marossy Anna, Cherecheș Livia. A klubtagokon kívül még sok más érdeklődő is beiratkozott, sőt mind többen jöttek ezekre az előadásokra, melyek fő célja az ország szépségeinek ismertetése, oktatása és természetvédelemre való nevelés volt. Ezúttal mind többen jöttek be a turista körbe, tagsági díj befizetéssel és a vasárnapi kirándulások mind jobban keresettek lettek. Ezeket a kirándulásokat mind IRTA autóbusszal szerveztük, aminek a formalitása sok utána járással jött létre és elég bizonytalanok voltak a pontos indulások szempontjából, amihez hozzáadódott a kocsik rossz állapota és a fellépő benzinhiány.

1974-ben kapcsolódott be ebbe a csoportba Somogyi Sándor és Cartîș Liviu, régi tapasztalt turisták, akik átvették az autóbusz beszerzését, ami az ONT-n keresztül lett megoldva, ha drágábban is, de biztosabbak és kényelmesebbek lettek ezek az utak. A pontosság és a civilizált magatartás jellemezte mind a résztvevőket, mind a sofőröket. Az igénylők száma mind növekedett, így hát megtörtént, hogy sokan már kifizették előre a következő kirándulásokat, főleg a téli szezonban.

1973–74-ben tartott előadásokon kiderült, hogy a jövőben is igényt tartanak egy további turista jellegű oktatásra és így született meg a

három évre szóló TÚRAVEZETŐ KURZUS ugyancsak a Népiegyetem keretében, ami Marossy Anna muzeológus irányításával működött. Egy jól megdöntött tematika alapján a legjobb előadókat hívtuk meg: dr. Stösszel István pszichiáter, dr. Marcian Bleahu geológus, dr. Cristian Lascu barlangász, dr. Györfi János hegymentő-orvos, dr. Ádámszky Ferenc, Emilian Cristea alpinista, Marossy Anna stb. A beiratkozottak között sok fiatal diák, munkás, tanár, orvos, gyógyszerész, mérnök vett részt. Az előadások kérdésekkel, beszélgetésekkel egészítődtek ki. Az elméleti témákat a gyakorlattal egészítettük ki, egy-három napos kirándulások keretében minden időszakban, télen-nyáron.

Ez a kurzus alaposan felkészítette a résztvevőket, szervezők és csoportvezetők, a terep jó ismerői és ökológiai nevelői, mint például Ban Dumitru, Filep László, Petruț Virgil, Osváth Géza segítségével. A túrák szervezésében konzultáltunk a régi természetjárókkal, a fiatalabb generációval és általában a klub összes tagjával. A kirándulásokat busszal és vonattal szerveztük meg.

Ugyancsak keresettek voltak az egyhetes túrák, mint például a Retezat, Királykő, Csalhó, Fogaras, Székelyföldi körút, észak-moldvai kolostorok, Vatra Dorna télen, Pádis, Biharfüred, Aranyos-völgye.

Sajnálattal módon a 80-as évek végén ketté vált a Poligrafia Turista köre, az egyik Somogyi Sándor vezetése alatt a Salvamont keretében szervezett túrát, a másik csoport maradt tovább a klub keretében Kotlacsik Irén vezetése alatt, kb. 1989-ig. Ezután a Salvamont-csoport felbomlott, sokan visszajöttek a Nyomda klubba, de mind nehezebben jött össze egy-egy csoport, mert sokan elmentek végleg (főleg a fiatalság), vagy anyagi célokkal szervezett kirándulásokra álltak át. Összegezve a több mint 30 év turisztikai tevékenységét, ez a csoport nagyon sok eredményt ért el.

Nagyon sok fiatal kapcsolódott be a természetjárásba, így egy egészséges szabadidő töltéshez szoktak, közben barátságok kötődtek, sőt házasságok is, és ezek ma már a kisgyermekikkel kirándulnak. Tehát egy tradíció jött létre. Meg kell azt is említeni, hogy ezek közül többen még a magánéletben is segítik egymást.

A természetjárás egy magasabb szintre emelkedett, sportteljesítményen túl, mint kulturális, tudományos ismeretterjesztést tűzte ki céljául és mindez egy ökológiai öntudatra való neveléssel járt. A klub-

tagok számtalan útjelzést újítottak fel, vagy a nehezebb helyeket létrákkal, pallókkal, láncokkal látták el, Somogyi Sándor vezetése alatt.

Ennek a csoportnak a tevékenysége sokkal gazdagabb és szerteágazóbb, mint amit ebben a rövid anyagba be tudunk mutatni. Talán rá fog kerülni a sor, amikor részletesen és kimerítően mutatjuk be eme értékes és értelmes tevékenységet.

Kinde Kálmán

Kinde Kálmán 75 éves nyugdíjas elektromérnök vagyok. Székelyszálláson (Udvarhely megye) születtem, Marosvásárhelyen érettségiztem, majd Temesváron diplomáztam az Elektromos mérnöki szakon.

Az egyetemi felvételi alkalmával 1951-ben ismerkedtem meg Nagy Ilonával Nagyváradról, aki már akkor nagyon jó benyomást tett rám és sok szép turista történetet mesélt nekünk. Többek között elmesélte, hogy mint diák, nyári szünidőben turista utak jelzésével foglalkoztak Biharfüred környékén, Somogyi Sándor turista vezető felügyelete mellett. Sok történetet mesélt még a turista élet szépségeiről, úgy, hogy én is megszerettem a turizmust, de őt is, és még az egyetemi éveink végén feleségül vettem, és így kerültem a váradi turizmussal kapcsolatba.

1956 nyarán Váradra kerültünk és haláláig, 2001-ig nagyon sok kirándulást, túrákat tettünk.

Az első közös emlékezetes kirándulásunk Biharfüredre volt. Emlékszem, hogy a Jád-völgyig vonattal utaztunk és utána a Jád-völgyön Füredig keskeny vágányú kisvasúttal. Az oda utazás is érdekes volt, de én mégis a visszautazásra emlékszem, amit „drezinával”, nyitott faszállító platformmal tettünk meg, holdvilágos estén, amit Somogyi Sándor vezetett. Ahhoz, hogy az emelkedőkön ne legyen gond, a lejtősebb részeken igen nagy sebességre kellett szert tenni, ami a nőket hangos sikoltozásra ösztökélte, ami igen mulatságos volt.

Füreden akkor ismerkedtem meg a Csodaforrással, a Sasok szerűjével, a Papok fürdőjével és a Poeni csúccsal, helyek amelyeket azután is igen nagy szeretettel többször is meglátogattunk. Különösen emlékezetesek a téli sítúrák, amiket sokszor megismételtünk, de most

már az ONT Mercedes buszaival. Az 50-es években azonban még nem álltak rendelkezésünkre ilyen modern autóbuszok, ezért nyitott platformon, teherautóval kirándulgattunk.

Az egyik alkalommal Pádison voltunk kirándulni és hazafelé jövet igen jól éreztük magunkat, úgy, hogy dalra is fakadt a társaság. Egyik pillanatban azonban azt vettük észre, hogy az egyik hátsó kerék megelőzte a teherautót, tengelyestől kiszabadult és előre sietett. Nagy volt a riadalom, de szerencsére senkinek nem történt semmi baja, az autó sem borult fel és egy nagyobb késéssel, de szerencsésen hazaérkeztünk.

Igen nevezetesekek számomra a 60–70-es években tett téli kirándulások. Fűtött busz akkor még nem igen volt, így elég sokszor fagyosan érkeztünk Rézbányára és főleg visszafelé Arieşeni-ből megálltunk egy kis kocsmánál, ahol igen jól esett a meleg tea, esetleg egy-egy fél-deci rum, pálinka.

Az egyik ilyen fapados téli kirándulás alkalmával igen-igen nagy hó volt, annyira, hogy a busz velünk együtt nem tudott felfelé haladni a Vártop felé, és így mi gyalog mentünk. A hóba vajt folyosó igen keskeny volt és így mi inkább az útszélre kiszórt hópárkányon gyalogoltunk, de olyan magasan, hogy a busz teteje felett mintegy két méterre voltunk, de így is szerencsésen mindig célba érkeztünk és gyönyörű napokat töltöttünk szívéssel, gyönyörködve a napsütötte behavazott tájban.

Szeretném ha a mai ifjúság is vidámabban, felszabadultabban kirándulgatna, mert még most is igaz, hogy dalolva még szebb az élet.

Ujvárosi Tibor

Tizenéves koromban, amikor szabad időm volt, főleg nyári vakációban, sokat csavarogtam barátaimmal a város különböző széléin. Így ismerkedtem meg a „mászkálás” örömeivel, a természettel.

Gimnazista koromban már volt egy baráti társaság, 10–15 gyerek, akik már nem csak a város széléig mentek, hanem a fürdőig, a Cseherdőig, majd később a Balaskó-tetőig. A Püspökfürdőbe jártunk többet, mert a Somló-hegyre mentünk fel, az akkor még évszázados fák alatt. Általában megnéztük a víznyelő „likát” (a krátert) és emlékül

néhány szikladarabot dobtunk be, hallgatva a koppanásokat. A kilátóhoz mentünk és a környék panorámájában gyönyörködtünk. A fürdőbe általában gyalog mentünk, a vasúti töltés mellett. Akkor a velencei vasútállomásig villamos járt, a volt téglagyárnál kezdődött az ösvény, ami egészen a Püspökfürdőig, illetve Félixfürdőig vitt. A volt ösvény sajnos ma már szemétkerakot! – míg a fürdő közelében beépítették.

A Csehi-erdőt akkor a Bónai-kút melletti úton értük el, ma már ez lehetetlen.

Ezeken a túrákon majdnem mindig szalonnát sütöttünk. Az egyik barátunk édesapja pék volt, aki szinte mindig biztosított legalább egy kis cipót vagy friss kenyeret részünkre.

Amikor már volt kerékpárom (bica), nagyobb távolságokra karkáztunk: Balaskó-tető és környéke, környező falvak, Szalonta, Telegd, Élesd, Rév, Feketeerdő.

1943-ban, a húsvéti vakációban, a révi Zichy-barlangot látogattuk meg. Kerékpárral egészen a menedékházig, az eredeti úton mentünk, amely még a kőbányától indult, s a Körös melletti kőpárkányon haladt át. Sátorban aludtunk a menedékház előtti partszakaszon, s bejártuk a mai jelzett utak nagy részét. Miután az ennivalónk elfogyott, hogy még egy napot maradhassunk, a második alagútnál lakó vasúti pályáőrnek segítettünk napraforgót ültetni a földje körül. A bérünk reggeli, ebéd és vacsora volt!

A háború után különböző turista egyesületek által szervezett túrákon vettem részt, úgy mint a Nyomda Club „Típo”, a SANITAS egészségügyi szakszervezet turista egyesülete, a közüzemek, a villamosmű rendezvényein, amelyeket Timkó L. rendezett a vállalat gépkocsijával. Még megemlítem a nagyváradi ORTEX, az ESTA-SUN turistaosztályt.

A negyvenes évek végén és az ötvenes évek elején túlnyomórészt teherautóval utaztunk, ponyvással vagy anélkül.

Az említett egyesületeken kívül még magánszemélyek (túravezetők) is rendeztek kirándulásokat. Ilyenek voltak Crovattó Béla, Tóth Ferenc, Văleanu-Wolf F., Piros Szilárd, Bordás Puiu, Somogyi Sándor.

A túrák főleg a Bihari-hegység különböző részeit érintették és általában egynaposok voltak, de előfordult másfélnapos is. Szombat délután – vasárnap. Sokszor aludtunk a Boga-völgyi erdészház padlásán és vasárnap hajnalban már úton voltunk célunk felé.

Az ötvenes évek elején az utazások nagyobb részt már kis autóbuszokon történt. A szakszervezet által kibocsátott kérés segítségével az autóbusz vállalatnál igényelhettünk egy megfelelő járművet. Vonatos kirándulások alkalmával általában harmad osztályon utaztunk.

A Bihari-hegyek mellett a barlangokat is látogattuk, úgymint a Meziádi-, Zichy-, Szkerisórai-, Eszkimó-, Szegyeseli-barlangokat.

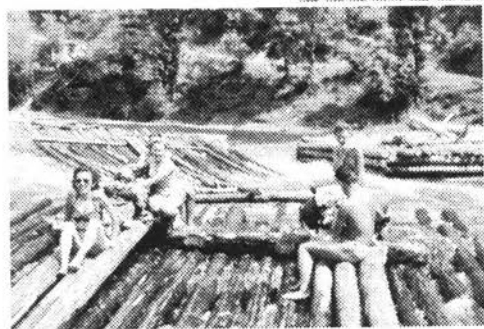
A nagycsoportos bihari kirándulásokon kívül egy szűkebb kis társasággal 8–18 napos kirándulásokat szerveztünk a Kárpátokba. Több alkalommal csodáltuk meg a Fogarasi-havasok, a Retyezát, Királykő, Bucegi, Nagykovács, Csalhó, Csukás, Radnai-havasok, Nagyhagymás, Békás-szoros és környéke, a Szebeni-havasok páratlan szépségeit.

Tagja vagyok az EKE Bihari Osztályának, újraalakulása óta és részt vettem és veszek annak rendezvényein.

Egy felejthetetlen kirándulás

1954 tavaszán elhatároztuk, hogy sátoros kirándulást szervezünk augusztus 7–16. között a Nagyhagymás (Bárány-hegy) alatti völgybe, Balánbányától feljebb. Hogy a zsákjaink ne legyenek nehezek, az élelmiszerek nagyobb részét egy kiszolgált katonaládába csomagolva feladtuk a csíkszentdomokosi vasúti állomásnak címezve. Mi vonaton, a szükséges holmikkal és egy 12 személyes sátorral, 7-én Vatra Dornára utaztunk. Este későn érkeztünk meg, ezért nem sikerült szobát bérelni. Más lehetőség nem lévén, a szálloda előszobájának padlójára feküdtünk, a kiterített sátorlapon, miután a portással nem sikerült megegyeznünk. 8-án hajnalban a legnagyobb csendben összeszedtük magunkat, s míg a portás aludt, fülkéjében a kényelmes ágyán, mi megléptünk.

Gura Negri helységbe mentünk, ahol egy induló három táblás tutajra találtunk. Hamar megegyeztünk a tutaj vezetőjével és rövid idő múlva már utaztunk az Aranyos-Besztercén lefelé (a haitan).

(Bécsi Miklós felvételei)

A pilótánk, a tutaj vezetője, szimpatikus ember volt, ezért hamar összebarátkoztunk, ami az utazást kellemessé tette. Érdekes dolgokat mesélt a tutajosok életéről és azokról a veszélyekről, aminek ki van téve, míg a tutajt irányítják. Hogy mennyire ismerik a folyó különböző szakaszait, a víz csobogása alapján még sötétben is biztonságosan tartják a tutajt a sodrásban. A tutajunk egy árhullámon úszott, ami több kilométeren terült el a folyó medrében, így érkeztünk meg Zugreni-be, egy tutajállomásra. Itt hét órát időztünk, felhúztuk a sátrat, rendbetettük magunkat, pihentünk. A tutajállomáson a három táblához még hármat kötöttek, így másnap már hat táblával indultunk tovább.

Az út elején még rajtunk volt a ruhánk, meg a bakancs, de a szép idő, meg a meleg hatására fokozatosan vetkőztünk és a fürdőruha került fel. Az eredmény, jól leégtünk, főleg a lábfejük.

Az út első szakaszában a táj igen változatos volt és néhol veszélyes. A „Toancele” kanyargós, sziklás hely, ahol az éles kanyarok igen veszélyesek, ezért a kanyarok mentén a partot rönkökkel bélelték, hogy a tutaj, ha nem tudja jól bevenni a kanyart, ne akadjon meg az eleje, mert a víz sodra partra dobja az egészet!

Miután elhagytuk a Toancelét, megint csendesen úsztunk az árhullám (haita) tetején. Sok kis fatemplomot láttunk a part közelében, duzzasztó fagátak kapuin vitt az utunk, több helyen fahidak alatt úsztunk át lehajolva. A nap nagyobb részében fürödtünk, napoztunk és segítettünk a pilótának, még evett vagy pihent, a folyó csendesebb szakaszain.

9-én Broșteni helységnél már várt az új pilótánk, itt rövid időre kikötöttünk míg a váltás megtörtént, majd folytattuk utunkat. Lunca helységnél, egy igen csendes, veszélymentes szakaszon, s új pilótánk ránk bízta a tutaj irányítását, menet közben leszállt és csomagja után ment. E szakaszon a tutaj hatalmas kanyarokat tett meg, csökkent sebességgel, s mire ebből kiértünk, már a parton várt és a vízbe gázolva felszállt. Mi nagyon élveztük ezt a helyzetet és igen örültünk amikor megdicsért, hogy hibátlanul vezettük a tutajt.

Ez a tutajos is igen szimpatikus volt, amikor közeledtünk a leszálló helyhez, kérlelt bennünket, menjünk vele Galacig, ingyen víz!

A Békási duzzasztógát építésének előkészítő munkáit abban az időben már megkezdték, mi minden akadály nélkül jutottunk át azon a részen, ahol ma a gát áll. Neagra falunál kikötöttünk és leszálltunk. Idáig kb. 110 kilométert utaztunk tutajon. A faluba mentünk és egy háznál hagytuk csomagjaink nagy részét.

10-én a Neagra-völgyön felmentünk a Csalhóra, a Dochia menedékházhoz. A Csalhón egy napot kirándultunk, megnéztük a szebb helyeket, megmásztuk a csúcsokat és gyönyörködtünk a Csalhó páratlan szépségeiben és a napfelkeltében.

12-én ugyanazon az úton lejöttünk és a Békás-szoroson keresztül a Gyilkos-tó felé mentünk. A szorosban meglepetés várt, mert egy záporosó után a patak elmosta az út egy részét a legmélyebb ponton, csak gyalog lehetett, nehézségek árán közlekedni. Az elmosott úton túljutva, szerencsére alkalmi járművel Gyilkos-tóig utaztunk, itt felhúztuk a sátrat és még volt lehetőségünk a Cohárdra felmenni.

Másnap, 13-án két óra felmálháztuk csomagjainkat és elindultunk az Olt völgyébe, ahová délután érkezünk meg. Az Olt folyó közelében felhúztuk a sátorot, tűzhelyet készítettünk, ettünk és pihenni térünk.

Másnap, 14-én lementünk a csíkszentdomokosi vasútállomásra, a ládáért. Az állomásfőnök nagyon megörült, hogy végre gazdára talált a láda, mert az előző napokban már kétszer kidobolták a faluban, hogy vegye már át a tulajdonosa.

15-én egész napos kirándulásra mentünk a Nagyhagymásra. Az egyik esztenán a fiú megmutatta az egyedüli vízlelő helyet (nem forrás), ami a gerinc közelében található (ide járnak az állatok inni), majd a szakadékos részeket jártuk be és végül az Egyesítő és környékét néztük meg. Balánon keresztül tértünk vissza a sátorhoz.

16-án délután vendégségbe mentünk a völgy felső szakaszán lévő erdészekhez. A két idős erdész egyike Nagyváradon volt katona, úgy látszott olyan jó élményekkel ment el Váradról, hogy miután megtudták, hogy odavalók vagyunk, meghívtak, látogassuk meg őket.

Egy részben földbe süllyesztett, kerek, elég tágas, zsindeyes tetejű faházikóban fogadtak. A házikó ülőhelyére friss fenyőágak voltak elhelyezve, középen tűz égett és a füst a tető nyílásán távozott. A két öreg erdész közel éjfélig régi katona és székely dalokat énekelt, élményeket meséltek, adomáztak. Mi nagyon jól éreztük magunkat, nagyon kedves élményekkel lettünk gazdagabbak.

17-én szomorúan búcsúztunk attól a szép sátorhelytől, ahol annyi kedves percet töltöttünk és indultunk Balánon keresztül a csíkszentdomokosi vasútállomásra, ahonnan vonaton utaztunk haza.

Sáhi Anna Mária

Ezzel az írással szeretnék emlékezni arra a csodára, amit a váradi természetszeretőik, kirándulók, sízők úgy ismertek, mint a Nyomdaklub Turista Köre.

Hogy is jött ez létre, hogy működött közel 15 éven keresztül, az „aranykor” idején, amikor a legnehezebb nem a kirándulás megszervezése volt, hanem a „motorina” megszerzése, vagy a meghibásodott autóbushoz az alkatrész előkerítése.

Most visszagondolva az akkori időkre, kész csoda, hogy minden vasárnap reggel, télen és nyáron, ott állt az OJT (Oficiul Județean de Turism) autóbusha a könyvtár előtt.

De hogy is kezdődött.

Az 1970-es évek elején Váradon több vállalatnál, szövetkezetnél voltak kirándulást kedvelő csoportok. Ezek általában egy szervező köré csoportosultak, összeadták a benzin árát, némi pénzt a sofőrnek, kaptak egy ponyvás teherautót, vagy egy ún. „dubát” az illető vállaltól és mentek túrázni. Ilyen csoport volt az egészségügyben, vezetőjük Crovattó Béla volt. Volt egy lelkes csoport a Teleprecizia szövetkezet keretében, ennek szervezője Máté Lajos tv-szerelő volt. Jőmagam ezzel a csoporttal kezdtem el a túrára járást, kb. 1971-ben.

Az egyik legjobban működő társaság az Electrometal szövetkezetnél volt, melyet Kotlacsik Irén szervezett. 1974 tavaszán ismertem meg Irénkét és ettől kezdve velük jártam túrázni, több barátommal együtt.

Ennek az aranyéletnek vége lett 1975 elején, amikor egy törvény megtiltotta a vállalati autók magáncélra való használatát. Ekkor Irénke felvette a kapcsolatot a Nyomdaklub igazgatójával, akinek jól jött a klub tevékenységének a kibővítése és így megalakult a Turista kör 1975 tavaszán, a pontos dátumot nem ismerem.

Az első kirándulás 1975. május 1. alkalmával volt (már nem volt felvonulás) a Retyezátba. Ez sajnos nem volt túl sikeres, mert nagyon rossz idő volt. Nyáron viszont beindultak a jobbnál jobb túrák.

Egyik legemlékezetesebb a Drăgan-völgyében volt, mert sikerült a végnapjait élő kisvasúttal utaznunk.

1976 nyarán csatlakozott a társasághoz Somogyi Sándor, majd később Cartș Liviu, akik igazán fellendítették a kör működését. Somo-

gyi Sándor nagyon jó szervező volt, ismerte a hegyeket, hiszen az akkori turista utakat az ő vezetésével jelezték le az ötvenes években.

Cartiş Liviu az OJT-nél volt felelős beosztásban és így hozzá segítette a turista kört a jól karbantartott OJT-buszokhoz, még azután is, hogy nyugdíjas lett. Ez nagyon jó húzás volt, mert az OJT-sofőrök szerették a régi főnököket, hallgattak rá, a világ végére is elmentek volna vele. 1978–79-től kezdve szinte minden hétvégén szerveztek túrát, főleg a Nyugati-, azaz a Bihar-, Vlegyásza, Királyerdő hegységbe.

Beindultak a nagyon népszerű téli sítúrák Arieşeni-be, erre néha több autóbuszt is meg lehetett volna tölteni. Bubeşti-en kibéreltek egy helybeli gazdánál egy, majd két szobát, ahol fűtés volt, teát biztosítottak, ami nagyon kellemessé tette a túra előtti és utáni időt.

Az 1980-as évek elejétől minden évben szerveztek egy-egy hetes autóbuszos túrát a távolabbi hegyekbe. Ezek voltak a „nagy túrák”, szeptember második felében, iskolakezdés után, amikor már könnyebb volt szállást biztosítani. Ezeket Cartiş szervezte, hisz az ő kapcsolatai nagyon fontosak voltak ebben. Így sikerült eljutni a Keleti-, a Déli-Kárpátok legcsodálatosabb tájaira: Retyezát, Páring, Fogaras, Bucegi, Nagyhagymás, Csukás, Radnai-havasokba.

Nagyon fontos volt az, hogy beindították a diavetítéseket minden második héten, azután gyakrabban. Mivel voltak a társaságban nagyon jó fotósok, nagy sikere volt ezeknek a vetítéseknek. Nagy élményt adott Popper Imre, Nagy Ferenc, Cartiş Liviu és mások vetítése, akik igazi művészi színvonallal dokumentálták a kirándulásokat. Nagy művészi élményt nyújtottak a neves bukaresti geológus professzor, Marcian Bleahu előadásai, aki többször járt nálunk, vagy a neves barlangász, Viorel Lascu csodálatos barlangi felvételei. Vendégünk volt Xantus János, tőle tudtuk meg a Sárkánykert létezését. Többször tartott előadást Marossy Anna, a múzeum munkatársa, akinek a vezetésével még egy túravezetői tanfolyam is volt a nyolcvanas évek elején.

Sajnos 1986–89-ben egy törés állt be a kör működésében. Ekkor a Nyomdaklub új vezetőségével Somogyi Sándornak nézeteltérései támadtak, ezért ő és Cartiş kiváltak és megalapították a Prietenii Apusenilor turista kört, ami aztán párhuzamosan működött az eredeti körrel. Ezt továbbra is Irénke vezette, egészen 1990-ig, amikor is lassan

megszűnt mind a kettő. Sajnos akkor már az idősebb generáció kiöregedett, a fiatalok közül sokan elmentek külföldre.

Amikor 1991-ben megalakult az EKE, a még aktív túrázók közül többen beiratkoztunk ide, és aki még bírja és él, az most is jár kirándulni.

Ez tehát a nagyváradi turista élet egy nagyon szép és gazdag fejezete. Sajnos én csak a saját emlékeimre, a diáimra, a naptári feljegyzéseimre támaszkodhatom, dokumentumok nincsenek a birtokomban, de elmondhatom, hogy életem egyik legszebb időszaka volt, még akkor is, ha az „aranykorra” esett. Talán könnyebb volt túlélni.

Tóth László

Alulírott Tóth László, születtem 1945. március 9-én Nagyváradon, az EKE Bihar megyei Osztályának tagja 1991-től.

1960 és 1993 között a következő kirándulásokon vettem részt:

- Vlegyásza–Biharfüred környéke – 5 napos vándortúra,
- Radnai-havasok: Ünökő-csúcs–Lala-tó–Borsa–Puzdra–Pietrosucșucs – 7 napos túra,
- Retyezát gerinctúra – 6 nap,
- Retyezát: Cab. Pietrele–Bucura-tó és vissza – 1 nap,
- Biharfüred–Pádis és környéke, Szamosbazár–Csodavár–Galbina – 9 napos túra,
- Pádis–Kék Magura körút – 1 nap,
- Bucegi gerinctúra: Sinaia–Vf. cu Dor–Peștera–Babele–Omul-Caraiman – 5 napos túra,
- Bucegi: Cota 1400–Babele–Peștera–Omul–Piatra Arsă – 3 napos téli túra,
- Fogaras gerinctúra – 5 napos túra,
- Királykő gerinctúra: Zernești–Curmatura–Vf. la Om–Grindu-Plaiul Foi – 7 napos,
- Gyilkos-tó környéke – 3 napos túra,
- Nagykőhavas – 2 napos túra,
- ... számos egynapos túra, különböző hegyekbe.

A barlangászat sem hiányzott a tevékenységemből. Így Meziádon kilenc alkalommal jártam a barlangban, voltam a Szelek-barlangjában

és a Szkerisórai-jégbarlangban, a Rév–Sonkolyos–Barátka környéki barlangokban: Zichy-barlang, Nagymagyar-, Kismagyar-, Bíró Lajos-, Forrás-, Öreg-, Izbândiș-barlangokban. Ezeken a helyeken kb. tizenöt alkalommal fordultam meg. A Tutajos-barlangban (Peștera cu Apă din Valea Leșului) egyszer, a Stracos-barlangban háromszor jártam. Félsikerrel próbálkoztam a Vöröskút-barlanggal. Négy alkalommal jártam az Igric-barlangban, felkerestem a Szegyesd-völgyben a nagyobb barlangokat: Măgura, Coliboaia, Corbașca. Sikerült meglátogatnom a magyarországi Aggteleki cseppkőbarlangot is.

Végül, de nem utolsó sorban nagyon sokat jártam a váradiak kedvelt kirándulóhelyére, a Somlóhegyre.

Ezeket a kirándulásokat osztályfőnököm, Tomory Lajos társaságában, húgommal, Sándorné Tóth Gizellával, családommal (feleségem és fiam), a Tempó klub és a Salvamont által rendezett társas kirándulások alkalmával, Horber Pál gyógyszerésszel, valamint Kovács Béla társam társaságában, valamint az EKE keretében vittem véghez.

Az EKE megalakulása óta a szervezet keretén belül többször voltam túravezető, a Honismereti Táborokban a szervező és vezető tagok között vagyok

Résztvettem az EKE következő Honismereti táboráiban: Várasfenesen, az I., Sólyomkőváron a II., Sólyomkőváron a III. Honismereti táborában, az EKE II. Országos vándortáborában, melyet mi szerveztünk meg.

Pásztai Ottó

A második világháború után (...) Ebben az időszakban kora tavasztól, késő őszig a vállalatok dolgozóit rendszeresen vitték kirándulni.

Külön ki kell emelnünk a Nyomdaklub turista szakosztályát Merle vezetésével, mellette olyan lelkes turistákkal, mint Sándor Nándor, Nagy Kinde Ilona, Krasznai Nagy Klári és férje Ferenc, Kotlacsik Irén, Ács Tibor, dr. Ádámszky Ferenc, Vaduva Nicu, Vass Antal, Tallódi Zoltán és Erika, Técsi Zoltán, Pataky Zoltán, Szilágyi Zsuzsa, Baáder Ferenc, a Krovató család, Lőrinczy Ferenc és Pál, Fóris Ibo-lya, Szilágyi Erzsébet, Kudelász József, Dán János, Benedek, Szatmári Ferenc, Ujvárosi Tibor, Fülöp László, Gyarmati Gábor, Debelka

Tagok a Turistahivatalban, 1957-ben: Dăscălescu, Cartiș Liviu, Somogyi Sándor, Sándor Nándor, Szilágyi Erzsébet, Moskovitz A., Kovacsik Gyuszi, Dán Jancsi

Sándor és Erzsébet, Keszthelyi Mária, Székely Tibor, Oláh Franciska, Tóth Ferenc, Bíró László és István, a Stern család, Kovalcsik György, Schütz Nóra, Leviczky Tibor, Nagy Emma, a Budaházy és Novák családok, Kerekes Patyi, a Tamás család.

Gondos túravezető képzés folyt, értékes kiadványaik jelentek meg, fotókiállításokat rendeztek, folyamatosan részt vettek a jelzések karbantartásában, felújítási munkákban. Jelző oszlopokat készítettek, kiszállították s felállították azokat. Ennek a szakosztálynak jótékony kisugárzása volt az egész váradi turizmusra.

Mellettük ugyancsak szép eredményeket értek el a COOTEX turisztái Steier László és Klein Zoltán vezetésével, az Olajgyár Faragó vezetésével, a Kémia Pásztai Ottó és Orbán Miklós vezetésével, a Plasztika Vass Jenő és Hompót Zoltán vezetésével. De folytathatjuk a sort a Solidaritate, Înfrățirea, ICO – Electrica, valamint a Tanügy szakosztályaival is

Ide sorolhatjuk még a Klasszikus és a 3-as számú (ma Ady) líceumok diákjait, tanárait: Stark Szilágyi Erzsébet, László Mária, Tárnoki György, Sípos Gábor, Juresák Tibor, Emódi János, Marossy Anna, Váczi Ilona, Petzold Günthert. Valamivel később kapcsolódtak be az Erdőssy házaspár, Nagy Zoltán és Lenke, Dukrét Géza és Aranka, Ne-

mes Tibor és Zsóka, Oláh Michel, Szabó Béla, Kuzselka Ferenc, Kelemen Gábor, Kalász Ernő, Pop Alexandru, Nagy Sándor, Budai András, dr. Molnár Imre, Fekete Kornél és Kádár Ferenc.

Az évtizedek folyamán mind Biharban, mind a szomszédos megyékben komoly víztárolók létesültek: Lesu, Bihardobrozd, Drăgan, Beliș, Hideg-Szamos, Topánfalva, Vajdahunyad. Ezeken lehetőség nyílt a különböző vízisportokat is művelni.

Hasonlóképpen fejlődés mutatkozott a turistaházak létesítésében is: Biharfüred, Mézged, Lesu, Aranyosfő, Scărișoara, Garda, Drăgan-völgy, Vigyázó, s Pádison is. Alaposan beépült a Boga-völgye, Aranyos völgye. Diáktáborokat szerveztek Solyomkőváron, Fekete-erdőn, az Aleu völgyében, a Béla-várnál, Rézbányán (Nucet).

A látszólag paradicsomi fejlődésnek azonban az 1960-as évek vége felé gyökeresen vége szakadt, mert életbe lépett egy sereg szigorító intézkedés. Elvették az üzemektől az üdülőiket, megtiltották a teherautók igénybevételét személyszállítás céljából, főleg az ONT hatáskörébe utalták a bel- és külföldi kirándulások szervezését. Ezzel a tömegturizmus erősen visszaesett, hiszen jelentősen növekedtek a részvételi költségek, szállás, élelem költségei.

Telnek az évek s egyre több személygépkocsi járja az utakat, amely már egy egészen más turizmus formát alakít ki. Motelek, úti hotelek, campingek épülnek. Mások a szállásigények, az élel-

**Az 1958-as nőnap-i tájékoztatói verseny résztvevői:
Szilágyi Zsuzsa, Nagy Irén, Szilágyi Erzsébet**

**A biharfüredi diák sítábor felnőtt vezetői (1958):
dr. Ádámszky Ferenc, Pataky Zoltán, Árkossy József tanfelügyelő,
Szilágyi Erzsébet és Marossy Anna tanárok**

mezés, az üzemanyag-töltő állomások szaporodása. Egyre inkább zsugorodik a csoportos kirándulások száma, vagy csak egyes családok, vagy 2–3 baráti család indul közös útvonalon. Ami viszont nagyon szomorú, hogy katasztrofálisan megnőtt a természetszennyezés mértéke, s ennek mind a mai napig senki sem vetett gátat.

Időközben a turista mozgalom három felé ágazott el, illetve alakultak meg a feltételek azok működésére:

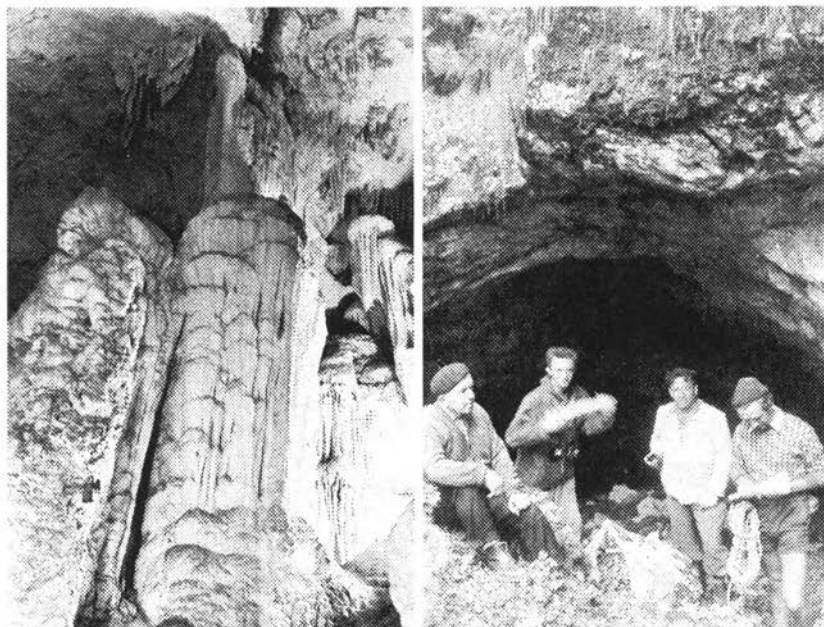
– Megalakultak az alpinista szakosztályok, amelyek komoly előképzés után engedték fokozatos nehézségű falakra a versenyzőket. Főleg a Révi-szorosban gyakoroltak rendszeresen, majd eljutottak a Bucsgi-be, a Fogarasba, a Királykőhöz, s a Békás-szorosba is. A hős-kor alpinista csapatának tagjai: Szabó Béla, Sarkady, Sass, Erdőssy József és Katalin, Gogucz Éva, Kuzselka Ferenc és Kelemen Gábor voltak.

– Tájfutás. Főleg az Ady-líceum diákjai (akkor 3-as számú Líceum), valamint a Kémia ifjú mérnökei vettek részt lelkesen az induláskor. Ebből nőtt ki az évtizedek folyamán az a komoly tevékenység, amely biztosította a folyamatosságot. Íme az első versenyző gárda

tagjai: Pop Alexandru, Kuzselka Ferenc, Kohán József, Kalász Ernő, Erdőssy József, Závodszyk Tamás, Balázs Edina, Jakabffy stb.

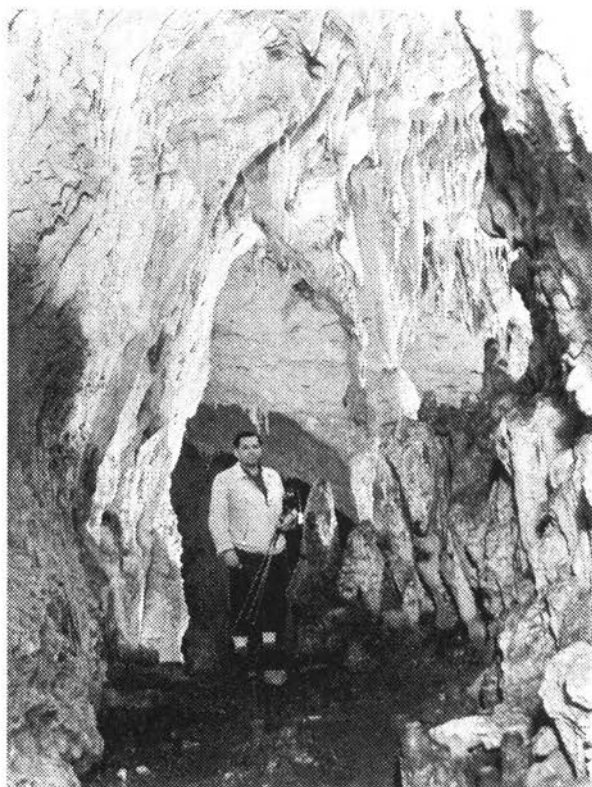
– A barlangászok köre. A nagy elődök munkáját folytatva végigjárták és feltérképezték az összes fellelhető barlangot Biharban. Ugyanakkor igen nagyszámú új barlangot tártak fel, a kolozsvári speológusokkal közösen, pl. Szelek-barlangja, Pojarul Politei stb. Az együttműködés igen gyümölcsöző volt, sokat tanultak egymás tapasztalataiból, értékes kiadványaik jelentek meg. Kiváló munkájukért, áldozatos hozzáállásukért kiemeljük: Jurcsák Tibor, Marossy Anna, Emődi János, Tamás, András, Szabó Béla, Berecz László, Daday János, Kádár Ferenc, Tóth László, Ille Lajos, Nagy Sándor, Németh Lajos, ifj. Somogyi Sándor, Drimba György, Lőrincz Sándor, Talmács József, Siketh Imre, Jánosssy Jakab, Károly Gáspár, Borodan Dorel, Lascu Viorel, Vălenaş Liviu, ifj. Hutyra Zoltán, Dán János, Kovalcsik Gyula, Sarkadi, Ungur és Sütő neveit.

Barlangász szakosztályt működtet a CSAO, a CRISIS, a CRISTAL, s a SPEO – Z, köztük a tenkei barlangászok.

A Meziádi-barlangban

Ezzel párhuzamosan még az 1970-es években megalakult a hegyimentők csapata, akiknek sajnos elég gyakran kellett segítséget nyújtaniuk a bajba jutott, túl vakmerő, vagy fegyelmeztelen turistáknak. Alapító tagok: Berecz László, ifj. Somogyi Sándor, ifj. Hutyra Zoltán, Szabó Béla.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET BIHAR MEGYEI OSZTÁLYÁNAK TÖRTÉNETE

A megalakulás előzményei

1990 novemberében **dr. Tövissi József** értesített, hogy Kolozsváron megalakult a Kárpát Turista Egyesület, melynek célja a száz éve alakult EKE hagyományainak folytatása.

A levél így szólt:

Kedves barátaink!

Ezúton hozzuk tudomásukra, hogy f. év február 14-én Kolozsvárt, 65 alapító tag részvételével turista egyesületet alapítottunk.

Célunk, mint jogutódok, a közel 100 éve (1891. május 11-én) alakult Erdélyi Kárpát Egyesület hagyományainak folytatása.

Alapszabályunk, a megalakulási jegyzőkönyv, valamint a Turisztikai Minisztérium 1990. április 7-i keltezésű, 807 számú engedélye alapján Kolozsvár városi bírósága 1990. április 20-i, 268 számú határozatával egyesületünket jogi személlyé nyilvánította.

Célunk a szervezett amatőr turizmus, a környezet- és műemlékvédelem, ismeretterjesztő előadások rendezése és turisztikai tájékoztató kiadványok szerkesztése.

Amennyiben helyi turista egyesületet alapítottak, vagy szándékukban van alapítani, kérjük kapcsolatfelvétel jelzéséként mielőbb válaszoljanak az alábbi címre:

Dr. Tövissi József 3400 Kolozsvár,
Pasteur utca 24/36.

ELNÖK:
Dr. Tövissi József

TITKÁR:
Imecs Zoltán

1991 januárjában megkaptam az első körlevelet és egyben meghívót a gyergyószárhegyi centenáriumi ünnepségre.

KÁRPÁT TURISTA EGYESÜLET
KOLOZSVÁR

Elnök címe: 3400 Cluj
Pasteur u. 24/36
Telefon: 951 – 27366

Kolozsvár, 1991. január 16.

Első körlevél
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET CENTENÁRIUMA
Gyergyószárhegy 1991. május 11–13.

Tisztelt DUKRÉT GÉZA úrnak, Nagyvárad.

Értesítünk, hogy f. év május 11–13. között az Erdélyi Kárpát Egyesület alapításának 100 éves évfordulója alkalmából Gyergyószárhegyen és a Gyilkos-tónál turista találkozót rendezünk. Kezdeményező a kolozsvári KTE. Szervező: a KTE által kiküldött szervezőbizottság.

A találkozó programjából /előzetes/:

- Május 10. Gyülekezés, jelentkezés Szárhegyen
Május 11. Megnyitóünnepség, felolvasások, előadások.

Tárgykör:

- Szemelvények a turistaság történetéből
- Az Erdélyi Kárpát Egyesület története
- Az ERDÉLY turista folyóirat életrajza
- Az Erdélyi Kárpát Egyesület jeles vezetőiről
- Turista tájak szépségeinek és kultúrörökségeinek bemutatása
- Turista útvonalak ismertetése, bemutatása. Diavetítések.
- A falusi turizmus és jelentősége. Perspektívák.

Befejező megbeszélések

- Május 12. Kirándulás társas gépkocsival a Gyilkos-tóhoz.
Május 13. A kirándulás befejezése. Indulás haza.

Amennyiben találkozónkon szándékosan részt venni, kérünk jelezd ezt a mellékelt űrlap kiállításával és címünkre való mielőbbi juttatásával. Válaszodat legkésőbb február 15-ig postázd egyesületünk elnöke címére, hogy munkálatainkat zavartalanul folytathassuk. Ügyintézésünk folytatása során február végén küldjük címedre a második körlevelet, amelyben többek között jelezzük a részvételi költségeket is.

A második körlevelünkre vonatkozó válaszleveledben várjuk előadásod egy gépelt oldalnyi /32 sor, 64 jel/ magyar nyelvű kivonatát.

Dr. TÖVISSI JÓZSEF,
a KTE elnöke

A SZERVEZŐBIZOTTSÁG

Márciusban körlevél érkezett **Méder Árpád**hoz, hogy gyűjtse össze a pénzt a résztvevőktől és egy névsorral együtt küldje el Kozsvárra.

1991. május 10-én 15-en indultunk el Nagyváradról a gyergyószárhegyi **centenáriumi ünnepségre**: Méder Árpád, Méder Lívia, Dukrét Géza, Dukrét Aranka, Borbély Gábor, Borbély Katalin, Péter I. Zoltán, Péter Emília, Venczel Márton, Venczel Ilona, Sófalvi István, Dimény Áron, Dimény Ilona, Balogh Éva, ifj. Balogh Éva.

Az 1991-es EKE-centenárium résztvevői

Az ünnepség után **Tövissi József** felkért, hogy ha van lehetőség rá, alakítsuk meg Váradon is az EKE osztályt.

Hazatérve, megírtam a *Bihari Napló*ban az EKE történetét és felhívást tettem közzé a Bihari Osztály megalakítására.

EKE-CENTENÁRIUM

Gyergyószárhegyen tartották meg, 1991. május 11–12. között a nagy múltú Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) centenáriumát és egyben újjáalakulási ünnepségét.

Száz évvel ezelőtt, 1891. május 11-én alakult meg az Erdélyi Kárpát Egyesület, melynek taglétszáma már az alakuló közgyűléskor 300 körül volt. Az egyesület az EMKE keretéből nőtt ki, mint a természetjárás közművelődési vonatkozásait ápoló szakosztály. Első elnöke gróf Bethlen Bálint, titkára Radnóti Dezső volt. 1892-ben indul az egyesület folyóirata Erdély címen. Az EKE és a folyóirat célkitűzései megegyeztek, melyet a szerkesztőbizottság az első számban lerögzített: „Ismertetni akarjuk Erdély vadregényes, kies és bájjos vidékeit... emberi kéz alkotta művelődéstörténeti és történelmi emlékeivel, ismertetni egyes helyeit, ami legérdekesebb, és ami a földet hazává te-

szi: az élő népet testi, lelki állapotában... ami a természet és a kultúra műveiben gyönyörködtető és tanulságos is, úgy kalauzolásnak lehetőleg hasznos legyen annak is, aki lát, annak is, amit lát...”

Működésének, mindjárt az elején, 4 iránya volt: turistaság, néprajz, fürdőügy, idegenforgalom. A természetjárást csoportos kirándulások révén valósította meg. Ugyanakkor néprajzi anyag gyűjtésével is foglalkozott, folyóiratában több néprajzi tanulmány jelent meg. E tevékenység a Mátyás király szülőházában berendezett táj- és néprajzi múzeum megalapításában csúcsonodott ki, melyet 1902. október 2-án avattak fel, egyidőben a Mátyás király lovas szobrának leleplezésével. Az EKE székháza ugyanebben az épületben kapott helyet, de vagyonához egy sor menedékház is tartozott, többek között a Detonáta, Szkerisóra, Egyeskő, Gyilkos-tó, Nagykőhavas, Tordai-hasadék, Rekecel, Bükkerdei, Révi menedékházak.

Az első világháború alatt tevékenysége megszűnt, de 1930-ban újraalakult, több mint 1200 taggal, turista, kerékpár, sí, fürdőügy és propaganda szakosztályokkal. 1935-ben épületéből kilakoltatták, vagyonának nagy része elveszett. A néprajzi tárgyak az állam tulajdonába mentek át, és a mai Erdélyi Néprajzi Múzeum alapanyagát képezi. A második világháború után 1945-ig működött, majd beolvasztották az Országos Turisztikai Hivatalba. Ugyanakkor meg kell említenünk, hogy az Erdély hasábjain nagyon sok: tudományos munka, útleírás jelent meg, olyan nagy tekintélyű kutatók tollából mint Szádeczky-Kardoss Lajos, Dr. Hankó Vilmos, Czárán Gyula, Dr. Hermann Antal, Merza Gyula, Dr. Ruzitska Béla, Téglás Gábor, Dr. Czirbusz Géza, Dr. Szádeczky-Kardoss Gyula, Dr. Roska Márton. A bihariak előtt nem ismeretlen Czárán Gyula neve, aki egész vagyonát arra áldozta, hogy kiépítse a ma is meglévő turista utakat és ösvényeket a Bihar-havasokban és járhatóvá tegyen több barlangot.

1990 első hónapjaiban rendre megalakultak az egyes megyék turisztikai egyesületei. Az 1990. február 14-én alakult kolozsvári Kárpát Turista Egyesület, melynek elnöke dr. Tövissi József ny. egyetemi tanár, felkérte a többi hazai turistaegyesületeket a csatlakozásra, s így 1991. február 23-án Gyergyószentmiklóson 7 egyesület kimondta az igent. Május 11-én, a centenárium alkalmával újraalakult az Erdélyi Kárpát Egyesület, melynek elnöke dr. Tövissi József, titkára Imecs Zoltán földrajz tanár. Az EKE bejegyzett jogi személyiség, nem poli-

tikai egyesület, Máramarostól Krassó-Szörényig, a Partiumtól Besztercég egységbe tömöríti az ország turista egyesületeit. Célkitűzései: amatőr turizmus, környezetvédelem, saját idegenvezetők képzése, turista utak rendben tartása és jelzésekkel való ellátása, természeti ritkaságok és történelmi műemlékek megismerése és védelme, honismeret, néprajzi értékeink megismerése és védelme, turisztikai tájékoztatók elkészítése, a Gyopár című ismeretterjesztő folyóirat szerkesztése.

A centenárium ünnepét a gyergyószárhegyi Lázár-kastélyban szervezték meg. Ez Európa egyik legszebb reneszánsz épülete, mely arról is nevezetes, hogy itt nevelkedett Bethlen Gábor fejedelem, valamint minden augusztusban itt szervezik meg a szobrászok, festők „Barátság alkotó táborát”. Röviden a két nap eseményeiről: május 11-én, 9 órakor köszöntőkkel kezdődött, melyet ökumenikus istentisztelet követett. Ezután felolvasások következtek az EKE történetéről és annak fiókjairól (Ajtay Ferenc, Kristó András, dr. Vofkori László, Kisgyörgy Zoltán, Kónya Ádám, Gazda László), a Román Alpin Klub történetéről (Nicolae Baticu), az Erdélyi Szász Turista Egyesület életéről (Dr. Binder Pál), az EKE karszt- és barlangkutató tevékenységéről (Bagaméri Béla). Délután diavetítés következett, melyen megyénket Sófalvi István és Venczel Márton képviselte – témája: Képek az Erdélyi Fotódokumentációs Archívumból – diapanorámás bemutató a Nyugati Szigethegység karsztformáiról és élővilágáról. Május 12-én kirándulást szerveztek társasgépkocsival. Útvonal: Gyergyószentmiklós – Pongrác-tető – Gyilkos-tó – Békás-szoros. E centenáriumon Bihar megyét 15-en képviseltük.

További feladatunk, hogy megyénkben is megalakítsuk az EKE fiókegyesületét. Alakuló közgyűlésünket jövő hét pénteken, május 24-én d. u. 18 órakor tartjuk. Helyét a jövő héten közzétesszük. Ennek érdekében mindazok akik rész szeretnének venni alakuló ülésünkön, kövessék figyelemmel hirdetéseinket. Szeretettel várunk minden fiatal és idős természetjárót s tisztelettel várjuk régi EKE-tagok jelentkezését, akik beszámolnának akkori kirándulásaikról.

Dukrét Géza
tanár

Újsághirdetések a Bihari Naplóban:

MEGALAKUL AZ EKE FIOKEGYESÜLETE

(1991. május 22.)

Május 24-én, pénteken 18 órakor tarja alakuló közgyűlését az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) bihari fiókegyesülete, az RMDSZ székházának kistermében. Várnak minden idős és fiatal természetbarátot- természet- és műemlékvédőt, régi EKE-tagokat. Az ülést diavetítés követi.

MEGALAKUL AZ EKE FIOKEGYESÜLETE

(1991. május 23.)

Az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) Bihar megyei fiókja szeretettel meghív minden természetbarátot, természet- és műemlékvédőt, régi EKE-tagot a május 24-én, pénteken 18 órakor sorra kerülő alakuló közgyűlésére. A közgyűlést, melyet az RMDSZ-székház kistermében tartanak meg, diavetítés követi.

Így 1991. május 24-én 65 alapító taggal megalakítottuk az EKE Bihar Megyei Osztályát. Az alapító tagok legnagyobb része régi turistákból állott, akik közül sokan a még egyedüli turista egyesület, a **Tempo Club** tagjai voltak. Rövid időn belül a felbomlófélben levő Tempo Club tagjainak zöme átiratkozott az EKÉ-be.

Az RMDSZ akkori székházának (a volt református intézmény, majd a későbbi egyházkerületi székház és Partiumi Keresztény Egyetem) dísztermében gyülekeztünk. Közel százan gyűltünk össze, régi turisták, kíváncsi érdeklődők, újságírók.

JEGYZŐKÖNYV

amelyet **1991. május 24-én** vettünk fel, az Erdélyi Kárpát Egyesület Bihar megyei fiókjának alakuló gyűlésén.

Az alakuló gyűlésen 63 személy volt jelen.

A gyűlést Dukrét Géza tanár és néprajzkutató nyitotta meg, ismertetvén a napirendi pontokat:

1. Köszöntő, célkitűzések:	Dukrét Géza
2. Az EKE története, személyes tapasztalatok	Méder Árpád
3. EKE centenárium, újjáalakulás	Dukrét Géza
4. Turizmus, honismeret, néprajz	Borbély Gábor
5. Ifjúság és honismeret	Makai Zoltán
6. Alapszabályzat	Méder Árpád
7. Munkaterv	Dukrét Géza
8. Hozzászólások	
9. Tisztség-választás	Méder Árpád
10. Diapanoráma vetítés	Sófalvi István Szuhai Sándor Venczel Márton

1. DUKRÉT GÉZA megnyitó beszédében köszöntötte a megjelenteket és az újjáalakult Erdélyi Kárpát Egyesületet és annak nemesen szép célkitűzéseit.

2. MÉDER ÁRPÁD nyugdíjas geológus, volt EKE-tag, vázolta az EKE történetét, a tevékenységének főbb irányvonalait és azok eredményeként kapott, egész életre szóló természetszeretetet. Megemlékezett a kortárs nagynevű EKE-tagjairól és végezetül felolvasta a Tulogdi János által összeállított turista tízparancsolatot.

3. DUKRÉT GÉZA ismerteti az EKE újjáalakulásának előzményeit és az újjáalakulás gyergyószárhegyi eseményeit, amelyek eredményeként 1991. május 11-én újra megalakult az 1945-ben megszüntetett Erdélyi Kárpát Egyesület, mint bejegyzett jogi személy, amely nem politikai egyesület és egységbe tömöríti fiókegyesületek gyanánt az összes megalakult és az azután megalakulandó amatőr turistaegyesületeket Máramarostól Krassó-Szörényig, a Partiumtól Besztercégig.

4. BORBÉLY GÁBOR javasolta, hogy össze kell kapcsolni a turizmust a honismerettel és a néprajzkutatással. Nagyon fontos lenne honismereti köröket létrehozni, amelyekbe be kellene vonni a tanuló ifjúságot is. Felhívja a figyelmet a Bihar megyében még meglévő történelmi és néprajzi értékekre, megnevezve pl. a Csokaly községben még meglévő kúriákat, amelyek romos állapotban vannak.

5. MAKAI ZOLTÁN felhívja a jelenlevők figyelmét, hogy egy városcentrikus mozgalom nem nyújt számottevő ismereteket, ezt ki kell terjeszteni az egész megyére s még más megyékre is. Javasolja egy

honismereti mozgalom megszervezését, egyben tudomására hozza a jelenlevőknek, hogy az Ady Endre Líceumban megalakult a hagyományőrző táncház-csoport, amelynek ő a vezetője.

6. MÉDER ÁRPÁD ismerteti a kolozsvári EKE alapszabályzatát és célkitűzéseit.

7. DUKRÉT GÉZA felolvassa a szervezők által összeállított és javasolt munkatervet:

– Június 2-án ismerkedő-kirándulás a Püspökfürdő feletti ún. „kráterhez”.

- Körösrév, kilátók VI. 18.
- Súlyomkővár VI. 12.
- Várasfenes-Béla vára VI. 22–23.
- A szilágysági „Sárkánykert” VI. 29.
- Gálosháza VII. 7.

- Nagyvárad–Kolozsvár–Brassó–Pojána–Brassó–Földvár–Segesvár–Szeben–Sebes–Déva–Nagyvárad VII. 15–18.
- Biciklitúra: Hegyközvidék–Érmellék II. 26–28.
- Csatár–Ágostonkút VIII. 10.
- Sátorozás a Csodavár környékén VIII. 12–23.
- Kalotaszeg VIII. 25.

Bejelenti, hogy szórólapokat fog szétosztani az érdeklődők között, amelyen a fenti programhoz kér javaslatokat, esetleges időpont változtatást, a felsoroltakon kívüli túra- és kirándulási ajánlatokat, valamint a havi gyűléseken tartandó előadásokhoz témajavaslatokat, tájleírás, műemlék és néprajz körében.

A felolvasott munkatervhez hozzászólásokat, kiegészítéseket és javaslatokat kér. Javasolja továbbá, hogy havonta kellene összejövetelt tartani, ahol meg lehetne beszélni a következő hónap tennivalóit, diavetítésekkel lehetne ismertetni a kiránduló-helyeket. Ismerteti továbbá az egyesület jövedelmi lehetőségeit: belépési díj felnőtteknek 50 lej, kiskorúaknak 25 lej, tagsági díj felnőtteknek havonta 10 lej, kiskorúaknak pedig havi 5 lej.

A jelenlevők tudomására hozza, hogy az RMDSZ hetente egy alkalommal – ameddig nem lesz saját EKE-székház –, termet biztosít fogadóórák s gyűlések céljára.

8. HOZZÁSZOLÁSOK:

STARK LÁSZLÓ javasolja egy hirdetőtábla elhelyezését, hogy minden érdeklődő tudomást tudjon szerezni mind a kirándulások időpontjáról, mind más közérdekű dolgokról.

PÓTI CSABA javasolja barlangász- és hegymászó-körök megindítását, amelyek nagy tömeget vonzanának.

DUKRÉT GÉZA elmondja, mind a jegyzőkönyvet, mind a tagok névsorát elküldjük a kolozsvári központba, amelyek alapján majd elküldik a tagsági könyveket.

EGRI FERENC javasolja, hogy válasszuk meg a Bihari fiókegyesület vezetőségét.

PIROS SZILÁRD, mint a Tempo turistaklub vezetője, felajánlja a klub segítségét, termet biztosítanak az összejövetelek megtartására, szervezési problémákban stb.

MÉDER ÁRPÁD köszöni a jóindulatú felajánlást, de szerinte az EKE meg kell őrizze a függetlenségét.

Szavazás alapján, a jelenlévők úgy döntenek, hogy egyelőre az RMDSZ valamely termében fogja megtartani mind a fogadórait, mind a megbeszéléseit és a közgyűléseit.

Az ismerkedő-kirándulást június 2-ra tűzték ki.

9. TISZTSÉGVÁLASZTÁS:

Az ideiglenes vezetőség javasolja 1 elnök, 2 alelnök, 2 tag, 1 pénztáros és 1 pénztári ellenőr (cenzor) megválasztását.

BORBÉLY GÁBOR Dukrét Gézát javasolja elnöknek – elfogadják.

STARK ERZSÉBET alelnöknek javasolja Méder Árpádot – elfogadják.

EGRI FERENC alelnöknek javasolja Makai Zoltánt – elfogadják.

DUKRÉT GÉZA Borbély Gábort javasolja alelnöknek – elfogadják.

BAÁDER FERENC vezetőségi tagnak javasolja Tavaszi Jánost – elfogadják.

PIROS SZILÁRD Szilágyi Istvánt javasolja vezetőségi tagnak – elfogadják.

DUKRÉT GÉZA pénztárosnak javasolja Kolozsvári Zsuzsannát – elfogadják.

STARK LÁSZLÓ pénztári ellenőrnek Lőrinczi Ferencet javasolja – elfogadják.

Az EKE Bihar megyei fiókegyesületének választott vezetősége:

- elnök: Dukrét Géza
- alelnök: Méder Árpád
Makai Zoltán
- tagok: Borbély Gábor
Szilágyi István
Tavaszi János
- pénztáros: Kolozsvári Zsuzsanna
- p. ellenőr: Lőrinczi Ferenc

A tisztségviselő választások után, a jelenlevők egyhangúlag megszavazták, hogy a Bihar Megyei EKE a kolozsvári törvényesen bejegyzett Erdélyi Kárpát Egyesület fiókjaként működjék.

10. A gyűlés második felében diapanoráma vetítést tartottak: Sófalvi István, Szuhai Sándor és Venczel Márton. A diavetítés csodálatos hangulata és tartalma szinte előlegezte az építőjellegetű kirándulásokat, amelyeken az EKE keretében fog a tagság részt venni.

K. M. F.

A jegyzőkönyvet vezette: Kolozsvári N. Zsuzsa

(Aláírták:)

Dukrét Géza	Szilágyi István
Méder Árpád	Tavaszi János
Makai Zoltán	Kolozsvári Zsuzsanna
Borbély Gábor	Lőrinczi Ferenc

Méder Árpád beszéde

Kedves barátaink!

Az Erdélyi Kárpát Egyesület történetét kellene ismertetnem, és az egyesülettel kapcsolatos élményeimről kellene beszámoljak, rövid pár perc alatt... ezt nem lehet: Képzeljék csak el, hogy ez a turista egyesület ezelőtt 100 évvel alakult meg Kolozsváron, majd elterjedt egész

Erdélyben. Most, május 11 és 12-én ünnepeltük meg a megalakulás 100. évfordulóját és immár a harmadik, mondjuk úgy, feltámadását. Megalakulásakor, 1891-ben, ERDÉLYRÉSZI KÁRPÁT EGYESÜLET volt a neve, később ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET, aztán ENKE, vagyis ERDÉLYI NÉPI KÁRPÁT EGYESÜLET. És most ismét EKE, ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET. Az alapszabály szerinti működését május 12-én kezdte meg.

Az EKE első elnöke Bethlen Bálint gróf volt; kb. 300 taggal indult, de egy év múlva már több mint 600 volt a taglétszám. A megalakulás előtti és utáni EKE-tevékenységet kifejtő nevek közül csak egy pár ismertebbet említek meg: Csató János, Hermann Ottó, Orbán Balázs, Szádeczky-Kardoss Lajos, Hermann Antal, Merza Gyula... Azok közül, akiket személyesen is ismertem és önök közül még sokan mások, említhetem meg Tulogdi János, Balogh Ernő, Brüll Manó és Xántus János volt tanárainkat és professzorainkat.

Célkitűzésük? Az 1892-ben kiadásra kerülő ERDÉLY című folyóirat, vagyis az EKE turista, fürdőügyi és néprajzi értesítője első számából idézek:

„Ismertetni akarjuk az erdélyi részeket, vadregényes, kies és bájos vidékeit, természetadta drága kincseivel, elsősorban megbecsülhetetlen és kevésbé becsült fürdőit és ásványvizeit, ismertetni egyes helyeit, emberi kéz alkotta művelődéstörténeti és történelmi emlékeivel és nevezetességeivel, ismertetni azt, ami a legérdekesebb, és ami a földet hazává teszi: az élő népet testi-lelki állapotában.”

A tevékenységnek négy fő irányvonala volt: a turistaság, néprajz, fürdőügy és idegenforgalom. Már 1902-ben a Mátyás szülőházában felavatják a Kárpát Múzeumot, amelyik monográfia-szerűen mutatja be Erdélyt, ásvány és kőzettani, paleontológiai, növény és állattani és néprajzi oszállyokkal, sok ezer múzeumi tárggyal és gazdag könyvtárral. Később, ez a múzeum a Jókai utcai első emeleti székházba került (a mai menetjegyiroda fölé), ahol magam is láthattam, amíg meg nem szűnt létezni...

És mindez miért? Azért, és itt következik talán a nagy élményem, élménye mindenkinek aki EKE tag volt, ameddig csak lehetünk, hogy megkapjuk a tudás nagy élményét, azt, hogy természetet járni csak önmagáért a természet járásért, öncélúan, csak mondhatnám turizmuscentrikusan nem szabad, csak csonkított szépségélményben lenne részünk. Tudatosan kell járjuk a természetet, hogy ne csak néz-

ziük, de lássunk is, nem megfélekedve arról, hogy mi is benne vagyunk a körforgásban, részesei vagyunk a nagy ritmusnak.

Tartsuk talán szem előtt, hogy a természet hullámozásában, az élő vagy holt anyag keletkezésében és elmúlásában egyaránt érvényesül bizonyos irányzat, törekvés a magasabb és tökéletesebb felé: a föld felületén különböző kőzeteket találunk, különböző sajátosságokkal, különböző településekbe. Vannak homokkövek, mészkövek, vulkáni eredetű kövek és más mindenféle kőzetek, vannak rétegesek és nem rétegesek. Hogyan keletkeztek ezek a kőzetek? Ezek néha vízszintesen települnek, máskor megdőlnek, vagy pedig redőkbe gyűrve vagy felboltozódva. Hogyan jönnek létre ezek a mozgásjelenségek? Van a tájnak alakzata és domborzata, zömök, lapostetejű dombjai és különféle völgyalakzatai. Hol van az összekötő kapocs a keletkezés, a forma és a mozgás között? És ezeknek a körülményeknek és sok más feltételnek megfelelően alakul ki a növény és állatvilág, amelynek megfelelően telepszik le és él maga az ember is. Ezeknek a megismerése és felismerése által válik a túra tudatossá, teljessé.

Talán ezeknek a megértésére való törekvésemet jelentik az EKE-élmények, ezt tanultam tőlük, a nagyjainktól, kirándulásokon, majd, az iskola padjai között: megismerni, megszeretni és tisztelni azt a természetet, amelyből létrejöttünk, amelyikben élünk, így váltunk olyan emberré, aki megtanulta szeretni és tisztelni a Nagy Alkotót és az alkotása csodálatos szépségeit.

Végül pedig idézni fogom a Tulogdi János professzorunk által – aki az első világháborús lábsebesülése ellenére képes volt Tusnádról hajnali 3–4 órakor elindulni, hogy 9–10 óra körül a Szent Anna-tónál hallgathassuk meg – összeállított tízparancsolatot:

1. Szeresd a természetet, és áhítattal lépj a szentélyébe.
2. Mint turista is kultúremlék maradj, mert turistához méltatlan viselkedéssel ártasz a turistaság ügyének.
3. Ne élj vissza a vendégjoggal, és tiszteld a mások vagyont.
4. Csak olyan útra vállalkozzál – különösen hegymászásra –, melyre meg van a képességed.
5. Ha célod elérhető jelzett turistaúton, főleg azon közlekedj, s azt csak indokolt esetben hagyd el. Tiltott területeken csak engedéllyel járj.
6. Légy vidám, de ne lármázz, ne zavarad a természet csendjét. Az erdőben ne a turisták, hanem a madarak énekeljenek. A menedékházakat ne alacsonyítsd le kocsmává.

7. Ne csúfítsd el a természetet: sziklára ne fess, fába ne vésd a neved, tartsd tisztán a forrásokot, patakokat, pihenőhelyeket, a hulladékot rejtsd el, vagy vidd magaddal az első személtáráig.

8. Égő tárgyat ne dobj el, erdőben tüzet csak a legnagyobb vigyázattal rakj, távozás előtt teljesen oltsd el.

9. Kiméld az erdő vadjait s a mező virágait, gyümölcsfákról még virágokat se szakíts. Légy híve és aktív résztvevője a természetvédelemnek.

10. Becsüld turistatársaidat, s bajban el ne hagyd, mert ez becstelenség.

Nagyvárad, 1991. május 24

Ui.

Tulogdi János házsongárdi sírkövén olvasható a következő felirat:
„Összekötöttem nemzedékeket, fiaim tőlem egymást öröklitek.”

A létszám gyorsan nőtt. Egy éven belül elérte a kétszáz főt, 1993-ban meghaladta a háromszázat, 1994-ben elértük a négyszáz főt. 1995-től csökken a létszám: október 10-én 292 fizető, több mint ötven nem fizető és nyolc tiszteletbeli tagunk volt. 1996. december 10-én 262 tag maradt. Ezután újra emelkedik a létszám 1998. január 31-én 312 tagunk volt, amelyből 127 diák, 17 egyetemista, 92 dolgozó, 73 nyugdíjas, 3 munkanélküli. Május 22-én már 341 tag a létszám, de sokan nem fizetik a tagsági díjat. 1999. január 30-án 280 tagunk volt, de még többen nem fizetik a tagsági díjat. Kénytelen voltunk alkalmazni a szervezeti szabályzatot, melynek alapján a hat hónapig nem fizető tagot ki kell venni a nyilvántartásból. 1999. december 30-án 179 taggal rendelkezünk, amelyből 78 nyugdíjas, 58 diák, 41 dolgozó, 2 munkanélküli. E mellett közel száz szimpatizáns, akik tagok voltak, de már nem fizetik a tagsági díjat. Döntően hatott az utóbbi időszak életszínvonalának csökkenése. Nagyon sokan a létminimum szélére sodródtak, s nem képesek kifizetni még a tagsági díjat sem, nemhogy kirándulni menjenek. A fiatalok pénzkereséssel vannak elfoglalva, idősebb társaink pedig meggondolják, hogyan osszák be kicsi nyug-

díjukat. Nagy a lemorzsolódás a diákság köréből. Az V–VI. osztályban beiratkozottak legnagyobb része a VIII. osztály elvégzése után elmarad. A líceumot végzők közül hasonlóan többen lemaradnak – egyesek bejutnak különböző egyetemekre, mások elmennek dolgozni, vagyis megváltozik életmódjuk. A kisebb taglétszám kialakulásához az is hozzájárult, hogy drasztikusan csökkent a magyar diákok száma az iskolában – kevesebb lett az osztályok száma. Mindezek ellenére évente 30–40 új tag iratkozik be, zömében diák és nyugdíjas. 2000-től újabb változás állt be, mert alulírott, mint földrajz tanár, nyugdíjba vonult, s diákjai többé már nem iratkoztak be. Így a diákság létszáma feltűnően lecsökkent. De a 170 körüli taglétszám stabilizálódott, mind a mai napig. Ezt majd látni fogjuk a későbbi statisztikáknál.

Az első túraterv

1991. május

Az ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET (EKE)

Bihari fiókegyesületének túraajánlatai:

1991. június 15.

RÉV, vonattal

1991. június 29.

szilágysági SÁRKÁNYKERT, zsibói botanikus kert
autóbuszal

1991. július 6–7.

FENES–BÉLAVÁR–KÖRÖSTÁRKÁNY, vonattal

1991. július 15–18.

Nagyvárad–Kolozsvár–Brassó–Földvár, a Küküllő menti
szász várak és templomerdők–Nagyszeben–Déva
–Nagyvárad, autóbuszal

1991. július 26–28.

kerékpártúra: HEGYKÖZVIDÉK–ÉRMELLÉK
kerékpár, autó

1991. augusztus 10.

CSATÁR–ÁGOSTONKÚT autóbuszal

1991. augusztus 12–15., 16–19.

sátorozás a CSODAVÁR környékén – váltással

1991. augusztus 25.

KALOTASZEG–KALOTASZENTKIRÁLY– KÖRÖSFŐ

Érdeklődni s feliratkozni minden kedden 17–18 óra között az RMDSZ székházában,

Nagyvárad, I. Antonescu (volt L. Sălăjan utca) 27. szám alatt.

1991-ben 13 kirándulást szerveztünk, melyen 398 személy vett részt. Túravezetők: Dukrét Géza – 6 kirándulás; Méder Árpád – 1; Makai Zoltán – 2; Borbély Gábor – 1; Tóth László – 2; Szilágyi István – 1 kirándulás.

Szervezett kirándulásaink:

Dátum	Útvonal	Sze- mély	Túravezető
május 26.	Püspökfürdő – Lukács Ödön barlang, ismerkedő kirándulás	63	Dukrét Géza
június 16.	Rév – Belvedere körút	54	Dukrét Géza
június 29.	Szilágyosomlyó – Zilah – Sárkánykert –Zsibó	51	Egri Ferenc, Dukrét Géza
július 6–7.	Várasfenes – Bélavára – Köröstárkány	18	Méder Árpád
július 23–26.	Szász templomerődök és várak körútja: Medgyes – Baromlaka – Berethalom – Segesvár – Székelykeresztúr – Földvár – Brassó – Szászhermány – Prázsmár – Sepsiszentgyörgy – Fogaras – Seben – Kelnek – Sebes – Gyulafehérvár\	54	Dukrét Géza
július 10.	Biciklitúra – Hegyközvidék	8	Makai Zoltán
július 26–28.	Biciklitúra – Érmellék	12	Makai Zoltán
augusztus 17.	Mákófalva – népművészeti találkozó	6	
augusztus 20–23.	Czárán Gyula emlékút feltárása, közös az aradiakkal: Rézbánya – Vaskoh – Menyháza	6	Gyurich László
szeptember 7.	Sólyomkővára	17	Dukrét Géza, Lőrinczy Ferenc
szeptember 21.	Szilágynagyfalu – Tusza – Berettyó forrásvidéke – Valkóvára	53	Dukrét Géza

Dátum	Útvonal	Sze- mély	Túravezető
október 5.	Sólyomkővára	23	
október 11–12.	Tulogdi János-emlékünnepe- ly – Kolozsvár – Torda	12	Dukrét Géza, Méder Árpád
október 20.	Boga völgye	27	Szilágyi István, Coană László

**Tulogdi János születésének 100. évfordulóján – Torda – Tövissi József
EKE-jelvényeket ad át az ifjúságnak**

A kirándulások mellett számtalan más, honismereti jellegű tevékenységet szerveztünk.

A téli időszakokban – december és március között – diavetítéssel egybekötött előadásokat tartottunk legszebb tájainkról, műemlékeinkről, néprajzi témákról.

1991. augusztus 16–17-én tartották meg Kolozsváron az EKE nagy találkozóját. Résztvettek Erdély turisztikai szervezeteinek képviselői. A Bihari osztály részéről jelen volt Dukrét Géza, Méder Ár-

pád, Szilágyi István, Hadnagy Árpád. A Gyergyószárhegyen résztvett delegátusok képviselői nem tudtak egyezsége jutni a Szervezeti Szabályzat tekintetében, s nem nyilvánította ki mindenki csatlakozási szándékát. Egyes megyék EKE-szervezetei csak ezután alakultak meg, így a bihari is május 24-én. De a jogi személyiség problémája mind a mai napig nincs tisztázva. Egyes megyei szervezetek más néven voltak bejegyezve, másoknál, mint újonnan bejegyzett jogi státus állott fenn. E találkozó az EKE újjászervezésével és jogi személyi bejegyzésével kapcsolatosan felmerülő kérdéseket hivatott megoldani. Célkitűzés: legyünk az EKE jogutódja a Kolozsvári Bíróság 1929. április 17-i Határozata alapján (tehát jogutódja a volt EKE-vagyonnak is). Ennek érdekében megalakítottuk a Régi EKE Visszaállításának Kezdeményező Bizottságát, melynek elnöke dr. Tövissi József ny. egyetemi tanár, alelnök Kerekes Péter Pál Marosvásárhelyről, titkár Dukrét Géza Nagyváradról. Fontos napirendi pont volt a Közös jegyzőkönyvi kivonat összeállítása és aláírása a csatlakozó megyei szervezetek képviselői által az Alapszabály-tervezet megbeszélése és véglegesítése az EKE 1929. évi módosított alapszabályzata alapján. Fontos konklúzió volt, hogy minden megye szervezete társszervezet, mellérendelt, teljesen önálló, független szervezet, „társ-osztály”, ahogy az az 1929-es Szervezeti Szabályzatban van elnevezve. Ezután következett a Gyopár turisztalap szerkesztőségének kibővítése, minden társszervezet egy-egy küldöttjének bevonásával. Sajnos ezt a társszervezetek zöme elhanyagolta. Bihar megyéből dr. Hadnagy Árpád kutató geológus lett a lap társszerzője. Új rovat indul: műemlékek, emlékházak. Sajnos mind a kiadással, mind a terjesztéssel problémák vannak. Szponzorokra lenne szükség. A találkozás a jegyzőkönyv aláírásával zárult.

1991. augusztus 20–23. között Gyurich Lászlónak, a Hunyadi János Magyar–Román Kör főtitkárának meghívására a váradi Tempo Club és az aradi Condor Club képviselőivel együtt résztvettünk Czárán Gyula 1933-ban színjelzett emléktűjének felkutatásában, azonosításában Rézbánya és Menyháza között. Utunkat Czárán Gyula sírjánál fejeztük be koszorú elhelyezésével. E feltáró úton egyesületünket Dukrét Géza képviselte. Azóta az utat az aradiak felmérték, feltérképezték és 1993-ban, 1994-ben, közösen az aradiakkal lejeleztük. A mi osztályunkat Szilágyi István képviselte.

A Czárán-út feltárása Rézbánya és Menyháza között, a síremléknél

1991. október 19-én csatlakoztunk az **RMDSZ**-hez, mint társ-szervezet. Így ideiglenesen biztosítva van székházunk az RMDSZ-székháznál, ahol minden kedden 18 és 20 óra között ügyfélfogadást, tanácskozást, megbeszéléseket tartunk; ekkor lehet feliratkozni a kirándulásokra.

CSATLAKOZÁSI NYILATKOZAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bihar Megyei Szervezete 1991. október 1-jén tartott vezetőségi ülésén elhatározta, hogy csatlakozik, mint társult szervezet az RMDSZ Bihar megyei szervezetéhez.

Elfogadjuk az RMDSZ programját, s lehetőségeink szerint támogatjuk. Mivel célkitűzéseink (turizmus, környezetvédelem, műemlékvédelem, honismeret, néprajzi és demográfiai adatgyűjtés, múzeum-szervezés) részben megegyeznek az Önök célkitűzéseivel, így aktívan résztvehetünk munkájukban. Mivel anyagi helyzetünk szűkös, jövedelmünk csak a tagsági díjából áll, anyagilag nem tudjuk támogatni Önöket. A teremhasználatért egy jelképes összeget tudunk fizetni, évente 1200 lejt.

Elvárásaink a következők: a továbbiakban is kérjük minden kedden 17–19 óra között a teremhasználatot, a téli időszakban pedig a kisterem kéthetenkénti, hétvégi használatát, ismeretterjesztő előadások tartása érdekében. Lehetőségünk szerint egyes kiszállások, hivatalos kiküldetések, vagy nagyobb rendezvények (EKE-találkozó, honismereti tábor) szponzorálását. A jövőben pedig, amennyiben lehetőség nyílik rá, szeretnénk kérni egy végleges helyiséget szervezetünk székházának és létesítendő múzeumunknak.

Nagyvárad, 1991. október 1.

(Aláírták:)

Elnök:	Alelnök:	Titkár:
DUKRÉT GÉZA	MÉDER ÁRPÁD	KOLOZSVÁRI ZSUZSANNA

Elnökségi tagok: SZILÁGYI ISTVÁN LŐRINCZ FERENC

1992

Makai Zoltán ifjúsági alelnök 1992 januárjában, elfoglaltságára hivatkozva, lemondott. Az ifjúsági csoport valójában csak 1992 áprilisában alakult, amikor a MIDESZ létre akarta hozni turisztikai osztályát. Rábeszélésünkre a csoport beiratkozott az EKÉ-be és így létrejött a Bihari Osztály Ifjúsági Csoportja **Tiponuş Tibor** vezetésével. Az ő vezetése alatt a csoport több önálló tevékenységet szervezett, de ősztől kezdve, miután Tiponuş Tibor bejutott az egyetemre, az ifjúsági csoport szinte megszűnt. Tagjai nem léptek ki az egyesületből, de azóta sem láttuk őket. 1993 januárjától ezt a megbízatást **Tóth Norbert** vette át. **Tavaszi János** elnökségi tag lemondott 1991 őszén, helyette **Ille Lajos** került. 1992 elején az elnökség bővült **Egri Ferenc** beválasztásával. **Ille Lajos** 1992 őszén átment dolgozni Magyarországra, így 1993 januárjától **Kiss László** lépett helyébe. **Kolozsvári Zsuzsanna** pénztáros 1992 őszéig működött, akkor elfoglaltsága miatt lemondott és **Kiss Annamária** vette át ezt a funkciót.

1992-ben 16 kirándulást szerveztünk, melyen 763 személy vett részt. Túravezetők: **Dukrét Géza** – 9 kirándulás; **Coancă László** – 2;

Szilágyi István – 1; Kinde Ilona – 2; Tóth László – 2; Ujvárosi Tibor – 1; Tavaszi János – 1; Horber Pál – 1 kirándulás.

1992. április 25-én tartották Kolozsváron az Erdélyi Kárpát Egyesület **országos tanácskozását**. A megyék osztályai beszámoltak az eddig elért eredményeikről. Minden osztály képviselője hangsúlyozta, hogy a különböző turista egyesületek össze kell fogjanak, s mint társ-szervezetek, önálló tevékenység és pénzügyi alap mellett, egyesüljenek az EKE-vel, s mint egységes jogi személy épülhetnek be a társadalom életébe. Rendkívül fontos a mozgalom összetartó ereje. Az EKE tulajdonában 18 menedékház és számtalan ingatlan volt, melyet szeretne visszaszerezni – hisz jelenleg Erdély-szerte megközelítőleg 800 tagja van. Megfogalmazódott az az igény is, hogy nagyobb teret kell biztosítani a propagandának az EKE-ről, annak közlőnyéről, a Gyopárról, a médiákban. A brassóiak rámutattak, hogy nagyon nehéz szervezni a szórványmagyság körében. Ezért fontos lenne a propaganda a TV-ben. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a környezetvédelemre, szoros kapcsolatot kell kiépíteni az ökológiai klubokkal. Sajnos az is felszínre került, hogy egyes megyékben egyéni ambíciók miatt óriási a széthúzás, s emiatt nem is beszélhetnek egyesületi tevékenységről. A beszámolókból kitűnt, hogy a legtöbb eredményt a bihari osztály ért el, s ezt a tanácskozás el is ismerte hivatalosan. Elhatározták, hogy az osztályok negyedévenként kölcsönösen tájékoztatják egymást tevékenységükről, mindenki előre közli a kirándulások és egyéb tevékenységek terveit, hogy más megyékből is részt vehessenek rajta.

Következett az Alapszabályzat megtárgyalása, majd az **EKE országos választmányának** megválasztása: tiszteletbeli elnök: dr. **Tövissi József** ny. egyetemi tanár; ügyvezető elnök: **Marosiné Incze Mária**, Kolozsvár; alelnökök: **Dukrét Géza** tanár, Nagyvárad (a partiumi területen), **Kristó András** tanár, Csíkszereda (Erdély északi részén); **Dukrét Lajos** építészmérnök, Sepsiszentgyörgy (Erdély déli része); titkár: **Farkas Magda**, Kolozsvár; a Gyopár főszerkesztője: **Varga Alfonz** mérnök, Kolozsvár. A tanácskozás a Gyopárral kapcsolatos problémák (szerkesztés, kiadás, terjesztés, előfizetés) megvitatásával zárult.

EKE-HÍREK A BIHARI NAPLÓBAN

Az Erdélyi Kárpát Egyesület május 23-án, délelőtt 10 órakor tartja ünnepi ülését, újraalakulásának első évfordulója alkalmából. Színhely az RMDSZ-székház kisterme. Az ülést diavetítés követi az EKE életéről, majd a Május 1. fürdőben erdei szalonnasütés zárja a napot. Mindenkit szívesen látnak.

Május 30-án kirándulást szerveznek, az útvonal: Vársonkolyos – Misid völgye – Bíró Lajos barlang. Feliratkozni az ünnepi ülésen, valamint kedden 17–19 óra között az RMDSZ székházánál lehet.

Megjelent a GYOPÁR 8., ünnepi száma. A tartalomról: Boldog Várad, A Fekete- és a Sebes-Körös völgye, a Királyerdő tájai, a Galbena körút, Nagyvárad barokk műemlékei, Bihar védett területei, A Rézbányai Körös környékén, A Nagykőhavas, A hegykultusz, Turizmus kerékpárral, Az EKE karszt- és barlangkutató tevékenységéről, Turistáknak madarokról, A csiperkegomba.

1992. május 23-án tartottuk osztályunk megalakulásának **egyéves évfordulóját**, melyen résztvett az EKE országos vezetősége, számos belföldi és külföldi meghívott, összesen 130 személy.

EGYÉVES AZ EKE

Bihari Napló, 1992. június 2.

Rendhagyó születésnapot ünnepeltünk május 23-án. Ha magán-személy üli évei gyarapodásának napját, kikapcsolódní, mulatni kell, de ha valamilyen intézmény, egyesület, akkor az ember felkészül az ünnepi szónoklatokra, hivatalos számvetésre. A kettőt kitűnően ötvözte az **Erdélyi Kárpát Egyesület** tagsága és elnöke, **Dukrét Géza**, a szervezet megalakulásának egyéves évfordulója alkalmából. A beszámoló – mellőzve minden formaságot – emlékezéssé nemesült: a 164 tagból álló társaság az elmúlt év során 19 kirándulást, ifjúsági biciklitúrát, népművészeti találkozót szervezett, felmérték a Czárán Gyula utat, melynek jelzését Rézbánya és Menyháza között, az aradi egyesülettel közösen erre az évre tervezik, télen előadásokat tartottak

honismeret-, műemlékvédelem-, és néprajzi hagyományok témakörben, az Ady Endre Líceumban diákok számára honismereti előadás-sorozat indult, a sajtóban rendszeresen közölnek ilyen tárgyú írásokat, valamint EKE-híreket.

Tempfli József római katolikus megyés püspök segítségével önálló székházat kapnak, ahol egy kis múzeum létrehozását tervezik ásvány- és közettani, valamint néprajzi részleggel, szakkönyvtárral, a megnyitóra fotókiállítás állítanak össze Egri Ferenc, Kiss László és Méder Árpád munkáiból, akik a Varadinum ünnepeiről készült képekből albumot készítenek az egyesület, az RMDSZ és a katolikus püspökség számára. Jelenleg az RMDSZ-székházban kaptak otthont, ahol minden kedden délután találkoznak, megbeszélik az éppen aktuális teendőket és beszélgetnek – egyszóval együtt van a csapat –, és várják mindazokat, akik szeretnének velük tartani. Kirándulásaik célja nemcsak a túra és táj adta örömök élvezete. Kutatják a települések történetét, a néprajzi hagyományokat, felmérik a műemlékeket és megpróbálják védeni azokat, mint például Bélavárát, amit négynapos táborozás alkalmával szeretnének rendbe tenni.

Terveznek még kirándulásokat Sebes várához, Meziádra, a Csodavárhoz és a Vigyázó (Vlădeasa) menedékházhoz, négynapos székellyföldi körutat és Torockószentgyörgyön háromnapos EKE-tábort. Várasfenesen és Hegyközszentmiklóson turista bázis kiépítését készítik elő, mely lehetőséget adna 50 fős csoportok számára a kutatásokra, felmérésekre, elősegítve ezzel a falusi turizmust.

Az országos választmány Kolozsváron alakult meg az elmúlt hónapban, tiszteletbeli elnöke Tövissi József professzor, elnöke Marosiné Incze Mária, akik meleg szavakkal és elismeréssel üdvözölték az egyéves bihari EKE társaságot. Jelen volt Varga Alfonz, ugyancsak Kolozsvárról, aki a Gyopár című lapot szerkeszti nagyon lelkiismeretesen, színvonalasan – és önzetlenül. Budapestről a Vasutas Természetjárók Szövetsége nevében Szentgyörgyi Tamás adta át a magyarországi összes tagszervezet címjegyzékét, felajánlotta, bárhol bármiben segítségüket az EKE-nek, és meghívót öt személy számára a minden évben megrendezendő vasutastalálkozóra.

Ugyan ki tudná eldönteni, mi is volt a születésnap fénypontja? Az oly sok törődéssel, igénnyel összeállított diavetítés, az ünnepi torták felszeletelése vagy a Püspökfürdőben tett séta, szalonnasütés?

Évfordulón innen és túl, alulírott bizonyossággal állítja, hogy a manapság egyre gyarapodó társaságok, szervezetek, egyesületek között talált egyet, amely összeforrott, a közös célért lelkesen együttműködő, összetartó és összetartozó baráti társaság, ahol minden egyes tag véleménye, munkája számít...

...ahol az ember – és gyermeke – jól érezheti magát.

Bartos Csilla

AZ EKE VÁNDORGYŰLÉSE

Bihari Napló, 1992. augusztus 26.

1992. július 31. és augusztus 2. között Torockószentgyörgyön tartotta **első országos vándorgyűlését** az Erdélyi Kárpát Egyesület. Az EKE Bihari Osztálya ezt összekapcsolta egy négynapos székelyföldi körúttal. Bejártuk a Békás-szoros, a Gyilkos-tó a Székelykő, a Tordai-hasadék csodálatos tájait. Megismerkedtünk a Székelyföld jelentős történelmi műemlékeivel, mint a gyergyószárhegyi kastéllyal és kolostorával, a gyergyószentmiklósi örmény vártemplommal, a csíkkarcfalvi vártemplommal, a csíksomlyói barokk műemlék együttesel, a gelencei fakazettás műemlék templommal, a sepsiszentgyörgyi vártemplommal, a bögözi református templommal, ahol a legszebben maradtak meg a 13. századi freskók, s végül a torockószentgyörgyi vár romjaival. Kegyeletünket róttuk le a madéfalvi székely vértanúk emlékművénél, valamint Orbán Balázs sírjánál.

A vándorgyűlés megnyitója ünnepélyes volt: ökumenikus áldással kezdődött a torockószentgyörgyi unitárius templomban. A vendégek köszöntése után ismertetések következtek Torockóvidék történelméről, turisztikai érdekességeiről, dr. Gergely János botanikusról, a helység szülöttéről. Sándor Bálint unitárius lelkész a helytörténetet nagyon eredetien és felemelő pátozzsal, verses formában ismertette. Közben fiatalok, gyönyörű népviseletben, verseket szavaltak. Ezután következett az EKE országos vezetőségi tanácsának első megbeszélése, ahol mindjárt az elején kitűnt, hogy a különböző nézetek egyeztetése érdekében újra kell tárgyalni a szervezeti szabályzatot. Az EKE központjában, Kolozsvárott, gyenge a közösségi szellem, egyesek egyéni ambícióikat akarják kiélni. A Gyopár szerkesztésével és terjesztésével komoly gondok merültek fel, mert nincs megfelelő szer-

kesztőbizottság. Pozitív folyamat, hogy az egyes osztályok ismertetik évi terveiket egymással, így azokon mások is részt vehetnek. De még nem megfelelő az információ áramlása. Kezd kialakulni a megfelelő adatbank, cím- és névtár. Pontra kell tenni az irodai adminisztrációt. Kezdenek alakulni a külföldi kapcsolatok, egyre több meghívást és felhívást kapunk baráti kapcsolatok létesítésére. Ki kell építeni egy idegenvezetői szolgáltató hálózatot. Többfelé próbálkoztak a falusi turizmus megindításával, de kitűnt, hogy nagyon sokan nincsenek tisztában annak fogalmával. Ennek kiküszöbölése érdekében előadásokat kell szervezni. Szükség volna egy menedzserre és egy jogászra. Sajnos erre nem telik; szponzorok egyelőre nincsenek, sem önkéntesek.

Másnap autóbuzos kirándulást szerveztünk a szolcsvai bűvópatakhhoz. Akik nem fértek be az autóbuzsba, megmászta a Székelykőt, vagy elmentek a Kőköz szorosába. Délután újra összeült a vezetőségi tanács. Mivel csak nekiünk, bihariaknak volt meg az eredeti szervezeti szabályzat tervezete, az áprilisban széljegyzetként beírt kiigazításokkal együtt, mi irányítottuk a megbeszéléseket, Méder Árpád vezetésével. Másfél éves vajúdas után véglegesítettük a szervezeti szabályzatot. Harmadnap reggel, a búcsúünnepélyen derült ki, hogy a 162 erdélyi résztvevő közül 50 bihari volt.

Dukrét Géza

B E S Z Á M O L Ó

Elhangzott az 1993. május 22-i közgyűlésen

A Bihari Osztály alakulásának éve: 1991. május 24., 65 alapító taggal. Jelenleg 242 taggal rendelkezünk melyből 98 kisdíák, 32 nagydíák és 112 felnőtt.

Céltűzéseink:

- Amatőr turizmus – hegyekbe, városokba megfelelő túravezetőkkel, ismeretközléssel egybekötve.
- Természetvédelem – a természeti – védett és még nem védett – ritkaságok felkutatása védelme, ismertetése.
- Honismeret – ennek keretében néprajzi, helytörténeti adatgyűjtés, adatfeldolgozás, vetített képes előadások tartása, műemlékvédelem, várromok gondozása, a mai állapotának megőrzése – ennek érdekében honismereti táborok szervezése.

- Turista utak újrajelzése, túravezető képzés, turisztikai tájékoztató kiadványok szerkesztése, az országos szervezet folyóiratának, a Gyopárnak szerkesztése és terjesztése.
- Ezeknek megfelelő szakkönyvtár létesítése, fotódokumentációs alap létrehozása, közzétani- és néprajzi múzeum megalapítása.

1992 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
február 15.	Biharfüred – közös kirándulás a Tempo klubbal	36	Dukrét Géza, Coancă László
március 21.	Somlóhegy – Lukács Ödön-barlang	18	Dukrét Géza
április 4.	Rév – Belvedere körút, Zichy-barlang	41	Dukrét Géza
április 12.	Hegyközszáldobágyi erdő	29	Szilágyi István
május 2.	Riszegetető – néprajzi találkozó	61	Dukrét Géza
május 23.	Somlóhegy – 1 éves évforduló	74	Dukrét Géza
május 30.	Vársonkolyos – Misid völgye – Bíró Lajos-barlang	73	Tóth László, Dukrét Géza, Tiponuț Tibor
június 13.	Bologa – Sebesvára	65	Dukrét Géza, Tóth László
június 27.	Biharrózsa-szoros – Magyarremete – Meziád – Belényes – Nagyvárad	35	Tóth László, Kiss László
július 11–12.	Pádis – Csodavár – Kék Magura, közösen a Tempó klubbal	36	Dukrét Géza, Coancă László
júl. 27. –aug. 2.	Székelykörút: Kolozsvár – Szászrégen – Ditró – Gyergyószárhegy – Gyergyószentmiklós – Gyllkos-tó – Békás-szoros – Csíkkarcfalva – Csíksomlyó – Csíkszereda – Kézdivásárhely – Gelence – Sepsiszentgyörgy – Székelyudvarhely – Bögöz – Torockószentgyörgy – Tordai-hasadék – Kolozsvár	48	Dukrét Géza

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
szeptember 19–20.	Meziád – Magyarremete – Fenes	44	Coancă László, Tóth László, Dukrét Géza
október 3.	Nagy Phaeton-vízesés	44	Coancă László, Tavaszi János
október 17.	Rév – Tízfalusi barlang – Vársonkolyos	82	Ujvárosi Tibor, Tavaszi János
november 7.	Barátka völgye – Lórév	44	Horber Pál, Szilágyi István
november 22.	Zichy-kastély – Feketeerdő	33	Kinde Ilona, Coancă László

1992. május 23-án tartottuk a Bihari Osztály megalakulásának egyéves évfordulóját, melyen résztvett az EKE országos vezetősége, számos belföldi és külföldi meghívott, összesen 130 személy. Az ünnepi ülés után felváltuk a születésnap tortákat, majd kirándultunk a Püspökfürdőbe, ahol szalonnasütéssel zártuk a napot.

A téli időszakban (december–február) 7 előadást tartottunk Bihar megye várairól, Nagyvárad építészeti emlékeiről, néprajzi témákról – vetítéssel összekötve. Ugyanebben az időszakban **dr. Semsey Andor** előadás-sorozatot tartott elsősegélynyújtásból.

1992. április 11-én találkozót szerveztünk a **Honismereti Szövetséggel**. A szövetség alelnöke, Halász Péter és a Honismeret főszerkesztője találkozott a Partium-beliekkel. Szatmártól–Temesvárig, és Bánffyhunyadiig mindenkit meghívtunk, akik eddig foglalkoztak helytörténeti, néprajzi kutatással. Cél: írással bekapcsolódni a Honismereti folyóirat szerkesztésébe. Részt vett 27 személy.

1992. augusztus 4–8. között megszerveztük a Bihari Osztály **első honismereti táborát** Várasfenesen, melynek fő célkitűzése a fenesi Bélavára megtakarítása volt. A sáttortáborat a Fenes-patak partján állítottuk fel. A táborozásban és a munkálatokban 52 személy vett részt, melyből 44 fiatal, ebből 25 fiatal a várad-réti IKE tagja volt, Fazakas Sándor tiszteletes vezetésével. Kiirtottuk a várfalakat veszélyeztető cserjéket és fákat – megőrizni a romokat a további pusztulástól. Dél-

utánonként honismereti előadásokat tartottunk, az utolsó nap táblát avattunk a vár falán.

CETATEA FINIS
SEC. XIII.
FENES – BÉLAVÁRA
XIII. SZ.
ASOCIATIA CARPATINA
ARDELEANA
JUD. BIHOR
ERDÉLYI KÁRPÁT
EGYESÜLET
BIHAR MEGYEI
OSZTÁLYA
1992

A tábort szponzorálta a református püspökség, személyesen Tőkés László püspök, a római katolikus püspökség, személyesen Tempfli József megyés püspök, a MIDESZ és az RMDSZ. Jövő évi táborunkat Sólyomkővár megtisztítására szeretnénk megszervezni, ha találunk szponzorokat rá.

A tagság egy része aktívan részt vesz néprajzi-, műemléki- és helytörténeti anyag gyűjtésében, saját fényképeszeti és hangfelvételi eszközökkel, saját költségükön. Pénzszűke miatt ritkán tudjuk ezt segíteni. E munka értékesítése előadásokon, a Bihari Naplóban és más folyóiratokban történt, cikksorozatok formájában. E gyűjtőmunka megsegítésére 20 000 lejt kaptunk a Transilvania Alapítványtól. Az ifjúságnak egy sorozatot indítottunk a Szemfüles folyóiratban, Erdélyi körút címen, ahol a gyermekek kérdésekre kell válaszoljanak. A sorozat végén könyveket és kirándulásokat sorsolunk ki.

Magánszemélyek is támogatják egyesületünket. Már említettem Tőkés László és Tempfli József püspököket, de meg kell említeni, hogy van több olyan személy, aki csak tagsági díjat fizetnek, de nem vesznek részt a kirándulásokon. Külön említem Egri Ferenc mérnök

urat, aki 5000 lejt juttatott egyesületünknek. Megköszönöm mindenki nevében! Szintén az Ő közreműködésével nagyon sokat segített a Panoráma cég, nyomtatványok, meghívók, térképek fénymásolatos sokszorosításában.

Könyvtár és múzeum létesítése céljából jelentős mennyiségű könyv, kőzet, ásvány, néprajzi tárgy gyűlt össze, de ezek helyiség és alkalmas bútorzat hiánya miatt, a tagoknál vannak elhelyezve. Többen adományoztak könyveket és térképeket. A legtöbb értékes könyvet Szilágyi István, Bod Péter, Horber Pál, Méder Árpád és Dukrét Géza adományozta.

Bővültek külföldi kapcsolataink is. Meghívást kaptunk a Tiszántúli Környezetvédelmi konferenciára, a Pécsen tartott Honismereti Akadémiára, a Vasutas Természetbarátok Szövetségének Kaposváron tartott többnapos találkozójára, a Dobogókői építőtáborba. Felvettük a kapcsolatot a Békéscsabai Városvédő és Városszépítő egyesülettel.

A falusi turizmus fejlesztése érdekében felmérést végeztünk Várasfenesen. A nyáron már irányítottunk ide egy magyar kiránduló csoportot, s néhány családot. Tapasztalatok hiánya és mások teljes közönye miatt nehézkesen mennek a dolgok. Itt szerveztük meg honismereti táborunkat, jövőre pedig itt szeretnénk megszervezni az EKE országos vándortáborát.

További terveink: diavetítéssel egybekötött előadások a téli időszakban, egy fotókiállítás összeállítása, Czárán Gyula emlékút lejelzése Rézbánya és Menyháza között, túravezető-képzés megszervezése, emléktábla-állítás a révi Zichy-barlangnál, ha székhelyet kapunk, a szakkönyvtár és múzeum megalapítása.

1992. december 11–13. között az aradi Condor, Amicii Zarandului és a Steaua Nordului meghívására résztvettünk Menyházán a ***Lira Arădeană* turista vetélkedőn**. Egyesületünket Egri Ferenc, Méder Árpád, Szilágyi István, Dukrét Géza képviselte.

Nagy hangsúlyt fektetünk a propagandára. A Bihari Naplóban állandó rovatunk az EKE-hírek: kirándulások hirdetése, szervezeti hírek, az EKE lapjának, a Gyopárnak ismertetője, Lapszemle természetjáróknak címen. Rendszeresen közlünk honismereti írásokat a Bihari Naplóban, az Erdélyi Gyopárban, a Szemfüles gyermekmagazinban, a Művelődésben. A Szemfüles gyermekmagazinban tavaly májustól elindítottam egy tizenegy részes sorozatot, Erdélyi körút címen.

Minden résznél tíz kérdésre kellett válaszoljanak a diákok. A verseny díjai: értékes könyvek, egy egynapos kirándulás és a fődíj a hatnapos kiránduláson való részvétel. A díjkiosztás 1993. június 9-én lesz. A sorozat az EKE emblémája alatt jelenik meg, így felhívjuk a gyermekek figyelmét is egyesületünkre. A sorozat egyben hozzájárul a gyermekek honismereti neveléséhez.

Rendbetettük az egyesület irattárát. Beköttettünk öt nagy füzetet, a személyi nyilvántartó, az iktatókönyv, a jegyzőkönyv, a kasszakönyv és a leltárkönyv részére. Hét iratrendező állítottunk össze: alapiratok, túrajelentések, levelezés, belépési nyilatkozatok, turista történelem, kapcsolatok az RMDSZ-szel, különfélék számára.

1993

1993 januárjában **Gyarmati Gábort** neveztük ki az egyesület títkárának, aki vállalta a pénzügyi ellenőr szerepét is, mivel **Lőrinczi Ferenc** betegségére hivatkozva lemondott. Ugyanakkor diákvezetőket is választottunk, a 10-es számú Általános Iskolából **Szávó Attila** VIII. osztályos diákot, aki később a felvételre való készülésre hivatkozva lemondott, helyette **Kiss Noémi** VII. osztályos tanulót választottuk meg. A 16-os számú Általános Iskola EKE-csoportjának vezetője **Tapaszi Levente** VII. osztályos tanuló lett. Még meg kell említeni a 4-es számú Általános Iskola csoportjának vezető tanárát, Balogh Rozáliát.

Az **1993 májusi** választásokon **Borbély Gábor**, **Szilágyi István** kiesett, helyettük az elnökségbe bekerült: **dr. Semsey Andor**, **Sáhi Anna**, **Baáder Ferenc**, **Tóth László és Péter I. Zoltán**.

1993-ban új jelvényt készítettünk. Szilágyi István tervezte, majd magát a szerszámot **Elek Lajos** és társai készítették el. A jelvény alapja egy pajzs, felső részét egy gyopár foglalja el, melynek felső szirmai szabadok. Alatta két sorban az Erdélyt jelképező 7 bástya domborodik két sorban, alatta az EKE felirat.

Az ötven évet betöltött turisták közül, az eddig kifejtett tevékenységük elismeréseképpen, a következők kapták meg a **Kiváló Természetjáró** oklevelet, az EKE Országos Vezető Tanácsától: **Lőrinczi Ferenc**, **dr. Semsey Andor**, **Ujvárosi Tibor**, **Gyarmati Gábor**, **Kinde**

Iona, Kinde Kálmán, Kotlacsik Irén, Méder Árpád, Szilágyi István, Tóth László, Dukrét Géza.

Az *Érdemes Természetjáró* oklevelet a következők kapták meg: **Gyarmati Irén, Dukrét Aranka, Motz István.**

1993-ban 15 kirándulást szerveztünk, beleszámítva a két tábort is, amelyen 839 személy vett részt, ebből 347 diák. Túravezetők: **Dukrét Géza 7 kirándulás; Tóth László 2; Kinde Kálmán 1; Ujvárosi Tibor 1; Baáder Ferenc 1; Kiss László 1; Szilágyi István 2; Coancă László 2; Szilágyi Zsuzsa 1 kirándulás.**

1993 szervezett kirándulásai:

1993. május 18-án indult az a csapat, amely leszintjelezte a **Czárán Gyula emlékutat, Rézbánya és Menyháza között.** A EKE Bihari

Dátum	Útvonal	Személy	Túravezető
április 3.	Sólyomkővára	41, ebből 20 diák	Dukrét Géza
április 17.	Igric-, – Pusztakalotai-, 27 – Esküllői-barlang		Tóth László
május 1.	Riszeg-tető – Sztána	51	Kinde Kálmán
május 8.	Rév, Belvedere körút	68, ebből 41 diák	Ujvárosi Tibor, Dukrét Géza
május 30.	Sonkolyos – Misid-völgye	25	Baáder Ferenc
június 12.	Ökrök-völgye	70, ebből 46 diák	Dukrét Géza
június 26.	Dregán völgye	48, ebből 24 diák	Kiss László
július 2–7.	Székelyföldi csillagtúra	48, ebből 12 diák	Dukrét Géza
augusztus 2–8.	Rév – Országos Vándortábor	részvett 172 személy	
augusztus 23–29.	Sólyomkővár – Honismereti tábor	53, ebből 43 diák	Dukrét Géza
szeptember 5.	Szentjobb	30	Dukrét Géza
szeptember 18.	Barátka – Dámos	40, ebből 24 diák	Coancă László
október 2.	Sólyomkővár	89, ebből 64 diák	Dukrét Géza
november 6.	Rozsda-szakadék – Szénaverősi-barlang	47	Coancă László, Szilágyi Zsuzsa

Az Ökrök-völgyében, 1993-ban

osztályától **Szilágyi István** vett részt.

1993. május 19-én a református és katolikus püspökségek égisze alatt megalakítottuk az EKE mellett az **Emlékhely Bizottságot**, melynek feladata emlékhelyek felkutatása, létesítése, azok gondozása, műemlékvédelem, honismereti nevelés.

Kiemelkedő esemény volt a **székelyföldi csillagtúra**. Kb. 1500 kilométert tettünk meg autóbusszal. Az első nap meglátogattuk a marosvásárhelyi vártemplomot, ahol Fülöp Dénes tiszteletes tartott előadást számunkra. Estére Sepsiszentgyörgyre érkeztünk, s tovább innen indultunk ki minden nap. Második nap megnéztük az Ezer székelylány találkozót. Szívmelengető látvány volt a Székelyföld minden részéből idesereglett, színpompás népviseletű lányok felvonulása. Ezután megnéztük Zsögödön a Nagy Imre-galériát, estefelé pedig áhítattal jártuk be a sepsiszentgyörgyi református vártemplomot, a Székely Nemzeti Múzeumot. A harmadik nap Bușteni-ből drótkötél-pályán felmentünk a Bucegi 2400 méteres platójára megcsodálni a természet alkotta gomba alakú Babele-sziklákat és az emberarcú Sfinxet. Hazafelé menet meglátogattuk az ország legnagyobb parasztvárát, a prázsmári erődtemplomot. Negyedik nap megmásztuk a Csukás-hegység 1954 m magas csúcsát, s gyönyörködtünk a hegység fantasztikus

sziklaformációiban. Az ötödik nap hűsültünk a Szent Anna-tó vizében, megpihentünk Bálványosfürdön, meglátogattuk a torjai vártemplomot, a kézdivásárhelyi udvartereket, a freskóiról híres gelencei vártemplomot, az alsócernátoni szabadtéri székely múzeumot. A hatodik nap, hazafelé jövet megnéztük Székelyudvarhelyt, leróttuk kegyeletünket Szelykefürdön a legnagyobb székely, Orbán Balázs síremléke előtt, valamint Farkaslakán, Tamási Áron síremléke előtt.

1993. július 11–18. között Dukrét Géza résztvett a Szovátán megrendezett Honismereti, Népismereti Népfőiskolán, ahol ismertette az EKE tevékenységét és felvette a kapcsolatot számos egyesülettel.

1993. július 31-én újraalakult az **EKE Révi Osztálya**, 16 alapító taggal, elnöknek **Juhász Viktor** földrajztanárt, alelnöknek **Boross Attila** református tiszteletest választották meg.

1993. augusztus 5–8. között a Bihari Osztály szervezte meg az **EKE Országos Vándortáborát Réven**. A rendezvényen 172-en vettek részt Erdély minden részéből. Az első nap tartottuk az országos küldöttgyűlést, ahol megválasztottuk az **EKE új országos vezetőségét**: országos elnök **Imecs László** – Kolozsvár, alelnökök **Dukrét Géza** – Nagyvárad és **Jablonovszki Elemér** – Kolozsvár, titkár **Mar-tonossy Magda** – Kolozsvár. Másnap került sor a tábor ünnepélyes megnyitására és a tudományos ülésre, a református templomban. Estefelé megkoszorúztuk **Handl Károly** sírját. A harmadik nap a kirándulások napja volt. A negyedik napon emléktáblát avattunk a Zichy-barlang feltárásának 90. évfordulója alkalmából.

Felirata:

ÎN COMEMORAREA ANIVERSĂRII
A 90 DE ANI DE LA DESCOPERIREA
PEȘTERII ȘI AMINTIRII LUI:
KARL HANDL
CZÁRÁN GYULA
VERES ISTVÁN
EMLÉKÉRE A BARLANG FELTÁRÁ-
SÁNAK 90-IK ÉVFORDULÓJA ALKAL-
MÁVAL ÁLLÍTOTTA – SOCIETATEA
CARPATINĂ ARDELEANĂ – ERDÉLYI
KÁRPÁT EGYESÜLET – 8 AUG 1993

1993. augusztus 23–29. között megszerveztük **II. Honismereti táborunkat** Sólyomkővár mellett. A tábor fő célja e jelentős műemlékünk körüli takarítás, állagmegőrzés volt. A 43 táborozó diák tevékenyen bekapcsolódott e munkálatokba. A fiatalok lelkesen dolgoztak: kiirtották a falakon nőtt bokrokat, fácskákat, kitakarították a vár területén épült kis kápolnát, a Batthyány grófok sírboltját és környékét, valamint a vár területén lévő utakat. Délutánonként előadásokat tartottak **György Ibolya, Józsa Ferenc, Dukrét Géza** tanárok és **Méder Árpád, Berecz István** mérnökök a környék földrajzáról, történelméről, népi hagyományairól, esténként pedig tábortűz mellett énekeltek. A tábort irányította: **Dukrét Géza, Méder Árpád, Tóth László, Gyarmati Gábor. Gyarmati Irén, Semsey-Dombi Klára és Szabó Ibolya** fáradságot nem ismerve, egy héten keresztül főztek a tábornak, biztosítva a napi háromszori étkezést.

1993. szeptember 5-én, közösen Tempfli József megyés püspökkel emléktáblát avattunk Szentjobbon, ahol négy évszázadon át őrizték **Szent István királyunk** jobbját.

A tábla bronzból készült, a fémbetűk egyenként nyitolással vannak felerősítve. A szöveget Dukrét Géza és Péter I. Zoltán szerkesztette. A táblát a katolikus püspökség készítette el. A tábla szövege a következő:

E helyen őrizte
Mercurius apát 1061-től a
Szent Jobbot
családi monostorában, ame-
lyet 1084-ben Szent László
király megerősíttette, majd
1100 körül Álmos herceg
kőből átépíttette, ahol
évszázadokon át őrizték
Szent István királyunk
Jobbját
Ennek emlékét őrzi máig
Szentjobb község
E táblát kegyelettel állíttatta 1993-
ban: Tempfli József püspök és
szentjobbi apát

Az Erdélyi Kárpát Egyesület és
az Emlékhely Bizottság

1993. szeptember 9–10. között **Dukrét Géza** résztvett a Sepsiszentgyörgy melletti Árkoson rendezett nemzetközi konferencián, amelyet a Szövetség a Közép-Kelet-Európai Zöldfalusi Vendégfogadásért alapított szövetség szervezett.

1993. szeptember 27–28. között **Méder Árpád** résztvett a Gyulán szervezett román–magyar környezetvédelmi konferencián.

1993. október 29-én Tőkés László és Tempfli József püspökök jelenlétében összeült az Emlékhely Bizottság. Megkapta végleges nevét: **Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság**. Tevékenysége felöleli az egész Partiumot és Bánságot, Máramarostól Krassó-Szörényig. A Bizottság célkitűzései a következők:

- történelmi örökségünkhöz tartozó összes műemlékeink, népi építészeti emlékeink és emlékhelyeink felkutatása, feltárása és ismertetése, azok ápolása, az aktív műemlékvédelem elősegítése;

- helytörténeti feltáró munka;

- partiumi művelődéstörténelem összeállítása;

- a fiatalság honismereti nevelése.

Kijelöltük a partiumi megyék elnökeit, kiosztottuk a kérdőíveket, elindítottuk a feltáró munkát.

1994

1994 őszén **Méder Árpád**, elfoglaltságára hivatkozva, lemondott alelnökségi feladatáról, helyette **Egri Ferencet** választottuk meg alelnöknek.

1994-ben 23 kirándulást szerveztünk, melyen 998 személy vett részt, ebből 426 diák. Túravezetők: **Dukrét Géza** 6 kirándulás; **Sáhi Anikó** 2; **Tóth László** 5; **Szilágyi István** 2; **Méder Árpád** 3; **Kiss László** 2; **Coancă László** 2; **Külüs Attila** 1; **Székely Zoltán** 1 kirándulás.

1994 szervezett kirándulásai:

Dátum	Tevékenység	Résztevők	Túraveető
március 26.	Félixfürdő – Somlóhegy. Avató ünnepség	80–21	Dukrét Géza
április 9.	Jád-völgye – Páltiniş-csúcs – Feketetó	66–33 diák	Sáhi Anikó
április 23.	Barátka – Rusului-völgy – Ökrök völgye	74–38 diák	Tóth László
május 7.	Riszetgető – Sztána	90–27 diák	Szilágyi István
május 15.	Rév, baloldali körút, avatással egybekötve	71–46 diák	Dukrét Géza
május 21–22.	Pünkösöd Kalotaszegen	53–19 diák	Méder Árpád
június 4.	Barátka – Ponor – Csarnóháza – Jád-völgye	60–26 diák	Sáhi Anikó
június 18.	Ciripa – Ördögmalom	43	Kiss László
június 26.	Rév – emléktábla avatása	200	Dukrét Géza
július 2.	Barátka – Dámos – Misid-völgye	11	Tóth László
július 16.	Szegyesel völgye	40	Coancă László, Kiss László
július 23.	Sonkolyos – Szelek-barlangja	4	Tóth László
auguszt. 8–14.	Sólyomkővár – III. Honismereti tábor	66–55 diák	Dukrét Géza
aug. 22–28.	Székelykörút – országos vándortábor	47	Dukrét Géza
szeptember 10.	Gálosháza	14	Tóth László
szeptember 17.	Szálodabágyi erdő	14	Tóth László
október 1–2.	Bánffyhunad – Béles – Jósikafalva – gyalukutai vízgyűjtő – tarnicai vízgyűjtő – Magyarlóna – Tordaszentlászló	38–17 diák	Méder Árpád

Dátum	Tevékenység	Résztevők	Túravezető
október 15.	Vársonkolyos – Izbândiș – Rév, avató ünnepély	65–36 diák	Coancă László
október 22.	Tenke – Bél – Dézna-vára – Menyháza. Menyházán megkoszorúztuk Czárán Gyula sírját	34	Méder Árpád
november 5.	Bulzpuszta – Királyhágó – Bucsa	67–31 diák	Szilágyi István
november 13.	Sólyomkővára – ifjúsági túra	20	Külüs Attila
november 20.	Barátka – Ökrök völgye	5	Székely Zoltán
december 17.	Biharfüred	36–16 diák	Dukrét Géza

A téli időszakban, 1993. december 4. és 1994. március 19. között 14 előadást tartottunk, az Ady Endre Líceum földrajztermében. Előadók voltak: Ujvárosi Tibor, Sáhi Anikó, Vasile Gheorghe, Péter I. Zoltán, Kiss László, dr. Semsey Andor, vendégelőadók voltak: Kristó András csíkszeredai földrajztanár, Szuhai Sándor, a tenkei Czárán

Gyula kör tagja, Ungureanu Mihály, a Crisia barlangász egyesület tagja.

1994. január 29. – A váradi kábeltelevízió munkatársa interjút készített Dukrét Gézával az EKE és a Bizottság tevékenységéről és célkitűzéseiről.

1994. március 14-én Petőfi-emléktábla avatáson vettünk részt Székelyhídon, ahol mi is koszorúztunk.

1994. március 26-án először szerveztük meg az **avató ünnepséget**, a Somló-hegyen. A régi tagok közül **55-en** írták alá a fogadalmat és felavattunk **25 új tagot**. **Május 15-én** Réven **38**, majd **október 15-én** az Izbândiș karsztforrásnál újabb **49 tagot** avattunk fel.

Az avató ünnepség a következő forgatókönyv alapján zajlik le:

– az elnök köszönti a megjelenteket és ismerteti az esemény jelentőségét,

– a titkár felolvassa az új tagok névsorát, akik felsorakoznak szemben a többi taggal,

– az alelnök felolvassa a turista tízparancsolatát,

– az új tagok választanak maguk közül egy személyt, aki hangosan felolvassa a Fogadalom szövegét. Az elején elhangzó „Én” után mindenki egyenként megmondja a nevét. A „Fogadom” szó után egyszerre ismétli mindenki a „Fogadom” szót.

– a titkár egyenként szólítja az új tagokat, hogy írja alá a Fogadalmat,

– az aláírást követően az elnök átnyújtja a tagsági könyvecskét, kezét fog az új taggal,

– az elnök gratulál az új tagságnak, közös fénykép készítése.

FOGADALOM

Én..... az Erdélyi Kárpát Egyesület rendes tagja, vallom, hogy a turistaság a legnemesebb, legegészségesebb, testet-lelket felüdítő sport;

Fogadom... hogy egyesületünkért minden egyéni érdeket félretéve, önzetlenül fogok dolgozni, minden erőmmel azon leszek, hogy a turistaság nemes céljait terjesszem, azok megvalósítását elősegítem, hogy a turistaságnak új híveket szerezzek,

a természetben, Isten templomában mindig igazi turistához

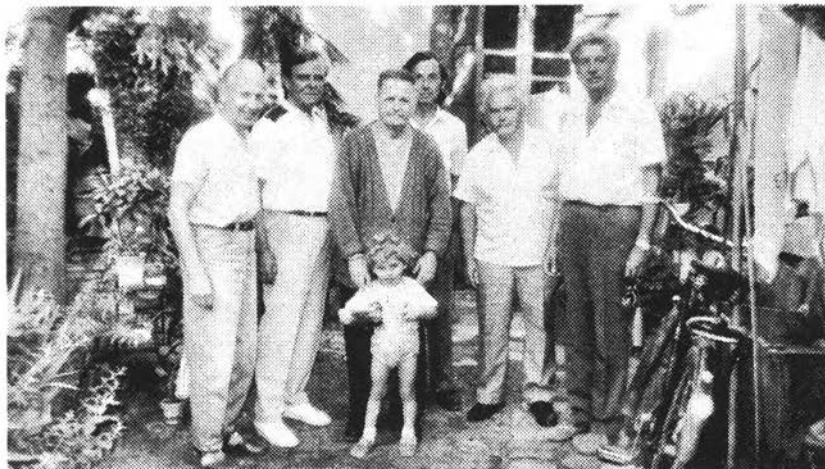
méltóan viselkedek, a turista tízparancsolatot betartom, annak betartására másokat figyelmeztetek,

a turista alkotásokat gondozom, a természetvédelemnek harcosa leszek.

1994. április 24. és május 1. között résztvettünk a **Varadinum** ünnepek megszervezésében. Megszerveztük a tudományos ülés-szakot, ahol dolgozattal is jelentkeztünk és összeállítottunk egy fotókiállítást Nagyvárad századfordulós épületeiről, **Kiss László** munkáiból. Ugyanakkor elindítottuk a Partiumi Bizottság honismereti lapját, a **Partiumot**, mint a református püspökség lapja, a **Partiumi Közlöny** mellékletét.

1994. május 21–22. között résztvettünk a pünkösdi ünnepeken Kalotaszegen. Az első nap Kalotaszentkirályon jártunk Ady Endre nyomában. Este megünnepeltük az EKE hároméves évfordulóját, melyre emléklapot készítettünk. Másnap a színpompás kalotaszegi öltözkében pompázó leányokat fényképeztük Magyarvalkón, majd meglátogattuk Magyargyerőmonostoron a református műemlék templomot.

1994. június 26-án emléktáblát avattunk a révi református temetőben **Márton Gabriella**, Ady Endre első váradi szerelme tiszteletére. Ennek részletes leírását a Révről szóló részben olvashatjuk.

Újvárosi Tibor, Baáder Ferenc, Lőrinczy Ferenc, Tóth László,
Dukrét Géza, dr. Semsey Andor (1994)

1994. július 2-án négytagú küldöttségünk vett részt Ajtonban, Zeyk Miklós természettudós táblaavatásán, melyet az EKE Kolozsvári osztálya szervezett.

2004 július 4–8. között Dukrét Géza résztvett a Honismereti Akadémián Vácott, ahol interjút adott a Kossuth Rádióban az EKE életéről.

1994. július 9-én emléktáblát avattunk **Biró József** művészettörténész és festőművész tiszteletére a Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium, a hajdani zsidó leánygimnázium falán (Mihai Viteazul utca 3. szám). Az ünnepi megnyitót Dukrét Géza tartotta, majd a házigazdák nevében Csűry István református lelkipásztor és István Tibor, a gimnázium igazgatója leleplezték Biró József emléktábláját. Ezután a Bihari EKE nevében Péter I. Zoltán koszorúzott. Az emléktáblát Balázs Jenő mester készítette. Az anyagiak megszervezésében legnagyobb szerepe Gyurka Lászlónak volt Kolozsvárról.

Felirata:

BIRÓ JÓZSEF
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ, FESTŐMŰVÉSZ, GRAFOLÓGUS
1907. JÚLIUS 8.–1945. JANUÁR 6.
MÁRTIRHALÁLÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁN
SZÜLŐHÁZÁNÁL EMLÉKEZTEK
AZ ERDÉLYI KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLETEK.

A megemlékezés a gimnázium Köleséri Sámuel termében folytatódott. Biró József életéről és munkásságáról előadásokat tartottak: Benkő Samu művelődéstörténész, az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke, Lővei Pál művészettörténész, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (Budapest) osztályvezetője, Murádin Jenő kolozsvári művészettörténész, Kovács András művészettörténész, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság alelnöke.

1994. július 19–22. között három kirándulást szerveztünk a **Bolyai Nyári Akadémián** résztvevő tanárok részére a Csodavárhoz, Révre és a környék Árpád-kori templomaihoz. Ekkor készült az a háromrészes kisfilm, amely ismertette Árpád-kori műemlékeinket a váradi kábeltelevízióban.

1994. augusztus 8–14. között szerveztük meg **III. Honismereti táborunkat** Sólyomkővár mellett. A tábor célkitűzése a várban levő kápolnarom állagának megőrzése volt. A táborozáson 40 váradai, 22 élesdi, 4 kolozsvári és 1 szatmári, összesen 67 személy vett részt, melyből 10 felnőtt, a többi fiatal volt. Naponta komoly munka folyt: igyekeztünk megállítani a falak további romlását, visszahelyezve a lehullt téglákat, pótolva a hiányzó részeket. E munkálatokat **Kiss László, Tóth László és Ujvárosi Tibor** vezette. Délutánonként honismereti előadásokat tartottunk: György Ibolya tanárnő ismertette a környék földrajzát, Józsa Ferenc tanár a vár történetét, Dukrét Géza történelmi áttekintést nyújtott Bihar megyéről, Berecz István mezőtelki néphagyományokról mesélt, Péter I. Zoltán felvázolta Nagyvárad építésztörténetét. Nagy sikernek örvendett Kajántó Pál református lelképásztor által szervezett Bingó-játék, melyre eljöttek az egyházközség presbiterei és a táborozók szülei is. A több mint 1200 nyerebménytárgyat a tiszteletes úr hozta, a befolyt 72 ezer lejt pedig felajánlotta a tábor kiadásaira.

A tábori életet **Gyarmati Gábor** szervezte meg. Mindennap beosztotta a fiatalokat dolgozni a várba, a lányokat segédkezni a főzésnél, kik hordják a vizet, gyűjtik a tűzre való fát, kik vesznek részt a beszerzésben, készítik el az esti tábortűzet. Mindenkinek megvolt a maga feladata. Nagy hangsúlyt fektettünk a tábor környezetének tisztaságára. A napi háromszori ellátás nagyon változatos volt. A főételek mellé minden nap jutott hol csokoládé, hol kompót, s e mellett naponta mindenkinek két üveg Coca-Cola. A várból fáradtan, szomjasan lejövők pluszban is kaptak egy-egy üveggel. Az ízletes ételek **Gyarmati Irén, Kiss Annamária és Tóth Magda** szakácsnői művészetét dicsérték, akik kora reggeltől késő estig szorgoskodtak a táborban. A tábor szervezője és parancsnoka **Dukrét Géza** volt.

A szervezésből alaposan kivette részét Kubalak Péter élesdi plébános, aki anyagilag is segítette a tábort, Kajántó Pál lelképásztor és Józsa Ferenc tanár. A tábor megszervezését anyagilag támogatta Tempfli József megyés püspök, aki nagyon sok élelmiszert is adott, az Ecclesia Mater nevében dr. Földes Béla, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület, a Coca-Cola cég, a Panoráma cég, valamint élelmiszerral, főleg friss zöldséggel, az élesdi katolikus hívek. A szállításban segédkezett Török Gyula egy mikrobusszal, Tripa László a Riconst Kft. nevében egy kis teherautóval, Stefancik Jan egy Aro teherkocsival.

1994. augusztus 22–28. között egy **Székelykörutat** szerveztünk, melyet összekapcsoltunk az országos vándortáborral. Az első nap megtekintettük Segesvár várát, estére Sepsiszentgyörgyre értünk. A továbbiakban innen szerveztük a csillagtúrákat. A második nap megnéztük Brassó városát, felmentünk a Poianaba, innen drótkötélpályán a Keresztény-havasra, estefelé orgona hangversenyen vettünk részt a Fekete templomban. Harmadik nap a Nagykőhavasban megmásztuk a Hét létrás vízesést, délután városlátogatás Sepsiszentgyörgyön. Negyedik nap látogatás a Székely Nemzeti Múzeumban, majd következett Sepsiiyefalva vártemploma, Szászhermány erődtemploma, Töröcsvár, Rozsnyó vára, Keresztényfalva erődtemploma, a brassói Bartolomeo templom.

Az ötödik nap, **1994. augusztus 26-án** Sepsibükszádon nyitották meg a **III. országos vándortábort**, mely keretében megtartott küldöttgyűlésen osztályunk részéről a következők vettek részt: Dukrét Géza, Méder Árpád, Kiss László, Péter I. Zoltán, Sáhi Anikó, Kása Ilona, Mihálka Magdolna, Szabó Piroska. Titkos szavazással megválasztották az **EKE új Országos Vezető Tanácsát**:

Országos elnök:	Dukrét Géza – Nagyvárad;
Alelnökök:	Máthé Gyula – Kolozsvár, Kovács Attila – Brassó;
Országos titkár:	Behabecz Magda – Kolozsvár;
Tagok:	az osztályok elnökei, az Erdélyi Gyopár főszerkesztője.

A Küldöttgyűlés, Dukrét Géza javaslatára, megválasztotta **Imecs Lászlót** örökös tiszteletbeli elnöknek.

A hatodik nap jártunk a Szent Anna-tónál, a Mohos tőzeglápnál és Bálványosváron. A hetedik nap Sepsibükszádon bezártuk a vándortábort, majd hazafelé menet megálltunk Farkaslakán, Korondon.

Az új országos elnökség **1994. szeptember 3-án** tartotta első gyűlését Kolozsváron, melyen Dukrét Géza elnök székfoglaló beszédében ismertette az EKE Működési Alapelveit, amely tisztázza az EKE szervezeti felépítését, a jogi személyiség fogalmkörét, az alapszabályzat módosítását, az Erdélyi Gyopár szerepét, az országos vándortábor szervezési problémáit.

1994. szeptember 21–23. között dokumentumfilm forgatása volt a Hegyköz vidékén a Duna TV forgatócsoportjával, Halász Péter irányításával, melyből egy 35 perces film készült. Felvétel és riport készült Hegyközcsatáron, Hegyköztóteleken, Síterben, Szalárdon, Hegyközszentimrén, Szentjobbon, Micskén, Hegyközszentmiklóson. A háromnapos útvonalat Dukrét Géza szervezte meg és vezette a stábot.

1994. október 20-án résztvettünk Bihardiószegen a Bocskai István-emléktábla avatásán, a református templomban. Borbély Gábor az Álmosd-bihardiószegi csata jelentőségéről, Bocskai István fejedelmi nagyságáról tartott előadást, hangsúlyozva, hogy a magyarság megmaradása és a reformáció szempontjából óriási hordereje volt az 1604-ben megvívott csatának. Gellért Gyula esperes szemelvényeket olvasott fel a fejedelem leveléből. Ezt követően Tőkés László püspök leleplezte az emléktáblát, amelyet Dukrét Géza koszorúzott meg.

1994. október 26-án Péter I. Zoltán tagtársunk bemutatta új könyvét, Nagyvárad építészeti emlékei a barokktól a szecesszióig címen.

1994. október 30-án résztvettünk Szalárdon az első világháborús emlékmű újraavatásán. Mi is koszorúztunk, majd a templomban bemutattuk a Hegyközről készült kisfilmünket.

1994. december 4-én emléktáblát avattunk Érsemjénben **Fráter Lóránd**, a nótáskapitány emlékére. Résztettek: Egri Ferenc, Kiss László, Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, Ujvárosi Tibor, Gyarmati Gábor.

FRÁTER LÓRÁNDRA EMLÉKEZTÜNK

Bihari Napló, 1994. november 30.

December 4-én, vasárnap az érsemjéniek falujuk neves szülőttére, Fráter Lórándra emlékeztek, aki 1872-ben született az érmelléki községben. A volt református iskolában, ahol 1991-ben már avattak emlékszobát, Kazinczy Ferenc tiszteletére, most egy újabbat adtak át, a Fráter Lórándét. Az egész napos emlékünnepegség délelőtt ökumenikus istentisztelettel kezdődött. Igét hirdettek **Gellért Gyula**, az Érmelléki Református Egyházmegye esperese, **Jitaru Széll Antal** érsemjéni római katolikus plébános, valamint **Duma Sándor** érseléndi görög katolikus pap. Fráter Lóránd és családja történelméről **Tarr Erzsébet** érsemjéni történelemtanár vázolta fel. **Gyurka László** kolozsvári mérnök a nótáskapitány Szamosújváron eltöltött éveit idézte fel. **Balogh Sándor** saját verseivel emlékezett apjára, Fráter Lórándra.

Az emlékszobát több száz helybeli és környékbeli lakos jelenlétében avatták fel. **Balazsi József** érsemjéni polgármester és **Dukrét Géza** tanár rövid beszéde után az egybegyűltek megtekintették az emléktárgyakkal díszített szobát, melynek falára elhelyezték azt a márványtáblát, melyet 1942-ben Szamosújvár lakossága állított városában a nótáskapitány tiszteletére. Helyet kapott a teremben a Szilágyi Ferenc által készített Fráter-plakett. Hogy miként került ez a márványtábla most Érsemjénbe, erről érdemes néhány szóban megemlékezni. Tolnay Tibor festőművész tömbháza alagsorában bukkant rá néhány évvel ezelőtt a táblára. Hogy ez miként került oda, az ma is tisztázatlan. Dukrét Géza tanár, az Erdélyi Kárpát Egyesület elnöke és munkatársai, valamint az Érsemjén községi RMDSZ-szervezet és polgármesteri hivatal közreműködésével került újra a márványtábla az emlékszoba falára. A szoba felavatása előtt és a látogatók belépésekor **Horváth Sándor** érmelléki cigányprímás és zenekara Fráter Lóránddalokat adott elő.

Az emlékszoba megtekintése után az egybegyűltek Fráter Lóránd sírjához vonultak. Itt a megemlékezés koszorúit helyezték el a Bihar megyei RMDSZ-szervezet, az EKE, a Bihari Napló, a semjéni Polgármesteri Hivatal, az érsemjéni, a mihályfalvi, a margittai RMDSZ-szervezet képviselői, a helybeli általános iskola diákjai, pedagógusai.

Az egész napos megemlékezés a szervezők által felkínált ebédvel zárult, melynek ideje alatt a már említett zenekar húzta a nótákat.

Dérer Ferenc

Az emléktábla felirata:

ITT SZOLGÁLT 1897–1904 ÉVEKBEN
 IPPI ÉS ÉRKESERÜI **FRÁTER LÓRÁND**
 A VOLT M. KIR. 9. HONVÉD HUSZÁREZRED
 FŐHADNAGYA, MAJD SZÁZADOSA,
 A NÉPSZERŰ–ZENE ÉS DALKÖLTŐ,
 A KIVÁLÓ HEGEDŰS ÉS ÉNEKES.

UJRAÁLLITOTTA HÁLÁS MEGEMLEKEZÉSSSEL:
AZ EMLÉKHELY BIZOTTSÁG SZAMOSÚJVÁR VÁROS
 KÖZÖNSÉGE
ÉS ÉRSEMJÉN LAKOSSÁGA 1942.
1994.

1995

A Természetjáró minősítési szabályzat alapján 1994 januárjában indítottuk el a pontozást. Ennek alapján **1995. március 4-én** a következők kapták meg a Bronzjelvényes természetjáró minősítést: **Tóth László, Dukrét Géza, Kiss László, Tóth Norbert, Kiss Annamária, Sári Anikó, Török Tamás, Gyarmati Gábor.**

1995. május 20-án *Bronzjelvényes természetjáró* minősítést értek el a következők: **Egri Ferenc, Coancă László, Horváth László, Motz István, Elek Lajos, Nagy Katalin, Kovács Ákos, Oláh Anna, Kotlacsik Irén.**

1995. szeptember 30-án a következők érték el az *Ezüstjelvényes természetjáró* minősítést: Coancă László, Dukrét Géza, Egri Ferenc, Elek Lajos, Horváth László, Kovács Ákos, Nagy Katalin, Oláh Gabriella, Székely Zoltán, Tóth László, Ujvárosi Tibor.

Bronzjelvényes természetjáró minősítést kaptak: **Bajusz Norbert, Dukrét Aranka, Gali Gabriella, Hetzke Aliz, Kiss Anna Mária, Kövendi István, Kinde Kálmán, Kinde Ilona, Kádár Ferenc, Laktos Levente, Szilágyi Zsuzsa, Székely Tibor, Sebesi Melinda.**

1995-ben 56 kirándulást szerveztünk, melyen 1170 személy vett részt, ebből több mint 250 diák. Túravezetők: **Kotlacsik Irén** – 11 kirándulás; **Dukrét Géza** – 11; **Egri Ferenc** – 9; **Coancă László** – 7; **Szilágyi István** – 4; **Sáhi Anikó** – 4; **Kinde Ilona** – 2; **Tóth László** – 2; **Szilágyi Zsuzsa** – 1; **Kinde Kálmán** – 1; **Pataki Hajnal** – 1; **Oláh Gabriella** – 1; **Horváth László** – 1; **Baáder Ferenc** – 1 kirándulás.

1995 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 8.	Püspökfürdő – Somlóhegy	14	Kotlacsik Irén
január 15.	Püspökfürdő – sítúra	9	Kotlacsik Irén
január 21.	Vãrtop-hágó – síelés	36	Kotlacsik Irén
	Vãrtop-hágó – Arieșeni – Gârda	4	Dukrét Géza
	Vãrtop-hágó – Rozsda-szakadék	13	Tóth László
február 5.	Belényes – Hegyesel – síelés	54	Kotlacsik Irén
	Balaskó-tető	6	Szilágyi István
február 12.	Arieșeni – síelés	41	Kotlacsik Irén
	– gyalogtúra Gârda-ig	6	Dukrét Géza
	Rév	13	Oláh Gabriella
február 19.	Arieșeni – síelés	40	Kotlacsik Irén
	– gyalogtúra	5	Egri Ferenc
február 26.	Biharfüred – gyalogtúra és síelés	25	Egri Ferenc
március 12.	Rév – Tízfalu – Sonkolyos	7	Szilágyi István
március 25.	Püspökfürdő – Somlóhegy	55	Dukrét Géza
	Rév – sziklamászó és barlangász iskola	2	
március 26.	Biharfüred – gyalogtúra és síelés	36	Egri Ferenc
április 2.	Vãrtop-hágó – Zengőkö – Arieșeni	49	Egri Ferenc

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
április 8.	Balaskó-tető	21	Kinde Ilona
április 9.	Rév – Belvedere körút	18	Dukrét Géza
április 22.	Păltiniș-csúcs	28	Sáhi Anikó
április 29.	Riszegtető	18	Szilágyi István
április 30.	Vârciorog – Nagybihar-csúcs – Arieșeni	10	Egri Ferenc
május 6.	Belényesújlak – Bujorul-	7	Kinde Ilona
május 27.	Balaskó-tető	12	Kinde Kálmán
június 1.	Csiksomlyói búcsú	10	Kotlacsik Irén
június 3.	Ökrök-völgye	10	Tóth László
június 4.	Pünkösöd Kalotaszentkirályon	32	Dukrét Géza
június 18.	Biharfüred – kiskörút	16	Kotlacsik Irén
	– nagykörút	10	Coancă László
	– Szegelet-havas	7	Szilágyi Zsuzsa
június 24.	Glăvoi erdészház	35	Szilágyi István
	– Galbina-kő		
	– Flórarét – Galbinakő	7	Coancă László
	– Bársza-gödör		
	– Bársza-katlan – Csodavár	4	Pataki Hajnal
július 9.	Boga völgye	34	Kotlacsik Irén
	– séta a környéken		
	– Szegelet-havas	8	Coancă László
	– Flórarét – Galbina-kő	3	Sáhi Anikó
július 10–16.	IV. Honismereti tábor – Érábrány	57	Dukrét Géza
július 21.	Glăvoi – Csodavár	42	Dukrét G., Coancă
július 25–31.	Székelykörút – országos vándortábor	34	Dukrét Géza
augusztus 5–10.	Retyezát	14	Egri Ferenc
augusztus 26.	Somlóhegy	11	Kotlacsik Irén

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túra-vezető
szeptember 1–3.	Bucegi – magashegyi túra-vezetői tanfolyam	3	Dukrét Lajos
szeptember 2.	Reketyeli-vízesés – Fehér Kövek – Vlegyásza-csúcs	37	Baáder Ferenc
szeptember 16.	Igric-barlang – Pusztakalota – Esküllő	11	Coancă László
szeptember 23.	Vertop-hágó – Nagybihar-csúcs	23	Coancă László
	– Zengő-kő – Nagybihar	24	Egri Ferenc
	– Várciorog – Nagybihar – Arieşeni	9	Coancă László
szeptember 30.	Glăvoi erdészház – Ponorrét – Csodavár	7	Újvárosi Tibor
	Csodavár – hosszabbított túra	38	Dukrét Géza
	Bogavölgyi séta	6	Coancă László
október 1.	Kalotaszeg napja Bánffyhunyadon	17	Kotlacsik Irén
október 14.	Király-hágó	44	Dukrét Géza
október 15.	Balaskó-tető	3	Sáhi Anikó
október 21.	Rév – barlangászat és sziklamászás	6	Horváth László
október 22.	Vlegyásza	3	
október 28.	Király-hágó	7	Egri Ferenc
december 1–3.	Boga völgye	54–33	Sáhi Anikó diák
		15	Egri Ferenc

Beszámoló jegyzőkönyv

az Erdélyi Kárpát Egyesület Bihari osztálya által szervezett túravezetői tanfolyamról.

A tanfolyam megszervezését és irányítását Egri Ferenc, a Bihari osztály alelnöke vállalta. 1995. január 28-án 27 EKE-tag jelentkezett a kurzusra. A hallgatók szombatoként 2–3 órás előadásokon vettek részt és április 1-jéig átvették a tanfolyam alapfokú anyagát, melynek gerince az EKE Kolozsvári osztálya által előkészített ismerethalmaz. Ezt az anyagot

dolgozták fel, illetve bővítették ki meghívott előadótanáraink, prominens EKE-tagok, akik nemcsak szakmai ismeretekkel, hanem önzetlen lelkesedéssel is támogatták az ifjú nemzedék ez irányú képzését. A kifejtett tevékenység mennyiségét figyelembe véve, sorrendben a következő előadókat említjük meg:

- Dukrét Géza – EKE-elnök és a Bihari osztály elnöke
- Dr. Semsey Andor – EKE vezetőségi tag, az osztály orvosa
- Tóth László – EKE vezetőségi tag, a túravezetők irányítója
- Szilágyi István – EKE-tag
- Ujvárosi Tibor – EKE vezetőségi tag
- Egri Ferenc – alelnök

A túravezető jelöltek 1995. április 1-jén írásbeli vizsga formájában mérettettek meg. A 10 kérdésre adott válaszok alapján 21 jelentkező vizsgázott eredményesen. Ezek a következők:

Cser Lóránd: 9 (kilences)	Egri Ferenc: 10 (tíz)
Elek Lajos: 9 (kilences)	Halász Péter: 10 (tíz)
Horváth László: 9 (kilences)	Jankó Szép Sándor 9 (kilences)

Oláh Gabriella: 8 (nyolcas)	Király Csaba József: 10 (tízese)
Kiss László: 8 (nyolcas)	Kiss Annamária: 10 (tízese)
Kovács Ákos: 10 (tízese)	Laczikó Suchiatti Mihály György: 8 (nyolcas)
Nagy Katalin: 8 (nyolcas)	Rév Csilla Anikó: 10 (tízese)
Szántó Sándor: 8 (nyolcas)	Szász Nándor: 8 (nyolcas)
Székely Éva: 9 (kilences)	Székely Tibor: 9 (kilences)
Szilágyi István: 9 (kilences)	Tóth László: 9 (kilences)
Tóth Norbert: 9 (kilences)	

A kérdéseket a háromtagú vizsgáztató bizottság, Dukrét Géza, Tóth László, Szilágyi István állították össze és ők is értékelték ki a dolgozatokat.

A 27 jelentkezőből négy személy visszalépett, kettő pedig nem jelentkezett az írásbeli vizsgára.

Nagyvárad, 1995. IV. 5

EGRI FERENC

1995. április 14–16. között ökológiai konferencián vettünk részt Félixfürdőn. Ekkor alakult meg az **Erdélyi Szigethegység Ökológiai Védelmének Területi Központja**. E tömörülésbe az EKE is belépett. Végső cél: nemzeti park létrehozása az Erdélyi Szigethegységben. Egyesületünket Dukrét Géza és Egri Ferenc képviselte.

1995. május 7–14. között résztvettünk a **Varadinum ünnepek** megszervezésében. Május 7-én az általunk meghirdetett **Szent László pályázat** eredményének kihirdetésére, valamint táblaavatásra került sor a vártemplomban. Az emléktáblát **Szent László** halálának 900 éves évfordulójára mi készítettük el. Május 11-én Várad és Szent László kapcsolatát mutattuk be a magyar televízióknak. Május 13-án volt a Szent László pályázat díjkiosztása. A pályázatra 59 dolgozat érkezett Erdély minden részéből. A díjakat a két püspökség és a Magyarok Világszövetsége biztosította.

Az ünnepély tiszteletére Szent László kerámia emléklakettet készítettünk, melyet Máthé Gyula, az EKE országos alelnöke kivitelezett.

A **Bihari Osztály megalakulásának negyedik évfordulója** alkalomával **május 20. és 28.** között megszerveztük a **Várad EKE-napo-**

kat: kiállítást nyitottunk meg a Tibor Ernő Galériában az EKE-tagok képzőművészeti munkáiból és magángyűjteményeiből, Tájak, emberek, műemlékek címen. 24-án ünnepi közgyűlést és tisztújítást tartottunk.

Az 1995. május 24-i választás alkalmával a következő elnökséget választották:

elnök – **Dukrét Géza**; aelnök – **Egri Ferenc**;
 ifjúsági aelnök – **Oláh Gabriella**; titkár – **Gyarmati Gábor**;
 elnökségi tagok: **Tóth László, Kiss László, Ujvárosi Tibor, Horváth László, Sáhi Anikó**; pénztáros és könyvelő – **Kiss Annamária**;
 pénzügyi ellenőr – **Gyarmati Gábor**.

1995. július 10–16. között szerveztük meg **IV. Honismereti táborunkat**, Érabrányban, melynek fő célkitűzése a román kori templomrom takarítása volt. Ezen részt vett 49 fiatal és 8 felnőtt. A munkálatoakat **Tóth László, Ujvárosi Tibor és Dukrét Géza** vezette. A fiúkkal kiirtottuk a növényzetet a falakon belül és kívül, majd több szekérnyi törmeléket és földet hordtunk ki a falak közül. E nehéz munkában kiténtek **Géczi Zsolt, Ferenci Ferenc, Mihálka Nándor, Halász Péter, Cser Lóránd, Székely Tibor**. Ezzel egyidőben, főleg a lányokkal rendbetettük az új templom környékét: kigyomláltuk a virágoskertet, kiirtottuk a növényzetet a templom közvetlen közeléből, hogy falai kiszáradjanak, lefestettük az ajtókat, a kerítést. E munkában kiténtek **Bajusz Norbert, a Cosma-testvérek, Pázmány Krisztina, Fejes Mónika, Szűcs Orsolya, Kiss Anna Mária, Nagy Katalin, Oláh Anna**. A szerszámokat házigazdánk, Kupán Jenő tiszteletes és Sörös István gondnok biztosították. Talán a legnehezebb munkát, a főzést az EKE nőtagjai: **Péter Emília, Dukrét Aranka, Kiss Annamária és Papp Iona** vállalták, akik a tábor mellett felállított tábori konyhánál kora reggeltől késő estig szorgoskodtak, hogy biztosítsák a napi háromszori meleg ételt. A beszerzést **Kiss László** vállalta.

Délutánonként **Dukrét Géza** tartott előadásokat a környék földrajzáról, történelméről, műemlékeiről, népi hagyományairól. Szerda délután Jónás Sándor tiszteletes meghívására kirándulást szerveztünk Bályokra, ahol a helybeli gyülekezet bográcsgyulással és hűsítővel vendégelte meg a csapatot. Pénteken Gellért Gyula esperes, aki sokat segített a szervezésben és a helybeli presbiterek látogatták meg a tábor egy szalonnasütésre.

Az érabrányi román kori templomrom takarítása

Itt meg kell említenünk, hogy mindegyik táborunkat anyagilag a Királyhágómelléki Református Egyházkerület, személyesen Tőkés László püspök, a Nagyváradai Római Katolikus Püspökség, személyesen Tempfli József megyés püspök, valamint minden alkalommal a környékbeli falvak lakossága friss ételmisszerrel segítette. 1995-ben támogatást kaptunk az **Illyés Közalapítvány**tól is.

1995. július 25–31. között székelykörút, egybekötve a **IV. Országos Vándortáborral**. Az első nap meglátogattuk Parajdon a sóbányát, Farkaslakán Tamási Áron síremlékét, szétnéztünk Székelyudvarhelyen. Itt voltunk elszállásolva. Második nap megnéztük Orbán Balázs síremlékét Szelykefürdőn, Bögözön a református műemlék templomot, megpihentünk Szelterszen és Vlahica-fürdőn. Harmadik nap Csíkszereda, Tusnád, Sepsiszentgyörgy. Délután volt a vándortábor megnyitása a **Malomdombok lábánál**, melyet a küldöttgyűlés követett. A negyedik nap megmásztuk a Nagykőhavast, az ötödik nap pedig a Cszakás-hegységet. Este közös vacsora volt, tábortűz mellett. A hatodik nap táborzárás, majd délután következett Prázmár, a Rétyinyír, Zágón, Kovászna, majd Szentgyörgyön aludtunk. Az utolsó nap, hazafelé menet megnéztük Kőhalmot, Szászkézden a templom-erődöt, Fehéregyházán a Petőfi-emlékművet.

1995. október 15-én emléktábla avatáson vettünk részt Ottományban, **Szentjóni Szabó László** költő tiszteletére.

1995. november 18–19. – I. Partiumi Honismereti Konferencia – Nagyvárad. A konferencia témája nagyon változatos, sokszínű volt: helytörténet, műemlékvédelem, néprajz, tájleírás. Örvendetes, hogy a konferenciát nagy érdeklődés kísérte, amelyen 65-en vettek részt, Arad, Bihar, Kolozs, Máramaros, Szatmár, Szilágy és Temes megyék képviselőiben. Megtiszeltelte konferenciánkat Gellért Gyula, az Érmelléki Református Egyházmegye esperese, Balogh Ferenc, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság országos elnöke, dr. Szabó Bálint, az Erdélyi Műemlék-restaurátorok Egyesületének elnöke, Bara István, a KLMT országos alelnöke, Kapy István, az RMDSZ Bihar Megyei Szervezetének alelnöke, Szabó Zsolt, a Művelődés főszerkesztője. Elhangzott 21 előadás.

Másnap a konferencia résztvevői egy honismereti kiránduláson ismerkedtek a környék műemlékeivel. Az első állomás Szalárd 14. századi gótikus temploma volt, ahol Borzási Gyula református lelkész elmondta a templom és a község történetét. Micskén Mezei Tibor Imre tiszteletes ismertette a 13. századi műemlék templomot, Bihar megyének egyedüli olyan templomát, amely megmaradt eredeti formájában. Ezután megtekintettük a 18. századi barokk katolikus templomot és a falu szélén álló boltíves Jakó-házat. Érabrány 13. századi román kori templomromját Borbély Gábor ismertette, majd Dukrét Géza számolt be a nyári, itt megszervezett honismereti tábor tevékenységéről. Albis 13. századi, erődszerű műemlék templomát a helybeli iskola igazgatója, Török Ferenc ismertette, majd megmásztuk a torony dupla fala között épült szűk lépcsősort. Szalacson valóságos küldöttség fogadta a társaságot, Dávid Károly polgármester és Gulyás Sándor RMDSZ-elnök vezetésével. A katolikus műemlék templomot Bálintffy Béla tb. esperes, a református templomot Nagy István tiszteletes mutatta be, majd megnéztük a híres négylyukú hidat, amely alatt valamikor az Ér folyt. Ezután a kultúrotthonban megterített asztal várt bennünket, s megismerhettük a kedves szalacsi vendéglátást, na meg a kitűnő bográcsgulyást. Itt főleg a MIDESZ fiataljai szorgoskodtak. Ebéd után meglátogattuk a híres pincsort is.

1995. november 25-én jelen voltunk a református püspöki palota dísztermében megszervezett Fekete-Körös-völgyi reformátusok találkozóján, ahol Dukrét Géza előadást tartott A Fekete-Körös-völgyi magyarság története címen.

1996

1996. február 10-én megalakult a **Túravezetők Testülete**, amelynek tagjai a következők voltak: **Coancă László, Dukrét Géza, Egri Ferenc, Gyarmati Gábor, Kinde Ilona, Kotlacsik Irén, Kiss László, Sáhi Anikó, Szilágyi István, Tóth László, Ujvárosi Tibor**. A testület vezetője Tóth László lett. Augusztus 13-án Kiss Anna Mária kéri felmentését a pénztárosi teendők alól. Szeptember 17-től **Farkas Piroska** veszi át hivatalosan ezt a feladatkört. November 15-én Tóth László, egészségére hivatkozva, kéri felmentését, s így a Túravezető Testület vezetését **Ujvárosi Tibor** veszi át.

1996-ban: 39 kirándulást szerveztünk, amelyen 676 személy vett részt, amelyből 251 ifjú, gyalog megtettünk 579 km-t, biciklivel 156 km-t.

Túravezetők: **Coancă László** – 10 kirándulás, **Egri Ferenc** – 8 kirándulás, **Dukrét Géza** – 7, **Tóth László, Ujvárosi Tibor** és **Sáhi Anikó** – 3, **Kotlacsik Irén** – 2 kirándulás, **Nagy Katalin, Baáder Ferenc, Huszár István, Székely Zoltán, Kinde Ilona, Szász Nándor** – 1-1 kirándulás.

1996 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 28.	Vártop-hágó– Aranyosfő	53	Kotlacsik I. Dukrét G.
	Barátka – Rusului-völgy – Ponoare	7	Tóth László
február 11.	Barátka – Ökrök völgye – Lórév	3	Egri Ferenc
február 18.	Sebesvár – Vişag	7	Egri Ferenc
március 3.	Rév – Tízfalusi barlang – Sonkolyos	6	Tóth László
március 9–10.	Sebesvár – Vlegyásza	13	Egri Ferenc
március 23.	Menyháza – Dézna – Borosjenő		

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
	Czárán Gyula sírjának megkoszorúzása	30	Egri Ferenc
március 24.	Bulz – Páltiniş-csúcs	5	Tóth László
április 13–14.	Boga-völgye – Glăvoi – Ponorrét – Flórarét – Galbina	9	Egri Ferenc
– április 21.	Püspökfürdő: takarítás a Föld napja alkalmából – Somlóhegy, új tagok avatása	98	Egri F. Horváth L. Oláh Gabriella, Dukrét Géza
május 4	Rév – Belvedere körút	41	Dukrét Géza
	Kalotaszentkirály– – Magyarvalkó – Körösfő	6	Nagy Katalin
június 8.	Nagy Phaeton-vízesés – Bohogyó csúcs	9	Egri Ferenc
	Aleu-völgy	12	Baáder Ferenc
	Golgota-mező – Fericei-mező	11	Coancă László
június 22.	Ökrök völgye	13	Ujvárosi Tibor
	Ökrök völgye – Ponoare – Jád-völgye	6	Coancă László
július 6.	Szamosbazár	6	Coancă László
	Oselu és Bulbuci vízesések	22	Kotlacsik Irén
július 7–15.	Magashegyi túrák a Magas-Tátrában	19	Egri Ferenc
július 20.	Barátka – Lesu-völgy – Jád-völgye	3	Coancă László
július 25.	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	35	Dukrét G. Huszár I.
július 27.	Fenes – Béli-havasok gerince	30	Dukrét Géza
augusztus 17.	Gárda – Szkerisóra	27	Sáhi Anikó
	Gárda – Szkerisóra, körút	9	Coancă László

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
augusztus 23.	Belényes – Roşia – Barátka – Bulz, kerék- pártúra	4	Székely Zoltán
szeptember 14.	Sályi erdő	3	Kinde Ilona
szeptember 21.	Sólyomkővár	5	Coancă László
október 5.	Rév – Belvedere körút – Tízfalusi barlang – bal oldali gerinctúra	60 14 7	Dukrét Géza Coancă László Szász Nándor
október 12.	Király-hágó	6	Coancă László
október 26.	Vártop-hágó – Zengőkő	27	Sáhi A. Ujvárosi T.
	Nagybihar	8	Coancă László
október 27.	Rozdsaszakadék Bihar-hágó körútja	32 5	Sáhi A., Dukrét G. Coancă László
	Szegyesel-völgye	8	Huszár István
november 9.	Száldobágyi erdő	11	Ujvárosi Tibor
	Balaskó-tető	6	Coancă László

A kirándulások mellett számtalan más, honismereti jellegű tevékenységet szerveztünk, főleg az EKE mellett működő Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottsággal közösen, valamint részt vettünk számos más rendezvényen is. A téli időszakokban, január és április között, tizenkét, diavetítéssel egybekötött előadást szerveztünk legszebb tájainkról, műemlékeinkről, néprajzi témákról.

1996 elején adtuk le a **túravezetői tanfolyam középfokozatú anyagát.**

1996. március 15-én koszorúzás Petőfi szobránál.

1996. március 23-án koszorúzás Czárán Gyula sírjánál.

1996. április 21-én a Föld Napja alkalmából takarítási akció a püspökfürdői hévízi tündérrózsa tavánál, melyen 98 személy vett részt.

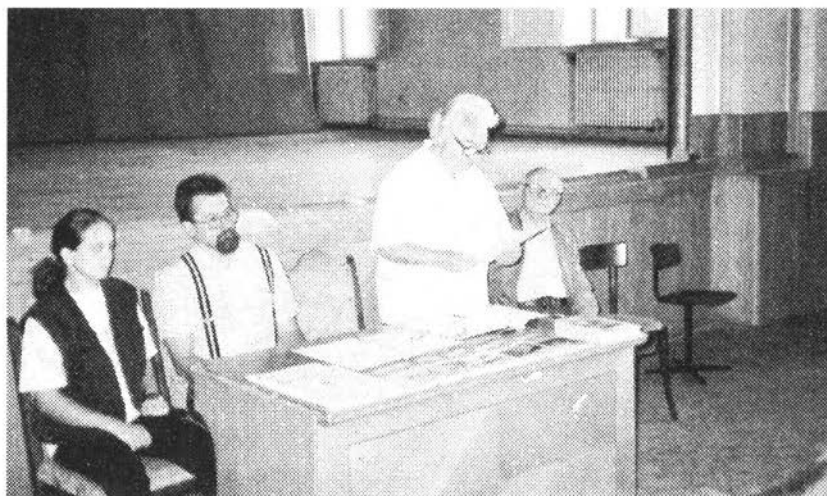
1996. május 11-i – Díjkiosztó történelmi ülészak a **Varadinum** ünnepek keretében. Az általunk meghirdetett *Településeink kialakulása és története* című pályázatra 24 dolgozat érkezett. Május 12-én emléktábla-avatáson vettünk részt.

1996. május 18–19-én, az **EKE megalakulásának 105., újraalakulásának 5. évfordulóját Szinden** szervezték meg. Az emlékünnepeket az unitárius templomban tartottuk meg, amelyen Váradról 34-en vettünk részt. Ebből az alkalomból oklevelet kaptak az Országos Vezető Tanácstól mindazok, akik odaadó munkájukkal hozzájárultak az egyesület működéséhez és fellendüléséhez. Ezek a következők: **Dukrét Géza, Egri Ferenc, Gyarmati Gábor, Juhász Viktor, Kiss Anna Mária, Méder Árpád, Tóth László, Ujvárosi Tibor.**

1996. május 21–25. – **Várad EKE-napok:** kiállítást nyitottunk a Tibor Ernő Galériában tagjaink képzőművészeti alkotásaiból (fényképek, grafikák, festmények, faragások, rézdombormű) és gyűjteményeiből (közetek, képeslapok, néprajzi tárgyak). 25-én ünnepi közgyűlést tartottunk a 105 éves évforduló tiszteletére, amelyet szalonnasütés követett a Püspökfürdőben.

1996. június 24-én, Csongrádon, az Országos Honismereti Akadémián Dukrét Géza előadást tartott az EKE 105 éves történetéről és honismereti tevékenységeinkről.

1996. július 22–29. között szerveztük meg közösen az IKE-vel, az **V. Honismereti tábor**t Várasfenesen, 110 résztvevővel. A táborozáson az EKE részéről 33 személy (ebből 24 fiatal) vett részt, a Rogé-

Váradi EKE-napok

riuszi Egyházközségtől 26 személy (18 fiatal), valamint az egyházke-
rület által meghívott 21 diák, a nagyváradi Lorántffy-, Ady- és Szent
László-gimnáziumokból, a tanítóképzőből, a szatmári és aradi közép-
iskolákból. A tábor kissé eltért a hagyományostól: honismeret és te-
hetségkutatás volt a cél.

Változatos honismereti programok voltak: **Dukrét Géza** előadásokat tartott a tájegység földrajzi adottságairól, a Fekete-Körös-völgyi magyarság történetéről a honfoglalástól napjainkig, Várasfenes és Bélavára történetéről, a népi szokásokról. Volt kirándulás a Rozsda-szakadékhoz, túra a Béli-havasok főgerincére és tájékoztató verseny, vártakarítás. A magyarpalatkai néptáncosok meglátogatták a tábort és Kónya Tibor tiszteletes vezetésével mezőségi táncokat mutattak be, majd tánctanulás következett.

A tehetségkutatás érdekében mindjárt a második napon munkacsoportok szerveződtek, önkéntes alapon. Az irodalmi, történelmi, néprajzi, természetjáró, képzőművészeti csoportok főleg délutánonként működtek. A néprajzi csoport Várasfenesen és Köröstárkányban gyűjtött adatokat. E komoly programok mellett volt szórakoztató ismerkedés a várasfenesi és belényessonkolyosi fiatalokkal, Fenesi János saját gyűjtésű, versbe szedett mondákat adott elő. Volt szuperfoci-verseny, diszkó, éneklés a tábortűz mellett, sőt az utolsó estén szépség-

verseny, melynek díjait, a csodaszép fürdőruhákat a Amartens Kft. biztosította. A díjakat személyesen **Török Gyula**, a kft. tulajdonosa nyújtotta át.

A táborozáson résztvett egy tizenhat tagú csapat Székesfehérvárról, László Tibor tiszteletes vezetésével; ők is bekapcsolódtak minden tevékenységbe.

A táborozók naponta háromszor kaptak meleg ételt. A tábori konyha a több mint 35 sátorból álló tábor mellett volt felállítva a Fenes-partak partján, a várdomb alatt. **Péter Emília, Kotlacsik Irén, Románszki Rozália, Fazakas Zsuzsa, Szabó Ibolya** fáradságot nem ismerve, kora reggeltől késő estig szorgoskodott, hogy finom ételekkel csillapítsák a jó levegőtől igencsak állandóan jó étvágyú társaság éhségét. Őket segítette **Ujvárosi Tibor, Péter Zoltán, Kiss Dániel**, s a naponta váltakozó szolgálatos csapat. Az összes tevékenységeket **Dukrét Géza** koordinálta, mint a tábor parancsnoka.

A szervezésben és beszerzésben sokat segített **Máthé László** helybeli tiszteletes, a napi beszerzéseket **Tarpai Csaba** végezte, saját kosijával, **Kerekes József** rogériuszi segédlelkész irányításával. **Fazakas Sándor** tiszteletes naponta ingázott Várad és Fenes között. Az egyházkerületet állandó jelleggel **Méder Árpád** képviselte. A tábor költségeit a Református Egyházkerület és az Illyés Közalapítvány fedezte. Tempfli József római katolikus megyés püspök nagy mennyiségű élelmiszert adott, a fenesi lakosok pedig rengeteg krumplit, zöldséget, paradicsomot, paprikát, hagymát, szalonnát, tejet biztosítottak. A tábori felszerelést, mint mindig, most is Török Gyula szállította saját autóján.

A táborozás sikeres volt. Az eleinte fegyelmetlen, nagyon heterogén társaság a táborozás végére fegyelmezett, összetartó közösséggé forrott. Ezt maguk a gyerekek fogalmazták meg. Rájöttek, hogy egy ilyen tábor kohója az összetartásnak, az egymás iránti felelősségnek, egymás segítségének, az igazi barátságnak.

1996. augusztus 1–4. között tartották az V. Országos Vándortábort Málnásfürdőn. Osztályunk részéről 28-an vettünk részt.

1996. augusztus 11-én részt vettünk Diószegen az első és második világháborús emlékmű avatásán, ahol mi is koszorúztunk.

1996. augusztus 15–22.–Budapest–Vörösberény – **Hungeo 1996** – a magyar földtudományi szakemberek világtalálkozóján, a Magyar Tudományos Akadémia Vári Kongresszusi Termében Dukrét Géza üdvözölte a világtalálkozót az EKE OVT nevében, és előadást tartott az EKE 105 éves történetéről. Az egyesület nevében koszorút helyeztünk el Balatonarácson Lóczy Lajos földrajztudós sírjánál, majd meglátogattuk Eötvös Loránd badacsonyi geofizikai múzeumát, aki a Magyarországi Kárpát Egyesület tagja is volt.

1996. október 11–13. között tartottuk a **II. Partiumi Honismereti Konferenciát**, közösen a Kriza János Néprajzi Társasággal, Bihardiószegen és Székelyhídon. A konferencia fő témája: Honismereti és néprajzi kutatások a Partiumban. Elhangzott 30 előadás. A harmadik napon kirándulást szerveztünk a Szilágyság műemlékeihez, megtekintettük a szilágysomlyói Báthory-várat, a somlyóújlaki, krasznai, szilágynagyfalui református templomokat.

1996. november 1-jén Réven első és második világháborús emlékművet avattunk. Főszervező Juhász Viktor tanár volt, a Révi EKE elnöke.

1996. november 10–12. között honismereti filmet készítettünk a *Duna TV* forgatócsoportjával a Sebes-Körös vidékéről és Nagyváradról.

1996. november 23–24. között tizenkét EKE-tag vett részt Árpádon, a Millecentenáriumi ünnepeken.

1996. december 13–15. között részt vettünk Kecskeméten a határon túli közművelődési szervezetek találkozóján, ahol Dukrét Géza hat nagyváradai egyesületet képviselt.

1997

1997 februárjában Egri Ferenc lemond alelnöki tisztéről. Az **1997. május 23-i** választások alkalmával a következő elnökséget választották meg:

elnök – **Dukrét Géza**

alelnök – **Ujvárosi Tibor**

ifjúsági alelnök – **Székely Zoltán**

titkár – **Gyarmati Gábor**

tagok – **Kiss László, Huszár István, Sáhi Anikó, Kovács Ákos**

Kisiskolások vezetője – **Erdei Tibor**

Októbertől **Székely Gabriella** rendezi a könyvelői munkákat, majd 1998 januárjától **Szabó Piroska** veszi át a könyvelői tevékenységet.

1997-ben: 42 kirándulást szerveztünk, 678 személlyel, amelyből 255 ifjú, több mint 700 km-t tettünk meg gyalog.

Túrávezetők: **Coancă László** – 12 kirándulás, **Dukrét Géza** – 58, **Huszár István** – 5, **Egri Ferenc** – 4, **Sáhi Anikó** – 3, **Kotlacsik Irén** – 3, **Ujvárosi Tibor** – 2, **Kovács Ákos** – 2, **Sebesi Melinda**, **Nagy Katalin**, **Méder Árpád** – 1 kirándulás.

1997 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túrávezető
január 2–4.	Boga-völgye – téli munkatábor a túrávezetői tanfolyam résztvevőinek	3	Egri Ferenc
február 9.	Vártop-hágó – Zengőkő	3	Egri Ferenc
	Vártop-hágó – síelés	51	Kotlacsik Irén
március 1.	Nagyszalonta	8	Sebesi Melinda
március 9.	Rév – Belvedere körút	12	Kovács Ákos
április 3–4.	Vlegyásza	4	Huszár István
április 12.	Bulz – Király-hágó	7	Coancă László
április 19.	Nagyvárad – fürdők, gyalogtúra	7	Coancă László
május 3.	Belényesújlak – Bujor-csúcs – Borz – Örvényes	3	Coancă László
	Crăiasa-völgye – Fagului-völgy	5	Czibulák János
május 10.	Püspökfürdő, takarítás – Somlóhegy, avató ünnepség	57	Dukrét Géza
május 17–18.	Egeres – Inaktelke – Nádasdaróc – Magyarvista	10	Nagy Katalin
május 18.	Rozsdaszakadék	7	Dukrét Géza
	Riszegtető – Körösfő – Bánffyhunyard	13	Kotlacsik Irén

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túrávezető
május 24–25.	Túri-hasadék – Tordai-hasadék – Posaga – Belioara	53	Sáhi Anikó
június 8.	Vártop-hágó – Csodavár, körút	9	Coancă László
június 7–8.	Vártop-hágó – Galbina körút – Biharkapu	4	Huszár István
június 14	Ökrök-völgye	18	Ujvárosi Tibor
június 15.	Vártop-hágó – Csodavár	6	Coancă László
június 21.	Rév – baloldali körút	16	Kovács Ákos
június 22.	Vártop-hágó – Galbina körút	7	Coancă László
június 28.	Nagybihar – Zengőkő – előkészítő munkatúra	3	Egri Ferenc
június 29.	Vártop-hágó – Galbina körút – előkészítő munkatúra	3	Coancă László
július 5.	Barátka – Misid-völgye	19	Coancă László
július 26.	Menyháza	40	Dukrét Géza
július 26–28.	Menyháza – Vártop-hágó	8	Huszár István
július 28. – aug. 3.	Vártop-hágó – tábor szervezés	15	Dukrét Géza
augusztus 1.	Vártop-hágó – Csodavár	46	Coancă László
	Vártop-hágó – Nagybihar-csúcs	4	Sáhi Anikó
augusztus 2.	Vártop-hágó – Szkerisóra-jégbarlang – Ördögös-völgy	10	Sáhi Anikó
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	19	Dukrét Géza
augusztus 11–17.	Árpád – Honismereti tábor	36	Dukrét Géza
augusztus 16.	Cărmăzan körút	4	Coanca László
augusztus 29–31.	Fogarasi gerinctúra	5	Huszár István
augusztus 30.	Boga-völgye – vízesések körútja	23	Kotlacsik Irén
	Boga-völgye – Aleu-völgye	7	Coancă László

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
szepetember 6.	Rév – Vársonkolyos	6	Coancă László
szepetember 12–13.	Aggteleki cseppkőbarlang	15	Huszár István
szepetember 20.	Rév – Belvedere körút – barlanglátogatás	59	Dukrét Géza
október 3.	Damis – Ponoras karsztfennsík	7	Egri Ferenc
október 18.	Sólyomkővár	7	Ujvárosi Tibor
október 25–26.	Szaplonca – Aknasuhatag – Gutin – Kakastarély	39	Dukrét Géza

Télen, a Kakastarély előtt

1997. január 17-én szerveztük meg a túravezetői tanfolyam középfokozati vizsgáját. Kilencen vizsgáztak.

1997. január 25-én szerveztük meg az **EKE évkönyvének** bemutatását. Az Ady Endre Középiskola dísztermében több mint százan gyűltek össze. Részt vett **Ajtay Ferenc**, a **Gyopár** főszerkesztője, a könyv szerkesztője. A kötetet, amely az EKE megalakulásának 105., illetve újraalakulásának 5. évfordulójára jelent meg, Dukrét Géza is-

mertette, majd Ajtay Ferenc számolt be a kötet készítésével kapcsolatos dolgokról.

Március elején részt vettünk Miskolcon és Nyíregyházán a Magyar Természetbarát Szövetség közgyűlésén. Egyesületünket **Dukrét Géza** és **Egri Ferenc** képviselte.

1997. március 15. – koszorúzás Szacsvay Imre szobránál.

1997. április 12. – **Partiumi Honismereti Találkozó**, amelynek fő témája temetőink voltak. Elhangzott nyolc előadás. Majd emléktáblát avattunk **K. Nagy Sándor** helytörténész tiszteletére.

1997. április 28-án, a Varadinum-ünnepek keretében könyvbemutatót szerveztünk: Dukrét Géza, Péter I. Zoltán: **Nagyvárad – városismertető**. Majd május 3-án a **Szóban élő történelem** című pályázatunk díjkiosztó ülészaka volt, amelyre 28 dolgozat érkezett.

1997. május 20-án nyitottuk meg a Tibor Ernő Galériában az immár hagyományos kiállításunkat, a **Váradi EKE-napok** keretében.

1997. július 11–16. között Nagy Aranka és Huszár István táborozáson vett részt 10 kisdíakkal, Telkibányán.

1997. július 26-án negyvenen vettünk részt a Menyházán szervezett Czárán Gyula emlékünnepeyen, ahol megkoszorúztuk a Kárpátok apostola sírját.

1997. július 28. és augusztus 3. között a mi osztályunk szervezte meg a **VI. Országos Vándortábort** a Vártop-hágón. A szervezésben besegített a kolozsvári osztály is.

A VI. országos vándortábor megnyitója, a Vártop-hágón

1997. augusztus 11–17. – VI. Honismereti tábor Árpádon. A táborozáson résztvett huszonöt 12–23 éves fiatal és tizenegy felnőtt. Délelőttönként 9 és 13 óra között a Beöthy-kastély előterében levő dendrológiai parkot takarítottuk. Az évszázados fák között szinte áthatolhatatlan bozót, cserje, csalán burjánzott, melyet kiirtottunk, s a hét végére szellős, világos, szűnyogmentes parkerdőt varázsoltunk. Lekaszáltuk a néhol méteres fűvet, az utcai fronton rendbetettük a több mint 150 m hosszú, csalánnal, bogánccsal borított árkot. De ki-takarítottuk a kastély termeit is, melyeket nem használnak. Az árpádiak hat szekérnyi és három jól megrakott traktor szemetet, gazt, ágat szállítottak el. A falusiak által biztosított baltákkal, fűrészekkel, kapákkal, ásókkal, metszőollókkal a fiatalok alapos és nehéz munkát végeztek, hiszen az erdőtakarítás még a felnőttek számára is nehéz, sokan pedig most fogtak először kezükbe ilyen szerszámokat. A munkában élen jártak **Székely Zoltán, Gönczi Lajos, Movik Levente, Rácz Imola, Székely Tibor, Kiss Beáta, Szabó Levente, Szabó Tibor, Székely Zsolt**, az idősebbek közül **Ujvárosi Tibor és Gyarmati Gábor**.

Délutánonként előadások hangzottak el. **Bántó Bálint** lelképásztor Árpád történetét és társadalmi életét ismertette, **Dánielisz Endre** tanár a táj irodalmi vonatkozásairól beszélt. **Rácz Ferenc** helybeli nyugalmazott tanító a helyi szokásokról, **Dukrét Géza** a síteri ragadványnevekről tartott előadást. **Péter I. Zoltán** építészettörténeti ismertetése után Ujvárosi Tiborral együtt párbeszédet indítottak a fiatalokkal viselkedésről, etikáról. A pénteki napon autóbuzos kirándulást szerveztünk **dr. Vajda Sándor** vezetésével, melynek során megnéztük a borosjenői várat, távolról a világosi várat. Világosan megtekintettük a Bohus-kastélyt, amely most múzeum, s azt az asztalt, amelyen 1849-ben aláírták a fegyverletételt, majd a máriaradnai búcsúhelyre látogattunk el, és felmáztunk a solymosi várhoz is.

Az utolsó estén bográcsgulyással kedveskedtek a helybeliek, a főszakács Rácz Ferenc tanító volt. Utána a fiatalok diszkózással, az idősebbek beszélgetéssel és nótázással töltötték el a búcsúestet.

Talán legnehezebb dolguk azoknak volt, akik naponta háromszor főztek a táborozóknak. **Péter Emília, Dukrét Aranka, Kuzsma Éva, Kiss Katalin és Nánási Julianna** remekeltek főztjeikkel. Az árpádiak részéről is óriási segítséget kaptunk. A szervezésbe besegített Sárközi Sándor, a helyi RMDSZ elnöke, tanácsos, Kádár Imre RMDSZ-

titkár, Borsi János, a református egyházközség gondnoka, Bántó Bálint lelképásztor. A faluból több mint negyven személy hordta naponta a zöldséget, tejet, gyümölcsöt. Élelmiszerral segített Tempfli József megyés püspök, Matos Ferenc pápai prelátus. Az anyagiakat az Illyés Közalapítvány biztosította. Mint eddig is, most is Török Gyula vállalkozó szállította a tábor felszerelését.

1997. augusztus 21–25. között szervezték meg a **Geo '97**-et, a Magyar Földtudományi Szakemberek Világtalálkozóját, Csíkszeredában. Több kiránduláson vettünk részt. Aradon emléktáblát avattunk **Lóczy Lajos** földrajztudós tiszteletére, amelyet Nagyváradon csináltattunk:

Lóczy Lajos
(1849–1920)

geológus, geográfus, utazó emlékére,
aki Aradon töltötte ifjú éveit.

Magyarhoni Földtani Társulat
Magyar Földrajzi Társaság
Erdélyi Kárpát Egyesület
Lóczy Lajos Munkacsoport

1997. augusztus 28. – Borbély Gábor és Dukrét Géza videofilmet készített Belényesszentmiklós és Tamáshida templomairól.

1997. szeptember 26–28. – **III. Partiumi Honismereti Konferencia** – Bihar. 29 előadás hangzott el, amelyeknek fő témája **temetőink** voltak. Elindítottuk új könyvsorozatunkat, **Partiumi füzetek** címen. Az első szám Bihar község helytörténetét ismertette, amelyet Borbély Gábor és Csernák Béla írták. A harmadik nap kirándulást szerveztünk Bihar–Csokaly–Értarcsa–Kaplony–Nagykároly útvonalon.

1998

1998 januárjában Kiss László elnökségi tag helyett **Tiponut Tibort** választották meg, de októberben bejelentette, hogy nem tudja tovább vállalni, mivel vidéken tanít, és nem ér rá.

1998-ban: 71 kirándulást szerveztünk, amelyből 17 munkatúra, ezeken részt vett, 964 személy, melyből 361 ifjú. Megtettünk 933 km-t gyalog és a Székely Zoltán vezette biciklitúrán 280 km-t, Magyarország területén.

Túravezetők: **Coancă László** – 19, amelyből 13 munkatúra, **Kotlacsik Irén** – 12, melyből 10 téli túra, **Huszár István** – 11, **Ujvárosi Tibor** – 9, amelyből 4 munkatúra, **Dukrét Géza** – 5, **Székely Zoltán** – 4, **Sáhi Anikó** – 2, **Kovács Ákos**, **Kinde Ilona**, **Bordás István**, **Bajusz Norbert**, **Székely Tibor**, **Tiponut Tibor**, **Kádár Ferenc** – 1 kirándulás.

1998 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 18.	Vártop-hágó – sítúra	9	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	4	Ujvárosi Tibor
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék – Szegyesd-völgye	25	Huszár István
január 25.	Vártop-hágó – sítúra	29	Kotlacsik Irén
	Kőbánya – Rozsdaszakadék – Bubești – Vártop-hágó	9	Huszár István
február 1.	Vártop-hágó – sítúra	32	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Lankás-völgy – Bubești	6	Huszár István
február 8.	Vártop-hágó – sítúra	32	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	7	Székely Zoltán
február 15.	Vártop-hágó – sítúra	35	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Zengőkő	3	Huszár István

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
február 22.	Vártop-hágó – sítúra	29	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	5	Ujvárosi Tibor
	Vártop-hágó – Lankásvölgyi erdésház – Bubești	4	Huszár István
március 1.	Biharfüred – sítúra	13	Kotlacsik Irén
	Biharfüred – Sasok-szérűje – Munceilor-csúcs	20	Ujvárosi Tibor
	Biharfüred – Harasztosi-plai – Bondoraszó	6	Huszár István
március 8.	Vártop-hágó – sítúra	32	Kotlacsik Irén
	Rézbánya – Valea Mare – Fekete kövek – Vártop-hágó	4	Coancă László
március 22.	Vártop-hágó – sítúra	29	Kotlacsik Irén
	Kőbánya – Gyulásd – Kiskoh – Szedres	6	Huszár István
március 28.	Kőbánya – Gyulásd – Kiskoh – Szedres	4	Huszár István
április 4.	Vártop-hágó – sítúra	24	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Rozsdaszakadék	4	Ujvárosi Tibor
	Vártop-hágó – Flórarét – Szedres	4	Huszár István
április 4.	Vásárhely – Felkér – Tasádfő – Félixfürdő, biciklitúra	4	Székely Zoltán
április 26.	Bulz – Paltinis-csúcs – Dregán-völgye	8	Coancă László
április 29. –május 3.	Nagykeréki – Nyíradony – Debrecen – Hajdúböszörmény – Berettyóújfalu, biciklitúra	5	Székely Zoltán
május 2.	Belényesújlak – Pakó-csúcs – Borz – Sólyom	4	Coancă László
május 9.	Biharfüred – Kishavas – Cserepes – Bocsásza-csúcs	6	Coancă László
május 10.	Bulz – Király-hágó – Nagyhasas – Feketető – Bucsa	3	Coancă László

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
május 16.	Sályi-erdő körútja	7	Kinde Ilona
május 23.	Rév – Belvedere körút	18	Dukrét Géza
június 6.	Ökrök völgye	38	Ujvárosi, Dukrét
-június 13.	Brătuța-völgye – Leșu-völgy	5	Coancă László
	Boga-körút	33	Sáhi Anikó
	Boga-völgyi vízesések	6	Kotlacsik Irén
június 19–21.	Bohogyő-vízesés	9	Huszár István
	Debrecen – Hortobágy – Nyír- egyháza – Telkibánya – Fűzér	51	Bordás István
	– Hollóháza – Széphalom – Sárospatak		
június 27.	Rév – Belvedere körút, munkatúra	13	Ujvárosi Tibor
július 4.	Rév – Belvedere körút, munkatúra	11	Ujvárosi Tibor
július 11.	Rév – Belvedere körút, munkatúra	4	Ujvárosi Tibor
július 25.	Rév – Belvedere körút, munkatúra	4	Coancă László
júl. 28.	Torockószentgyörgy	54	Dukrét Géza
-aug. 2.	– VII. Országos Vándortábor		
augusztus 8	Vársonkolyos – Misid-völgye, munkatúra	7	Coancă László
augusztus 16.	Misid-völgye – Bíró Lajos- barlang, munkatúra	3	Coancă László
augusztus 11–17.	VII. Honismereti tábor – Valkóvára	60	Dukrét Géza
augusztus 22.	Rév – bal oldali körút, munkatúra	6	Coancă László
augusztus 21–23.	Rézbánya – Menyháza, Czárán Gyula emléktúra	4	Huszár István
augusztus 29.	Rév – Tízfalusi-barlang, munkatúra	5	Coancă László
augusztus 29–30.	Verespatak – Abrudbánya – Detonáta	36	Dukrét Géza

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
augusztus 30.	Rév – Tízfalusi-barlang, munkatúra	3	Coancă László
szeptember 5.	Rév – Belvedere, munkatúra	4	Coancă László
szeptember 12.	Rév – kilátók, munkatúra	13	Coancă László
szeptember 13.	Rév – kilátók, munkatúra	5	Coancă László
szeptember 19.	Rév – Sonkolyos – Izbândiș, munkatúra	6	Coancă László
szeptember 26.	Vársonkolyos – Papok- dombja, munkatúra	7	Coancă László
október 3.	Vársonkolyos – Deal-telep, munkatúra	3	Coancă László
október 17.	Vársonkolyos – Tízfalusi- barlang – Rév, munkatúra	6	Coancă László
	Jádvölgye – Király-hágó – Magura – Bucea	6	Sáhi Anikó
október 25.	Rév – Devencei-barlangok, ifjú túravezetői teszt	6	Székely Zoltán
	Rév – Kereszt-kilátó, Menekültek-barlang ifjú túravezetői teszt	12	Kádár Ferenc
	Rév – Czárán-kilátók, ifjú túravezetői teszt	3	Kovács Ákos
	Rév – Pocok-forrása – kilá- tók, ifjú túravezetői teszt	4	Tiponuț Tibor
	Rév – Czárán kilátók, ifjú túravezetői teszt	6	Székely Tibor
	Rév – Belvedere körút, ifjú túravezetői teszt	25	Bajusz Norbert
november 7.	Árpád-kori templomaink a Hegyközön, az Érmelléken	36	Dukrét Géza
november 8.	Rév – Czárán-kilátók – Buj- dosók-barlangja, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
november 12.	Vártop-hágó – Rozsda-sza- kadék – Bakhát	37	Kotlacsik Irén

Debrecen, a Déri Múzeum előtt

1998. január 14-én és 28-án, február 4-én és 27-én a nagyváradi kábeltelevízió riportsorozatot közölt Dukrét Gézával, az EKE életéről, kiadványairól, a turizmusról.

Az 1998-as év az **1848–1849-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója** megünneplésének jegyében zajlott le. Ez volt a témája a március 28-i Partiumi Honismereti Találkozónak, ahol 11 előadás hangzott el, és ez volt a témája az általunk meghirdetett pályázatnak is, amelyre 40 dolgozat érkezett. A díjnyertes dolgozatokat a Varadinum történelmi ülészakán olvasták fel. De ez volt a főtéma az október 9–11. között megtartott IV. Partiumi Honismereti Konferencián is, amelyet Sarmaságon szerveztünk meg.

Áprilistól októberig **17 munkatúrán** 24 személy, 756 munkaórában kitakarította és újrajelmezte a révi és vársonkolyosi turistaösvényeket, **Ujvárosi Tibor** és **Coancă László** vezetésével. E munkában kiemelkedett **Coancă László** 174, **Papp Csaba** 74, **Bagoly Róbert** 74, **Ujvárosi Tibor** 70, **Nánási Julianna** 70, **Perényi Tibor** 50, **Leprich Ilona** 42, **Kovács Ákos** 28 munkaórával. Emellett a GIG Klub 16 tagja 300 órán át segített.

A **Föld Napja** alkalmából április 22-én takarítási akciót szerveztünk a váradi várakban, amelyen részt vett 15 személy. Április 25-

én Püspökfürdön tettük rendbe a tó környékét, amelyen 76 személy volt jelen.

1998. május 19-én a Tibor Ernő Galériában nyitottuk meg hagyományos kiállításunkat, a váradi EKE-napok keretében.

1998. május 25. – találkozás 15 leendő idegenvezetővel, Erdélyből és Magyarországról. Tapasztalatsere és városnézés. Idegenvezető Dukrét Géza volt.

1998. május 19–20. – Dukrét Géza filmismertetőt készített a Duna TV forgatócsoportjával Nagyváradon, Szentjobbon, Sólyomkőváran.

1998. június 12–13. – részt vettünk a Bihar megyei civil szervezetek konferenciáján a Prefektúra nagytermében. Egyesületünket Nagy Aranka, Ujvárosi Tibor, Dukrét Géza képviselte.

1998. augusztus 11–17. között szerveztük meg a **VII. Honismereti tábor** Valkóváranak kitakarítására, melyen részt vett hatvan fiatal. A táborozásnak – hagyományainkhoz híven – idén is kettős célja volt: műemlékvédelem és az ifjúság honismereti nevelése. Déléltől-önként 9 és 13 óra között állagmegőrző munkálatokat végeztünk Valkóváranak romjai között. Kitakarítottuk a várudvart és várárkot, megtakarítottuk a várfalak maradványait, kivágtuk a kinövéseket, bokrokat, a karvastagságú fákat, elszállítottuk a szemetet, a növényi marad-

A VI. Honismereti tábor résztvevői Valkóváran

ványokat. A munkálatokat **Erdei János, Huszár István, Kelemen Gábor és Székely Zoltán** csoportvezetők irányították. Szombat délre példás rendet teremtettek a fiatalok.

Délutánonként honismereti előadásokat szerveztünk. Az ünnepélyes megnyitót, **Fehérvári Gyula** szilágybagosi lelkipásztor rövid áhítata után, ismerkedés követte. A hét során előadásokat tartottak: **Erdei János** tanár a Berettyó-felvidék földrajzáról. Valkóvárának maradványai a Réz-hegység előhegyeinek egyik erdőkoszorúta magaslatán vannak, az ún. Plai-hegy egyik nyúlványán, a 422 m magas Várhegy tetején. Szilágnagyfalutól délre fordulva közelíthetjük meg, keresztülhaladva Szilágybagoson, Alsó- és Felső-Valkón, elérkezve Valkóváraljára. A Berettyó kelet felől határolja a várhegyet, de mi az északról határoló Halastó nevű patak partján vertük fel táborunkat.

Sallay Károly tanár a vár körül gyűjtött növények segítségével ismertette a környék élővilágát. **Major Miklós** tanár a vár történetét ismertette. A vár mindjárt a tatárjárás után épült. Nevét 1311-ben említik először, amikor Barsa nemzetségbeli Kopasz nádor fiának, Belcsnek birtokában volt. Tőle foglalta el 1317-ben castrum Wolkot Elefánti Dezső, Károly Róbert részére. A vár 1341-ig királyi birtok, amikor Danch mesternek, Komárom és Kraszna vármegyék főispánjának adták. 1402-től a losonczy Bánffyak tulajdona lesz. 1655-ben elfoglalják a törökök és lerombolják. A vár még megmaradt falait a helybeliek hordták szét olyannyira, hogy ma már igen nehéz rekonstruálni eredeti állapotát. Ma már csak két őrtorony maradványa, s valamilyeni védőfal látható.

Joikits Attila tanár átfogó képet nyújtott a Somlyó-medence általános történelméről, majd Major Miklós tanár érdekes előadást tartott a Berettyó-felvidék néprajzáról.

A pénteki nap kirándulással telt el. Gyalogtúrát szerveztünk a Berettyó forrásvidékére. Esténként szórakozásra is lehetőség nyílt, amikor is **Erdei János** tanár és **Illyés György** cserkész altiszt szórakoztató játékokat szerveztek. **Magyar Etelka** tanárnő két alkalommal tartott táncbemutatót a tábor melletti gyepen, ahol népi táncokat tanultunk. Bár a zenét csak a nótázás szolgáltatta, a fiatalok élvezték, alig akarták abbahagyni. A tábortűz sem maradhatott el, ahol folytatódott a nótázás és játék.

A tábornak 60 résztvevője volt, melyből 44 fiatal 13 és 27 év közötti korosztályból. Nagyváradról 38-an, Szilágysomlyóról a Báthory István cserkészcsapat 16 tagja jött el, Erdei János tanár cserkésztsízt vezetésével, Aradról ketten, és a budapesti ELTE építészeti karáról négyen felméréseket végeztek a várban. A tábor körüli munkákat **Ujvárosi Tibor** vezette. Az EKE nyolc hölgytagja, **Péter Emília** vezetésével reggel 7-től este 9-ig fáradhatatlanul dolgoztak a tábori konyhán, biztosítva az ízletes és bő háromszori meleg ételt a táborozóknak. **Dukrét Géza**, a tábor parancsnoka és **Kelemen Emőke** délelőttönként beszerző úton jártak, összeszedni a környező falvak számunkra gyűjtött élelmiszer-adományait, Bagos, Varsolc, Perecsen hozzájárulását. Külön tisztelet illeti **Sziszik László** lelképásztort, aki súlyos beteg édesapja mellett, a napokban operált kedves feleségével együtt szüntelenül szívükön viselték ellátásunkat. A nagyfalui Aranykalász Kft. tulajdonosai, Lucza Attila, Nemes György, Szabó Zoltán biztosították a kenyeret. A tábor megszervezését nagy mennyiségű ételmisszerrel támogatta még Tempfli József megyés püspök, Matos Ferenc prélátus, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, valamint az Illyés Közalapítvány.

1998. október 9–11. között szerveztük meg a **IV. Partiumi Honismereti Konferenciát** a Szilágy megyei Sarmaságon. Elhangzott 26 előadás, amelynek zöme a 48-as forradalommal foglalkozott. A konferencia harmadik napja szakmai kirándulással folytatódott, melynek során megtekintettük Somlyóújlak, Krasznaréce, Krasznahorvát, Kraszna, Magyarkecel, Lompért műemlék templomait.

1998. október 25-én Réven szerveztük meg a **Zichy-barlang feltárásának 95. évfordulóját**. Ekkor volt az újrajelzett utak ünnepélyes átadása, amelyen több mint száz személy vett részt. Hat ifjú túravezető tette le gyakorlati vizsgatesztet: **Bajusz Norbert, Kádár Ferenc, Kovács Ákos, Székely Tibor, Székely Zoltán, Tiponuş Tibor**. E rendezvény eseményeit a Révi EKE történetében olvashatjuk.

Az 1998-as év kitüntetettjei:

Az 1998 Legjobb Turistája címet **Huszár István** nyerte el, 1998 Legjobb Túravezetője címet **Coancă László** érdemelte ki. Ugyanakkor az Országos Vezető Tanács a VII. Országos Vándortábor alkalmá-

val, Torockószentgyörgyön a következő EKE-tagokat tüntette ki öt-éves folyamatos kiváló tevékenységükért: Czárán Gyula Oklevelet kapott **Ujvárosi Tibor**, kiváló szervezési és sokrétű tevékenységéért, Merza Gyula Oklevelet kapott **Kotlacsik Irén** túrák szervezéséért, **Gyarmati Gábor** folyamatos ügyviteli, valamint szervezési tevékenységéért, Tavaszi Sándor Oklevelet kapott **Dukrét Géza**, a folyamatos és a kiemelkedő honismereti tevékenységéért.

1999

Az **1999. január 30-i** választáson a következő elnökséget választották meg:

Elnök: **Dukrét Géza**

Alelnök: **Ujvárosi Tibor**

Ifjúsági alelnök: **Székely Zoltán**

Titkár: **Gyarmati Gábor**

Tagok: **Nagy Aranka, Ferkő Jenő, Huszár István, Kovács Ákos, Balla Kinga.** Február 13-án választottuk meg az új **Etikai Bizottságot**: elnök – **Kinde Ilona**, tagok – **Kelemen Gábor, Sultész János.**

1999-ben: **51 kirándulást** szerveztünk, melyből 13 síző és téli túra, 12 munkatúra, 2 biciklitúra. Részt vett 894 személy, amelyből 226 ifjú, gyalog megtettünk 555 km-t, biciklivel 180 km-t.

Túravezetők: **Ujvárosi Tibor** – 14 kirándulás, amelyből 7 munkatúra, **Kotlacsik Irén** – 9 sítúra, **Székely Zoltán** – 9, melyből 2 munkatúra, **Huszár István** – 5, amelyből 2 munkatúra, **Dukrét Géza, Nagy Aranka** – 4, **Kovács Ákos, Coancă László, Sáhi Anikó** – 2, **Székely Tibor** – 1 kirándulás.

1999 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 17.	Vártop-hágó, sítúra	34	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Zengőkő	4	Székely Zoltán
január 24.	Vártop-hágó, sítúra	33	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Zengőkő – Vércsorogi vízesés	5	Székely Zoltán

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 31.	Vártop-hágó, sítúra	38	Kotlacsik Irén
február 7.	Vártop-hágó, sítúra	33	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Bubești	4	Székely Zoltán
február 14.	Vártop-hágó, sítúra	32	Kotlacsik Irén
	Vártop-hágó – Vércsorogi vízesés	5	Székely Zoltán
február 21.	Vártop-hágó, sítúra	38	Kotlacsik Irén
február 28.	Vártop-hágó, sítúra	39	Kotlacsik Irén
március 14.	Vártop-hágó, sítúra	38	Kotlacsik Irén
március 21.	Vártop-hágó, sítúra	45	Kotlacsik Irén
április 10.	Élesd – Esküllő – Igric-barlang	14	Kovács Ákos
április 17.	Berettyó forrása	9	Sáhi Anikó
május 15.	Révi körút, munkatúra	6	Ujvárosi Tibor
május 22–23.	Szind – Túri-hasadék – Tordai-hasadék	41	Dukrét Géza
május 29.	Misid-völgye, munkatúra	6	Ujvárosi Tibor
május 29–30.	Eger és környéke	46	Nagy Aranka
május 30.	Rév – Belvedere körút	4	Coancă László
június 6.	Rév – nagykörút	7	Székely Zoltán
június 13.	Ökrök völgye	13	Ujvárosi Tibor
június 19.	Rév – Tízfalusi-barlang – Izbândiș, munkatúra	5	Ujvárosi Tibor
június 26.	Rév – Pocok-forrása – Pojorita – Izbândiș, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
június 27.	Körösbánlaka – Sonkolyos – Rév, munkatúra	3	Coancă László
július 3.	Rév – Tízfalusi-barlang – Sonkolyos	8	Kovács Ákos
július 4.	Berettyó-forrása	6	Huszár István
július 10.	Rév – Vársonkolyos, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
július 11.	Balaskó-tető	3	Ujvárosi Tibor
július 17.	Sárkánykert – Porolissum	38	Nagy Aranka
	Rév, kidőlt fák felvágása	5	Huszár István
júl. 28.–aug. 1.	Forrásliget – Országos vándortábor	48	Ujvárosi Tibor
augusztus 7.	Sólyomkővár	8	Ujvárosi Tibor
augusztus 9–15.	Ottomány – Honismereti tábor	50	Dukrét Géza
augusztus 21.	Rév, munkatúra	4	Huszár István
augusztus 28.	Rév, munkatúra	4	Ujvárosi Tibor
augusztus 29–30.	Gyula	35	Nagy Aranka
szept. 17–19.	Pannonhalma és környéke	46	Nagy Aranka
szeptember 25.	Misid-völgye, munkatúra	11	Ujvárosi Tibor
október 2.	Nagyszalonta – Arad, vértanúk oszlopa	37	Dukrét Géza
október 16.	Jád-völgye	7	Sáhi Anikó
október 17.	Kerékpártúra: Élesd – Flórarét – Pusztaiújlak – Várad	5	Székely Zoltán
október 23.	Misid-völgye	3	Ujvárosi Tibor
	Kerékpártúra: Tasádfő – Vércsorog – Kiskopács – Várad	4	Székely Zoltán
október 30.	Püspökfürdő – Félixfürdő	6	Huszár István
október 31.	Vársonkolyos környéke, munkatúra	4	Székely Zoltán
november 6.	Kazettás mennyezetes temp- lomok a Szilágyságban	38	Dukrét Géza
	Nagyvárad környéke	3	Huszár István
november 7.	Vársonkolyos környéke, munkatúra	3	Székely Zoltán
november 13.	Száldobágyi-erdő – Balaskó-tető	4	Ujvárosi Tibor
november 27.	Hegyalja és környéke	6	Ujvárosi Tibor

1999. február 20. – Könyvbemutató a Lorántffy Zsuzsanna Református Központban. Bemutattuk első gyűjteményes kötetünket **Hol sírjaink domborulnak – Partiumi temetők** címen. Részt vett több mint 80 személy.

1999. március 20. – **Partiumi Honismereti Találkozó.** Elhangzott 12 előadás az 1848–1849-es forradalomról és a Várak, kastélyok, udvarházak témakörében.

1999. április 29-én a Varadinum-ünnepségeken bemutattuk a Partiumi füzetek 9. számát: Dukrét Géza, Péter I. Zoltán: Püspökfürdő című kötetet.

Május elsején volt az Irodalmi emlékhelyeink című pályázatunk eredményhirdető ünnepe, amelyre 23 dolgozat érkezett.

1999. május 20-án a **Várad EKE-napok** alkalmából megnyitottuk hagyományos kiállításunkat a Tibor Ernő Galériában. Május 21-én ünnepi közgyűlést tartottunk az EKE megalakulásának nyolcvéves évfordulója tiszteletére, majd 22–23-án elmentünk a hagyományos szindi túránkra, a Tordai-hasadékhoz.

1999. május 26–27. – Noszvaj – **Kárpát-medencei Műemlékvédő Konferencia**, ahol megalakult a Kárpát-medencei Koordinációs Bizottság, amelyben az információs, oktatási és civil kapcsolatok műemlékvédelmi munkacsoportjának Dukrét Géza lett a tagja.

1999. július 5–9. – Zalaegerszeg – **XVII. Országos Honismereti Akadémia**, ahol Dukrét Géza előadást tartott Honismeret és műemlékvédelem címen.

1999. augusztus 9–16. – **VIII. Honismereti tábor** – Ottomány. Negyven fiatalal kitakarítottuk a dendrológiai parkot és részt vettünk a falu első és második világháborús emlékművének felavatásán, az Ottományi-napok keretében.

Láthatták, hogy emlékezik a falu közössége

Bihari Napló, 1999. augusztus 20.

Nyolcadik alkalommal szervezett honismereti táborot augusztus 9–16. között a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, valamint az Erdélyi Kárpát Egyesület Bihar megyei Osztálya. Ezúttal Ottományban, a kúria udvarán vertek sátrat. A résztvevők, akárcsak az előző években, takarítottak, állagmegőrzést végeztek,

helytörténeti, honismereti előadásokat hallgattak, a zárónapon pedig a környék nevezetességeivel ismerkedtek. És valamenynyien ott voltak a világháború áldozatainak állított emlékoszlop avatóünnepségén.

A Nagyvárad és Érmihályfalva közötti országútból ágazik el az út, amelyen két kilométernyit kell menni, amíg feltűnnek az első ottománi házak. Rendezett, takaros porták között haladva jutunk el a református templom előtti térségre, oda, ahol Ottomány napja alkalmából augusztus 15-én emlékművet avattak az első és második világháború halottainak. Megjelentek az ünnepségen a honismereti tábor résztvevői is, akik már hétfő óta a községben serénykedtek. Akárcsak két éve Árpádon, itt is egy kúria kertjét takarították.

A táborozók az egykori Komáromy-kúria mögötti kertben vertek sátrat. A dombra felkapaszkodó, mélyen szántott szekérút mellett két füstölő kályhacső fogadta a látogatót. Mögöttük két hatalmas üstben készült az ízletes ebéd. A sátrakat látszólag összevissza állították fel, szemet gyönyörködtető színes kavalkádjuk mégis bizonyította, nem minden rendszer híján. Középen, nem messze a konyhasátortól, hosszú asztal várta a munkából visszaérkezőket.

A táborozók programja

Negyvenen gyűltek össze az idén, tudtuk meg Dukrét Géza táborparancsnoktól. A tapasztalt pedagógus, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság létrehozója és elnöke 1992 óta szervez ilyen táborokat. Fő célkitűzése az ifjúság nevelése, az identitástudat kialakítása, a műemlékek védelme és a környezetvédelem tudatosítása, mondta. Van, amikor egy romos állapotban levő műemléket szabadítanak ki a cserjék és bozótok szorításából, máskor vidéki kastélyok, kúriák kertjében takarítanak. Itt is ez történt, a vadhajtasokat, a bokrokat nyesegették és gyűjtötték nagy halomba.

A táborozók zöme váradi diák volt, rajtuk kívül eljött hét szilágyosomlyói cserkész, a budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető tanárának, dr. Istvánfi Gyulának három diákja, no meg tizennégy felnőtt, akik a munkát vezették és az üstök körül serénykedtek, hogy változatos menü kerüljön az asztalra. A táborparancsnok nem győzte ecsetelni az ottomániak szíves vendéglátását, rengeteg élelmiszert hoztak a táborozóknak. Hosszúra nyúlt azok névsora, akik valamilyen formá-

ban segítettek, és akiknek fáradozását a templomban köszönte meg Dukrét Géza. Nem volt olyan nap, hogy – akár többször is – fel ne kereste volna a tábort az alpolgármester, Szabó István nyugalmazott tanár és Szűcs György iskolaigazgató, érdeklődve, hogy miben segíthetnek.

A munka 9–13 óra között folyt, ebéd után előadásokat tartottak. A táj földrajzáról és élővilágáról, valamint Ottomány történelméről Szabó István beszélt. Az egyik napon az iskolában rendezett kiállításon is megismerhették a fiatalok a környék néprajzát. Nagy sikert aratott a szövőszék, amelyet ki is lehetett próbálni. Meglátogatta a tábort Szentjóni Szabó Andor is, aki rokonáról, a jakobinus költőről, Szentjóni Szabó Lászlóról tartott előadást. Az alpolgármester Szentmihályiné Szabó Mária és Szabó Magda íróknőről beszélt a táborozóknak.

A három budapesti műegyetemi hallgató kutatásokat végzett Ottományban. Kápolnás Gergely mesélt az eredményeiről. Bemutatta a kúriáról és környékéről készített rajzvázlatait, ezeket egy szakköri előadás készítésekor használják majd föl. Végignézték a 19. század eleji kúriát, melyet érdekes módon téglalobozatos mennyezet fed. Adatokat gyűjtöttek a helyiektől, de bejárták a környéket is. Többek között megfordultak a gálospetri Fráter-kúriában Borbély Gábor kutatóval, s megtekintették a híres pincesorokat is. A Komáromy-kúria melletti ún. vizes pince 86 méter mélységben nyúlik a föld gyomrába. Hogy milyen célból épült, annak megválaszolásához további kutatásokra van szükség...

Az első világháborúnak 28 ottományi áldozata volt, a következőnek 33. Vasárnap délben fehér lepel borította a tiszteletükre emelt, természetből kirakott emlékoszlopot. Az emlékmű alsó részének két oldalán egy-egy fekete márványtáblára az első, illetve a második világháborúban elesettek névsorát vésték. A három részből álló, ötszögű csontka gúla legfelső részén elhelyezett fekete márványtáblára egy Keresztury Dezső-idézetet vésték azok emlékére, akiknek testét nyomtalanul nyelte magába a föld.

Az avatónapságon a helybeliek mellett a környékről érkezettek sokasága is részt vett. Nagyon sokan, a meghívottakkal együtt több mint félezren gyűltek össze. A templomban Szabó Dániel lelképásztor tartott szívhez szóló istentiszteletet, a templom előtti térségen pedig Gellért Gyula érmelléki esperes kemény hangú avatóbeszédét hallgat-

Az ottományi honismereti tábor résztvevői

hatták meg az összesereglettek. Annak jogán szól, mondta, aki mindkét nagyapját elvesztette az első világháborúban, édesapja pedig megjárta a világégés poklát. Szabó István alpolgármester köszönőszavai után Czina Anna, az egyik elesett leánya leleplezte az emlékművet. Ott volt édesanyja Czina Piroska is, az egyetlen hadiözvegy, aki megérhette ezt a nevezetes napot.

Megható jelenete volt az avatásnak a hősi halottak névsorának felolvasása. Minden név elhangzását egy-egy harangkondulás kísérte, és az emlékműre egy-egy virágszálát helyeztek. Ezt követően a meghívottak koszorúkkal, virágsokrokkal tisztelegtek az elesettek emléke előtt.

Péter I. Zoltán

Ami kimaradt a cikkből: Az utolsó nap, hétfőn kiránduláson vett részt a tábor, a következő útvonalon: Ottomány–Albis–Érábrány–Margitta–Micske–Szalárd–Nagyvárad.

1999. augusztus 28–29. – Nagyszalonta – 150 éves a Csonkatorony – bemutattuk a Partiumi füzetek 10. kötetét: Dánielisz Endre: Csonkatorony nyúlik a felhőbe... címen.

Arad – Vesztőhely

1999. szeptember 3–5. – V. Partiumi Honismereti Konferencia – Felsőbánya. Főtéma volt: Várak, kastélyok, udvarházak, összesen több mint hetven résztvevővel. Elhangzott 22 előadás. Megtisztelték konferenciánkat belföldi és külföldi vendégek, az EKE OVT részéről Máthé Gyula és Behabetz Magda. A harmadik nap kirándulást szerveztünk Felsőbánya – Nagybánya – Koltó – Hosszúfalu – Misztótfalu – Szinerváralja – Aranyosmeggyes – Sárközüjlak útvonalon.

1999. szeptember 15–19. között öt fiatal vett részt a szindi első ifjúsági vándortáborban, **Székely Zoltán** vezetésével.

1999. október 2. – Legfiatalabb EKE-tagjaink: **Dombi Tímea, Kiss Katalin, Szilágyi Kinga, Tóth Erika** irodalmi összeállítást adtak elő a nagyszalontai Csonkatoronyban levő Arany János Múzeumban, majd aradi látogatásunkon megkoszorúztuk a 13 vértanú emlékoszlopát.

1999. október 5-én Horber Pál gyógyszerész, EKE-tag vezetésével megalakult a **László Kálmán Gombász Egyesület nagyváradi fiókja.**

1999. november 20. – Ant – Erdőhádi Napok. Dukrét Géza előadást tartott Ant helytörténetéről.

1999. december 9-én több egyesülettel és alapítvánnyal megalakítottuk a **Bihar megyei és Nagyváradi Civil Szervezetek Szövetségét.**

gét (**BINCISZ**), melynek célja a civil szervezetek közötti jobb együttműködés, közös pályázatok elkészítése, közös tevékenységek megszervezése, a tevékenységi tervek összehangolása, közös kiadványok megjelenítése, civil információs iroda működtetése.

1999. december 10–12. – Temesvár – a forradalom 10 éves évfordulója. Részt vettünk a tudományos ülészen, az Operában rendezett gálaesten. Az esemény alkalmából Emléklapot vettünk át a Partiumi Bizottság és az EKE részére.

1999. december 21-én karácsonyi előzetes ünnepséget szerveztünk, amelyen több mint 70 EKE-tag vett részt. Főszerző **Nagy Aranka** volt. E kis ünnepséget szeretnénk hagyományossá tenni.

1999. kitüntettjei a következők voltak: az 1999. Legjobb Turistája címet **Székely Zoltán**, az 1999. Legjobb Túravezetője címet **Ujvárosi Tibor** nyerte el. Az EKE Országos Vezető Tanácsa augusztus elsején, Forrásligeten, a VIII. Vándortábor alkalmával a következő kitüntetések adományozta: Balogh Ernő Oklevelet kapott **Huszár István** és **Coancă László**, kirándulások szervezésében végzett kiemelkedő tevékenységükért. **Dukrét Géza** Orbán Balázs Oklevelet kapott kiemelkedő irodalmi és publicisztikai tevékenységéért, amellyel egyesületünket támogatta.

Tisztelettel emlékezünk meg **elhunyt** tagtársainkról: **Szilágyi István**, **Kiss Dániel** 1997-ben hagyott itt minket, **Bogáti Lajos** magyarországi tagunk és **Székely Rózsa** 1998-ban, **Lőrinczy Ferenc** 1999-ben. Emléküket megőrizzük.

2000

2000-ben **50 kirándulást** szerveztünk, amelyből egy sítúra és 14 munkatúra. Résztvett 683 személy, amelyből 121 ifjú, a gyalog megtett távolság 789 km, autóbusszal 5745 km és vonattal 3208 km.

Túravezetők: **Huszár István** – 12 kirándulás, **Coancă László** – 10, amelyből 10 munkatúra, **Ujvárosi Tibor** – 8, amelyből 4 munkatúra, **Kinde Ilona** – 7, **Dukrét Géza** – 4, **Nagy Aranka** – 4, **Kotlacsik Irén** – 2, **Horber Pál** – 2, **Vasile Gheorghe**, **Székely Zoltán** – 1 kirándulást szervezett.

2000-ben tovább folytatódott a Rév környéki turistautak karbantartása, **14 munkatúrán**, és összesen 231 km távolságon.

2000 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Rész- vevők	Túravezető
január 16.	Vártop-hágó	3	Huszár István
március 19.	Rév – nagykörút, munkatúra	4	Coancă László
március 26.	Rév – Belvedere, munkatúra	4	Coancă László
április 2.	Rév – Vársonkolyos, munkatúra	5	Coancă László
április 15.	Rév – jobb oldali kilátók	8	Kinde Ilona
április 16.	Vártop-hágó	17	Kotlacsik Irén
április 22.	Rév – Vársonkolyos, munkatúra	5	Ujvárosi Tibor
április 29.	Föld napja: Püspökfürdő – Somlóhegy, takarítás, új tagok avatása	54	Dukrét G. Székely Z.
május 1.	Riszeg-tető	23	Kinde Ilona
május 7.	Rév, munkatúra	6	Coancă László
május 14.	Biharkapu – Călugări-dagadóforrás	10	Huszár István
május 20–21.	Bihari-havasok dél-észak irányú átszelése	3	Vasile Gheorghe
május 25–27.	Bihari-havasok kelet-nyugat irányú átszelése	3	Huszár István
május 27.	Szarvas-arborétum és környéke	45	Nagy Aranka
május 28.	Vársonkolyos, munkatúra	4	Coancă Vasile
június 3.	Bályok-vadaspark – Bükkös	18	Horber Pál
június 10.	Ökrök-völgye	21	Ujvárosi Tibor
június 17.	Szamosbázár	10	Huszár István
június 18.	Szamosbázár	10	Huszár István
június 24.	Misid-völgye, munkatúra	6	Ujvárosi Tibor
június 23–25.	Szeged – Pécs – Mohács	45	Nagy Aranka

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
július 1.	Rév – kiskörút	6	Kinde Ilona
július 1.	Pádis – Biharfüred	10	Huszár István
július 7.	Rév – nagykörút, munkatúra	3	Coancă László
július 8.	Csodavár – Bársza-gödör	9	Huszár István
július 20–27.	IX. Honismereti tábor – Érsemjén	33	Dukrét Géza
augusztus 2–6.	IX. Országos vándortábor – Luna-forrás	41	Dukrét Géza
augusztus 12.	Biharfüred – Ördögmalom – Bohogyő	9	Huszár István
augusztus 13.	Biharfüred – Bohogyő	10	Huszár István
augusztus 27.	Rév, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
szeptember 2.	Csehi-erdő	6	Kotlacsik Irén
szeptember 9.	Bulz – Király-hágó – TV-relé – Bucsa	12	Kinde Ilona
szeptember 23.	Vársonkolyos-gerinctúra – Nagy Magyar-barlang	7	Kinde Ilona
szeptember 30.	Rév – Vársonkolyos, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
október 1.	Brad – Verespatak – Detonáták	38	Dukrét Géza
október 6.	Esküllő – Kalota-barlang – Kalota – Rikosd	11	Kinde Ilona
október 7.	Ópusztaszer – Feszti-körkép	46	Nagy Aranka
október 14.	Püspök- és Félixfürdő	18	Huszár István
október 14–15.	Szentendre és környéke	50	Nagy Aranka
október 21.	Rév – Belvedere körút	8	Kinde Ilona
október 29.	Balaskó-tető	5	Ujvárosi Tibor
	Rév – Tízfalusi-barlang	4	Huszár István
november 18.	Várad körüli séta	12	Ujvárosi Tibor
	Rév – Czárán-kilátók, munkatúra	3	Coancă László
november 19.	Rév – Czárán-kilátók, munkatúra	3	Coancă László
november 26.	Rév – Zichy-barlang	10	Huszár István

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túraveető
december 9.	Rév – Sonkolyos-nagykört, munkatúra	3	Coancă László
december 10.	Rév – Devencei-barlangok, munkatúra	4	Coancă László
december 30.	Meziádi-barlang	7	Horber Pál

2000. február 15-én az RMDSZ 10. évfordulója alkalmából, dísz-előadáson vettünk részt a színházban. Az évforduló tiszteletére az EKE **emléklapot** kapott.

2000. március 3–4 között résztvettünk a Kolozsváron megszervezett Országos Műemlékvédelmi Konferencián, melynek címe **Erdélyi Műemlék- és Műtárgyvédelem** volt. **Dukrét Géza** előadást tartott a partiumi honismereti tevékenységről, **Péter I. Zoltán** pedig a nagyváradi műemlékek történeti kutatásairól.

2000. március 12-én ünnepi ülésen emlékeztünk meg az EKE Révi Osztálya megalakulásának 95. évfordulójáról.

2000. március 20–21. – Tusnád – **Nemzetközi Műemlékvédelmi Konferencia**, amelyen Dukrét Géza a civil szervezetek szerepéről beszélt a műemlékvédelem terén, s az ebben elért eredményeinkről.

2000. március 25-én tartottuk a **Partiumi Honismereti Találkozót**, amelynek témája Árpád-kori településeink kialakulása és története volt. Nyolc előadás hangzott el, amelyen 62-en vettek részt.

2000. április 29-én résztvettünk a Királyhágómelléki Református Egyházkerület által szervezett **Környezetvédelmi Konferencián**, Micskén.

2000. május 21–23. között **Dukrét Géza és Máthé Gyula** országos elnök résztvett Budapesten a **Magyarok V. Világkongresszusán**, mint Erdély küldöttei, amelyen az EKÉ-t képviselték.

2000. május 21–31. – a **Várad EKE-napok** keretében kiállításként volt a Tibor Ernő Galériában, tagságunk képzőművészeti alkotásaiból.

2000. június 2–4. – résztvettünk a Kárpát-medencei Kisebbségi Magyar Közművelődési Civil Szervezetek Fórumán, Budakalászon.

2000. július 3–7. között, a Székesfehérváron tartott Honismereti Akadémián **Dukrét Géza** előadást tartott Nagyvárad környéki földrajzi nevek és Szentjobb község története címen.

2000. július 20–27. között Érsemjénben szerveztük meg a **IX. Honismereti tábort**. A tábor feladata a központban levő dendrológiai park kitararítása, rendbetétele volt. Résztvett 25 diák és 10 felnőtt. A munkálatokat **Dukrét Géza** és **Ujvárosi Tibor** vezette, besegített **Kellemen Gábor**. Délutánonként honismereti előadásokat hallgattunk meg a helybeli iskola tanáraitól. **Csorba Teréz, Csorba Mihály, Varga Piroska** ismertette a környék földrajzát, történelmét, irodalmát, néprajzát. A napi háromszori meleg ételt saját táborigényeink bizto-

sította, melyet **Dukrét Aranka** vezetett. A község lakossága zöldség-félékkel, gyümölcssel, tejtermékekkel segítette a tábor ellátását. Tempfli József megyés püspök nagymennyiségű élelmiszerrel segített. A nyolcadik napon kiránduláson vettünk részt: Érsemjén – Nagykároly – Kaplony – Adyfalva – Tasnád – Nagyvárád útvonalon. A tábort anyagilag támogatta a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség.

2000. szeptember 1–3. között Belényesen szerveztük meg a **VI. Partiumi Honismereti Konferenciát**. Elhangzott több mint 25 előadás, amelyből megismerkedtünk a Fekete-Körös-völgyi magyarság településeivel, azok történelmével. A harmadik nap szakmai kiránduláson vettünk részt Belényes–Magyarremete–Belényesszentmiklós–Tenke–Nagyszalonta–Nagyvárád útvonalon. Az eseményen résztvett több mint 70 személy, a Partiumból, Erdélyből, Magyarországról. Számos szervezet és egyesület képviseltette magát, közöttük: Máthé Gyula az EKE országos elnöke és Behabetz Magda titkár, Halász Péter a Honismereti Szövetség elnöke, valamint számos közéleti személyiség.

2000. szeptember 10-én az EKE egy csoportjával résztvettünk Szentjónban **Szent István-szobrának** avatásán, amelyet mi is megkoszorúztunk.

**A Honismereti Konferencia résztvevői a Bocskai-szobor előtt,
Nagyszalontán**

Szeptember 30.–október 1. között kirándulást szerveztünk Verespatakra. Mivel a tervek szerint a települést el akarják költöztetni, a műemléknek tekinthető épületek el fognak tűnni, ezért lefényképeztünk majdnem minden épületet.

2000. október 8-án Székelyhídon résztvettünk a **turulmadaras millenniumi emlékmű újraavatásán**, amelyen Dukrét Géza díszoklevelet osztott ki azoknak, akik hozzájárultak az emlékmű megőrzéséhez és újraavatásához.

2000. november 3-án, a Magyar Tudomány Napján, Dukrét Géza beszámolót tartott a helytörténeti kutatás eredményeiről a Partiumban.

November 11-én Bihar községben, november 15-én Érmihályfalván honismereti előadást tartottunk.

2000. november 19-én Nagyváradon résztvettünk a református egyház által állított **millenniumi emlékmű felavatásán**.

2000. december 17-én résztvettünk a Szatmár megyei Mezőfényen a helybeli önkormányzat által állított turulmadaras világháborús emlékmű avatásán. Díszoklevelet nyújtottunk át Mezőfény polgármesterének, majd megkoszorúztuk az emlékművet.

2000. december 19-én karácsonyi ünnepélyt szerveztünk, **Nagy Aranka** vezetésével, amelyen több mint negyvenen vettek részt.

2000. év kitüntetettjei a következők voltak: *Merza Gyula Oklevelet* kapott **Juhász Viktor**, kimagasló szervezési tevékenységéért, **Coană László** pedig az *Érdemes turista* címet nyerte el. A *2000. év legjobb turistája* címét **Huszár István** kapta. Javaslatunkra az Országos Vezető Tanácstól **Farkas Piroska** és **Szabó Piroska** a *Merza Gyula Oklevelet* példás szervezési munkájukért, **Kinde Ilona** pedig *Balogh Ernő Oklevelet* a kirándulások szervezésében elért kitűnő eredményeiért kapta meg.

2001

2001. február 3-án tartott tisztújításon a következőket választották meg:

elnök: **Dukrét Géza,**

alelnök: **Ujvárosi Tibor,**

ifjúsági alelnök: **Kovács Ákos,**

titkár: **Gyarmati Gábor,**

elnökségi tagok: **Huszár István, Nagy Aranka, Kinde Ilona, Szalay Éva, Kádár Ferenc.**

2001 szeptemberétől **Nagy Magdaléna** vette át a könyvelői munkát.

2001-ben itt hagyott minket **Kinde Ilona, Boruzs Attila.** Emléüket megőrizzük.

2001 januárjában **166** tag volt nyilvántartva, melyből 49 diák, 35 dolgozó, és 81 nyugdíjas. 2001-ben 14-en iratkoztak be, ennek ellenére csökkent a létszám, főleg a diákok létszáma. De nem azért mert most mentek el, hanem csak most vettük ki őket a nyilvántartásból, mert már rég nem jelentkeztek. Sok diák csak a honismereti tábor miatt jelentkezik, utána nem jönnek. 2002 januárjában **150** tag volt, (16-tal kevesebb, mint egy évvel ezelőtt), melyből 32 diák, 32 dolgozó és 83 nyugdíjas. Mint látjuk a tagság több mint fele nyugdíjas, talán ezzel is magyarázható, hogy bár nőtt a gyalogtúrák száma, mégis csökkent ezeken a részvétel és a megtett kilométerek száma, legtöbbször az autóbusszos kirándulásokat szeretik.

2001-ben **35 kirándulást** szerveztünk, ebből: 23 gyalogos, 3 autóbusszos, 9 munkatúra. Résztvett 450 személy, megtettünk gyalog 650 km-t, autóbusszal 2564 km-t, vonattal 2160 km-t.

Mint látjuk a kirándulások száma nőtt, a részvétel mégjobban. De sajnos téli túrák, sí-kirándulások egyáltalán nem voltak.

Túravezetők: **Ujvárosi Tibor** – 11 kirándulás, ebből 2 munkatúra, **Huszár István** – 9 kirándulás, **Coancă László** – 7 munkatúra, **Dukrét Géza** – 5, **Nagy Aranka** – 2, **Sáhi Anikó** – 1 kirándulás

2001 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
január 20.	Rozsdaszakadék – Szegyesd-völgye	4	Huszár István
február 10.	Vártop-hágó – Vaskohsziklás	4	Huszár István
március 10.	Püspökfürdő – Somló-hegy	5	Huszár István
március 11.	Püspökfürdő – Somló-hegy	5	Huszár István
április 1.	A két fürdő túrája	11	Huszár István
április 14.	Várad körüli séta	5	Ujvárosi Tibor
április 29.	Püspökfürdő – Somló-hegy, új tagok avatása	51	Dukrét Géza
május 1.	Várad körüli séta	11	Ujvárosi Tibor
május 5.	Rév – kék pont-túra	9	Ujvárosi Tibor
május 12.	Jád-völgye	12	Sáhi Anikó
május 19.	Fericei-plai	10	Huszár István
május 26–27.	Tokaj – Sárospatak – Hollóháza – Gönc	49	Nagy Aranka
június 2.	Rév – piros pont-túra	8	Dukrét Géza
június 9.	Ökrök-völgye	23	Ujvárosi Tibor
június 16.	Pádis – Szamosbazár – Biharfüred	10	Huszár István
július 7.	Sólyomkővár	9	Ujvárosi Tibor
júl. 31–aug. 5.	X. Országos vándortábor – Székelyjő	54	Dukrét Géza
augusztus 9–16.	X. Honismereti tábor – Rév	50	Dukrét Géza
augusztus 25.	Várad körüli séta	5	Huszár István
szeptember 1.	Hegyközpályi – gyűjtőtő	4	Ujvárosi Tibor

szeptember 22.	Páltiniş-tető	4	Ujvárosi Tibor
szeptember 29.	Rév és környéke	7	Ujvárosi Tibor
október 6.	Maros menti helységek látogatása	36	Nagy Aranka
	Rév – kék háromszög, munkatúra	3	Coancă László
október 7.	Rév – piros háromszög, munkatúra	3	Coancă László
október 13.	Rév – Sonkolyos, munkatúra	3	Coancă László
október 20.	Rév – Sonkolyos, munkatúra	3	Coancă László
október 21.	Rév – kék pont, munkatúra	3	Coancă László
október 27.	Rév – piros pont, munkatúra	3	Coancă László
	Nagy Magyar-barlang	4	Ujvárosi Tibor
október 28.	Rév – sárga pont, munkatúra	3	Coancă László
	Ákos – Lompért – Somlyóújlak – Szilágysomlyó	37	Dukrét Géza
november 3.	Rév – kék pont, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
november 17.	Rév – kék háromszög, munkatúra	3	Ujvárosi Tibor
november 30.	Meziádi-barlang	8	Huszár István

A kirándulások mellett számtalan más, honismereti jellegű tevékenységet szerveztünk, főleg az EKE mellett működő Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottsággal közösen, valamint résztvettünk számos más rendezvényen is. A téli időszakban, január és április között, diavetítéssel egybekötött előadásokat szerveztünk legszebb tájainkról, műemlékeinkről, néprajzi témákról.

2001. március 10-én megbeszélést tartottak a civil szervezetek képviselői a Magyar Művelődési Intézet munkatársaival, Halász Péterrel és Romhányi Andrással. Jelen voltak Dukrét Géza, a PBMEB és az EKE, Kelemen Mária, az EME, a Sapientia Varadiensis Alapítvány, az Anna Nőszövetség, Meleg Attila, a Matyi Műhely Magánbábszínház, a Tempó Klub, Péter I. Zoltán az Ady-kör, Széll Katalin a Tibor Ernő Galéria, Széll Sándor az EMT Bihar megyei fiókjá képviselőként. A tanácskozás témája a kapcsolatok kiépítése és egy két-estendő program megvitatása volt.

2001. március 24. – **Partiumi Honismereti Találkozó**, melyen 59 személy vett részt és elhangzott kilenc előadás.

2001. április 19-én meghívást kaptunk Hajdúszoboszlóra, milleniumi emléktábla avatására, melyen öten vettünk részt.

2001. április 28-án Biharkeresztesen, a Bihar-Expo keretében, **Dukrét Géza** előadást tartott az EKE tízéves történetéről, a Bihari osztály szolgáltatásairól, **Ujvárosi Tibor** pedig diavetítéssel keresztül ismertette a Kárpátok legszebb tájait.

2001. május 13-án résztvettünk Szalacson a négylyukú műemlékhídon elhelyezett emléktábla avatásán, majd Dukrét Géza és Borbély Gábor **forumot** szerveztek az érmelléki mocsárvilág visszaállítására, amelyre meghívták a környező községek polgármestereit.

2001. május 22–26. között szerveztük meg a **10 éves jubileumi ünnepségünket**: kiállítást nyitottunk meg a Tibor Ernő Galériában, tagjaink képzőművészeti alkotásaiból. Május 25-én, ünnepi közgyűlésen emléklapot adtunk az egyesület elenjáróinak, majd május 26-án bográcsgulyás-főzéssel egybekötött majálist szerveztünk Hegyközszáldobágyon. Ősszel szerveztük meg a jubileumi kirándulást Tasnád – Érszakácsi – Ákos – Lompért – Szilágysomlyó útvonalon, ahol Szilágysomlyón svédasztalt rendeztünk.

2001. június 17-én könyvbemutatót szerveztünk Szentjobbon, majd látogatást tettünk a pincesoron.

2001. július 20. – Megjelent a Partiumi füzetek 17. száma, **Emődi János: Erdélyi barlangfeliratok a 16–20. századból.**

2001. július 22-én emléktáblát avattunk Csokalyon Fényes Elek tiszteletére, a református templom külső falán, a bejárat mellett.

Szövege:

FÉNYES ELEK
STATISZTIKUS, FÖLDRAJZTUDÓS
1807 CSOKALY – 1876 ÚJPEST
HALÁLÁNAK 125. ÉVFORDULÓJÁN ÁLLÍTOTTA
A PARTIUMI MŰEMLEKVÉDŐ ÉS EMLÉKHELY-
BIZOTTSÁG, AZ ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE
SZÉKELYHÍD KÖZSÉG TANÁCSA
CSOKALY KÖZÖSSÉGE

Az ünnepséget a PBMEB szervezte meg, közösen a Székelyhíd

Községi Tanácsával, az Érmelléki Református Egyházmegyével és Csokaly közösségével. Az ünnepi istentiszteleten **Gellért Gyula** érmelléki esperes szolgált. Ezután **Mátyás Árpád** helybeli lelkipásztor köszöntötte a jelenlevőket. **Dukrét Géza** elnök köszöntőszavai után röviden ismertette az ünnepség előzményeit. Emlékeztetett arra, hogy először 1991-ben jártak Csokalyon az akkor még álló Fényes-kúriát felmérni azért, hogy műemlékké nyilváníthassák... egy évre rá már csak a csupasz árkádós falak meredtek vádlóan az ég felé. Ha már az épületet nem menthették meg, legalább egy emléktáblával idézzék annak jeles szülöttét...Az ünnepségen megosztotta gondolatait az egybegyűttekkel **Kovács Zoltán** parlamenti képviselő, **dr. Pete István** szenátor, **dr. Fényes Tibor** debreceni kutató, aki távoli rokona az ünnepektől földrajztudósnak.

Fényes Elek munkásságát **Borbély Gábor** helytörténész ismertette, igen alaposan dokumentáltan. **Gavrucza Tibor** székelyhídi lelkipásztor, megyei tanácsos a pusztai árkádív falakban egy emlékhely létesítésének lehetőségét látta meg. Azt javasolta, hogy 2007-re, Fényes Elek születésének 200. évfordulójára készítsék el ezt a zárandokhelyet, amit mindannyian helyeseltek. Dukrét Géza is fontosnak tartotta az emlékhely létrehozását, amely identitásunk megőrzését szolgálja, majd javasolta, hogy hozzák létre a Fényes Elek Társaságot, s válasszák meg annak kuratóriumát is.

A templomból kijövet Dukrét Géza és dr. Fényes Tibor leleplezte az emléktáblát, majd a jelenlevők közösen elénekelték a himnuszt.

2001. július 31. és augusztus 5. között 55-en vettünk részt a **X. Országos Vándortáborban**, Székelyjón. Résztvettünk hat túrán és két autóbuzsós kiránduláson.

2001. augusztus 9 és 16. között szerveztük meg a **X. Honismereti táborunkat**, Réven. A sátoztáborban ötvenen vettek részt, 36 fiatal és 14 felnőtt. Tízen Székelyhídról, tizenegyen Szilágysomlyóról, az ottani cserkészcsapatból jöttek. A délelőttiök most is, hagyományosan, munkával teltek. A műemlékes csoport – **Domján Imre** révi EKE-tag vezetésével – megtakarította és rendbetette több emlékmű környékét, ilyen Márton Gabriellának, Ady Endre első váradi szerelmének a síremléke, a világháborús emlékmű, Handl Károlynak, a révi Zichy-barlang felfedezőjének a síremléke, a vasút építéskor meghalt munkások köröstopai síremléke és a falu központjában lévő Korongo-

zó fazekas című szobor. A néprajzi csoport – **Juhász Viktor** tanár vezetésével – megismerkedett a ma is dolgozó fazekasokkal, tanulmányozta díszítéstechnikájukat, és elvállalta egy tudományos dolgozat elkészítését e témában. Három csoport – **Ujvárosi Tibor, Kelemen Gábor, Szalay Éva, Illyés György, Cserved Levente** vezetésével – javította a Révi-szoros turistaútjait, karbantartó munkálatokat végzett. Megtakarították az ösvényeket az elvadult növényzettől, a kidőlt fatörzsektől, több helyt lépcsőket építettek, ahol a víz elmosta az utat.

Délután **Juhász Viktor** és **Juhász Ibolya** tanárok előadásokat tartottak Rév földrajzáról, történelméről, élővilágáról, népi hagyományairól. A révi EKÉ-ekkel közösen irodalmi délutánt szerveztek Adynak a Márton Gabriellához írt verseiből és Wass Albert költeményeiből. Vasárnap este tábortűz mellett közös vacsorát rendeztek a helybeliekkel.

A tábor most is önálló volt, a tábori konyhán naponta háromszori meleg ételt készítettek **Dukrét Aranka** és **Kelemen Emőke** vezetésével. Tempfli József római katolikus püspök ételmisszerrel segített. Sajnos kellemetlenségünk is volt, mert a második éjszaka kiloptak minden konzervet, olajat stb. az ételmisszeres sátorból. De a révi lakosok önzetlen segítsége, **Hasas János** RMDSZ-elnök, Domján Imre, Juhász Viktor és a helyi tanácsosok szervezőmunkája révén a táboro-

zók nem szenvedtek hiányt.

2001. augusztus 19. – Érsemjén falunapján csónak alakú fejfát avattak **Kazinczy Lajos** aradi vértanú tiszteletére, amelyet mi is megkoszorúztunk. Dukrét Géza díszoklevelet adományozott Balazsi József, Érsemjén polgármesterének. Jelen volt még Gyarmati Gábor, Kelemen Gábor és Kelemen Emőke.

2001. szeptember 7–9. között Kaplonyban szerveztük meg a **VII. Partiumi Honismereti Konferenciát**. A zárónap a szakmai kirándulás volt. Meglátogattuk Sződemeteren a Kölcsey-emlékhelyet, Tasnádon a református és római katolikus templomokat, Érszakácsiban a kazettás mennyezetes református templomot, Ákoson a 12. századi templomot, Erdődön a váromot, melynek kápolnájában esküdött Petőfi Sándor Szendrei Júliával.

Szeptember 12–16. között tartották a **XXI. Országos Műemléki Konferenciát**. A megnyitó ünnepély a Szegedi Nemzeti Színházban volt, ahol a köszöntések után tizenkét személynek nyújtották át a **Schönvisner István-emlékérmet**, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Kitüntetését. Erdélyből **Benczédi Sándor** kézdivásárhelyi építészmérnök és **Dukrét Géza** nagyváradai tanár kapta meg. Délután az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark körépületében folytatódtak a munkálatok. Szombaton a Dóm téri egyetemi aulában volt a záróülés. Délután az OMVH szegedi kirendeltségére kaptak meghívást, ahol megismerkedtek több megye műemléki felügyelőjével és városi főmérnökkel. Vasárnap átmentek Jugoszláviába és megtekintették a Délvidék talán legszebb városát, a szecessziós és eklektikus Szabadkát.

2001. szeptember 20-án a Partiumban filmezett **Ráday Mihály**, a Magyar Televízió stábjával. Témájuk a még eddig lencsevégre nem kapott **1848-as emlékművek, síremlékek**, s az utóbbi időben történt változások. Nagyváradon Dukrét Géza kalauzolta és mutatta be a rogeriuszi református templom előtt létesített 1848-as sírkertet, majd elmentek Bihar községbe lefilmezni Gáspár András honvédtábornok síremlékét.

2001. szeptember 22-én Nagyváradon szervezték meg az **Erdélyi Múzeum Egyesület** bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztályának kihelyezett gyűlését, amelyen bizottságunk részéről előadást tartottak Antal Béla, Borbély Gábor, Dánielisz Endre, Dukrét

Géza, Emódi János, György Irén, Kordics Imre, Kupán Árpád, Péter I. Zoltán, Venczel Márton. Másnap a résztvevők meglátogatták a Révi-szorost, Dukrét Géza vezetésével, melynek szervezésébe besegített Juhász Viktor tanár is.

2001. november 4-én Érmihályfalván, közösen a helyi polgármesteri hivattal, **millenniumi kopjafát** avattunk. A kopjafát Érmihályfalva testvérvárosa, Barót küldte ajándékba. Az ünnepségen részt vett Albert Dénes, Barót polgármestere. Ünnepi beszédet **Dukrét Géza** tartott, aki Kiss Csilla lelkipásztorral együtt leleplezte az emlékművet. Ezután a Reformáció ünnepének tiszteletére koszorúztunk a Bocskai István-szobornál. Az ünnepségen még részt vett Gyarmati Gábor titkár.

2001. december 14-én karácsonyi ünnepélyt szerveztünk az Újvárosi RMDSZ székházában.

A **2001-es év kitüntetettjei:** A 2001. év Legjobb túravezető-címet **Huszár István** és **Ujvárosi Tibor** kapta meg. A Legjobb turista címet **Nánási Julianna**. Az országos vándortáborban **Huszár István** megkapta az egyik legmagasabb kitüntetést, az Érdemes turista címet, **Farkas Piroska** és **Szabó Piroska** kitűnő adminisztratív munkájukért a Merza Gyula-díjat, **Kinde Ilona** szervezési tevékenységéért a Balogh Ernő-díjat.

2002

2002-ben elhunyt **Kotlacsik Irén, Baáder Ferenc, Palkó Mária**. Emléküket megőrizzük.

2002 januárjában **150** tagunk volt, melyből 32 diák, 32 dolgozó és 83 nyugdíjas. Mint látjuk a tagság több mint fele nyugdíjas. 2002 folyamán 40-en iratkoztak be, sok fiatal. Ez annak is köszönhető, hogy részben vonzó kirándulásaink is voltak, de nagyobb részt azért, mert a vándortáborban való részvételi díj a nem EKE-tagoknak a duplájába került. Ezek nagy részét a tábor után többet nem láttuk. Így 2002. december 30-án **169** lett a létszám, 19-cel több, melyből 32 diák (19%), 33 dolgozó (19,5%) és 104 nyugdíjas (61,5%).

2002-ben **30 kirándulást** szerveztünk, ebből 22 gyalogos, 5 autó-

buszos, 3 munkatúra. Résztvett 554 személy, megtettünk gyalog 426 km-t, autóbusszal 2874 km-t, vonattal 1044 km-t

Túravezetők: **Ujvárosi Tibor** – 11 kirándulás, melyből 3 munkatúra, **Dukrét Géza** – 8, **Kelemen Emőke** – 3, **Sáhi Anikó**, **Horber Pál** és **Nánási Julianna** – 2, **Nagy Aranka**, **Szalay Éva**, **Kelemen Gábor**, **Motz István** – 1 kirándulás

2005 szervezett kirándulásai:

Dátum	Útvonal	Részt- vevők	Túravezető
február 3.	Püspökfürdő	15	Ujvárosi Tibor
március 10.	Hegyközszáldobágy	11	Ujvárosi Tibor
április 20.	A Föld napja – Somló-hegy, új tagok avatása	39	Dukrét Géza
április 27.	Balaskó-tető	11	Ujvárosi Tibor
május 11.	Vársonkolyos és környéke	21	Dukrét G. Ujvárosi T.
május 18–19.	Magyarlóna – Létavára – Szind – Túri-hasadék – Tordai-hasadék – Torda – Nagyvárad	37	Dukrét Géza
június 1.	Szőlősi-erdő	8	Kelemen Emőke
június 5–7.	Eger és környéke	32	Nagy Aranka
június 8.	Révi-szoros, munkatúra	8	Ujvárosi Tibor
június 14–16.	Borsi – Zemplén – Imreg – Kisbári – Kassa – Krasz- nahorka – Lelesz – Király- helmecc – Kisgéres	49	Dukrét Géza
június 22.	Misid-völgye – Bíró Lajos- barlang	15	Szalay Éva
július 6.	Ökrök-völgye	22	Sáhi A., Ujvárosi T.

Dátum	Útvonal	Rész- vevők	Túravezető
július 11.	Cseremarton – Zágon, gombásztúra	10	Kelemen Emőke
július 12.	Rétyi Nyír – gombásztúra	10	Nánási Julianna
július 13.	Komandó – gombásztúra	10	Horber Pál
július 14.	Zágon – gombásztúra	10	Kelemen Gábor
júl. 31.–aug. 4.	Gyergyószentmiklós – XI. Országos vándortábor	65	Dukrét Géza
augusztus 10.	Rév – Vársonkolyos, munkatúra	4	Ujvárosi Tibor
augusztus 17.	Tasádi-erdő, gombásztúra	18	Horber Pál
augusztus 24.	Csehi-erdő	7	Ujvárosi Tibor
augusztus 31.	Somló-hegy	4	Ujvárosi Tibor
	Páltiniş-csúcs	7	Sáhi Anikó
szeptember 21.	Pályi-erdő	11	Kelemen Emőke
október 3.	Síter és környéke	11	Motz István
október 6.	Gálospetri – tábla- és tájház-avató	36	Dukrét Géza
október 10.	Hegyközszáldobágy környéke	5	Nánási Julianna
október 19.	Tasnád – Szilágylompért – Ákos – Erdőd – Szatmár	38	Dukrét Géza
november 2.	Vársonkolyos környéke, munkatúra	4	Ujvárosi Tibor
november 16.	Váradkörüli séta	4	Ujvárosi Tibor
november 24.	Csucsá – Ady-ünnepség	37	Dukrét Géza

65-en vettünk részt a **XI. Országos vándortáborban**, Gyergyószentmiklós mellett, ahol hat gyalogtúrán és egy autóbuzsós körúton vettünk részt. Tízen résztvettek a Sepsiszentgyörgy melletti Árkoson szervezett **gombász-konferencián**, ahol négy gombásztúrán vettek részt. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy itt nálunk is öröndetesen

Kirándulók a Somlóhegyen, 2002 áprilisában

megnövekedett a gombatúrák száma. Nagyon egészséges táplálék, s ismerjük meg minél többen.

2002. január 23-án Bordás István, Dukrét Géza, Ujvárosi Tibor résztvett **Máthé Gyula**, az Erdélyi Kárpát Egyesület országos elnökének temetésén, Kolozsváron.

2002. március 17-én Dukrét Géza és Pete István szenátor résztvett Albison az **Iryni József Társaság** alakuló gyűlésén. Ketten vezették le a vezetőség megválasztását. Ezután résztvettek Monospetriben, a március 15-i ünnepeken, ahol emléktáblát avattak a temetőben.

2002. március 23. – Partiumi Honismereti Találkozó, melyen 11 előadás hangzott el.

Április 28.–május 5. – **Varadinum-ünnepségek** melynek keretében három rendezvényünk volt: május 1-jén **150 éves a nagyváradi fotográfia** címen emlékülést és kiállítást szerveztünk, május 3-án könyvbemutatót, melyen hét szerző kötetét ismertettük, közöttük **Péter I. Zoltán, Dukrét Géza Nagyvárad** című városismertetőjének második, bővített kiadását, majd május 4-én a hagyományos pályázati díjkiosztó ünnepséget.

2002. május 23-án Érmihályfalván, a **Nyíló Akác** városnapi ren-

dezvény keretében, Dukrét Géza fényképkiallítást készített a város műemlékeiről, jeles épületeiről.

2002. június 14–16. között autóbuzsos kirándulást szerveztünk **Szlovákiába**, a Borsiban székelő II. Rákóczi Ferenc Emléktársaság meghívására. A Borsi-várban született II. Rákóczi Ferenc. Első nap: Nagyvárad–Borsi–Zemplén–Imreg–Céke–Kisbári–Borsi–Szőlöske. Második nap: Krasznahorka váralja–Kassa. Harmadik nap: Lesz–Királyhelmece–Kisgéres–Nagykövesd–Borsi–Nagyvárad.

2002. június 23-án Szentjóni Szabó László születésének 135. évfordulója alkalmából iskolai névadó ünnepséget szerveztek Ottományban. Dukrét Géza a Szentjóni Szabó László-ünnepségek és -táblaavatás történetét vázolta fel, majd Szabó István ny. tanár A névadó ünnepség és a falunap kapcsolata című előadást tartotta meg. Ezután megkoszorúzták Szentjóni Szabó László emléktábláját és a világháborús emlékművet. Egyesületünket Gyarmati Gábor, Borbély Gábor, Farkas Piroska, Bordás István képviselte.

2002. június 25.–július 2. között a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma meghívására Dukrét Géza résztvett a 32. Egeri Műemlékvédelmi Nyári Egyetemen, Noszvajon. Előadást tartott a váradi várról és a Szent László-kultuszról, valamint Erdély történelmi emlékhelyeiről.

2002. július 20-án a Református Egyházkerületi Székház díszter-

Krasznahorka váránál, 2002 júniusa

mében tartottuk a **200 éves a magyar muzeológia, 130 éves a nagyvárad** című emlékülést. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Tempfli József megyés püspök, Csűry István főjegyző, Kerekes József egyházkerületi tanácsos. A következő előadások hangzottak el: **dr. Bodó Sándor**, a Budapesti Történelmi Múzeum vezérigazgatója: A magyar muzeológia kezdetei, **dr. Balassa M. Iván**, a Szentendrei Néprajzi Múzeum címzetes igazgatója: A néprajzi múzeumok története, **Lakóné Hegyi Éva** nyugalmazott muzeológus, Zilah: Múzeum-alapítási törekvések a Szilágyságban, **Németi János** régész, Nagykároly: A muzeográfia múltja és jelene Szatmár megyében, **Miklósik Iona** temesvári muzeológus nevében Dukrét Géza olvasta fel: A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-Társulat, **Tóth János**, az Ady Endre múzeum igazgatója: A nagyvárad muzeológia kezdetei, **Kordics Imre** helytörténész: Nagyvárad első állandó múzeuma, **dr. Fleisz János** történész: Nagyvárad múzeumi élete a két világháború között. Majd **Dukrét Géza** beszélt az EKE régi néprajzi múzeumáról, Kolozsvárott, a székelyhídi halászmúzeumról, a nagy-szalontai Arany-múzeumról, a tenkei természetrajzi múzeumról, a belényesi néprajzi múzeumról.

2002. augusztus 19-én kiállítást nyitottak meg a Református Egyházkerületi Székházban, a Reformátusok Világszövetsége Európai Tagozata konferenciájának tiszteletére, **Dukrét Géza** festett kazettás mennyezetes tplomokról készült fényképeiből és néprajzi gyűjteményéből.

2002. augusztus 31-én ünnepélyes keretek között avatták fel Csokalyon a **Fényes Elek-emlékparkot**. Cservid Levente tanár, a Fényes Elek Társaság elnöke ünnepi beszédében elmondta a park elkészítésének történetét. Beszédet mondott még Pete István szenátor, Kovács Zoltán parlamenti képviselő, Dukrét Géza, a PBMEB elnöke. Egyesületünk részéről még jelen volt Gyarmati Gábor, Farkas Piroska, Dukrét Aranka, Bordás István. A beszédek után megkoszorúztuk a hajdani kúria falmaradványán elhelyezett Fényes Elek-plakettet.

2002. szeptember 6–8. között Aradon szerveztük meg a **VIII. Partiumi Honismereti Konferenciát**, egy egynapos kirándulással egybekötve. Megismerkedtünk Temesvár műemlékeivel, Pálkovács István vezetésével, Világoson a Bohus-kastéllyal, Borosjenőn a római katolikus tplommal és a Rákóczi-várkastéllyal dr. Vajda Sándor

vezetésével, aki bemutatta Diószeghi László festményeit, majd a társaságot saját kertjében megvendégelte.

2002. szeptember 21-én szerveztük meg Székelyhídon a nagyszerű **turulmadaras emlékműves települések találkozóját**, melyen bemutattuk gyűjteményes kötetünket, Turulmadaras emlékműveink címen, mely másfél éves felmérőprogram eredménye.

2002. október 6-án Gálospetriben emléktáblát, emlékszobát avatunk **Sass Kálmán** tiszteletére, valamint érmelléki tájházat. A sikeres rendezvényre külön autóbusszal mentünk. Az ünnepi istentiszteleten Tőkés László püspök hirdetett ígét. Dukrét Géza köszöntötte az emlékező gyülekezetet, majd a tizenhárom aradi vértanúról beszélt. Gellért Gyula érmelléki református esperes Sass Kálmán mártír lelkész életútját ismertette. Kovács Zoltán parlamenti képviselő, egyházkerületi főgondnok szintén a mártír lelkész emlékét idézte fel. Gavrucza Tibor lelkész, megyei tanácsos az érmelléki természetvédelmi táj újraalakításáról beszélt, majd Balassa M. Iván, a Szentendrei Szabadtéri Múzeum címzetes igazgatója a most létrehozott érmelléki tájházat ismertette szakmai szempontból. Közreműködött énekével Veres Zsolt székelyhídi kántor, a szalacsi asszonykórus, a székelyhídi férfi- és asszonykórus, a gálospetri dalárda, szavalatokkal Vigh Csilla, Almási Eszter, Hevesi Zoltán, és egy irodalmi összeállítással a GGG Irodalmi

Stúdió Érmihályfalváról, tagtársunk, Bokor Irén tanárnő vezetésével. Az istentisztelet után Tőkés László püspök és Sass Kálmán Enikő leánya leleplezte a templom falán elhelyezett **Sass Kálmán-emléktáblát**, amelyet Balázs Jenő kőfaragómester készített, a mi megrendelésünkre. Az emléktábla szövege a következő:

EBBEN A TEMPLOMBAN KERESZTELTEK
ÉS KONFIRMÁLT
SASS KÁLMÁN
56-OS MÁRTIRLELKÉSZ
ÁLLITOTTA A GÁLOSPETRI REFORMÁTUS
EGYHÁZKÖZSÉG ÉS A PARTIUMI
MŰEMLEKVÉDŐ ÉS EMLÉKHELY
BIZOTTSÁG. 2002.

A koszorúzás után felavatták a közelben levő, egykori tanítói lakásban berendezett Sass Kálmán-emlékszobát, amely **Kéri Gáspár** orvos, tagtársunk munkáját dicséri.

Ezt követően a közeli **érmelléki tájház** felavatása következett. Avató beszédet Gazda Klára néprajztudós tartott, majd Kéri Gáspár mutatta be a tájházat, amelyet szintén ő rendezett be a nagyszülői házban, az általa gyűjtött tárgyakkal.

A díszebéd alatt Dukrét Géza díszoklevelet adott át azoknak, akik hozzájárultak az ünnepség megszervezéséhez és a tájház kialakításához. Ugyanakkor jelvényt készítettünk Sass Kálmán arcásával.

2002. október 19-én honismereti kirándulást szerveztünk a következő útvonalon: Nagyvárad–Tasnád (néprajzi múzeum) – Lompért (református templom, Ady-emlékek) – Ákos (református templom) – Erdőd (római katolikus templom, várrom, Petőfi-emlékmű) – Szatmárnémeti (városnézés) – Nagyvárad. Idegenvezető Dukrét Géza, Bara István és Fazekas Lóránd volt. Különösebb élményben volt részünk Szilágylompérthban. A csodálatos festett famennyezetes templom megnézése után fényképet készítettünk a szeptember 8-án felavatott Ady-mellszobránál, a templomkertben, az iskola falán elhelyezett emléktáblánál, a rendbetett Ady-asztalnál.

2002. október 22-én jubileumi könyvbemutatót tartottunk a Lo-
232

Ady asztala körül Lompértban

rántffy Zsuzsanna Református Központban. Péter I. Zoltán a jubileumi könyvbemutató jelentőségéről beszélt, majd Dukrét Géza ismertette öt év könyvkiadásának termékét.

2002. november 24-én, külön autóbusszal, résztvettünk a Csúcsán szervezett **Ady-ünnepségen**.

És végül **december 20-án** megszerveztük a hagyományos karácsonyi ünnepséget, **Nagy Aranka** rendezésében.

2002 kitüntettjei: Legjobb túravezető-címét **Ujvárosi Tibor**, a Legjobb turista címet **Nánási Julianna** kapja, aki 25 kiránduláson vett részt. Az országos vándortáborban Merza Gyula-díjat kapott **Ujvárosi Tibor és Nagy Aranka**, kimagasló szervezési tevékenységéért, Czárán Gyula-díjat **Dukrét Aranka**, a táborokban kifejtett szervezési tevékenységért, Balogh Ernő díjat **Sáhi Annamária**, mint kitűnő túravezető és természetjáró.

Meg kell említeni, hogy kitűnő kapcsolataink vannak a különböző szervezetekkel és egyesületekkel, mind belföldön, mind külföldön. A technika új vívmányának köszönhetően, az interneten keresztül szinte mindennaposá vált a kapcsolat, s állandóan bővül. A világhálón ke-

resztül könnyen lehet kapcsolatot tartani és könnyebben tudnak megismerni és elérni minket. A kapcsolatteremtést az internet nélkül ma már nem lehet elképzelni. Így ezen keresztül állandó kapcsolatban vagyunk az összes többi osztállyal. Az úgynevezett levelező-csoporton belül minden levél elmegy mindenkihez. Szinte mintha párbeszédet folytatnánk egymás között. A levelek és válaszok másodpercen belül jutnak el mindenhova és mindenkihez. Így van jó kapcsolatunk más szervezetekkel is, valamint külföldi szervezetekkel és intézményekkel. Szintén jó a kapcsolatunk a különböző médiákkal, napilapokkal, folyóiratokkal, televízióval.

2003

2003-ban elhunyt **Veress Eleonóra Éva** és **Nemes Tibor** tagtársunk. Emlékét megőrizzük.

A **2003. február 1-jén tartott tisztújításon** a következő elnökséget választották meg:

Elnök: **Dukrét Géza**

Alelnök: **Ujvárosi Tibor**

Ifjúsági alelnök: **Balla Kinga**

Titkár: **Gyarmati Gábor**

Elnökségi tagok: **Nagy Aranka, Kelemen Emőke, Huszár István, Kovács Gyula, Sáhi Anna Mária.** Mivel **Kinde Iona** elhunyt 2002-ben, helyét az etikai bizottságban **Bordás István** vette át.

2003 januárjában **169** volt a tagság létszáma. A 2003-as év folyamán a létszám csökkent, pedig az év folyamán 26 új tag iratkozott be. 2004. január 10-én a létszám **158**, amelyből 24 diák (15%), 25 dolgozó (16%), 109 nyugdíjas (69%).

2003-ban összesen **55 kirándulást** szerveztünk, melyből 36 gyalogos, 10 honismereti (két vonatos, nyolc autóbusszos), 3 munkatúra, 6 biciklitúra volt. A kirándulásokon résztvett 877 személy, megtettünk gyalog 793 kilométert, autóbusszal 7141 kilométert, vonattal 871 kilométert.

Túravezetők: **Ujvárosi Tibor** – 14 kirándulás, ebből 3 munkatúra, **Kelemen Emőke** – 12, **Dukrét Géza** – 11, **Huszár István** – 6 biciklitúra, **Nagy Aranka** – 4, **Kelemen Gábor** – 3, **Sáhi Anikó**, **Horber**

Pál és Lukács József – 2, Szilágyi Zsuzsa– 1 kirándulás.

2003 szervezett kirándulásai:

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- km szám – gyalog	
január – április	Minden szombaton előadások, vetítéssel egybekötve		40 – 50	
január 3–4.	Meziádi Czáran-barlang látogatása	Horber Pál	8	5
január 19.	Téli séta a város körüli dombokon	Sáhi Anikó	9	15
február 9.	Várad körüli téli séta	Ujvárosi Tibor	7	17
február 23.	Az új meteo- és radar állomás látogatása	Kelemen Emőke	5	16
március 2.	Félicsfürdői erdő	Kelemen Emőke	4	24
március 23.	Hóvirágtúra a Félicsfürdőben	Kelemen Emőke	4	19
március 30.	Váradkörüli séta	Ujvárosi Tibor	13	24
április 5.	Püspökfürdő	Horber Pál	14	16
április 6.	Madárlesen a Püspökfürdőben	Kelemen Emőke	5	19
április 13.	Virágzó fák a váradi dombokon	Kelemen Emőke	7	17
április 21.	Tenke és környéke	Kelemen Emőke	4	14
április 26.	A Föld napja – új tagok avatása, takarítás a Somlóhegyen	Dukrét Géza	52	12
április 30.	Püspökfürdő – új utak keresése Ujvárosi Tibor		5	24
május 1.	Révi-szoros Dukrét Géza		9	14

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
május 1–2.	Kerékpártúra: Nagyvárad – Szalonta – Seprős – Tenke – Nv. Huszár István		4	202
május 3.	Rév – a kék ponton és a kék háromszögen, munkatúra	Ujvárosi Tibor	6	8
május 3.	Kazinczy F. és Fráter L. nyomában Érsemjénben	Nagy Aranka	23	8
május 8.	Püspök- és Félixfürdő erdői	Ujvárosi Tibor	4	24
május 10.	Porolissum – Zsibó – Sárkány-kert	Nagy Aranka	32	10
május 14.	Kerékpár: Nv – Tasádfő – Telegd – Nv.	Huszár István	3	70
május 18.	Kerékpár: Nv. – Szalárd – Derna – Feketeerdő – Élesd – Nv.	Huszár István	3	148
május 24.	Túri-hasadék	Lukács József (Kv.)	10	14
május 25.	Tordai-hasadék	Dukrét Géza	22	16
május 25.	Tordai-hasadék – Kápolnás-tető	Lukács József (Kv.)	11	17
május 25.	Kerékpár: Nv. – Cséke – Poklos – Bélfenyér – Tenke – Nv.	Huszár István	3	136
június 8.	Pünkösöd Körösfőn	Kelemen Emőke	37	14
június 14.	Fenesi Bélavár – Kiskoh (Medve b.)	Dukrét Géza, Ujvárosi Tibor	37	12
június 15–17.	Kerékpár: Czárán Gyula-emléktúra: Belényes – Menyháza – Vaskoh – Rézbánya – Stei – Nv.	Huszár István	3	223
június 20.	Belényesújlak – Borz – Bazsarózsa-tető – Nv.	Szilágyi Zsuzsa	11	24
június 21.	Püspökfürdő – gyógynövénytúra	Kelemen Emőke	8	24
június 21.	Kerékpár: Flóraréti Zichy-kastély – Telegd	Huszár István	3	108

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
június 25	Biharfüredi túrák	Kelemen Emőke, Ujvárosi Tibor	17	16
június 25.	Săritoarea Ieduțului – Biharfüred	Kelemen Gábor	6	17
június 26.	Biharfüredi túrák	Kelemen Emőke, Ujvárosi Tibor	10	18
június 26.	Biharfüred környéke	Kelemen Gábor	15	13
június 26.	Biharfüred körútja	Sáhi Anikó	6	25
július 5.	Ökrök völgye	Ujvárosi Tibor	24	14
július 12.	Rév: a kék csíkon	Ujvárosi Tibor	6	22
július 10–13.		Nagy Aranka	32	6
július 26.	Páltiniş-tető	Ujvárosi Tibor	5	10
július 19.	II. Rákóczi Ferenc nyomában: Zsibó–Hadad–Szatmár–Nv.	Dukrét Géza	37	3
július 30. –auguszt. 3.	XII. Országos vándortábor: Ratosnya	Dukrét Géza	34	
	Jód völgye		8	14
	Borta-tető – Lisztes-bérc		2	12
	Kerékpár: Ratosnya – Marosvécs – Görgénysóakna		2	78
	Belcsú tisztás – Jód-mező		1	26
	Szekeres túra		15	9
	Történelmi túra		14	
	Negoi–Pietros (2103 m) gerinctúra		6	19
	Zászpás-túra		2	11
	Lisztes-bérc		20	8
	Istenszéke		21	14
	Szerecsen tisztás		18	12

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
augusztus 9.	Rév – Százéves a Zichy-barlang – utazás az ünnepélyre	Dukrét Géza	19	
auguszt. 10.	Emléktúra: Százéves a Zichy-barlang felfedezése	Ujvárosi Tibor	18	10
augusztus 15–22.	XI. Partiumi Honismereti tábor – Gálospetri	Dukrét Géza	57	
augusztus 28–31.	II. Rákóczi Ferenc nyomában a Bánságban	Dukrét Géza	46	12
szeptember 5–7.	IX. Partiumi Honismereti Konferencia Hegyközkovácsi: Nyírbátor – Sonkád – Fehérgyarmat – Gyügye – Csengersima	Dukrét Géza	42	
szept. 20.	Rév: a kék háromszögen	Ujvárosi T.	21	12
szept. 21.	Sólyomkővár	Ujvárosi Tibor	7	24
szept. 27.	Balaskó-tető	Ujvárosi Tibor	12	22
október 4–5.	Nv. – Vajdahunyad – Óraljabol- dogfalva – Déva – Arad	Dukrét Géza	39	10
október 11.	Gombász-túra Kardó környékén	Kelemen Gábor	11	16
október 18.	Ópusztaszer	Nagy Aranka	30	
október 19.	Gombász-túra a Pályi erdőben	Kelemen Emőke	11	
november 9.	Gombász-túra a Somló-hegyen	Kelemen Emőke	28	15

62-en vettünk részt a XII. Országos vándortáborban, Ratosnyán, ahol tíz gyalogtúrán és egy autóbuzsos körúton vettünk részt.

2003. február 1-jén Síterben, 22-én Hegyköztötteleken, március 8-án Hegyközülakon szervezett lakossági fórumon **Dukrét Géza** előadást tartott a faluturizmus lehetőségeiről és annak kihatásairól a falu életére.

2003. február 16-án Kelemen Emőke és Gábor farsangot és névnapit köszöntött szerveztek.

2003. március 21-én részt vettünk Arany János mellszobrának avatási ünnepén, a róla elnevezett nagyváradi kollégium előcsarnokában. Ezt követően **Fényes Elek-termet avattak** a Partiumi Keresztény Egyetemen (PKE), ahol Dukrét Géza ismertette a méltánytalanul elfelejtett és mellőzött, csokalyi születésű Fényes Elek életét és tevékenységét, akit a magyar statisztika megteremtőjének kell tekintenünk. Honismereti munkássága ma is példakép a helytörténeti kutatók számára. Ezután leleplezték az egyetem udvarán elhelyezett emléktáblát.

2003. március 22-én szerveztük meg a **Partiumi Honismereti Találkozót**, melynek fő témája a Rákóczi-szabadságharc volt. A konferencia második felében a Kriza János Néprajzi Társaság fiatal kutatói tartottak előadást, Pozsony Ferenc elnök vezetésével.

2003. március 24-én megbeszélés volt a Református Egyházkerületnél a Rákóczi-év megszervezéséről. Tőkés László püspök felkérte Dukrét Gézáat, hogy vállalja el a jubileumi rendezvények igazgatói tisztségét.

2003. április 16–17. között meghívást kaptunk a Magyar Statisztikai Hivatal Statisztikatörténeti Szakosztályának 40. jubileumi vándorgyűlésére, Debrecenbe, ahol Dukrét Géza előadást tartott, Honismereti kutatások a Partiumban címen.

2003. április 26-án tartottuk a **Föld napját**, melynek keretében új tagokat vettünk fel. A fogadalmi ünnepséget a Püspökfürdő melletti Somló-hegy egyik katlanjában szerveztük meg, amelyet takarítási akció követett. Több mint négy hatalmas műanyagzsákot töltöttünk

meg a kilátó környékén talált szeméttel, melyet leszállítottunk az erdészház mellé.

2003. május 2–3. között résztvettünk az **Országos Civil Fórumon**, Kolozsváron, a Bethlen Kata Diakóniai Intézetben. A szekcióülésen Dukrét Géza előadást tartott a civil szervezetek szerepéről a műemlékvédelemben, Népszerű civil kezdeményezés címen.

2003. május 10-én tartottuk a **Jubileumi Rákóczi Évek megnyitó ünnepségét Nagyváradon**, amelyet mi szerveztünk meg. A tudományos emlékülés az Egyházkerületi Székház dísztermében volt. Megnyitó beszédet Dukrét Géza tartott, melyben felelevenítette nemzetünk nagyjait, akiknek tetteit mindig is a nemzeti tolerancia, a nemzet egysége, a szabadságvágy iránti elkötelezettség vezérelte. Ezután a következő előadások hangzottak el: Kupán Árpád: Tragikus emberi sors, dicső történelmi szerep – II. Rákóczi Ferenc élete; Dr. Tamás Edit: II. Rákóczi Ferenc és Sárospatak; Dr. Ágoston István György: A Rákóczi-szabadságharc gyökerei; Borbély Gábor: A Rákóczi-szabadságharc eseményei a Partiumban; Nánási Zoltán: A kurucok szabadságharca Székelyhíd környékén; Lakóné Hegyi Éva: II. Rákóczi Ferenc zsbói csatája és annak emlékezete az utókorban; Mihálka Zoltán: A Rákóczi-szabadságharc történelmi jelentősége. Az előadások után dr. Tamás Edit, a sárospataki Rákóczi Múzeum főmuzeológusa nyitotta meg a fejedelem és családja emlékét idéző kiállítást.

2003. május 11-én résztvettünk Bethlen Gábor egész alakos szobrának avató ünnepségén, Nagyváradon a Petőfi parkban. Jelen volt a Kárpát-medencéből több püspök és Orbán Viktor miniszterelnök.

2003. május 15-én, a **Varadinum-ünnepségek** keretében megszerveztük a hagyományos könyvbemutatót, melyen hat könyvet ismertettek, többek között dr. Mózes Károly kötetét. Május 17-én megtartottuk a pályázati díjkiosztó ünnepséget, melynek témája a 20. század öröksége, emlékezete volt. Pályázatunkra 39 dolgozat érkezett.

2003. május 24–25. között az EKE Bihari osztálya **megalakulásának 12. évfordulója** alkalmából kirándulást szerveztünk Szindre. Este megemlékező ünnepséget tartottunk. Meglátogattuk a Túri- és a Tordai-hasadékot.

2003. június 6–8. között résztvettünk Nyíregyháza–Sóstófürdőn a **Gyalogtúrázók X. Országos Találkozóján**. Június 7-én és 8-án Szabolcs-Szatmár-Bereg megye műemlékeit látogattuk meg.

2003. június 26–28. között résztvettünk a III. Kárpát-medencei Kisebbségi Magyar Közművelődési Civil Szervezetek Fórumán, Budakalászon. Fő témája a civil szervezetek közérdekű problémái voltak. A fórum közös nyilatkozatának összeállításában Dukrét Géza vett részt.

2003. június 30–július 5. között Nyíregyházán tartották a **XXXI. Honismereti Akadémiát**. A megnyitón Dukrét Géza Honismereti emlékérmeket kapott az Országos Honismereti Szövetségtől, a honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájáért, majd a Rákóczi-szabadságharc című szekcióban előadást tartott II. Rákóczi Ferenc kapcsolata a Partiummal és Erdéllyel címen. A harmadik nap szakmai kiránduláson vettünk részt Szabolcs-Szatmár-Bereg megye műemlékeinek megtekintésére. Az ötödik napon kiránduláson vettünk részt Kárpátalján, Beregszász–Munkács–Vereckei-hágó útvonalon.

2003. július 17-én a Kolozsvári Televízió stábjával filmet készítettünk Nagyváradról, Péter I. Zoltán, a Püspökfürdőről beszélt, melyet Dukrét Géza irányított.

2003. július 18-án a Székelyhídi Református Egyházközség által szervezett Volt egyszer egy Érmellék című hagyományőrző tábor keretében előadást tartott **Borbély Gábor** Érmelléki szőlészet és borászat, valamint **Dukrét Géza** Az Érmellék műemlékei címen.

2003. július 19-én kirándulást szerveztünk **II. Rákóczi Ferenc nyomában** címen. Megtekintettük a zsigóci csata színhelyét, a hadadi Árpád-kori templomot, Bogdándon a Magyar házat, Szatmárnémetin az 1711-es békekötés emlékhelyét, Kismajtényban a szatmári béke emlékművét, Biharon a kurucok emléktábláját.

2003. augusztus 9–10. között jubileumi ünnepséget szerveztünk Réven, a **Zichy-barlang százéves felfedezésének alkalmából**. Részletes leírását a révi történetben olvashatjuk.

2003. augusztus 15–22. között szerveztük meg az **EKE XI. Honismereti Táborát**, Gálospetriben. A sátoztáborban 57-en vettek részt, 45 diák és 12 felnőtt. A diákok Erdély különböző részeiből gyűltek össze. Mint hagyományosan, a délelőtti munkával teltek. Három csoportban, **Erdei János, Dukrét Géza és Kocsis Gyula** vezetésével kitakarították a hajdan a Fráter-kúriához (ma orvosi rendelő) tartozott dendrológiai parkot, a millicentenáriumi emlékmű környékét a templomkertben, a régi temető egyes sírjait és nevezetes kápolnáit. **Borbély Gábor** vezetésével leltárt készítettek az itteni tájban.

Délutánonként honismereti előadások hangzottak el. Esténként játékok és énektanulás volt, tábortűz mellett. Augusztus 20-án megemlékezést tartottunk a Szent István-nap tiszteletére, majd megkoszorúztuk a millicentenáriumi emlékművet. Az utolsó nap kirándulást szerveztünk Érsemjénbe, Kazinczy Ferenc és Fráter Lóránd szülőfalujába és Érmihályfalvára, ahol megtekintettük az ottani emlékműveket.

A tábor most is önellátó módon működött. A tábori konyha, **Dukrét Aranka** vezetésével, naponta háromszori meleg ételt biztosított, **Farkas Piroška, Kuglis Erzsébet, Nánási Julianna** tagjaink fáradhatatlan tevékenységével. A tüzelést és a tábor körüli teendőket **Ujvárosi Tibor** végezte, a beszerzést **Dukrét Géza**, mint a tábor parancsnoka. Minden nap hattagú diákcsoport volt beosztva szolgálatosnak a konyhához. A tábor ellátásához hozzájárultak a helybeliek is, zöldséget, krumplit, hagymát, tejet, gyümölcsöt, szalonnát hoztak.

2003. augusztus 28–31. között kirándulást szerveztünk a Bánságba, **II. Rákóczi Ferenc hamvainak nyomában** címmel, a következő útvonalon: Temesvár (József-város megtekintése) – Újmosnica (turulmadaras emlékmű) – Buziašfürdő (Deák Ferenc padja) – Resicabánya (szabadtéri mozdony-múzeum) – Oravicabánya (kőszínház) – 45 fokok szélességi kör (Bigăr-vízkitörés) – Orsova (szállás) – Kis- és Nagy-Kazán-szoros – Vaskapu (vízi erőmű) – Herkulesfürdő – Karánsebes (városközpont) – Lugos (református templom) – Temesvár (régii városközpont) – Nagyvárad.

2003. szeptember 5–7. között Hegyközkovácsiban szerveztük meg a **IX. Partiumi Honismereti Konferenciát**. Dukrét Géza elnöki beszámolójában röviden ismertette a tíz év eseményeit, eredményeit: kilenc konferencia, kilenc pályázati kiírás, huszonhárom kötet a Partiumi füzetek sorozatában, tizenegy honismereti tábor, tizenhárom emléktábla. A kétnapos konferencián több mint 25 előadás hangzott el. A harmadik nap kirándulást szerveztünk Magyarországra, Szabolcs–Szatmár–Bereg megye északkeleti részében levő műemlékek látogatására.

2003. október 4–5. között **honismereti kirándulást** szerveztünk. Az első nap meglátogattuk a vajdahunyadi várkastélyt, Óraljaboldogfalván az Árpád-kori református templomot, a Kendefi-kastélyt, Demsuson az ortodox templomot. Este Déván szállásoltak el. Másnap délelőtt megnéztük Déva-várát, délután Aradon az újraállított szobortalapzatot, a Szabadság-szobor alakjait, a minorita templomot, majd a Veszthelyen megkoszorúztuk a 13 aradi vértanú obeliszkjét.

2003. október 6-án Nagyváradon koszorúzás volt Nagysándor József honvédtábornok emléktáblájánál, ahol egyesületünk nevében Dukrét Géza és Nagy Aranka helyezte el a kegyelet koszorúját, majd résztvettünk az olaszi református templomban tartott emlékünnepelesen és a Szacsyav-szobor előtti gyertyagyújtáson.

Kopjafaavatás a bélfenyéri csata emlékére a régi temetőben

2003. október 24-én közösen a Pro Rév Egyesülettel és az EKÉ-vel **könyvbemutatót** szerveztünk a Lorántffy Egyházi Központ múzeumtermében. Ismertettük a Partiumi füzetek legutóbbi öt kötetét. Az ismertetőket Dukrét Géza, Nagy Aranka, Szilágyi Aladár tartotta. Hozzászóltak Juhász Viktor és Nánási Zoltán szerzők. Szavalatokkal közreműködött S. Németh Katalin. A könyvbemutatót megtisztelte jelenlétével Biró Rozália alpolgármester, Szilágyi Zsolt parlamenti képviselő, Szabó Ödön, az RMDSZ ügyvezető elnöke, Hasas János, a Pro Rév Egyesület elnöke.

2003. október 29-én az Újfehértói Városi Múzeum meghívására **Dukrét Géza** előadást tartott a helybeli pedagógusoknak II. Rákóczi Ferenc kapcsolata a Partiummal és Erdéllyel címen, majd leleplezték a szabadságharc és II. Rákóczi Ferenc emlékét megőrző domborművet a múzeum falán.

2003. november 17-én a nagyváradi TVS-nél Dukrét Géza félórás élő adásban ismertette az EKE és a bizottság célkitűzéseit és tevékenységét.

2003. november 28-án elkészült a Jubileumi Rákóczi Évek füzetének első száma.

2003. december 5-én az Erdélyi Kárpát Egyesület meghívására **Eröss Zsolt**, a Mount Everest első magyar megmászója, videovetítés-

sel egybekötött előadást tartott az Egyházkerületi Székház dísztermében. A rendezvényen több mint háromszázan vettek részt. A kétórás előadás után, egy órán át válaszolt a közönség kérdéseire, majd ajándékkönyveket adtunk át, s egy díszoklevelet, amely igazolja, hogy az EKE Bihar Megyei Osztálya tiszteletbeli tagjává avatta. Ezután Eröss Zsolt dedikálta saját kiadványait. A végén, sok fiatal közös fényképet készített a Mount Everest első megmászójával. A rendezvény után egy szűk körű, közös vacsorát rendezett a Góbé csárda, ahol éjfélig beszélgettünk, barátságot kötöttünk. A rendezvényt a Góbé-csárda, a Pro Energ és Zatykó Gyula vállalkozó szponzorizálta.

2003. december 20-án megszerveztük a hagyományos karácsonyi ünnepséget, **Nagy Aranka** rendezésében.

2003 kitüntettjei: 2003. Legjobb túravezetője címet **Dukrét Géza** kapta, aki 396 embert mozgatott meg, tizenegy honismereti kirándulás szervezésével, a 2003. Legjobb turistája címet **Kelemen Emőke**, aki 31 kiránduláson vett részt. **Nánási Julianna** szintén 31 kiránduláson vett részt, ő tavaly kapta meg e címet. Az országos vándortáborban Nánási Julianna Czárán Gyula-díjat, **Gyarmati Gábor** Merza Gyula-díjat, **Ujvárosi Tibor** Érdemes természetjáró címet kapott.

2004

2004-ben elhunyt **Juhász Viktor** tagtársunk, a Révi EKE elnöke. Emlékét megőrizzük.

2004 januárjában **158** tag volt: 24 diák, 25 dolgozó és 109 nyugdíjas,

2005 januárjában **150** fizetőtag: 24 diák, 38 dolgozó és 88 nyugdíjas, de 39 tag el van maradva a tagsági díjjal, van aki egy fél- van aki egy évvel: 10 diák, 9 dolgozó és 20 nyugdíjas, akiket még nem vetünk ki a nyilvántartásból, így összesen 189 tagunk van. Ezek mellett 20–30 szimpatizáns, akik gyakran részt vesznek az előadásokon és egyes kirándulásokon, de nem iratkoztak be. A fizetők között is van vagy 15–20 személy, akik csak a vándortábor miatt.

2004-ben: **40 kirándulást** szerveztünk, ebből gyalogos 28, honismereti 7, munkatúra 2, biciklitúra 3 volt.

Ezek mellett résztvettünk 13 túrán a gyergyói táborban.

A résztvevők száma és a megtett távolságok: 950 személy, gyalog 873 km, autóbusszal 8209 km, vonattal 1342 km, biciklivel 507 km.

Ezekben benne vannak a vándortáborokban résztvevők száma is. Bár a kirándulások száma csökkent, de a résztvevők száma és a megtett kilométerek mennyisége lényegesen nőtt.

Ezek mellett megemlíthető, de csak mint egyéni teljesítmény, melyek az egyéni pontozásba bekerültek, de nem a mi rendezvényünk: így a 202 km-es Nagyvárad–Budapest zarándokút, melyen **Huszár István** és **Szeghalmi Lajos** vettek részt, valamint az 1012 km-es bicikliút, az Orbán Balázs emléktúra keretében, melyen Huszár István és **Bara Lilla** vettek részt.

Kirándulásaink közül vannak hagyományosak, melyeket minden évben megszervezünk. Ezek a következők: a Föld napja, új tagok avatásával és takarítási akcióval összekötve a Somló-hegyen, révi körutak, az Ökrök-völgye, Sólyomkővára, a király-hágói TV-relé, Várad-körüli séták.

Túravezetők: **Huszár István** – 16 kirándulás, **Ujvárosi Tibor** – 8, **Dukrét Géza** – 7, **Székely Zoltán** – 4, **Kelemen Emőke**, **Nagy Aranka**, **Székely Zsolt** – 2, **Kelemen Gábor**, **Motz István**, **Búzás Barna**, **Kovács László** – 1 kirándulás

2004 szervezett kirándulásai:

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
január – április	Minden szombaton előadások, vetítéssel egybekötve			40–50
január 2.	Biharkapu–Călugări dagadó forrás	Huszár István	15	22
jan. 24–25.	Vertop-hágó – körút	Huszár István	3	32
jan. 31.–febr. 1.	Bologa – Vlegyásza MH.	Huszár István	3	43
február 15.	Vlegyásza – MH. és a csúcs	Huszár István	5	52
március 20.	Szkerisórai jégbarlang	Huszár I. Székely Z.	41	11

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
március 21.	Somló-hegyi túra	Ujvárosi Tibor	3	24
március 27–29.	Miskolc – Kassa – Borsi (Szlovákia) – Sárospatak – Tokaj – Nagyvárád	Dukrét G.	50	5
április 4.	Várád-körüli túra	Ujvárosi Tibor	6	18
április 17.	Meziádi-barlang	Búzás Barna, Huszár I.	35	4
április 24.	A Föld napja, avatási ünnepség és takarítás a Somló-hegyen	Dukrét Géza	49	8
május 15.	Rév – a kék ponton	Ujvárosi Tibor	8	8
május 22.	Ördögmalom-vízesés	Ujvárosi T., Huszár I.	38	12
május 29.	Rév – a kék csíkon és keresztben	Ujvárosi T.	3	16
június 5.	Rozsda-szakadék–Tatárhavas	Huszár István	33	16
június 11–13.	Gyula – Békéscsaba – Szeged – Hódmezővásárhely – Szarvas – Vésztő Mágor	Dukrét Géza	50	14
június 12.	Brátcuța-völgye	Kovács László	6	28
június 19.	Berettyó forrása	Huszár István	37	19
június 20.	Gombagyűjtés	Kelemen Emőke	7	26
június 26–27.	Szirok – Kékestető – Gödöllő – Hollókő – Mezőkövesd	Nagy Aranka	30	8
július 3	Ökrök-völgye	Ujvárosi Tibor	21	14
július 17–24.	Bors – Rév – Lesu-tó – Biharfüred – Pádis– Aranyosfő – Belényes – Nagyvárád	Székely Zoltán, Székely Zsolt	29	
július 17.	Rézbánya – Vaskoh	Huszár István	40	19
július 20–31.	Orbán Balázs-emléktúra	Huszár István, Bara Lilla	2	
július 24.	Rév– Kereszt-kilátó – Bújdósók barlangja	Ujvárosi Tibor, Dukrét Géza	19	8

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
július 25. – augusztus 2.	Fogarasi gerinctúra	Székely Zoltán, 6 Székely Tibor	6	65
augusztus 4–8.	Nagyvárad – Gyergyószentmiklós	Dukrét G.		46
augusztus 4–8.	EKE Országos Vándortábor keretében: Csalhó túra	Horvát Alpár	5	15
	Fekete-Hagymás túra	Dezső László	3	32
	Vithavas túra	Pupás László	1	25
	Sípos-tető túra	Málnási Béla	1	22
	Ló-havas túra	Pötyő Szabolcs	7	20
	Gyilkos-tető túra	Kazancsi Gábor	3	18
	Olt-forrás túrája	Málnási Béla	11	16
	Kis Békás-szoros	Ábrám Imre	6	6
	Tündérkert túra	Mezei János	19	7.8
	Szekeres túra	Szenttelki Béla	4	
	Gyergyói körséta	Molnár Sándor		10
	Kolostorok túrája	Gereöffi Attila		8
	Piricske-tető	András Zsolt	26	15
auguszt. 12–18.	Élesd – Honismereti tábor	Dukrét Géza	25	5
auguszt. 21–23.	Beszterce – Harina – Cegőtel- ke – Árokalja – Somkerék – Bethlen – Szamosújvár – Bonchida – Kolozsvár	Dukrét Géza	43	15
augusztus 28.	Vércsorog	Motz István	38	10
auguszt. 27–29.	Posága – Torockó	Huszár István	18	38
szeptember 4.	Síteri-tó	Ujvárosi Tibor	16	16

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
szeptember 11.	Vlegyásza – Rekiceli-vízesés	Huszár István	36	22
szeptember 17–19.	Bucegi	Székely Zoltán	2	
szeptember 16–19.	Pannonhalma – Burgenland – Kőszeg – Zirc – Veszprém	Nagy Aranka	43	
szeptember 25.	Biharfüred – Bondoraszó	Huszár István	37	28
október 2.	Rév – Tízfalusi-barlang	Huszár István	4	26
október 16.	Városkörüli barangolás	Kelemen Gábor	9	21
október 23.	Biharfüred – Meziád	Huszár István	19	22
október 30.	Brătuța-völgye	Huszár István	6	24

Mint láthattuk, sokkal több volt a hegyi-túra, mint azelőtt, köszönhető **Huszár Istvánnak** és **Székely Zoltánnak**.

A gyergyói táborban már hetvenen felül vettünk részt, Bihar megyéből, ahol minden túrán képviselve voltunk.

2004. március 6-án részt vettünk **dr. Károly József Irén** tiszteletére szervezett emlékülésen, amelyen bemutattuk új könyvünket a tudós tanárról.

2004. március 27–29. között kirándulást szerveztünk a szlovákiai Borsiba, **II. Rákóczi Ferenc szülőhelyére**, egy ötven-személyes autóbusszal. Az emlékünnepeken Dukrét Géza beszédet tartott *A Rákóczi-szabadságharc a Partiumban* címen.

2004. április 3-án ismertettük Borbély Gábor, Dukrét Géza, Péter I. Zoltán, Stark Erzsébet: **Bihar megye útikönyve** című kötetét.

2004. május 2-án, a **Varadinum** ünnepségek keretében megtartottuk hagyományos könyvbemutatónkat. Május 8-án tartottuk a pályázati díjkiosztó ünnepséget, melynek fő témája a Rákóczi-szabadságharc volt. A pályázatra 32 dolgozat érkezett.

2004. június 11–13. – Műemlék-látogatás. Széphegyi László, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Szegedi Irodájának vezető felügyelője, a Műemlékfelügyeleti Igazgatóság nevében meghívott minket egy háromnapos műemlék-látogatásra, melyen egy ötventagú társasággal vettünk részt. Az első nap: a szalontai határátkelőnél már várt minket Széphegyi László és Höhn József műemlékes mérnökök. Gyulán uzsonnával vártak a műemlékvédelmi hivatalnál. Meglátogatott műemlékek: várfürdő, Almássy–Harruchern-kastély, vár, Szent Miklós-templom, ebéd a Halászcserháiban, látogatás a Városházán, a százéves cukrászdában. Békéscsabán: Városháza, evangélikus nagy- és kistemplom, szlovák-ház, Munkácsy Mihály-emlékház, szállás.

Második nap Szabadkígyós: Wenckheim-kastély; Mezőhegyes: ménesközpont, régi városháza, magtár; Makón ebéd a Kisbagoly vendéglőben; Szeged: Fogadalmi templom, Dóm tér, Kárász utca, Klauzál tér, Városháza, alsóvárosi templom és kolostor; Hódmezővásárhely: Városháza, tájház, református ótemplom, vacsora a Fekete Sas Szállodában; szállás Békéscsabán. Harmadik nap Szarvas: arborétum, Tessedik Sámuel Múzeum, szárazmalom; Vésztő Mágor: régészeti kiállítás, a Csolt-monostor romjai, szoborpark; ebéd Vésztőn, indulás haza.

2004. július 15. – Elekes Julianna-émlékiállítás megnyitója a Lorántffy Református Egyházi Központ múzeumtermében. A hímzés-gyűjtemény kiállítását Bartos Elekes Ildikó készítette el, a családi tulajdonban levő anyagból. A tárlatot Dukrét Géza méltatta. Bartos Elekes Ildikó Elekes Juliannára, édesanyjára, a híres népi hímzőnőre emlékezett, majd részletesen ismertette a kiállítás egyes darabjait.

2004. augusztus 5. – Város- és Faluvédők Szövetsége Hungaria Nostra szervezetének országos találkozója – Kisújszállás. Ráday Mihály elnök először adta át határon túli személyiségeknek a Podmaniczky-díjat: Péter I. Zoltán az épített örökség megóvásában végzett kimagasló munkájáért, illetve helytörténeti témájú könyveiért, Dukrét Géza a PBMEB megszervezéséért, vezetéséért, sokoldalú tevékenységéért, illetve egyéni kutató munkája elismeréséül.

2004. augusztus 12–18. között szerveztük meg a XII. Honismereti tábor Élesden, a református egyházközség meghívására. A házigazda **Lugosi Mihály** lelkipásztor volt, így a sátortábor a parókia gyümölcsösében állították fel. A táborban közel negyvenen vettek részt, zömében Nagyváradról, a többiek Szilágysomlyóról, a cserkészcsapatától, Zilahról és Gálospetriből jöttek. A délelőttök most is, hagyományosan, munkával teltek. A református templom melletti kis parkot kellett kitakarítani, ahol a város világháborús emlékművet akar felállítani. A park szélét valamikor díszítő, elvadult bukszusbokrokat kellett gyökerestül kiszedni, s a park egész területét letakarítani a virágok maradványaitól és a növényzettől. E kemény munkát, amely hasonlított egy erdőirtáshoz, a fiúk végezték el, a lányok pedig hordták ki a parkból a „kitermelt” növényzetet, de ők végezték a szolgálatot is a konyhán.

A megnyitó ünnepségen Lugosi Dániel lelkipásztor tartott áhítatot, majd Kubalak Péter tisztelendő és Létai Zoltán alpolgármester kö-

szöntötte a tábort. **Dukrét Géza**, a tábor parancsnoka ismertette a tábor célját és programját, majd az ismerkedés következett.

Délután honismereti előadások hangzottak el: **Dukrét Géza** a környék földrajzáról, gazdasági életéről, **Józsa Ferenc** Élesd történelméről, **Juhász Ibolya** népi hagyományokról, **Homonnai Gábor** a szőlészetéről és borászatról beszélt. Meglátogattuk a város műemlékeit, az ifjúsági és árvaházat, az üvegyárat és a közeli Sólyomkővárát, ahol megtakarítottuk az odavezető utat. Vasárnap a tábor istentiszteleten vett részt, ahol Dukrét Géza megköszönte a tábor működéséhez nyújtott segítséget, este pedig vendégül látták a presbitériumot. A hetedik nap a tábor a megérdemelt autóbusszos kirándulással végződött. Megtekintettük Magyargyerőmonostor, Magyarvalkó, Körösfő, Bánffyuhnyad Árpád-kori műemlék templomait.

A tábor most is önellátó volt, a tábori konyhán naponta háromszori meleg ételt készítettek **Dukrét Aranka** vezetésével, **Bencze Éva**, **Fekete Irén**, **Kocsor Magdolna**, **Nánási Julianna**. A konyha zavartalan működését **Ujvárosi Tibor** biztosította. A tábor szervezésében és ellátásában segítettek Lugosi Mihály lelkipásztor, Fejes György főgondnok, Tempfli József megyés püspök, Kubalak Péter tisztelendő, Létai Zoltán alpolgármester, valamint az egyházközség tagjai. Az anyagiakat a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és az Illyés Közalapítvány biztosította.

2004. augusztus 21–23. között **honismereti kirándulást** szerveztünk. Az első nap: Dész – református templom, Beszterce – városnézés, szállás. Második nap: Harina – evangélikus templom, Cegőtelke – a cserhádi csata emlékműve, Árokalja – Bethlen-kastély, arborétum, Sajóudvarhely – református templom, Somkerék – református templom, szállás Besztercén. Harmadik nap: Bethlen – református templom és kastély, Szamosújvár – örmény templom, Bonchida – református templom és kastély, Kolozsmonostor.

2004. szeptember 10–12. között szerveztük meg a **X. Partiumi Honismereti Konferenciát**, Sárközújlakon. Elhangzott 26 előadás. A konferencián több mint hatvanan vettek részt. A vasárnapi szakmai kirándulás alkalmával Avastújvároson meglátogattuk a református templomot és megkoszorúztuk a nemrég felavatott világháborús emlékművet, Vámfalun a vidék egyetlen működő fazekasmesterénél járunk, Avasfelsőfalun a görög katolikus templomot, a vízimalmot, Bik-

A besztercei várfalnál

szádon az ásványvízforrást és a 18. századi kolostort tekintettük meg. A kirándulás fénypontja a Kőszegremetén álló, Erdély egyetlen Széchenyi-emlékművének meglátogatása volt. Az obeliszk megkoszorúzása után megtekintettük a közeli kányaházi víztárolót, majd visszatértünk Sárközüjlakra.

2004. szeptember 19-én résztvettünk **Bocskai Istvánné Hagymássy Katalin** szobrának leleplezésén, Mezőtelegden. Délután tudományos ülőesteket szerveztünk a református templomban Bocskai István életéről, a nagy fejedelem tevékenységéről. A következő előadások hangzottak el: Kupán Árpád: Mezőtelegd és története, Emödi Tamás: A református műemlék templom és síremlékei, Borbély Gábor: A Bocskai-szabadságharc kezdetei, Péter István: Bocskai István egyházpolitikája, Dánielizs Endre: Bocskai hajdúinak városa, Nagyszalonta. A rendezvényen részt vett még Emödi János, Farkas Piroška, Kordics Imre, Nánási Julianna.

2004. október 17. – Bocskai és a hajdúk szabadságharcának első győzelme – Diószeg–Álmosd között, 1604. október 15. – 400. évfordulójának emlékünnepe. Emlékszikla-avatás és koszorúzás a csata színhelyén, a Nyúzó-völgyben. Borbély Gábor elevenítette fel a négy-

száz évvel ezelőtti eseményeket. Cs. Nagy Zoltán, a Bocskai István Hagyományőrző Egyesület elnökének beszéde után Gellért Gyula eszperes megáldotta és megkoszorúzta az emléksziyklát. Jelen volt még Bordás István, Dovin Irma, Dukrét Géza, Dukrét Aranka, Kupán Árpád.

2004. október 16-án mi szerveztük meg a **Rákóczi–Bocskai–Ballasi jubileumi emlékkünnepélyt**, melyen jeles magyarországi előadók is tartottak előadásokat.

2004. november 6-án szerveztük meg az erdélyi felekezeti líceumok számára meghirdetett **A Rákóczi-szabadságharc Erdélyben** című díjkiosztó ünnepséget. A díjazott dolgozatokból nyolc előadás hangzott el.

2004. november 7-én résztvettünk Paptamásiban a **turulmadaras világháborús emlékmű** avatásán. Dukrét Géza előadást tartott a turulmadár eredetéről és jelképéről.

2004. november 13-án, közösen a Sapientia Varadiensis Alapítvánnyal, Nagysándor József, 1848-as honvédtábornok tiszteletére emlékülést szerveztünk.

2004. november 14. – Bethlen Gábor emlékezete. Halálának 375. évfordulóján emlékkünnepet szerveztek a nagyvárad-rogeriuszi templomban. Tőkés László hirdetett ígét. Az ifjúsági kamarakórus és a Varadinum vonósnégyes előadása után, Hódolat a fejedelem előtt címen beszédet tartott dr. Katona Tamás történész, dr. Baráth Béla egyháztörténész, Szilágyi Zsolt képviselő és Dukrét Géza, a PBMEB elnöke. Ezután átvonultunk a Petőfi-parkbeli Bethlen-szoborhoz, ahol elhelyezték a kegyelet koszorúit. Egyesületünk nevében Dukrét Géza és Kupán Árpád koszorúzott.

2004. november 21. – Ünnepi szentmise a Bazilikában, a kettős állampolgárságért. Beszédet mondott Tempfli József megyés püspök, Dávid Ibolya, az MDF elnöke, Takács Csaba, az RMDSZ országos ügyvezető elnöke, Biró Rozália alpolgármester, Lakatos Péter, az RMDSZ Bihar megyei Szervezetének elnöke, Mátéffy Balázs, a budavári Mátyás-templom ifjúsági közösségének képviselője. Ezután indult el Budapestre az a **zarándoklat**, amely üzeneteket, leveleket juttatott el a magyarországi vezetők és szavazók számára az állampolgárság megszerzése érdekében, a nemzet határok feletti újraegyesítéséért. A budapesti fiatalok mellett két nagyvárad, **Huszár István** és

Szeghalmi Lajos és hat kolozsvári EKE-tag is résztvett a zárándoklaton. A határnál Dukrét Géza búcsúztatta a zárándokokat.

2004. december 15-én, meghívásunkra **Halmos Géza** világljáró, Bajáról, előadást tartott Peruról a Lorántffy Református Egyházi Központban.

2004. december 18-án megtartottuk a hagyományos karácsonyi ünnepséget, **Nagy Aranka** szervezésében, melyen a fiatalokkal ünnepi előadást tartottak.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az EKE mellett tevékenykedő gombáskör számos előadást és gombatúrát szervezett. Fontos, hogy mindenki ismerje meg az ehető- és mérgező gombákat.

2004. kitüntettjei: Legjobb turistája **Huszár István**, aki 16 kirándulást szervezett és részt vett a zárándoklaton. 2004. Legjobb túravezetője **Ujvárosi Tibor**, aki két év alatt 22 kirándulást szervezett és megmozgatott 298 embert, és mint a túravezető testület vezetője rendszeresen nyilvántartotta a tagság pontozását a minősítési szabályzat előírásainak megfelelően. 2004. Legjobb honismereti vezetője **Nagy Aranka**, aki alapos felkészültségével az utóbbi két év alatt 6 honismereti kirándulást szervezett, 188 személlyel, zömében Magyarországra.

A gyergyói vándortáborban, 2004-ben, **Bartos Elekes Ildikó** Hermann Ottó-díjat, **Huszár István** Balogh Ernő-díjat, **Nánási Julianna** Erdemes természetjáró címet kapott.

2005

2005-ben elhunyt **Bencze Éva** tagtársunk. Emlékét megőrizzük.

A **2005. február 5-én** tartott **tisztújító közgyűlés** a következő elnökséget választotta meg:

Elnök: **Dukrét Géza**

Alelnök: **Kocsis Gyula**

Ifjúsági alelnök: **Bara Lilla Olga**

Titkár: **Dovin Irma**

Tagok: **Ujvárosi Tibor, Nagy Aranka, Bordás István, Sáhi Anna Mária, Székely Zoltán.**

2005 januárjában **169** tag volt: 24 diák, 47 dolgozó és 98 nyugdíjas.

2005-ben **44 kirándulást** szerveztünk, ebből 28 gyalogos, 1 feldehítőtúra, 2 barlangi túra, 6 honismereti, 5 történelmi, 1 gombatúra, 1 munkatúra. Ezek mellett résztvettünk a vándortábor túráin is.

A résztvevők száma és a megtett távolságok: 1067 személy, gyalog 909 km, autóbusszal 11086 km, vonattal 1429 km

Túravezetők: **Huszár István** – 21 kirándulás, **Nagy Aranka, Slider Zoltán** – 7, **Dukrét Géza** – 5, **Ujvárosi Tibor** – 2, **Kelemen Gábor, Motz István** – 1 kirándulás.

2005 szervezett kirándulásai:

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
január – április	Minden szombaton előadások, vetítéssel egybekötve		40–50	
január 15.	Rézbánya – Vertop-hágó	Huszár István	15	16
január 29.	Rézbánya – Vertop-hágó	Huszár István	86	16
február 12.	Balaskó-tető – Száldobágy	Huszár István	8	24
április 2.	Negreni – Bulz	Slider Zoltán	11	24
április 9.	Brătuța-völgye – Ökrök-völgye	Slider Z.	5	22
április 16.	Negreni – Csucsá	Slider Zoltán	7	20
április 16.	Pályi-erdő – Száldobágy	Kelemen Gábor	6	16
április 30.	Rév – Tízfalu – Sonkolyos	Huszár István	5	28
május 13–15.	Rézbánya– Posaga – Torockó – Magyarlóna	Huszár István	18	18
május 21.	Ördögmalom-vízesés	Huszár István	39	15
június 4.	Brătuța-völgye – Ökrök-völgye	Slider Z.	6	22
június 4.	Királyhágó – Berettyó-forrás	Huszár István	31	19

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
június 3–5.	Torockó – Nagyenyed – Segesvár – Verespatak	Nagy Aranka	36	15
június 11.	Dragán-völgye – Sebesvár	Dukrét Géza	36	4
június 18.	Belényes – Vaskohsziklás – Rozsdaszakadék – Tatárhavas – Kiskoh	Huszár István	17	24
június 25.	Balaskó-tető	Ujvárosi Tibor	12	16
június 23–26.	Bécs és környéke – Kőszeg	Nagy Aranka	47	20
július 16.	Rév – kék pont mentén	Ujvárosi Tibor	3	6
július 19–24.	Sepsiszentgyörgy – Kézdivásárhely – Szent Anna-tó – Brassó – Bucegi- hegység – Marosvásárhely – Kolozsvár	Dukrét Géza	37	30
július 24.	Biharfüred – Golgota-mező – Bondoraszó	Huszár István	47	26
augusztus 3–7.	XIV. Országos Vándortábor		26	192
augusztus 12–18.	XIII. Honismereti tábor: Szentjobb – Micske – Érabrány – Albis	Dukrét Géza	33	
augusztus 20.	Torda – Szind	Huszár István	44	14
augusztus 27.	Torda – Szind	Huszár István	16	14
augusztus 27.	Rév – 100 éves a Zichy-barlang	Dukrét Géza	30	4
szeptember 3.	Bologa – Havasrogoz – Rekicel	Huszár István	45	16
szeptember 10.	Negreni – Bulz	Slider Zoltán	14	24
szeptember 17.	Szeged – Ópusztaszer	Nagy Aranka	33	2
szeptember 17.	Belényes – Rézbánya – Vertop-hágó – Nagybihar csúcs	Huszár István	17	32
szeptember 24.	Belényes – Rézbánya – Vertop-hágó – Nagybihar csúcs	Huszár István	16	32
szeptember 24.	Rév – Tízfalu – Sonkolyos	Slider Zoltán	14	20
október 1.	Bologa – Rogojel – Vlegyásza-csúcs	Huszár István	16	18

Dátum	Tevékenység	Túravezető	Lét- szám	km – gyalog
október 5.	Debrecen – Déry Múzeum	Nagy Aranka	19	
október 8.	Vérsorog	Motz István	39	12
október 9.	Belényes – Pietroasa – Flórarét – Galbina	Huszár István	17	18
október 15.	Brătuța-völgye – Ökrök-völgye	Slider Zoltán	17	20
október 16.	Szeged – Ópusztaszer	Nagy Aranka	19	2
október 16.	Király-hágó, Pányiki-szoros	Huszár István	5	26
október 22.	Vízierőművek körútja: Telegd – Esküllő – Remec	Dukrét Géza	44	10
október 23.	Belényes – Pietroasa – Flórarét – Galbina	Huszár István	9	18
október 29.	Debrecen – Déry Múzeum	Nagy Aranka	19	
október 29.	Biharfüred – Meziád	Huszár István	17	22
november 12.	Brătuța-völgye – Mísid-völgye	Huszár István	11	24
november 20.	Berettyóújfalu – Gyula	Nagy Aranka	19	
november 26.	Meziád	Huszár István	16	8

Az ispánkúti Petőfi-emlékműnél

Minden évben hatvanon felül vettünk részt az országos vándortáborokban. Az idén egy csoport aknamunkája nyomán, akik külön kisbuszt bérelve, ugymond „igény volt rá” jelisével, megakadályozták, hogy a tagság közösen egy nagy buszt bérelve vegyen részt a táborban. Így az alelnök kimutatása alapján, csak 26-an vettek részt a tábor tevékenységében. Több mint húszan maradtunk itthon, többen olyanok, akik soha nem hiányoztak egy táborból sem, s nem tudtak résztvenni az országos közgyűlésen sem, amely egy évben csak egy van. Más egyesületnél az ilyen szabotázsakciót keményen megbüntették volna. De nem vettük fel a kesztyűt, mert egy egyesület csak a szeretet, az összetartás és az alázat alapján működhet. Épp ezért reméljük, hogy ilyesmi nem fog megisméllődni.

2005. február 3-án a Kárpát Koszorú Nemzetközi Túramozgalmalapsapata tartott vetített előadást, Mályi József vezetésével. Színiültig megtelt a Lorántffy Zsuzsanna Református Egyházi Központ.

2005. február 17-én Érmelléki pincék címen fotókiállítást nyitottunk meg Budapesten a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal kiállítótermében **Sófalvi István** fotóművész képeiből.

2005. április 10-én emlékházat avattunk Kazinczy Ferenc és Fráter Lóránd tiszteletére Érsemjénben, majd együttműködési szerződést írtunk alá a Hajdúság–Partium Értékmentő Egyesülettel.

A **Varadinum** keretében, április 29-én bemutatták **Dukrét Géza** Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében című kötetét, majd 30-án megtartottuk a hagyományos pályázati díjkiosztó ünnepséget.

2005. május 8-án tartottuk a **Föld napját** a Somlóhegy aljában. Az új tagok fogadalomtétele után az eső elverte a hagyományos takarítási akciót.

2005. június 12-én emléktáblát avattunk Érköbölkúton **ifj. Gyaló-kay Lajos** tiszteletére.

2005. augusztus 12–18. között szerveztük meg a **XIII. Honismereti tábor** Szentjobbon. A sátoztábor a hajdani vár területén, az apátság épületeinek előterében levő öreg gesztenyefák alatt állítottuk fel. A táborban közel negyvenen vettek részt, Nagyváradról, Érmihályfalváról, Gálospetriből, Margittáról, Nagyszalontáról, Szentjobbról, valamint a szilágysomlyói cserkészcsapat tagjai. A délelőttök most is, hagyományosan, munkával teltek. Az apátsági épületek, ame-

Új tagok avatása 2005 áprilisában

lyekben ma az orvosi rendelő található, a hajdani várfalra lettek építve. Az épületek mögötti elvadult növényzetet, valóságos dzsungelt kellett eltakarítani, ahol egy sétányt akarnak kiépíteni, amely elhalad az éppen most folyó régészeti ásatások mellett. Ez által hozzájárulunk e műemlékünk állagának megőrzéséhez, mivel az épületet és az alól kilátszó várfalat már erősen veszélyeztette a vad növényzet. A készülő sétány pedig majd segíti a faluturizmust.

Délutánonként honismereti előadások hangzottak el: **Dukrét Géza** a Hegyközről, a környék földrajzáról, gazdasági életéről, Szentjobb és a Szent Jobb történelméről, Szentjobb népi hagyományairól tartott előadást. Meglátogattuk a falu műemlékeit, emlékműveit, a szőlőhegyet, a polgármester borpincéjét, ahol előadást hallgattak meg a borászatról. Vasárnap a tábor istentiszteleten vett részt, ahol Dukrét Géza megköszönte a tábor működéséhez nyújtott segítséget, este pedig a polgármester hozzájárulásával szalonnasütést rendeztünk. A hetedik nap a tábor a megérdemelt autóbuzos kirándulással végződött. Megtekintettük Micske, Érabrány, Albis Árpád-kori műemlék templomait.

A tábor most is önálló volt, a tábori konyhán naponta háromszori meleg ételt készítettek **Dukrét Aranka** vezetésével, **Farkas Piroksa**, **Kuglis Erzsébet**, **Nánási Julianna**. A konyha zavartalan működését **Ujvárosi Tibor** biztosította. A tábor szervezésében és ellátásában segített Tempfli József megyés püspök, Zatykó István polgármester,

A szentjobbi honismereti táborban, 2005 augusztusában

Bogdán István tisztelendő, Rákosi Jenő tiszteletes, Lakatos Bálint presbiter és a helybeli lakosok. Az anyagiakat az Illyés Közalapítvány és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma biztosította.

2005. augusztus 27-én Réven ünnepi megemlékezést tartottunk a **Zichy-barlang felavatásának századik évfordulója** alkalmából. Részletes ismertetését a révi történetben olvashatjuk.

2005. szeptember 9–11. között Zombolyán szerveztük meg a **XII. Partiumi Honismereti Konferenciát**, amelyen nyolcvan-an vettek részt. Két nap alatt 26 előadás hangzott el. A harmadik nap szakmai kirándulással telt: Csatádon (Lenauheim) megtekintették a Lenau-emlékmúzeumot és szobrot, Nagyszentmiklóson a Nákó-kastélyban levő Bartók Béla-emlékmúzeumot, a római katolikus templomot, Csanádon a hajdani püspöki székesegyházat.

2005. szeptember 20-án Érmelléki pincék címen fotókiállítás nyitottunk meg Békéscsabán **Sófalvi István** fotóművész képeiből.

2005. november 13-án emléktáblát avattunk Zsibón, **II. Rákóczi Ferenc** tiszteletére, a zsibói csata emlékére.

2005. november 29-én, a mi meghívásunkra, **Eröss Zsolt**, magyarországi hegymászó, előadást tartott a K-2 expedícióról, a Lorántfy Zsuzsanna Református Központban. Az előadáson több mint száz-an vettek részt.

A XII. Partiumi Honismereti Konferencia résztvevői a nagyszentmiklósi Bartók-szobor előtt

2005. december 16-án megtartottuk a hagyományos karácsonyi ünnepünket az RMDSZ újvárosi központjában, Nagy Aranka műsorával.

Az Érmelléki pincék c. fotókiállítás megnyitója Békéscsabán

2005 kitüntettjei: A 2006. január 28-i elnökségi ülésen, a pontozási szabályzatnak megfelelően a következő döntés született: 2005 legjobb hegyi túravezetője **Huszár István**, aki 21 túrát szervezett és megmozgatott 485 embert. 2005 legjobb természetjárója **Slider Zoltán** és **Slider Veronica**, akik egyenként 18 túrán vettek részt, 349 km-t legyalogolva. A legjobb honismereti vezető **Dukrét Géza**, a legjobb határontúli idegenvezető **Nagy Aranka**. Díszoklevelet kaptak **Farkas Piroska** és **Nagy Magda**, akik a közösségi munkában példamutató tevékenységet fejtettek ki. Ugyanakkor javasoltuk, hogy a nyári országos vándortábor alatt az EKE országos vezetősége adja át a következő kitüntetések: Balogh Ernő-díjat kapjon **Székely Zoltán** és **Motz István**, Tavaszi Sándor-díjat kapjon **Nagy Aranka**, Tulogdi János-díjat kapjon **Ujvárosi Tibor**, Merza Gyula-díjat kapjon **Dukrét Géza**.

2006

2006 januárjában **173** tag, melyből 24 diák, 40 dolgozó, 109 nyugdíjas, de ebből 25 tag van elmaradva a tagsági díjjal, van aki egy fél-, van aki egy évvel, így: 3 diák, 9 dolgozó és 13 nyugdíjas, akiket még nem vettünk ki a nyilvántartásból. Az év folyamán 12-en morzsolódtak le, de 16 új tagot vettünk fel. Összesítve ebben az évben 4 személlyel növekedett az egyesület. Ezek mellett 20–30 szimpatizáns, akik gyakran részt vesznek az előadásokon és egyes kirándulásokon, de nem iratkoztak be. A fizetők között is van több személy, akik csak a vándortábor miatt iratkoztak be.

A **2006. február 4-én** tartott közgyűlésen Dukrét Géza kinevezte ügyvezető elnöknek **Tiponut Tibor** földrajzszakos tanárt, túravezetőt.

Az előző évek hagyományaihoz híven, január és április között vetítéssel egybekötött előadásokat tartottunk az Ady Endre Középfiskola földrajztermében. A következők tartottak előadást, az elhangzás sorrendjében: Bordás István Dániáról, Fazakas Ferenc, Kolozsvárról, a Mont Blanc-on tett túráiról, Tiponut Tibor Andalúziáról, Nagy Aranka New Orleansról, Vesselényi Tibor a cserkész-turizmusról, Pásztai Katalin az Egyesült Államok keleti partvidékéről, Nagy Aranka a kávéról, Bordás István Ománról, Stark Erzsébet Svájcról.

Elhatároztuk, hogy az idén méltóképpen ünnepeljük meg az EKE Bihari osztályának **tizenötéves évfordulóját**. Ünnepi közgyűlést szervezünk, kitüntetjük élenjáró tagjainkat, bemutatjuk kötetünket a turizmus történetéről, majd bográcsgulyással vendégljük meg a tagságot.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET RÉVI OSZTÁLYA

A révi Zichy-barlang felfedezésének és feltárásának története

Földrajzi szempontból a Sebes-Körös szorosán a Sebesvár (Bologa) és Rév közötti kb. 48 km hosszú szűk völgyet értjük, amely átvágja a Nyugati Szigethegység északi részét, s egyben határt képez északon a Meszes- és Réz-hegység, délen a Vlegyásza és a Királyerdő hegységek között.

A Bánffyhunyadi medencét elhagyva, ahol a Sebes-Körös puha márna rétegeken halad át, hirtelen megváltozik a kőzetminőség, s egyből kemény kristályos kőzeteket kell átvágnon. Ezért Sebesvár és Kissebes (Poieni) között, egy 3 km-es szakaszon, kialakítja első szorosát. Majd több hasonló rövid szoros-szakaszok és eróziós medencék váltják egymást: Kissebes és Csúcsa között, Feketető (Negreni) és Király-hágó (Bucea) között. Király-hágó után a folyó mészkőrtegekbe hatol, és innétől kezdve a völgy kihangsúlyozottabban szurdokvölgy. Növekszik a függőleges tagoltság, megjelennek a karsztjelenségek. A mellékfolyók, mint a Jád, Ökrök, Barátka, Misid, mind szurdokvölgyekkel csatlakoznak a Sebes-Körös szorosához. Csodálatosan festői vidék. Bánlaka (Bálnaca) és Sonkolyos (Șuncuiuș) között újra vad szurdokban kanyarog a folyó, melynek baloldalán, közel Sonkolyoshoz, találjuk a híres Szelek-barlangját. Sonkolyos és Rév között fekszik az az 5 km-es szurdokvölgy, amely szépségénél és turisztikai jelentőségénél fogva úgy ment be a köztudatba, mintha ez lenne a Sebes-Körös szorosa. Ez a Révi-szoros. A folyó itt átvág egy mészkő antiklinálist. A Királyerdő mészköve a felső jurában alakult ki, ún. titthon korallmészkő. Kora kb. 150 millió év. Az Ős-Körös a pliocén végén kezdte bevágni magát, de eróziós munkáját ma is végzi a szoros mélyén.

A szoros keletkezését tekintve több elmélet született:

a/ epigenetikus, vagyis a völgyképződés a mainál jóval magasabb szinten, az ellenállóbb kőzetet is fedő, puha kőzettakaróban indult meg. Majd azt átvágva, az alatta levő keményebb kőzetbe mélyítette völgyét.

b/ hátráló erózióval lefejezte a gerinc túlsó oldalának vizét.

c/ barlangbeszakadás által. A leginkább elfogadott az első elmélet.

A környéken megtaláljuk a karszt minden formáját: számtalan barlangot, a felszínen dolinákat vagy töbröket. Egy-egy eldugult dolinát víz tölti ki, pl. az Öreg-tó, melynek vizét már beborította a sás és a káka. Zsombolyok, ördögszántás (karmező), biogén karsztformák mellett visz el a kirándulók útja.

Az első, aki a Révi-szoros szépségeiben gyönyörködött, az ősember volt. Eszközeit, temetkezéseinek maradványait a bal parti Két püspök sziklagerincében egymás felett következő Pince-, Kecse- és Devence-barlangokban, valamint a szoros jobb oldalán levő Kétszemű-szikla alján, a Tündérvár barlangjában végzett ásatások hozták felszínre. Az ember számára járhatatlan volt ez a völgy, ezért alakult ki a Király-hágón át vezető út, amely már a rómaiak idejében összekötötte Aquincumot (Budát) Napocaval (Koloszvárral). A középkorban a Sebes-Körösön tutajok szállították a sót és a fát Erdélyből Váradra, majd Buda felé. Ennek ellenőrzésére épült még a 13. században a sóvám, egy őrtorony, az ún. Tündérvár. Ez egy sziklafalba épült erős torony, melyhez a sziklába vájt lépcsőkön lehet feljutni. Ablakaiból jól látható a szoros. A vámként elszedett árut a mellette levő barlang száraz, széles szájánál tárolták. A 19. században főleg a kalotaszegiek szállítottak tutajon nagymennyiségű deszkát és zsindelet, Váradra.

Az 1800-as évektől kezdve a völgy szépségeinek megtekintésére tutajos kirándulásokat szerveztek. Ezt igazolja **Bonyhai József** *Tájéleirat utazási naplóból* című írása, amely 1856-ban jelent meg a Vasárnapi Újságban. Hat tutajon, férfiak és nők, a csarnóházi völgyből indultak. Leírja a Révi-szorost a Tündérvárral, a vízesésről pedig így ír: „kiálló, kopasz, barna szirtek, gyors zuhatagok által szeldelve keresztül.”

Hunfalvy János Magyarország természeti viszonyainak leírása című munkája II. kötetében, 1864-ben így ír a Zichy-barlang vízeséséről: „*Rév fölött a Körösnél nagyszerű mésztuff telepet találunk. Ott t.i. az üreges, völgyelések mészkőtömeg fokozataiból erős vízforrások fakadnak, melyek szép zuhatagokban a Körös felé rohannak. Az említett mésztuff azon vízesésekből csapódik le.*” E lehetett a barlangi patak első tudományos színvonalú leírása. Vagyis abban az időben még a bar-

langból kifolyó víz szétterült azon a 12 m vastag mésztufa teraszon, amely a barlang előterében rakódott le. Később egy mederbe terelték őket, s ezen a teraszon épült a menedékház.

A Révi-szoros szépségeit a Nagyvárad – Kolozsvár között 1870. szeptember 7-én megnyílt vasútvonal tárta fel a közönség előtt. A vonat ablakából több mint 30 éven át gyönyörködtek a táj szépségében, a Körösbe alázuhanó vízesésben, anélkül, hogy valakinek is eszébe jusson közelebből is megnézni. Az 1900-as évek elején az osztrák származású **Handl Károly** (Karl Handl) pályafelügyelő és **Veress István** révi lekipásztor bejárták és felkutatták a Révi-szorost. 1903-ban írtak az Erdélyi Kárpát Egyesület /EKE/ főtítkáranak, Radnóti Dezsőnek, hogy az egyesület terjessze ki működését Révre. Ennek eredményeként **Czárán Gyula** elkészítette a Körös bal partján, Rév és Sonkolyos között azt a turista utat, melyet róla neveztek el, s amely ma is jól járható. A turista út felavatására 1903. május 1-jén került sor.

Handl Károly és Veress István többször meglátogatták a vízesést. Egyik alkalommal Handl elmondta, hogy megfigyelte, ott ahol a bővizű patak előtör a hegyből, szárazság alkalmával, amikor lesüllyed a víz szintje, felette kis nyílás keletkezik, melyen keresztül denevérek repkednek ki és be. Azt is megfigyelte, hogy a Tízfalusi-barlang patakjába hullott szalmatörmelék egyszer a révi vízesésnél jött ki. Egy nap vadászpuskával belőtt a nyíláson, s hatalmas dörgő visszhang keletkezett, melyből barlang létezéséről következtetett. Értésítették erről Czárán Gyulát, aki **1903. november 10-én** robbantásokkal feltárta az új barlangot. Egy sziklafal leomlásával „...előtűnt a nagyszabású barlang, amelynek üregébe meghatott léptekkel léptünk be, abban a tudatban, hogy itt még emberi lény nem járt sohasem” – írta emlékezésében Veress István. Megindult a barlang feltárása: 1905-ig eljutnak a Pokolig. Az Erdély című folyóirat 1905. évfolyamának 1–2. számában írta le először a barlangot részletesen, kalauz-szerűen, Czárán Gyula. Ebből különlenyomat is készült, A révi Zichy-barlang címen.

Az **1905. év** nagyjelentőségű a barlang és a Révi-szoros történetében. **Március 5-én megalakult az EKE Révi Osztálya**, elnöknek ifj. **gróf Zichy Ödönt**, ügyvezető elnöknek **dr. Veress István** lekipásztort, pénztárosnak és barlang-gondnoknak **Handl Károlyt**, titkárnak **Gulácsi Endre** állami iskolaigazgatót választották meg. Gr. Zichy Ödön, az EKE kérésére, a barlang nyílása mellé egy menedékházat,

majd egy emeletes szállót építtetett az egyesületnek. Ez a barlang látogatottságát nagyon növelte. Az EKE, nagy pártfogoltja tiszteletére a barlangot Zichy-barlangnak nevezte el. **A Zichy-barlang ünnepélyes felavatása az 1905. évi közgyűlésen volt, augusztus 27-én.** Az avató beszédet dr. Veress István tartotta. Az EKE még ebben az évben megépítette a hidat a barlang mellett a Sebes-Körösön. A következő évben a Zichy-barlang vasúti megállót kapott, mely mellé egy 200 személyt befogadó várócsarnok épült.

Ide illik Czárán Gyula írása a Tízfalusi barlangról is.

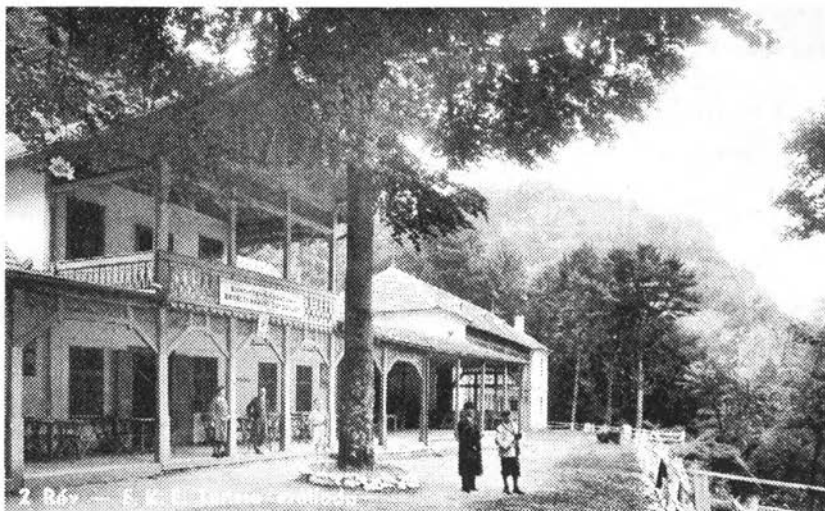
Czárán Gyula

A tízfalu barlangja

Erdély – 1905, 3–4. szám: 39. old.

Ezt a szép nagy gazdag cseppkőbarlangot Handl Károly m. á. v. pályafelügyelő, Veress István révi ev. Ref. Lelkész és Csák Andor 1904. nyarán fedezték fel. Révtől 1 3/4 órányira van az ún. Tízfalu határában, s egész kényelmes, lovagolható – sőt szekérrel is járható úton érhető el.

Mély völgybarázdában kis csermely húzódik sűrű rétegekre osztott sziklafal lábához, melyben több üreg tátong. Ezek egyikében hosszú

létra vezet tizenegy méternyi mélyre le, hol a barlang szűk sziklafolyosója kezdődik.

Ezt a folyosót nem a kényelem barátai számára építették; mert hol a mennyezet száll annyira alá, hogy csak négykézláb vagy legalább derékban erősen megtörve haladhatni elő; – hol meg a két fal közeledik oly barátságosan egymáshoz, hogy csak traverzben oldalt fordulva, háttal, mellel a sziklafalakat súrolva lehet tovább hatolni. A rétegek az oldalfalakban – legalább látszólag – függőlegesen állanak; s ezeknek tetejére feltűnő módon – mintha emberi építő munkája volna, – teljes vízszintesen vannak a mennyezet vastag réteglapjai ráhelyezve.

Még egy rövidebb létrán leszállva, megnyílik a barlang tulajdonképpen i főmenete, hol szélesség és magasság már nagyobb méreteket öltenek.

Egy kanyarulatnál balkézt medence-lépcsőzet vonul a horgolt műhöz hasonlólag kidolgozott cseppkölejtőn felfelé egy kis oldalágba, hol fodrozott párkányokkal díszített kisebb-nagyobb víztartó medencék sora, lépcsősen egymás fölé helyezve: a lejtőn alá szivárgó víz ízletes szeszélyű műve.

A jobbra kanyarodó főmenet falai telve vannak itt kőszivarokkal: a britannika alakú belemnit ősvilági csigának kövületeivel, melyek sűrűn tarkázzák a falakat.

A kanyarulatnál mindjárt kis patak szegődik a jövevényhez, s hű társa marad a barlang alsó részében.

Szűk sziklaszoros következik most, hol a falak vastagon vannak vért képződményekkel burkolva, s a kis patak ezek alatt bujkál; de már az ember nem fér el ottan, hanem a sziklába vágott ösvény segítségével kell e szorulaton átvergődnie. Felülről hatalmas redőképződmény csüng alá: Rákóczi zászlója.

Mindjárt tovább szépen díszített kisebb csarnok következik, melynek rojtképződményei emeletes sorozatokat alkotnak és meglepő módon nyúlnak ki előre. A barlang mennyezete közbe-közbe hófehér cseppkőburkolattal van felderítve, mely ragyog messziről az ember elé.

Tovább a sziklapárkány lépcsőzete vezet balra fel a főtárnának egy magasan fekvő padkájára, mely gazdagon van báb és csapképződményekkel dekorálva. Egy részének talaján nyüzsgő egymás mellett a sok kis cseppkőbaba: ez az Óvoda, telestele apró kőporontyokkal. Piros-

barna és hófehér csapfigurák sokaságával dúsan megrakott mennyezet hajlik fölébe. Közben egy csapat korona, cseppkőből formálva: a Királyok zálogháza, a zálogba csapott koronákkal. Elöl egy csap-óriás lóg le méltóságosan a mennyezetről.

E padkáról leszállva s a főtármában tovább menve, a magas boltozatokon ismét szép hófehér rojtképződmények tűnnek fel. Egyszerre az elágazásnál a magasból előre meredő kő-csoda bontakozik ki a sötét háttérből: félig ijesztő, félig groteszk alak, nem cseppkő, hanem sziklaképződmény: ez John Bull.

Alatta a nagy eséssel alá ereszkedő főtármának egymásra hányt sziklaomlatagai ez alsó rész végpontjához, a Tündér Ilona szobájához vezetnek. Ez a földszint legdíszesebb része. Belső fülkáját jobbra-balra egy-egy cseppkőoszlop őrzi; közöttük nehéz nagy drapériák, s mögöttük könnyebb, lenge rojtozatok csüngnek alá a mennyezetről. A külső részt három emeletben egymásra tornyosuló rojtos redősorok alkotják; az alsó emelet finom, gyenge, – a középső már sokkal nagyobb, erősebb, masszív redőkkel, rojtcsoportokkal és lenge zászlókkal díszítve. Fölöttük a fáklya fényétől már alig bevilágítható magasságból csüngnek a legfelső mennyezet csipkés függönyzetei alá.

A kis patak elvész itt egy szűk folyosóban, s folyását tovább követni nem lehet.

John Bullhoz visszatérve, innen nagyon merően emelkedő sziklaomlason kell balra, nagy arányú magas boltozatok alatt, felfelé – s egy cseppkőburkolta kis bujtatón keresztül mászni, gombafej alakú s gyémánt ragyogású cseppkőképződmények között; – a míg feljebb kisé enyhül az omlás vad képe, s egy magánosan álló alak jelenti, hogy a bábképződmények csarnokaiba képünk s fenn vagyunk az Olimp-on.

Balra fordulva, alászáll a mennyezet s közbe-közbe vakító fehér burkolattal van tarkázva. A bábok is szaporodnak; míg végre egy a talajt a mennyezettel összekötő, négy méter magas, arányosan képződött, szép nagy őszfejú csapbábbal kulminálnak, mely vöröses szürke mezbe van öltöztetve.

Balra nagyobb báb áll szuronyos fegyverrel, kisebbek társaságában: ez a delikvenseket kísérő csendőr. Fölöttük szablya alakú lapos hosszú csap függ a mennyezetről: Témisz kardja.

Patyolat foltokkal élénkített boltozatok alatt visz tovább fel az út a Tizenhárom vértanú csarnokába, melyet hat méter magas, masszív,

nagy, rojtjal díszített cseppkőoszlop nyit meg: a millenniumi Emlékoszlop. Mellette vaskos tömb, melyből egész sereg kisebb nagyobb báb nőtt elő; barna-vörös szobrok sokasága, melyek egy kimagasló vörös alak körül csoportosulnak.

Emitt kristályoktól ragyogó Üllő és kalapács, hófehér cseppkőből alkotva. A mennyezetnek egy része szintén patyolat-csipkézettel van burkolva. Odább vörös-barna rojtos drapériák pompáznak, melyekről szép halványsárga, krémszínű cseppkőzuhatag ereszkedik megkövült vízesésként alá. – A hófehér és vörösbarna színek váltakozása jellemzi e csarnokot s nyújt neki különös érdekes elevenséget, ízlést, összhangot.

Hát ez a nagy madártest mit akar itt, egyenesen felnyúló hórihorgas csonka nyakával? Épp olyan, mintha egy fejetlen struccmadár volna. Mellette elhaladva, a roppant csarnoknak egy felsőbb színére jutunk. Vörös mezbe öltözött hatalmas nagy alakok serege fogad itten: Ez a Konklávé, a bíbornokok testülete.

Csoda-e, ha e szent éltű gyülekezettől nincs messze már a Mennország sem; s ennek fénye és pompája buzdítóan, jutalmazóan sugárzik onnan az óriás csarnok legfelső színéről elő? Az egész barlangnak leggazdagabb, mondhatni tékozló bőkezűséggel kiállított része ez, melynek fele részében alulról és felülről nőtt cseppkővek, csapok, bábok, vértképződmények, függönyök, rojtos drapériák, csipkefüzérék, redőzött cseppkőburkolatok, szobor alakok, alálengő zászlók, valóssággal versenyeznek.

A feljáratot egy magában álló alak őrzi: ki lenne más, mint Szent Péter? Jobbra tőle két gyönyörű rojt-torony pompázik.

Felérve, balra remek díszítésű Oltár emelkedik, közepén a szentségtartóval s oltári szentséggel. A háttérben vakítófehéren ragyogó alak tűnik elő, magában állva: az Elefántcsontból való torony. A falak mindenütt gazdagon burkolva felülről lefelé egymásból fejlődő emeletes rojtvértzetekkel. A mennyezet a szó szoros értelmében el van borítva az alá függő csapképződmények özönétől; s a talajt vízmedence-szerű alakulatok foglalják el, melyek cseppkőpárkányai szeszélyes ízléssel vannak kifodrozva.

E pazar folyosón végig menve visz ki az út a mélységek fölébe ki-dülő Erkélyre, honnan az egész nagy csarnok óriási arányait, területét, alant tátongó mélységét, merészen felnyúló magasságát legjobban be lehet látni.

A vörös-fehérral pompázó roppant mennyezetnek egy része fel van sűrűn lobogózva: ez a Zászló-terem.

Az erkély falairól nagy redőzött veres függöny lóg alá a mélységbe, honnan egy óriási Szomorú-fűz alakját mímelő csoport tekint viszont ide fel. Körülötte hatalmas cseppkőbábok állanak; kapitányuk, a legmagasabb, három méternyi magas.

Mellette egy cseppkőalak tetejéből kinőtt feleknek egész csoportja meredez elő ijesztőleg: a Hidra.

Balra a vörös bábok egész serege feltűnő nyúlánk alak köré gyülekezik, mely 4–5 méter magas, a mennyezetig ér, magasságához képest nagyon vékony és éles hegyben végződik: ez Hunyadi lándzsája. Mellette egy másfél méternyi magas, bunkós végű dorong: Kinizsi buzogánya.

Innen az erkélyről ennek az egész Olimpnak nemcsak istenekhez méltó nagyszabású architektúráját, hanem a Gráciák kezére valló remek dekoratív felszerelését is legjobban át lehet tekinteni; s e rész a legelső, legnagyobb s legszebb cseppkőbarlangok bármelyikében méltóan foglalhatna helyet.

És ha majd – remélhetőleg nem sokára – sikerülni fog a barlangot a nagy közönség számára könnyen hozzáférhetővé tenni: ez bizonyára egyik fő díszje s büszkesége lesz a Bihar érdekes barlangvilágának.

1906. január 5-én Czárán Gyula, a Révi-szoros, a Bihari-havasok nagy feltárója, elköltözött az élők sorából. Január végén elhelyezik Révről Veress Istvánt. Így Handl Károly egyedül dolgozott tovább a barlang feltárásán. 1907-ben újabb 600 méterrel nőtt a barlang bejárható része. A közönség számára járható Barlangrészlet térképét **Monoky Gyula** MÁV-mérnök készítette el, amely megjelent az Erdély 1907. évi 3–4. számában.

M. Kovács Géza

A „Zichy Ödön” cseppkőbarlang térképe.

Folyóiratunk jelen füzetéhez a révi Zichy Ödön cseppkőbarlang térképét mellékeljük, hogy az alakulásánál fogva hazánkban páratlanul álló természeti ritkaság megtekintése iránt a vágyat ama olvasóinkban is felkeltsük, akiknek eddig valamely okból nem volt alkal-

muk megtekinthetésére, továbbá azért is, hogy azok, akik azt már látták, emlékezetükben könnyebben visszaidézhessek is lelkükben megtarthassák, erősbíthessék ama gazdag színpompának és a szeszélyes cseppkőalakzatok gyönyörűséges csoportjainak képeit, amelyeket a természet pajzán jókedvében saját gyönyörűségére teremtett és a véges ember elől sokáig a meredek szikla mélyében rejtegetett.

A révi sziklaszoros két kis alagútja között mintegy 6 méter magasból habfodorrá törve zuhog alá a barlangnak jéghideg vize. E vízeséstől mintegy 50 méter távolságra van a barlang. 4 évvel ezelőtt a gazdag forrás vizéből enyhítve szomjunkat nem is mertünk arra gondolni, hogy valaha azon a ponton évenként 5000-et meghaladó turista forduljon meg, mert a meredek sziklafal szinte lehetetlenné tett minden közlekedést. Néhai Czárán Gyulának, az E. K. E. tiszteleti tagjának kellett eljőnnie az 1903-ik évben, hogy varázslatos turista botjával idegen-forgalmat teremtsen az eddig csak madárlátta sziklákon. Ő ifjabb gróf Zichy Ödön engedélyével egyesületünk költségén rövid idő alatt páratlan leleményességgel mintegy 8 kilométer hosszú turista ösvényt készített, amely kényelmes ívekben vezet fel mindenütt a szikla oldalán egészen a „Kétpüspök” háta mögé és onnan a vízesés fölött tovább Vársonkolyos községig. Az út készítése alkalmával Handl Károly révi lakos, a nagy természetbarát, szenvedélyes kutató és buzgó turista figyelmeztette Czáránt, hogy ott, hol a víz a szikla alól előtör, nagyobb barlang nyílásának kell lennie, mert ő sekély vízállásnál többször kitapogatta. Javasolta, hogy a víz medrének mélyítésével és robbantással kíséreljék meg a képzelt barlang megnyitását. Czáránnak a terv megtetszett és előlegezve a költségeket, megbízta Handl munká végrehajtásával. Ez meg is történt 1903 november havában.

Ekkor Czárán Gyulának és Handl Károlynak néhol övig gázolva a vízben, sikerült a barlangba behatolniok. Kikutatták a barlang ama ágát, a melyet ma Kálváriának nevezünk. A főágban szintén előrehatoltak ama cseppkő alakzatig, amely a térképen Bükkfagomb elnevezéssel van jelölve. A felfedezésnek csakhamar országos híre kelt. A környék lelkes úri közönsége azonnal foglalkozni kezdett a barlanggal. Egyesek a barlangot mint nagyszabású felfedezést kürtölték világgá, mások pedig visszariadva a földalatti nagy tömegű víz akadályaitól még a további kutatásokból is igyekeztek lebeszélni a rajongókat. Maga Czárán is egy levelében óva intette az E. K. E.-t, hogy ne

fűzzön vérmes reményeket a barlanghoz. Egyedül Handl Károly nem riadt vissza semmi akadálytól és támogatva Veres István révi ref. lelkesztől és Hollósy Gyula ugyancsak odavaló főjegyzőtől tovább végezte az életveszélyes kutatásokat; sikerült is neki a barlang emeleti részét, amelyet Kórus-nak nevezett el, és azután a Törökvilágot felfedeznie. E sikerek után az E. K. E. révi tagjai 1904. tavaszán fiókosztállyá tömörültek és miután az egyesület a barlangot 30 évre szerződésileg is kezelésbe vette és Handl Károlyt barlanggondnokra választotta, Czárán Gyulának hathatós támogatásával 1905. tavaszára már a Purgatóriumig, ameddig a térkép rajzolva van, feltárták a barlangot. 1905. év június havában ifjabb gróf Zichy Ödön áldozatkészségével elkészült az E. K. E.- vendéglő is és megindult az idegenforgalomnak igazán nagyszabású áradata, amelynek sürgetésére elkészült a Körösön átvezető gyalog-híd és a Zichy-barlang elnevezésű, 200 utas befogadására alkalmas várócsarnok, amely előtt az összes személyvonatok feltételesen megállanak. A barlangot több napig tartó fásztó munkával felmérte Monoky Gyula máv. Mérnök és ugyancsak ő készítette el díjtalanul a pontos térképet is, amelynek rajzolására olyan kiváló gondot fordított, hogy azon egyes jellegzetesebb cseppkő alakzatok is igen jól felismerhetők. A térképbe berajzolt lépcsőkből, hidakból láthatja a szemlélő, hogy mily nagy munkát kellett végezni az egyesület megbízottjának, Handl Károlynak, hogy a közönség kényelmesen és minden veszély nélkül látogathassa e természeti csodát.

A térlép a barlangnak csak ama előrészét ábrázolja, amely a közforgalomnak át van adva és a melyben minden veszély nélkül lehet közlekedni. Belül a Purgatóriumon túl a szűk mélységben van egy száz méter hosszú mély tó, melyet Pokolnak neveztek el. 1906. őszén kezdette meg Handl Károly vezetése alatt egy bátor kis csapat a továbbkutatást. Ekkor 250 métert hatolhattak előre. Folyó év január havában ugyancsak Handl Károly vezetése alatt ismételték meg 3 csónakkal, kötélhágcsókkal felszerelve a további előhatolást. Eredmény az, hogy a barlangnak térképünkön feltüntetett részén belül most már újra mintegy 600 méter hosszúságú barlang várja a feltárást. E belső barlangrészben is igen szép, gyönyörű alakzatok vannak és a termek oly magasak, hogy acetilén lámpával nem lehet megvilágítani azok boltozatát. Újból nehéz és komoly munka vár tehát az E. K. E. révi osztályára. Reméljük is, hogy az akadályokat nem ismerő régi munka-

kedv nem veszett el és a lelkeket az alkotási vágy újra betölti, hogy édes hazánkat gazdagíthassuk egy olyan újabb látmivalóval, melynek csodálására majd nagy tömegekben özönlik a külföldi is.

Az EKE révi osztálya **1907. július 2-án** tartotta évi **közgyűlését**. Ennek beszámolóját az Erdély 1907. évi 7–8-as száma ismertette:

F. évi július hó 2-án, délután 3 órakor a Zichy-cseppkőbarlangnál tartotta az E. K. E. révi osztálya III. rendes évi közgyűlését.

A gyűlésen jelen voltak: Báró Mannsberg Sándor, Merza Gyula, M Kovács Géza E. K. E. főtitkár a központ képviselőjében, gróf Zichy Ödön, Bitzy János, Kaszó Gyula, Hollósy Gyula, Gulácsy Endre, Bérczi Imre (Élesd), Kocsis Béla (Élesd), Handl Károly, dr. Laurán Pál, Bodor Pál, Juricskay Dezső, Kis Dávid (Nagyvárad), Csapó Ferenc (Darvas), Csapó Lenke (Darvas), Janza Gyula (Brátka), Beöthy Dávid (Élesd) stb.

Elnökölt gróf Zichy Ödön, jegyzett Gulácsy Endre. Elnök Zichy Ödön gróf szívélyes szavakkal üdvözölte a szép számban megjelent tagokat és a központ képviselőit és azután megnyitván a gyűlést, felkérte az évi jelentésnek előterjesztésére Gulácsy Endre osztálytitkárt, a ki a következő jelentést terjesztette elő:

A révi E. K. E. osztály évi jelentése:

Azon tényezők közül, melyek a felvilágosodás terjedésével és az általános emberi jólét előmozdítását célzó törekvésekkel szorosabb kapcsolatban állanak első helyen kell említenünk a magyar turistaságot.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a műveltség magaslatán álló nemzeteknél ma már nemcsak az előkelő világ, nemcsak a szellemi munka kifáradt emberei keresnek természeti szépségek élvezetében üdülést, hanem általában az emberi társadalom alsóbb rétegeinél is nagyban fokozódott a vágy és hajlandóság arra nézve, hogy a regényes természeti szépségek feltárásával foglalkozó turistaság felkaroltassék.

Mi is azért egyesültünk, s azért alakítottuk meg három évvel ezelőtt az E. K. E. révi osztályát, hogy a turistaság föllendítését célzó törekvéseknek szolgálatába szegődjünk. És ha most vissza tekintve a múltakra gondos körütekintéssel mérlegeljük osztályunk eddigi munkás-

ságának eredményeit, örömmel és meglepetéssel konstatálhatjuk, hogy a mit akartunk, a miért tulajdonképpen akcióba léptünk, azt ma már ha nem is teljesen, de legalább részben meg is valósítottuk

Azt akartuk ugyanis, hogy Bihar-vármegye pazar szépségekkel megáldott vidékét turista központtá avassuk. Azt akartuk, hogy az itt található természeti ritkaságok legbecesebbikét, a „Zichy-cseppkő-barlang”-ot feltárjuk és minden tekintetben hozzá férhetővé tegyük a természet-kedvelő közönség számára.

Ez a vállalkozás mindenestre nehéz és terhes feladatokkal jár. Ám azért a mi egyesületünk mindenkor csüggedés nélkül példás odaadással teljesítette kötelességét. Ahol tenni kellett, ott cselekvésben egymással nemes versenyre kelve hódoltunk a természet kultuszának; és hódítottunk a kultúrának, a nemzeti szeretetnek, a haza és ember szeretetnek, a testvériségnek. Nehéz munkákban nemes és hazafias törekvéseinkben, a honszeretet messze világító fáklyáját lobogtatva járt előttünk és vezetett bennünket a legfőbb vezérünk gróf Zichy Ödön úr Ő méltósága, ki az egyesület érdekeit tőle telhető főúri bőkezűséggel, tetemes anyagi áldozatok árán is mindenkor készségesen támogatta.

Ennek a hathatós támogatásnak köszönhetjük azt, hogy az E. K. E. révi osztálya a turistaság terén íme, már három évi működés után is nagyszerű eredményekkel dicsekedhetik. Ezek közül elsősorban kell említenem a taglétszám örvendetes emelkedését. Kezdetben volt az osztálynak 33 tagja; egy évvel ezelőtt 91; jelenleg van 142.

Halálozás miatt elvesztettünk egy tagot, névszerint Hegyesi Márton nagyváradi ügyvéd urat. Elhunyt társunk tudvalevőleg életében nemcsak a társadalomnak, hanem egyesületünknek is kiválóan tevékeny tagja volt. megérdemli, hogy őszinte hálával és elismeréssel adózzunk kegyelettel őrizett emlékezetének.

A taglétszám rohamos emelkedésén kívül osztályunk működésének legszembeötlőbb sikere az alkotások terén mutatkozik. Azok a szép tervek, a melyeknek foganatosítását a közszükséglet kielégítése céljából mindannyian nélkülözhetetlennek tartottunk, íme sorra gyors egymásutánban megvalósultak.

Gróf Zichy Ödön úr Ő méltósága három évvel ezelőtt önköltségen felépíttette a turista-vendéglőt. A f. évben pedig ugyancsak önköltségen építtetett egy kényelmes gyalogjáró hidat Körös folyón keresztül.

Tevékenyen közreműködött Ő méltósága abban is, hogy a barlang közvetlen közelében vasúti megálló létesíttessék.

E körülményekre való tekintettel elmulaszthatatlan kötelességemnek tartom, hogy gróf Zichy Ödön úr ő méltóságának kegyes pártfogásáért az E. K. E. tagjainak osztatlan elismerését és háláját hódolatteljesen kifejezésre juttassam.

Az eddig említett szép reményekre jogosító siker nagyságát még inkább fokozza az a lankadatlan munkásság, a melyet egyesületünknek egyik legfáradhatatlanabb és legbuzgóbb kutató turistája, Handl Károly pályafelügyező úr a „Zichy-cseppkőbarlang” újabb részleteinek feltárásával kifejtett.

Ez a gondozásunk alatt álló barlang egy évvel ezelőtt tudvalevőleg még csak 650 méter hosszúságban volt feltárva. Azóta azonban ez a terület éppen megkétszereződött, úgy, hogy ma már a felkutatott barlangrész hosszúsága körülbelül 1300–1400 méterre tehető.

Köszönet és hála illesse tehát ezért Handl Károly barlang gondnok urat, aki ezt eredményes munkásságával mindnyájunk részéről kérdelemte.

Azt is örömmel jelentem, hogy az eddig feltárt részleteknek minden várakozást felül múló pazar szépsége előre láthatólag méginkább fokozni fogja az érdeklődést s az idegen forgalom növekedését.

Az idegen forgalom növekedése különben már az elmúlt év folyamán is tapasztalható volt. Egyesületek, társulatok, iskolák, valamint a turistaságot kedvelő közönség részéről is oly nagy volt az érdeklődés, hogy a múlt évi szezon tartalma alatt az itt megfordult idegenek száma jóval felülhaladja a 4000-et.

Ez az élénk és általános érdeklődés mindnyájunkban azt a benyomást kelti, hogy a révi „Zichy-cseppkőbarlang” ha egyszer teljesen feltáratott, világhíre méltó hatalmas természeti kincsévé válik hazánknak.

Közgyűlés az évi jelentést egész terjedelmében tudomásul vette és jegyzőkönyvi köszönetet szavazott gróf Zichy Ödön ő méltóságának, továbbá Handl Károly barlang gondoknak. Kocsis Béla indítványára kimondotta továbbá a közgyűlés, hogy Hegyessy Márton elhunyt tagnak emlékét a jegyzőkönyvben megörökíti és a részvétről az özvegyet értesíti.

Ezután tudomásul vették a pénztári jelentést azonban az 1906 évi számadásoknak részletes felülvizsgálatára ki küldötték Bérczy Béla főszolgabíró és Bitzy János főerdész.

Az 1907. évi költségvetést 3295 k. 63 fillérben állapították meg.

A tisztújítás rendjén a régi tisztikart és választmányt közfelkiáltással, újból megválasztották és a lemondás folytán megüresedett pénztárnoki állást Bodor Pállal töltötték be. Az indítványok során elfogadták még M. Kovács Géza ö. E. K. E. főtitkár ama indítványát, hogy a barlangról és környékéről reklám célokra újabb művészi fénykép felvételeket készíttessen az osztály.

Ezután báró Mannsberg Sándor központi alelnök emelkedett szólásra és az E. K. E. tiszteleti okmányát lendületes beszéd kíséretében átnyújtotta gróf Zichy Ödön Ő méltóságának, ki meghatottan válaszolt és megköszönte ama kitüntető figyelmét, hogy a központ küldött-ségileg hozta el az okmányt.

Ezután Merza Gyula szólalt még fel és a központ köszönetét tolmácsolta a révi osztály tisztikarának önzetlen és fáradhatatlan működéséért.

A mindvégig érdekes és lelkes hangulatú ülés d. u. 5 órakor ért véget.

1911-ben az EKE képeslapokat hoz forgalomba. 1912-ben javításokat végeztek a barlang berendezésében, s megnyitottak egy újabb 200 méteres barlangszakaszt. 4 km új turista utat építettek a környéken, új kilátópontokkal.

Az első világháború nagy visszaesést jelentett, majd 1918-ban felélőtlen elemek romboltak a barlangban, a menedékházban és szállóépületben. Az EKE-t kiszorították e munkaterületéről, a barlang, a menedékház és a szálló magántulajdonba került. A Zichy-birtokot a román állam kisajátította, s eladta a Havasalföldről idekerült Mateescu családnak. Ettől kezdve a barlangot Mateescu-barlangnak nevezték, a az EKE Révi Osztálya is megszűnt.

1940. november 24-én újra alakult az EKE Révi Osztálya, melynek elnöke **Kulcsár Andor** református lelkész lett, alelnök Borcsa István jegyző, titkár Balogh Károly, jegyző Zemlényi Zoltán,

pénztáros Titz Alfréd. 1941. április 27-én az EKE ünnepélyes keretek között átveszi a régi munkaterületét, a Zichy-barlangot, a menedékházat és szállót. Újjáépítik a régi hidakat, lépcsőket a barlangban, rendbe hozzák a szobákat, berendezik a közös hálót, elkészítik az útjelzéseket. Mivel 1941 szeptemberében a Körös áradása elviszi a hidat, 1942-ben új hidat építenek, melynek felavatása augusztus 16-án volt. 1942. szeptemberében **dr. Kessler Hubert**, az aggteleki cseppkőbarlang igazgatója, túljutott a szifonon, feltárva újabb szakaszt. **1943. október 16–17-én** rendezett Mátyás-túra alkalmával emléktáblát helyeztek el a barlang feltárásának 40. évfordulóján.

A BARLANG
FELTÁRÁSÁNAK 40-ik ÉVFORDULÓJÁN
CZÁRÁN GYULA
HANDL KÁROLY ÉS VERESS ISTVÁN
FELTÁRÓK MUNKÁSSÁGÁNAK
EMLÉKÉT ÖRÖKITETTE MEG AZ
ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET
1943 X. 17

A második világháború utáni években a barlang többet volt gazdátlan, az egyik épület beázott, tönkrement, lebontották, s helyébe a környezetébe nem illő épületet emeltek. Az EKE újra megszűnt.

Erről az időszakról **emlékezik meg Somogyi Sándor:**

A második világháború sem kímélte ezt a barlangot, sem az épületeket. Tönkre mentek a barlang járatai, újabb cseppköveket tördeltek le és szegényítették a barlang látnivalóit.

De rövidesen, már 1949-ben megkezdődött az újjáépítés, előbb az étterem és a szálloda, majd a barlang járatainak rendbehozatala, a Körös régi fahídjának kijavítása, ismét megálltak a személyvonatok, újjáépültek a környék turista ösvényei, elkészült az útjelzés stb. Természetesen megindult a vidék látogatottsága, sokan keresték fel ismét a révi barlangot, akik közül számtalan iskolás gyermek ismerkedett a barlang fogalmával. Külön vonat hozta a váradi kirándulókat erre a csodálatos környékre, különösen a tavaszi csodálatos napsütésben.

Volt ennek az időszaknak egy sajátos igyekezete „megindult a felfedezések sora”. Újabb és újabb barlangokat fedeznek fel a hivatásos és amatőr barlang-kutatók. Nem csak újakat fedeznek fel, de a már meglévőket is tovább kutatják. Ez történik a scărișorai jégbarlanggal és ez a felfedezés vágy készítt bennünket is, hogy tovább kutassunk ennek a barlangnak titkait. Előbb felszíni kutatásokkal kerestünk bejutási lehetőséget a szifonnal elzárt járatokba, majd folytatni a szifon utáni részek megnyitását.

Elsősorban a révi barlanggal kísérleteztünk, előbb bejutni a már Kessler által megismert első-második szifon közötti járatba, valamint megpróbálni túljutni a második szifonon.

Ez az első kísérlet kalandosra sikerült, mert miközben 9 tagú csapatunk néhány tagja vízszint csökkentéssel próbálkozott, a többiek hídlást készítettek az átkeléshez. E közben a barlang-patak váratlanul áradni kezdett és bizony a visszavonulás meneküléssé vált, mert rövid óra alatt a patak másfél métert emelkedett úgy, hogy a februári hidegvíz helyenként mellig ért. Hogy mi történt? Amíg mi a barlangban dolgoztunk, addig kint egy hirtelenjött enyhüléssel lezúdult meleg eső a tizfalusi határt borító 25 cm.-es hótakarót órák alatt bemosta a karszt repedéseken. Reggel 9 órakor mentünk be a barlangba és este 11-kor jöttünk ki. Ez elegendő volt egy gyökeres időjárás változáshoz.

Sok év telt el amióta ez a kísérlet történt. Azóta sokan kísérleteztek a továbbjutással, de sajnos a legkorszerűbb eszközök igénybevételével sem sikerült tovább jutni.

A barlang tizfalusi víznyelő részének kutatása sem hozott látványos eredményt. Sikerült ugyan szifon-megkerülő járatot kevés tárgítással megnyitni és további 100 méterrel meghosszabbítani a barlangot, de ez a járat egy 70–80 cm. átmérőjű kanálisban folytatódik, amelyben szárazság idején nem folyik víz, de a kanálisban visszamaradt növényi részecskékből arra lehetett következtetni, hogy esős napok idején itt ennek a kanálisnak teljes terjedelmét elborítja a víz.

Hogy ez a barlang sem veszélytelen, ezt a következő történet is igazolja.

Egy száraz nyári reggelen 10 tagú csoporttal ereszkedtünk be, hogy a déli csodálatos szépségű járatban fényképezzünk. Mar dél volt, amikor készültünk elhagyni a barlangot, de egy különös zúgásra lettünk figyelmesek. Nem tulajdonítottunk nagyobb fontosságot a jelen-

ségnek, csupán amikor leereszkedtünk a patak szintjére és ezt tomboló áradatnak láttuk, jutottunk a tudatára, hogy itt egy váratlan meteorológiai esemény történik. Nem kis feladat volt megszervezni a kijutást a mindössze, – helyenként – szűk méter szélességű járaton keresztül. Így, – szerencsénkre a nyári meleg felhőszakadás, – csak helyenként mellig érő vízben kellett menekülni, nem kis öröme hozzártatózóinknak, akik kint vártak a barlang szájánál, ahová a környék lakossága is összegyűlt. Ez a barlang is megmutatta veszélyeit.

Most amikor ezeket a sorokat közre adom, sajnos a révi barlang felügyelete megoldatlan. A megyei Múzeum nem vállalja a barlang felügyeletét nem vállalja a menedékház gondnoka, nem vállalja a révi néptanács, a SALVAMONT pedig arra az álláspontra jutott, legyen inkább bezárva, mint sem veszélyes mivoltánál fogva még további ember áldozatokat követeljen. Mint köztudott az utóbbi években két halálos baleset történt ebben a barlangban.

Hogy milyen szépségeket rejt a két barlang közötti karsztrendszer? Ennek felderítése még várat magára. A barlangászok még könnyebb kutatásokra vállalkoznak és ez érthető is, mert a mi karsztvidékünk még sok könnyebben feltárható barlangokkal jelentkezik. Voltak ugyan komoly próbálkozások, sőt külföldi barlangászok is próbálkoztak, de eddig eredménytelenül.

Én hiszek abban, hogy ez a barlangrendszer, amely a két barlang között helyezkedik el, még számtalan szépséget rejt.

1965-ben a régi fahidak, lépcsők helyébe vasbeton hidakat, lépcsőket építettek. Ugyanakkor megépítették a Körösön is a vasbeton hidat, amely jól illeszkedik a környezetbe.

1969. május 1-jére a barlangot villamosították. De egy pár év múlva a nedvesség hatására a vezetékek tönkrementek, s a későbbiek folyamán már senki nem törődött vele. Később teljesen szétromboltak benne mindent, még a külső ajtót is leszakították.

1993. július 31-én újralakult az EKE révi csoportja. Az alakuló gyűlésen jelen volt az EKE Bihar Megyei Osztálya részéről Dukrét Géza elnök, aki levezette a gyűlést, Méder Árpád alelnök, Gyarmati Gábor titkár, dr. Semsey Andor, Ujvárosi Tibor, Egri Ferenc, Tóth László és Tóth Norbert. Megválasztották elnöknek **Juhász Viktor** ny. tanárt, alelnöknek **Boros József Attila** református lelkészt, titkárnak

Mérai László alpolgármestert, pénztárosnak Domján Imre könyvelőt. A csoport tagjai mindjárt munkához is láttak: kitakarították és rendbetették az egykori református temető megmentett sarkát, ahol Handl Károly nyugszik.

1993. augusztus 5–8. között Réven szervezte meg a Bihar Megyei Osztály az **EKE II. Országos Vándortáborát**. A szervező bizottság tagjai voltak: Dukrét Géza, Juhász Viktor, Méder Árpád, Tóth László, Kiss László, dr. Semsey Andor, Ujvárosi Tibor, Egri Ferenc, Boros Attila révi református lelkipásztor és Mérai László, Rév alpolgármestere.

A sáttortábor a futballpálya és a vasúti-sín között volt felállítva. A táborban 164-en vettek részt, Erdély minden részéből, melyből 50 személynek családoknál biztosítottak szállást.

Augusztus 5-én délután és 6-án délelőtt zajlott le az EKE országos **küldöttgyűlése** a révi kultúrotthon kistermében. Ezen résztvettek Beszterce, Bihar, Brassó, Csíkszereda (CSTTE), Háromszék, Kolozs, Maros, Székelyudvarhely EKE osztályainak küldöttei új vezető tanácsot választottak, melynek tagjai lettek Elnök: **Imecs László** – Kolozsvár; Alelnökök: **Dukrét Géza** – Nagyvárad és **Jablonovszki Elemér** – Kolozsvár; Titkár: **Martonossy Magda** – Kolozsvár; tagok: a megyei osztályok elnökei.

A Vándortábor ünnepélyes megnyitására **augusztus 6-án** 13.30 órakor került sor a révi református templomban. **Boros Attila** református tiszteletes ígéhirdetése után **Dukrét Géza** tartott megnyitó beszédet, majd **Imecs László** elnök beszámolt az EKE munkájáról, s vázolta a jövő feladatait. Ezután két dolgozat hangzott el: **Juhász Viktor**: A révi Zichy-cseppkőbarlang története és **Juhász Ibolya**: A révi sziklaszoros címen. Délután a kultúrotthonban meghallgattuk **Bagaméri Béla** vetítéssel egybekötött előadását a Szelek-barlangjáról, majd **Jablonovszki Elemér** diapozitívek segítségével ismertette legégetőbb környezetvédelmi problémáinkat. Ezután **Handl Károly**, a Zichy-barlang felfedezője sírjának ünnepélyes koszorúzására került sor, ahol Juhász Viktor mondott beszédet. Ezután meglátogatták a még dolgozó révi fazekas mestereket. Este diavetítő-versenyt szerveztek, melyet a kolozsváriak nyertek meg.

Augusztus 7. a kirándulások napja volt. Három túrát szerveztek: **Dukrét Géza** vezetésével megmászták a Belvedere körút kilátóit, **Szi-**

lági István vezetésével meglátogatták a Tízfalusi barlangot és az Izbandis vízöntő forrását, valamint **Tóth László** vezetésével a Misid völgyében levő **Bíró Lajos** barlangot. A barlangászok egy új járatot fedeztek fel, amely eddig nem szerepelt a térképeken. Este fényképkiállítást nyitottak meg. A nap táborúzzal zárult, amelyen a révi asszonyok bográcsgulyást szolgáltak fel.

Augusztus 8-án délelőtt **emléktáblát** avattak a Zichy-barlang bejáratánál, a barlang feltárásának 90. évfordulója alkalmából, melyet barlanglátogatás követett.

Az emléktábla a barlang bejárata mellett, a patakon átívelő híd fölött található.

Felirata:

ÎN COMEMORAREA ANIVERSĂRII
A 90 DE ANI DE LA DESCOPERIREA
PEȘTERII ȘI AMINTIRII LUI:
KARL HANDL
CZÁRÁN GYULA
VERES ISTVÁN
EMLÉKÉRE A BARLANG FELTÁRÁ-
SÁNAK 90-İK ÉVFORDULÓJA ALKAL-
MÁVAL ÁLLÍTOTTA - SOCIETATEA
CARPATINĂ ARDELEANĂ - ERDÉLYI
KÁRPÁT EGYESÜLET - 8 AUG 1993

Az emléktábla anyaga egy 60x40 cm nagyságú cinezett bádoglemez, melyre a feliratot **Toró József** grafikus művész készítette, az **EKE Bihar Megyei Osztálya** megrendelésére.

Ünnepi beszédet **Méder Árpád** mondott. Az avatást barlanglátogatás követte.

1994. május 29-én az **EKE** kezdeményezésére és támogatásával, bensőséges ünnepség keretében, kétnyelvű feliratot helyeztek el a **Korongozó fazekas szobrán**ak talapzatára. Jelen volt az akkor már Münchenben élő **Tőzsér Erzsébet** is, a szobor alkotója és ajándékozója, akit Rév község díszpolgárává avattak.

Szövege:

În memoria strămoșilor mei olari –
Fazekas őseim emlékére 1979. Tózsér Eliz.

1994. június 26-án az Erdélyi Kárpát Egyesület Partiumi és Bán-sági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottsága, a révi EKE, valamint a Nagyvárad Ady Társaság **emléktáblát** avatott a révi temetőben **Márton Gabriella, Ady Endre első váradi szerelmének tiszteletére.**

Táblaavató előzetes:

Az 1993. augusztus 5–8. között a Réven megszervezett EKE Országos Vándortábora alkalmával egy kis lelkes csapat, Juhász Viktor tanár vezetésével, felkutatta a révi temetőben Ady Endre első váradi szerelmének, Márton Gabriellának, később Kulcsár Andor révi református lelkész feleségének jeltelen sírját. A sír helyén ekkor már csak hatalmas bukszus-fák állottak. Ekkor született meg a gondolat – Péter I. Zoltán javaslatára – hogy 1994-ben, Márton Gabi születésének 110. évfordulójára, az Erdélyi Kárpát Egyesület, közösen a Nagyvárad Ady Társasággal emléktáblát avasson. A révi EKE-csoport, Juhász Viktor tanár vezetésével, azonnal magáévá tette a nemes gondolatot.

1994. március 21-én megbeszélést tartottunk a révi síremlék elkészítésére. Ugyanakkor tárgyaltunk az **Ady Társasággal**, melynek vezetősége – Indig Ottó elnök, Tavasz Hajnal jegyző, Szűcs László titkár – támogatásáról biztosított. Ugyanakkor az **EMKE** Bihar Megyei Szervezete – Kiss Törék Ildikó vezetésével – szintén felkarolta az ügyet. Közösen megfogalmaztuk a tábla szövegét. Március 22-én egy Emléklapot rendeltem meg a Panoráma cégnél, az adományozók számára. Március 25-én megrendeltem az emléktáblát **Balázs Jenő** kőfaragómesternél. Március 27-én Péter I. Zoltánnal elmentünk Révre, ahol Juhász Viktor tanárral és Boros J. Attila tisztelettel megbeszél-tük a szükséges teendőket, összeállítottuk az ünnepség programját. Április 11-én Juhász Viktor tanárral megbeszéltük a meghívó-szóró-lap tervezetét, majd a tanár úr beszámolt arról, hogy a révi nagy lelkesedéssel álltak a munkához, vállalják a sír rendbetételét, a műsírkö felállítását, gyűjtést rendeztek a költségek fedezésére. A lelkesedést az is fűtötte, hogy ez alkalommal külön megemlékezés lesz Rév volt lelkipásztoráról, Kulcsár Andorról.

Május elején elkészült az új emléktábla. Május 8-án véglegesítettük a rendezvények sorrendjét, összeállítottuk a meghívó-szórólapot. Május 9-én megrendeltem Balázs Jenő kőfaragómesternél Kulcsár Andor lelkipásztor emléktábláját is.

Az emléktábla szövege:

MÁRTON GABRIELLA
 KULCSÁR ANDOR
 révi református lelkész felesége
 1884 – 1922
 ADY ENDRE
 első váradi szerelme,
 a Lázban című vers ihletője
 emlékére állította az
 EKE és az ADY TÁRSASÁG

Meghívó Révre

Bihari Napló, 1994. június 22.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottsága, valamint a Nagyvárad Ady Társaság június 26-án, vasárnap emléktáblát avat a révi temetőben Márton Gabriella, Ady Endre első váradi szerelmének tiszteletére.

Többen feltették a kérdést, hogy miért is avatunk táblát olyan kapcsolatot emlékére, amely inkább plátói volt, s rövid ideig tartott. Itt sokkal többről van szó. A köztudatban az él, hogy Ady Endre hirtelen lángoló pillanatában verset írt Márton Gabihoz, **Gabriella** címen, melyet később **Lázban** címmel szedtek kötetbe. De az Ady-kutatók később kimutatták, hogy még négy költeményt írt hozzá: **Egy szép lányhoz, Hazugság nélkül, A hosszú hársfasor** és végül **Dal a rózsáról**. Ennek megírására Kulcsár Andor, Gabi férje szerint is az ő felesége ihlette Adyt, és akkor írta, amikor ők eljegyezték egymást. Ez bizonyítja, hogy milyen mély nyomot hagyott e plátói szerelem Ady lelkében. Fontos tudnunk, hogy Márton Gabi már 16 éves korában kitűnt írói hajlamával – tárcanovelláit a Szabadság szerkesztőségébe vitte, ahol megismerkedett Adyval. Még 17 éves sem volt, amikor ezek kötetben jelentek meg, **Káprázatok** címen. Erről Ady is el-

ismeréssel írt. Tehát a megemlékezés az írónőnek is szól. Miután férjhez ment, abbahagyta az írást, de mint révi tiszteletes asszony tovább kamatoztatta intelligenciáját: kritikai megjegyzéseivel hozzájárult ahhoz, hogy férje csodálatos, tartalmas prédikációkat tartson, melyekről hívei és paptársai elismeréssel beszéltek. Erről maga Kulcsár Andor ír egyik levelében: „Kis feleségem el-eljárt a templomba, s ha prédikációm hol a jobb, hol a bal lábára sántított, mindig szóvá tette”.

Ugyancsak június 26-án megemlékezés lesz Kulcsár Andor lelkipásztor 48 éves révi szolgálatára, halálának 30. évfordulója alkalmából. A révi református gyülekezet méltó emléket akar állítani lelkipásztorának egy emléktáblával. Ugyanakkor emléktáblát avatnak az 1750 óta itt szolgált lelkipásztorok tiszteletére is. Az ünnepre Rév közössége szeretettel vár mindenkit a 10.30-kor kezdődő programra.

A révi református templomban:

- Istentisztelet – Veres Kovács Attila lelkipásztor.
- Emlékezés Kulcsár Andor lelkipásztor 48 évi szolgálatára, halálának 30. évfordulója alkalmából – Boros J. Attila révi lelkipásztor.
- Emléktábla-avatás a templomban.

A révi temetőben:

- Táblaavató-beszéd – Péter I. Zoltán
- Ötvös Béla, Ady Endre és Márton Gabi barátságának kutatója – Bologa Márta.
- A tiszteletes asszony – Juhász Viktor tanár.
- Lázban – a verset szavalja Varga Vilmos színművész.
- Márton Gabi tárcanovellái – Ady Endre cikkét felolvassa György Ferenc élesdi tanár.

– Egy szép leányhoz, Hazugság nélkül – a verseket Bajusz Norbert és Kozák Brigitta, az Ady Endre Líceum tanulói szavalják.

– Márton Gabi egyik novelláját felolvassa Juhász Viktor.

– A hosszú hársfa-sor, Dal a rózsáról – a verseket Oltyán Andrea és Majoros Hortenzia, a Szent László Gimnázium tanulói szavalják.

A rendezvény támogatói: Tempfli József megyés püspök, Tőkés László püspök, az EKE, a Nagyvárad Ady Társaság, Nagyszalonta polgármestere, az Analóg Kiadó, a Panoráma cég, az Arany János Egyesület, az Alma Mater Alapítvány, Jankó Szép Sándor, a révi református gyülekezet és még számos révi és váradi polgár. Az emléktáblákat Balázs Jenő kőfaragómester és Toró József készítették.

Reméljük, méltó emléket állítunk mind Márton Gabinak, mind Kulcsár Andor lelkipásztornak.

Dukrét Géza

Múltidéző révi vasárnap

Bihari Napló, 1994. június 28.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottsága, a Nagyvárad Ady Társaság rendezésében június 26-án Márton Gabriella író (Ady első váradi szerelme) és Kulcsár Andor lelkipásztor emlékére egy jól sikerült, példásan szervezett (Dukrét Géza EKE-elnök meghatározó szerepe ebben elvitathatatlan) rendezvénysorozatra került sor Réven. A szervezőkön kívül képviseltette magát a Királyhágómelléki Református Egyházkerület, az RMDSZ megyei szervezete, a Bihar Megyei Műemlékvédő Egyesület, a Lorántffy- és Szent László-gimnáziumok, a Bihari Napló és az Analóg Kiadó, a Kolozsvári EKE és sokan mások is mind egyénileg, mind szervezetek képviselőiként.

A zsúfolásig megtelt református templomban **Veres Kovács Attila** főjegyző ígéhirdetésével kezdődött az ünnepi megemlékezés. A helyi lelkipásztor, **Boros Attila** röviden ismertette a révi egyház történetét,

kihangsúlyozva az itt 48 évig hűségesen szolgáló Kulcsár Andor szerepét. A helyi IKÉ-sek irodalmi összeállítással kedveskedtek a gyülekezetnek, majd Veres Kovács Attila a templomban felavatta a **Kulcsár Andor emléket idéző emléktáblát** és egy másikat is, amelyre felvésték az eddig **Réven szolgáló lelkipásztorok** neveit.

A résztvevők ezt követően a temetőbe mentek, **Márton Gabriella sírkövének felavatására**. Itt **Dukrét Géza** megnyitóját **Péter I. Zoltán** táblaavató-beszéde és **Bologa Márta** Ötvös Bélát idéző felolvasása követte. **Juhász Viktor** helyi tanár felolvasta Márton Gabriella 1901-ben megjelent önéletrajzi ihletettséggű tárcáját. **Varga Vilmos** Ady Lázban című versét szavalta el. **György Ferenc** Adynak Márton Gabi Káprázatok című kötetéhez írt méltató kritikáját olvasta fel, hogy utána Juhász Viktor a révi tiszteletes asszony, Márton Gabriella emléket idézze, amit az idősebb réviek közül volt, aki megkönnyezett. A váradi Ady-líceum és Szent László-gimnázium tanulói: **Bajusz Norbert, Kozák Brigitta, Oltyán Andrea** és **Majoros Hortenzia** szavaltai tették teljessé az ünnepi hangulatot. Az ünnepség befejező akkordjaként a sírkőnél elhelyezték a megemlékezés koszorúit (a váradi EKE, valamint a révi EKE és színjátszó csoport részéről). Elénekeltek a XC. zsoltár első versszakát és Veres Kovács Attila főjegyző megáldotta az egybegyűlteket.

A réviiek vendégszeretetét példázza, hogy ezt követően a közel 150 személyes vendégsereget egy „lakodalmi sátor” alatt megvendégelték. Jó alkalom volt ez az ismerkedésre és arra is, hogy a kolozsvári EKE tagjai megerősítsék meghívásukat Ajtonba, az általuk Zeyk Miklós emlékére rendezett összejövetelre.

Péter I. Zoltán

1995. április 9. – meleg hangulatban ünnepeltük meg az **EKE Révi Osztályának 90., színjátszó csoportjának 50.** évfordulóját. Az ünnepi évforduló tiszteletére a Bihari Osztály emléktúrát rendezett a részi szoros Czárán-útján. Az ünnepi gyűlést a kultúrotthonban tartottuk, melyen a bihariakon kívül kolozsváriak is résztvettek. Az országos EKE képviselőjében jelen volt Dukrét Géza elnök, a Bihari osztályt Egri Ferenc alelnök képviselte. Dukrét Géza díszoklevelet nyújtott át Juhász Viktor tanárnak, kitarító és önzetlen munkájáért, aki egyben a színjátszó csoport vezetője is volt.

1995. július 7-én, a révi EKE kezdeményezésére, emléktáblát helyeztek el a református templomban a két világháború hősi halottainak nevével.

A révi EKE és RMDSZ kezdeményezésére **1996. november 1-jén** mintegy félezer résztvevővel felavatták az **első és a második világháború áldozatainak emlékművét.** Az obeliszket a kegyelet állította a háború valamennyi áldozatainak vallástól, nemzetiségtől függetlenül, „Mert aki felejt, az elpusztul. Haláluk belőlünk az élet igenlését váltja ki. Mi a megbékélés felé fordulunk” hangoztatta igehirdetésében **Tőkés László** püspök. **Juhász Viktor** ny. tanár két nyelven, név szerint is megemlékezett a falu tíz első világháborús és ti-

zenegy második világháborús hősről, de mint hangsúlyozta, az obeliszk nemcsak a hősi halottakat, hanem minden ártatlan áldozat emlékének szól.

Szövege:

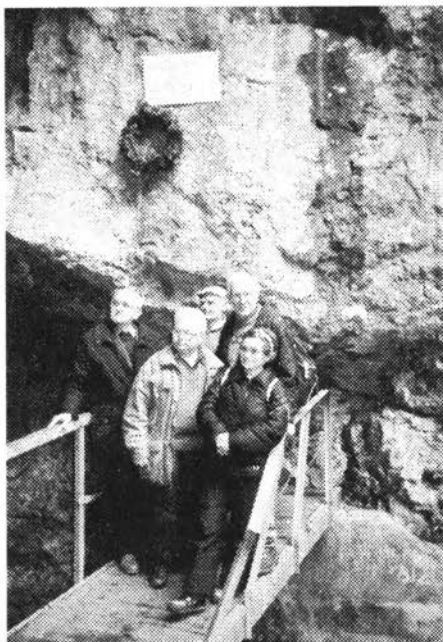
PRO PATRIA
AZ I. ÉS II.
VILÁGHÁBORÚ
ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE

ÁLLÍTATTA
A RÉVI
REFORMÁTUS
GYÜLEKEZET
1996.

Gyertyák pislogó fénye mellett mindannyian elzarándokoltak a régi református temetőbe, hogy megkoszorúzzák Márton Gabriellának, Kulcsár Andor révi református lelkipásztor feleségének, Ady Endre első váradi szerelmének síremlékét, melyet az EKE és az Ady Társaság 1994-ben állított.

1998. október 25-én, több mint száz résztvevővel, megünnepelték a barlang felfedezésének 95. évfordulóját: Váradról 65-en, Kolozsvárról 20-an, Máthé Gyula, az EKE országos elnökének és Prezenszki Tibor Kolozs megyei elnöknek vezetésével, a révi EKEÉ-sek **Juhász Viktor** révi elnök vezetésével és egy 16 tagú budapesti kirándulócsoporthoz. A kölcsönös üdvözlések után Juhász Viktor tanár ismertette román és magyar nyelven a Zichy-barlang felfedezésének és feltárásának történetét, majd **Dukrét Géza** tanár, az EKE Bihar Megyei Osztályának elnöke beszámolt arról, hogy 1998-ban az EKE hivatalosan visszakapta munkaterületét a Bihar megyei Tanács mellett működő bizottságtól, elmondva, hogy a 95. évforduló tiszteletére az egyesület tagjainak sikerült kitakarítaniuk és újrafesteniük a jelzéseket nyolcvan kilométeren, a révi és a vársonkolyosi turistaösvényeken. A munkálatokat tavasztól őszig Coancă László és Ujvárosi Tibor vezette.

Dorel Cosma Rév polgármestere szeretettel üdvözölte a megjelenteket, megköszönte az elvégzett munkát és biztosított arról, hogy a továbbiakban minden támogatást megad, többek között táblákat a jelzésekhez és a nagy magyarázó térképhez a menedékház mellé. Kérte, hogy közösen szerezzenek anyagi alapokat, hogy tegyék rendbe a barlangot is, amelynek szerinte nincs gazdája. Ezután **Ujvárosi Tibor** és **Coancă László** beszélt az újonnan jelzett utakról, majd a barlang bejáratához vonult a társaság, ahol megkoszorúzták az 1993-ban

– a barlang felfedezésének 90. évfordulóján – elhelyezett emléktáblát, majd hat fiatal túravezetővel elindultak a csoportok s bejárták az újonnan átadott turistautakat, akik egyben gyakorlati vizsgájukat tették le túravezetésből. Ezután átmentek Rév községbe, ahol Máthé Gyula,

A Zichy-barlang feltárásának 95. évfordulóján,
1998. október 25-én

Méder Árpád és Juhász Viktor vezetésével megkoszorúzták Handl Károly, a barlang felfedezőjének és első gondnokának sírját.

Az ünnepnap eseményei után a révi sziklaszoros bejáratánál asztalhoz ültették a több mint száz vendéget, akik jóízűen fogyasztották el a pálinkát, házibort, bográcsgulyást, melyről a révi EKE-sek kis csoportja gondoskodott.

2000. március 12-én ünnepi ülésen emlékeztünk meg az EKE Révi Osztálya megalakulásának **95. évfordulójáról**. A megemlékezést Juhász Viktor tartotta. Ezt követően tisztújításra került sor, amelyen elnöknek újraválasztották **Juhász Viktor** tanár urat. Alelnök **Domján Imre**, titkár **Bódis Andrea**, pénztáros **Mérai Gizella** lett. Az ünnepélyen résztvettek a helyi RMDSZ elnökségi tagjai, Kapy István az RMDSZ megyei elnöke, Nagyvárad alpolgármestere, az EKE OVT részéről Máthé Gyula elnök és Behabetz Magda titkár, Nagyváradról Dukrét Géza, Ujvárosi Tibor.

2000. év kitüntetettjei között volt **Juhász Viktor**, aki **Merza Gyula Oklevelet** kapott, kimagasló szervezési tevékenységéért, az EKE Országos Vezető Tanácsától, a Luna-forrásnál, a IX. Vándortábor alkalmával.

2001. augusztus 9 és 16. között szerveztük meg Réven a **X. Honismereti táborunkat**. A sátoztáborban ötvenen vettek részt, 36 fiatal

A 95 éves révi EKÉ-t ünneplők egy csoportja

és 14 felnőtt. A műemlékes csoport – **Domján Imre** révi EKE-tag vezetésével – megtakarította és rendbetette több emlékmű környékét. A néprajzi csoport – **Juhász Viktor** tanár vezetésével – megismerkedett a ma is dolgozó fazekasokkal Három csoport javította a Révi-szoros turistaútjait, karbantartó munkálatokat végzett. Délután **Juhász Viktor** és **Juhász Ibolya** tanárok előadásokat tartottak Rév földrajzáról, történelméről, élővilágáról, népi hagyományairól. A révi EKÉ-ekkel közösen irodalmi délutánt szerveztek Adynak a Márton Gabriellához írt verseiből és Wass Albert költeményeiből. Vasárnap este táborútz mellett közös vacsorát rendeztek a helybeliekkel. A révi lakosok önzetlen segítsége, **Hasas János** RMDSZ-elnök, Domján Imre, Juhász Viktor és a helyi tanácsosok szervezőmunkája révén a táborozók nem szenvedtek hiányt.

Juhász Viktor Rév díszpolgára

Bihari Napló, 2001. december 5.

Brîndaş Ioan, a líceum első igazgatója, Tózsér Eliz szobrászművész és Liviu Maior szenátor után Juhász Viktor nyugdíjas matematika-fizika szakos tanár is Rév díszpolgára lett.

A két RMDSZ-es tanácsos határozattervezetét ellenvetés nélkül szavazta meg a Helyi Tanács a múlt heti soros ülésen. A 74 éves, révi születésű Juhász Viktor a környék magyarságának kiemelkedő alakja. Tanárként három nemzedék nőtt fel a keze alatt, s indult el az élet buktatókkal teli útján. A révi RMDSZ és EKE alapítója és vezetőségi tagja színjátszóként, és rendezőként több mint ötven éven keresztül irányította a helyi amatőr színjátszó csoportot.

Oroszlánrésze van az első és második világháborúban elesettek emlékére állított obeliszk és Ady Endre első szerelme, Márton Gabriella síremlékének megvalósításában. A Partiumi és Bánsági Emlékvédő és Emlékhely Bizottság tagjaként írásaival, előadásaival nagyban hozzájárult ahhoz, hogy szülőfaluját és annak embereit határainkon belül és túl sokan megismerhették. Neki köszönhető, hogy a magyarországi Székkutas és Rév között elindult egy folyamat, melynek eredményeként a két helység testvérváros lett.

Most, amikor többségünk a túlélésre félretett tartalék pénzünket számolgatjuk, ő kis nyugdíját arra költi, hogy adatok után kutat budapesti, kolozsvári és nagyváradi könyvtárakban. Betegséggel dacolva, Rév monográfiáját írja. Reméljük, a Helyi Tanács gesztusa erőt ad a további munkához.

Hasas János

2002. szeptember 22-én könyvbemutatót tartottak Réven, a kultúrotthonban. Hasas János, a révi RMDSZ elnöke meleg szeretettel köszöntötte a 75 éves **Juhász Viktort** és méltatta eddigi életútját, aki rendkívül sokat tett a község magyarságáért. Ezt követően Dukrét Géza ismertette a **Rév című monográfiát**, amely megjelenésével méltó ajándék Juhász Viktor 75 éves születésnapjára. Az ismertető után Szilágyi Zsolt parlamenti képviselő és Dorel Cosma, Rév polgármestere köszöntötte a szerzőt. Rövid műsor után Juhász Viktor beszélt kutatásairól, a könyv megírásának körülményeiről, majd Kosuth Lajos születésének 200. évfordulója alkalmából méltatta a nagy államférfi életútját.

2003. augusztus 9–10. között jubileumi ünnepséget szerveztünk Réven, a **Zichy-barlang százéves felfedezésének** alkalmából, szépszámú váradi és kolozsvári természetjáró jelenlétében. Üdvözlő beszédet tartott **Hasas János**, a Pro Rév Egyesület elnöke, Székely Er-

vin parlamenti képviselő, **Cosma Dorel** révi polgármester, **Szabó Ödön**, az RMDSZ Bihar Megyei Szervezetének ügyvezető elnöke, **Dukrét Géza**, az EKE Bihar Megyei Osztályának elnöke. Előadásokat tartott: **Juhász Ibolya** a Révi-szoros élővilágáról, **Juhász Viktor** a Zichy-barlang felfedezésének történetéről, **Dánielisz Endre** barlangi túravezetői tevékenységéről, **Ujvárosi Tibor** a barlang villamosításáról, **Jakab György** a kisállomás melletti híd építéséről. Délután könyvbemutató következett, melyen **Dukrét Géza** ismertette a Rév, Erdély sziklakapuja című kötetet. Ezt emléktábla avatása követte Karl Handl, a barlang felfedezőjének tiszteletére, amelyet egykori lakóházának falán helyeztek el. A kétnyelvű tábla szövege a következő:

IN ACEASTĂ CASĂ A LOCUIT
KARL HANDL
DESCOPERITORUL PEȘTERII
DIN VADU-CRIȘULUI ÎN 1903
EBBEN A HÁZBAN LAKOTT
KARL HANDL
AKI 1903-BAN FELFEDEZTE
A RÉVI CSEPPKŐBARLANGOT
2003.

Táblaavató beszédet Juhász Viktor tartott, a táblát Dorel Cosma polgármester és Hasas János leplezte le, melyet koszorúzás követett. Utána megkoszorúzták Karl Handl sírját, a révi kistemetőben, ahol a kolozsváriak is koszorúztak, **Prezenszki Tibor** vezetésével. Este a réviek bográcsgulyással kedveskedtek a vendégeknek, a futballpálya mellett.

Másnap, a szoroson végigmenve, a barlang előtt gyülekezett a nagy létszámú társaság, ahol megkoszorúzták a cseppkőbarlang előtt tíz éve elhelyezett emléktáblát. Ünnepi beszédet **Juhász Viktor** tartott, felolvassa dr. Balogh Ernő 1943. október 17-i táblaavató beszédét. **Dukrét Géza** felelevenítette a száz évvel ezelőtt történeteket, majd az 1993-ban újjraalakult Révi EKE gazdag tevékenységét ismertette. Az EKE nevében Dukrét Géza és Ujvárosi Tibor, a Pro Rév nevében Juhász Viktor koszorúzott. Utána meglátogatták a barlangot, melyet túrázás követett a szoros jobb oldali körútján.

2003. november 16-án a Magyar Sport Turisztikai Szövetség közel ötven tagja Aszódról, Hajdúböszörményből, Kecskemétről, Budapestről, Jászapátiból és Galgahévízről érkezett Révre, Vigh-Tarsonyi László országos alelnök vezetésével, megemlékezni a Zichy-barlang felfedezésének századik évfordulójára. **Juhász Viktor** révi EKE-elnök ismertette a barlang felfedezésének történetét, majd megkoszorúzták a barlang bejáratánál található emléktáblát. A Bihar Megyei Osztályt **Ujvárosi Tibor** alelnök képviselte.

2004. március 14-én avatták fel **Bersek József honvéd huszárezredes kopjafáját** a református templomkertben. Boros J. Attila lelkipásztor ünnepi igehirdetése után **Hasas János**, a helyi RMDSZ és a Pro Rév Egyesület elnöke üdvözölte a megjelenteket, majd **Kupán Árpád** tartott előadást az 1848-as forradalomról. A helyi általános iskola diákjai verseket adtak elő, majd **Juhász Viktor** ny. tanár, az EKE helyi elnöke, elszavalta a Nemzeti dalt és ismertette Bersek József életét. Ezután beszédet mondott Dorel Cosma polgármester, Szilágyi Zsolt parlamenti képviselő, Szabó Ödön a megyei RMDSZ ügyvezető alelnöke, megyei tanácsos és Gheorghe Duma görög katolikus lelkész. A Himnusz eléneklése után leleplezték a kopjafát, a templomkertben, majd a székelyudvarhelyi Orbán Árpád ismertette a kopjafa motívumait.

2004 tavaszán elhunyt Rév nagy szülőtte, **Juhász Viktor** ny. tanár, helytörténész, a vidék legnagyobb környezetvédője.

2004. október 24. – Könyvbemutató Réven. Előzetesen beszédet mondott Hasas János, a Pro Rév Alapítvány elnöke és Dorel Cosma révi polgármester. Mózes Teréz: **A révi népi fazekasság monográfiája** című könyvét Dukrét Géza mutatta be. **Hasas Erzsébet** fazekas szerint, ha a fazekasok ki is halnak, de ez a kiadvány emléket állít számukra, majd megköszönve e könyv megjelenését, bemutatta ez ünnepi alkalomra készített kiállítás egyes darabjait. **Szolga Géczi Julian** ismertette a nyolcvanas években édesapjával együtt készített óriás-vázák történetét. **Halász Erzsébet** nevében veje, Kál Géczi Mihály szólt a fazekasok munkájáról. Ezután Hasas János emléklappal és virágcsokorral, Dukrét Géza egy-egy könyvvel ajándékozta meg a fazekasokat.

2005. augusztus 27-én Réven ünnepi megemlékezést tartottunk a **Zichy-barlang felavatásának századik évfordulója** alkalmából. Üdvözlő beszédet tartott **Hasas János**, a Pro Rév Egyesület és a Révi EKE elnöke, **Lukács József**, az EKE országos elnöke, Dukrét Géza, valamint Rév és Székkutas polgármestere. **Dukrét Géza** előadást tartott a barlang felfedezésének történetéről, **Juhász Ibolya** a Révi-szorosról, **Ujvárosi Tibor** az első villamosításról. Az emléktábla megkoszorúzása után meglátogattuk az újonnan villamosított barlangot. A barlanglátogatás után átgyalogoltunk Rév községbe, ahol a díszebédre megterített kultúrotthonban gyülekeztünk. Ebéd előtt könyvbemutatót tartottak. A két szerző, Juhászné Orth Ibolya és Hasas János ismertették Rév, a Sebes-Körös gyöngyszeme című színes ismertető füzetüket, amely Rév és környékének nevezetességeivel ismerteti meg a turistát. Ebéd után megkoszorúztuk Handl Károly, a révi cseppkőbarlang felfedezője egykori házának falán elhelyezett márványtábláját. Bódis Andrea tanítónő ismertette a felfedező életútját. Ezután a révi református temetőben folytatódott a megemlékezés Juhász Viktor sírjánál, a nemrég felállított kopjafák felszentelésére. Itt Dukrét Géza ismertette a tanár úr életét, felsorolva azokat a megvalósításokat, amelyek az ő nevéhez fűződnek.

**Az EKE tagsága
és a tagok mozgásainak kimutatása
1991-től napjainkig
2006. április 1.**

Sor- szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
1.	Tóth László Imre	1945	1991.05–1997.03.
2.	Barbu Edit	1962	1991.05–2002.12.
3.	Egri Ferenc	1958	1991.05–1999.12.
4.	Pintér Zsuzsanna		1991.05–1991.12.
5.	Kovács Tamás		1991.05–1991.12.
6.	Szilágyi Zsuzsanna	1932	1991.05–
7.	Papp Gyula		1991.05–1991.12.
8.	Ujvárosi Gabriella	1934	1991.05–
9.	Ujvárosi Tibor	1923	1991.05–
10.	Balogh Éva	1934	1991.05–1997.06.
11.	Balogh Éva (ifj.)	1967	1991.05–1997.06.
12.	Balogh Zoltán	1930	1991.05–1997.06.
13.	Dukrét László	1969	1991.05–1991.12.
14.	Venczel Márton	1958	1991.05–1996.06.
15.	Venczel Ilona	1958	1991.05–1996.06.
16.	Borbély Gábor	1948	1991.05–1995.12.
17.	Borbély Olga		1991.05–1995.12.
18.	Borbély Lehel	1979	1991.05–1995.12.
19.	Méder Árpád	1926	1991.05–
20.	Méder Lívia Etuska	1933	1991.05–
21.	Dukrét Géza	1942	1991.05–
22.	Dukrét Aranka	1944	1991.05–
23.	Dimény Áron	1945	1991.05–1992.05.
24.	Dimény Ilona	1945	1991.05–1992.05.
25.	R. Szabó Mária		1991.05–1995.06.
26.	Móricz Irma Mária		1991.05–1991.12.

Sor- szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
27.	Szilágyi István	1941	1991.05–1995.06.
28.	Lőrincz Ferenc	1920	1991.05–1999.12.
29.	Makai Zoltán	1965	1991.05–1993.12.
30.	Jovián György	1924	1991.05–1991.12.; 1995.10–1996.06.
31.	Kinde Kálmán	1931	1991.05–2001.12.; 2005.06–
32.	Kinde Ilona	1931	1991.05–2001.09.
33.	Fodor Sándor	1941	1991.05–1998.09.; 2002.06–2003.09.
34.	Tóth László Zoltán	1945	1991.05–1993.06.
35.	Ille Lajos	1955	1991.05–1992.06.
36.	Szilágyi Magdolna	1947	1991.05–1992.12.
37.	Szilágyi István	1944	1991.05–1992.12.
38.	Szilágyi István Zsolt	1977	1991.05–1992.04.
39.	Szoboszlai Éva	1978	1991.05–1991.11.
40.	Hetzke Alice Magdolna	1978	1991.06–1996.12.
41.	Ştefan Maria	1979	1991.06–1994.05.
42.	Cociş Rozália	1938	1991.05–1992.05
43.	Veres Tímea	1977	1991.05–1992.06.
44.	Szabó Attila		1991.06–1992.12.
45.	Sóos Csaba	1978	1991.06–1993.04.
46.	Cser Lóránd	1977	1991.06–1997.12.
47.	Kolozsvári Keresztény Mária	1944	1991.05–1996.12.
48.	Kolozsvári Emese Tünde	1977	1990.05–1996.12.
49.	Kolozsvári Csaba	1975	1991.05–1996.12.
50.	Daday Zsolt	1959	1991.05–1991.12.; 1997.10–1999.03.
51.	Cser Anna	1937	1991.06–1997.12.
52.	Boros Zsuzsanna	1940	1991.07–1994.06.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
53.	Sótanyi József	1940	1991.07–1995.12.
54.	Debelka Sándor	1934	1991.07–1994.06.
55.	Gittea Maria		1991.08–1992.12.
56.	Hadnagy Árpád		1991.08–1992.04.
57.	Gyurics László		1991.08–1993.12.
58.	Jakab Angyalka	1971	1991.05–1991.12.
59.	Péter Emília	1954	1991.05–2003.06.
60.	Kovács Mónika	1978	1991.07–1992.06.
61.	Péter I. Zoltán	1949	1991.05–1997.06.
62.	Szalay Éva Anna	1941	1991.05–
63.	Antal Erzsébet		1991.09–1994.12.
64.	Tavaszi János István	1956	1991.09–1993.06.
65.	Tempfli Terézia	1936	1991.09–1997.12.
66.	Tempfli Zoltán	1946	1991.09–1997.12.
67.	Stein Gabriella Mária	1980	1991.10–1994.12.
68.	Lakatos Levente	1980	1991.10–1994.01.
69.	Török Tamás	1980	1991.10–1997.09.
70.	Nagy Tímea	1980	1991.10–1997.12.
71.	Sáhi Anna Mária	1947	1991.10–
72.	Kővári Magdolna	1958	1991.10–1994.12.
73.	Köte László	1979	1991.10–1997.06.
74.	Vajda Dénes	1979	1991.10–1993.01.
75.	Szabó Szabina	1980	1991.10–1995.04.
76.	Tóth Jolán Piroska	1981	1991.10–1996.04.
77.	Kémeri Mónika	1980	1991.06–1994.02.
78.	Húse Ágota Éva	1981	1991.10–1997.06.
79.	Kósa Gyöngyi	1939	1991.09–1992.09.; 1999.09–
80.	Oltean Andrea		1991.09–1992.05
81.	Oltean Melinda		1991.09–1992.05
82.	Bod Péter	1934	1991.09–

Sorszám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
82.	Bod Péter	1934	1991.09–
83.	Coancă László	1964	1991.09–2000.12.
84.	Tóth Norbert	1977	1991.10–1997.03.
85.	Ghéczi Zsolt	1979	1991.10–1994.10.
86.	Táczos Levente	1980	1991.10–1994.08
87.	Bordás Márta	1956	1991.10–
88.	Cser István	1943	1991.11–1993.03.
89.	Kádár Andrea	1978	1991.06–1992.06.
90.	Lázár Szilvia Eszter	1979	1991.06–1992.12.
91.	Kozma Ildikó	1979	1991.06–1992.12.
92.	Jakab Aranka	1978	1991.07–1992.03.
93.	Kolozsvári Nagy Zsuzsa	1955	1991.05–1992.05.
94.	Herperger Mónika	1980	1991.07–1994.01.
95.	Nagy Ibolya	1980	1991.07–1993.06.
96.	Nagy Sándor József	1979	1991.06–1992.11.
97.	Halász Péter	1976	1992.02–1998.12.
98.	Király Csaba	1977	1992.04–1994.12.
99.	Cser István (ifj.)	1972	1991.06–1996.12.
100.	Antal Anna	1937	1991.06–
101.	Lázár Zsuzsanna	1980	1992.03–1994.12
102.	Kiss László	1948	1992.03–1996.12.
103.	Bot Krisztina	1980	1992.03–1994.06.
104.	Máté Tibor	1963	1992.04–1992.12.
105.	Ferkő Jenő	1966	1992.04–2000.12.
106.	Krasznai Sándor	1973	1992.04–1992.12.
107.	Miklovits Andrea	1974.	1992.04–1992.12.
108.	Kovács Attila	1974	1992.04–1993.12.
109.	Székely Éva	1974	1992.04–1993.12.;
110.	Típonuț Tibor	1965	1992.04–1998.12.;; 2005. 01–
111.	Kiss Annamária	1976	1992.04–1997.12.
112.	Szabó Piroska	1938	1992.04–

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
113.	Nagy Katalin	1973	1992.04–1997.12.
114.	Gyarmati Irén	1933	1992.05–1998.12.
115.	Schimpf Éva	1945	1992.05–
116.	Oláh Gabriella Mária	1977	1992.05–1996.12.
117.	Gáll József	1978	1992.02–1992.11.
118.	Kiss Noémi	1980	1992.05–1994.12.
119.	Kiss Csilla Tünde	1979	1992.05–1993.02.
120.	Diós Zsolt	1980	1992.05–1994.12.
121.	Bartos Elekes Ildikó	1942	1992.05–
122.	Bartos Elekes Zsombor Hasszán	1976	1992.05–1992.12.
123.	Kiss Anna Mária	1949	1992.05–1996.12.
124.	Bááder Ferenc	1919	1992.05–2001.12.
125.	Szabó Ildikó		1992.15–1992.12.
126.	Páll Anna Mária	1974	1992.05–1995.09.
127.	Nagy Mónika Katalin	1970	1992.05–1995.12.
128.	Gyarmati Gábor	1930	1991.12–
129.	Szabó Anna Mária	1945	1991.10–1992.12.
130.	Szabó Tünde	1978	1991.10–1992.12.
131.	Szabó Sándor	1945	1991.10–1992.12.
132.	Vajda Andrea	1981	1992.02–1994.12.
133.	Szabó Csilla	1976	1991.10–1992.12.
134.	Gáll Piroska	1953	1992.02–1992.11.
135.	Gáll Csaba	1981	1992.02–1992.11.
136.	Balázs István Jácint	1980	1992.01–1994.03.
137.	Mózes Mónika	1980	1991.11–1994.12.
138.	Semsey Andor, dr.	1930	1992.01–1999.03.
139.	Sótanyi Márta	1974	1992.05–1993.12.
140.	Papp Ilona	1944	1992.05–
141.	Papp László	1943	1992.05–
142.	Batiz József	1980	1992.05–1992.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
143.	Hodgyai Mátyás		1992.02–1993.06.
144.	Horber Pál	1935	1992.05–
145.	Bíró Károly	1954	1992.05–1995.12.
146.	Bélfenyéri Irén	1932	1992.05–2002.12.
147.	Hamza Mónika	1979	1992.06–1992.12.
148.	Pataki Hajnal	1954	1992.06–
149.	Veress Eleonóra Éva	1930	1992.06–2003.12.,
150.	Stanik Mátyás	1980	1992.06–1995.12.
151.	Stanik Bence	1985	1992.06–1995.12.
152.	Stanik Anikó	1956	1992.06–1995.12.
153.	Katona Csilla Mónika	1976	1992.06–1992.12.
154.	Bondár Éva	1946	1992.09–2000.12.
155.	Daróczi Erika	1970	1992.09–1994.12.
156.	Daróczi Bálint	1966	1992.09–1994.12.
157.	Palóczy Cecília Julianna	1972	1992.09–1993.12.
158.	Elek Lajos	1972	1992.09–1996.12.
159.	Váradi Ágnes	1972	1992.09–1993.06.
160.	Ferkő Szatmári Emília	1972	1992.09–2000.12.
161.	Tapaszi Levente	1980	1992.10–1993.03.
162.	Balogh Rozália	1943	1992.10–1997.03.
163.	Kovács Kinga	1982	1992.10–1994.12.
164.	Szalai Róbert	1980	1992.10–1994.10.
165.	Kovács József	1979	1992.10–1994.06.
166.	Szűcs Orsolya		1992.10–1994.12.
167.	Bara Lehel	1981	1992.08–1995.12.
168.	Molnár Erika	1981	1992.10–1994.10.
169.	Somogyi Beáta	1981	1992.10–1994.11.
170.	Kovács Kálmán	1949	1992.10–1994.12.; 2001.06–2003.12.
171.	Gui Csilla	1980	1992.10–1994.04.
172.	Magos István	1979	1992.10–1993.08.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
173.	Nagy Zoltán Levente	1978	1992.10–1993.09.
174.	Tripa László		1992.10–1993.06.
175.	Tripa Cecília		1992.10–1993.06.
176.	Tripa Róbert		1992.10–1993.06.
177.	Tripa Edina		1992.10–1993.06.
178.	Szilágyi Zoltán	1974	1992.10–1993.03.
179.	Varga Gyöngyi Klára	1980	1992.10–1994.12.
180.	Bátori Rita Katalin		1992.10–1995.05.
181.	Sándor József Attila	1980	1992.10–1995.12.
182.	Tóth Norbert	1982	1992.10–1995.12.
183.	Sándor Zoltán	1982	1992.10–1995.12.
184.	Gábor Zsolt	1982	1992.10–1994.12.
185.	Darvas Enikő	1969	1992.12–1999.12.
186.	Somogyi József Zoltán	1979	1992.11–1994.10.
187.	Szávó Attila	1982	1992.08–1998.01.
188.	Boros Lóránt	1982	1992.11–1996.01.
189.	Markos Mónika	1981	1992.11–1994.12.
190.	Szabó Károly	1980	1992.12–1994.01.
191.	Kotlacsik Irén	1935	1903.01–2002.12.
192.	Motz István	1921	1993.01–
193.	Feyős Mónika	1982	1992.12–1997.12.
194.	Boruzs Anna	1942	1993.02–
195.	Nagy Magdaléna	1934	1993.03–
196.	Mészáros Irén	1942	1993.03–1997.12.
197.	Haiszler Béla	1924	1993.03–1997.12.
198.	Somogyi Sándor		1993.05–1993.10.
199.	Gálfi Gyula	1935	1993.06–1994.06.
200.	Kelemen Mária Magdaléna	1947	1993.01–1994.06.
201.	Kovács József	1927	1993.06–1991.11.
202.	Sas József	1979	1993.01–1991.06.
203.	Semsey Dombi Klára	1954	1993.05–1999.03.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
204.	Paskuj Szilveszter		1993.05–1994.04.
205.	Oláh Sándor	1926	1993.02–1999.12.
206.	Kalló Ibolya	1977	1993.06–1993.12.
207.	Cosma Nemes Klára	1952	1993.06–1996.12.
208.	Balogh Judit	1967	1993.07–1993.11.
209.	Halmazsán Mihály	1933	1993.06–1993.11.
210.	Nagy Aranka	1935	1993.07–
211.	Nagy László	1924	1993.07–
212.	Szabó Ibolya	1937	1993.09–1994.12.
213.	Kása Ilona	1943	1993.07–1995.12.
214.	Nagy Piroska	1943	1993.07–1995.06.
215.	Balogh Boglárka	1975	1993.07–1996.12.
216.	Kovács Ákos	1979	1993.10–
217.	Póka Enikő		1993.10–1994.12.
218.	Köte Zoltán	1982	1993.12–1997.03.
219.	Szentgyörgyi Éva	1983	1993.11–1997.01.
220.	Szentgyörgyi Bíró Mónika	1982	1993.11–1995.12.
221.	Kiss Levente	1983	1993.09–1997.01.
222.	Szilágyi Sándor	1982	1993.12–1995.07.
223.	Molnár Tímea Ibolya	1982	1993.11–1995.12.
224.	Bauman Barna	1983	1993.11–1996.12.
225.	Síteri Beáta Jolán	1983	1993.11–1995.05.
226.	Szabó Tibor	1982	1993.12–1995.12.
227.	Kun Kinga	1981	1993.09–1996.12.
228.	Rădoi Diana	1981	1993.11–1995.10.
229.	Papdán Norbert	1981	1994.01–1997.06.
230.	Szabó Róbert	1980	1994.01–1995.06.
231.	Dormány Krisztina	1979	1994.01–1994.12.
232.	Bagoly Róbert	1982	1993.12–
233.	Jakab György	1931	1993.10–
234.	Szántó Sándor	1973	1994.01–1994.12.
235.	Külüs Attila	1974	1994.01–1996.12.

Sorszám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
236.	Pătruna Róbert	1975	1994.01–1995.12.
237.	Pătruna Adél	1965	1994.01–1995.12.
238.	Boros Erzsébet	1935	1994.03–1994.09.
239.	Fülöp Margaréta	1943	1994.01–
240.	Gönyei Éva	1942	1994.01–
241.	Bod Kálmán	1930	1994.03–
242.	Matyasovszky Adél	1922	1994.04–2000.06.
243.	Székely Róza	1920	1994.04–1998.12.
244.	Szabó Emese	1977	1994.04–1994.12.
245.	Gazdovits Kálmán	1931	1994.04–1994.12.; 1997.11–2000.06.
246.	Semsey Ádám	1985	1994.04–1999.03.
247.	Fábik Gyula	1941	1994.04–1994.09.
248.	Sultész János	1935	1994.09–
249.	Bartha László	1981	1994.04–1994.12.
250.	Mészáros Tibor	1983	1993.09–1997.07.
251.	Virág Beáta	1982	1994.01–1996.12.
252.	Pázmán Krisztina	1978	1944.05–1995.12.
253.	Selyem János	1957	1994.04–1999.12.
254.	Csapó Kinga	1984	1994.04–1997.06.
255.	Csapó János	1951	1994.04–1997.06.; 2004.06–
256.	Csapó Anikó	1963	1994.04–1997.06.; 2004.06–
257.	Kovács István	1975	1994.04–1997.06.
258.	Corbu Marius	1967	1994.05–1994.12.
259.	Süle Andrea	1976	1994.04–1995.12.
260.	Preda Éva	1926	1994.05–1994.12.
261.	Péli Attila	1966	1994.05–1995.12.
262.	Péli Anikó	1968	1994.05–1995.12.
263.	Újvári Anikó	1975	1994.05–1995.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
264.	Kiss Katalin	1952	1994.05–1999.12.
265.	Kiss Levente Róbert	1985	1994.05–1999.12.
266.	Kiss Dániel	1920	1994.05–1997.12.
267.	Szerényi Ágnes	1954	1994.02–1994.12.
268.	Kelemen Emőke	1942	1994.04–
269.	Bécsi Miklós	1920	1994.04–
270.	Gergely Ágnes	1960	1994.04–1995.12.
271.	Gergely János	1962	1994.04–1995.12.
272.	Fekete Jutka	1942	1994.04–1994.12.
273.	Benke Ibolya		1994.04–1994.12.
274.	Gálfy Anna		1994.04–1994.12.
275.	Huszár István	1946	1994.04–
276.	Kádár Ferenc	1980	1994.04–2004.12.
277.	Szoboszlai Zoltán	1981	1994.04–1994.11.
278.	Frenkel Ernő	1980	1994.04–1994.12.
279.	Pirosca Sándor	1980	1994.04–1994.11.
280.	Szabó Tímea	1980	1994.05–1995.02.
281.	Fejes Melinda	1983	1994.04–1994.12.
282.	Flórián Attila		1994.05–1995.12.
283.	Szentiványi Anna Margit	1929	1994.05–
284.	Fekete Zoltán	1982	1994.05–1997.08.
285.	Kiss Imre		1994.05–1994.12.
286.	Balogh József		1994.05–1994.12.
287.	Balogh Anna		1994.05–1994.12.
288.	Hangai Zoltán		1994.05–1994.12.
289.	Kövendi István	1980	1994.05–1997.12.; 2002.07–2004.09.
290.	Boruzs Attila	1980	1994.05–2000.03.
291.	Cserno Gabriella		1994.06–1994.12.
292.	Baidoc Mátyás József	1957	1994.06–1996.12.
293.	Sáhi Claudia Diana	1982	1994.06–2002.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
294.	Cosma Sonja	1980	1994.06–1994.02.
295.	Cosma Amália	1981	1994.06–1994.12.
296.	Nagy István	1956	1994.07–1996.12.
297.	Bíró Margit	1956	1994.07–1994.12.
298.	Mihálka Zoltán	1934	1994.08–1997.12.
299.	Mihálka Magdolna	1945	1994.08–1997.12
300.	Mihálka Nándor	1980	1994.08–1999.03.
301.	Mihálka Melinda	1982	1994.08–1999.03.
302.	Fodor Szabolcs	1981	1994.08–1995.06.
303.	Csulak Levente	1927	1994.10–1996.01.
304.	Páll Elemér	1905	1994.07–1995.03.
305.	Molnár Erika	1974	1994.10–1997.09.
306.	Antal József	1957	1994.10–1995.05.
307.	Hirsch Róbert	1982	1994.05–1995.06.
308.	Hirsch Henrietta	1983	1994.05–1995.06.
309.	Varga Lóránt	1981	1994.05–1995.04.
310.	Erdei Mária	1983	1994.10–1998.03.
311.	Erdei Csilla	1981	1994.10–1997.04.
312.	Kusma Adél	1983	1994.10–1997.01.
313.	Herpán György	1984	1994.10–1997.12.
314.	Varga Edit	1981	1994.10–1995.03.
315.	Kocsis Mónika	1982	1994.10–1995.04.
316.	Megyeri Csaba	1984	1994.10–1996.12.
317.	Bojtor Beáta	1983	1994.10–1998.05.
318.	Dobrai Ildikó	1983	1994.10–1999.12.
319.	Erdei Tibor	1983	1994.10–1998.03.
320.	Seres Tímea	1983	1994.10–1999.02.
321.	Seres Attila	1982	1994.10–1996.12
322.	Székely Zoltán	1972	1994.11–
323.	Kuglis Erzsébet	1939	1994.10–
324.	Szabó Tibor	1978	1994.11–1996.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
325.	Kádár Éva	1976	1994.11–1996.03.
326.	Oláh Anna	1981	1994.09–1995.12.
327.	Molnár Imre	1981	1994.10–1995.03.
328.	Andrássi Annamária	1945	1995.01–1995.06.
329.	Laczikó Suchiatti Mihály György		1995.01–1996.12.
330.	Gergely Szabolcs	1984	1995.01–1995.12.
331.	Székely Katalin	1970	1995.01–1996.12.
332.	Székely Tibor	1979	1995.03–2004.12.
333.	Cserna Anikó	1958	1995.04–1995.09.
334.	Leprich Ilona	1936	1995.01–
335.	Szász Nándor	1976	1995.02–1997.06.
336.	Vlászka Miklós	1976	1995.02–1996.03.
337.	Bordás István	1945	1995.01–
338.	Crăciun Mircea	1972	1995.01–1995.12.
339.	Kovács Melinda	1981	1995.01–1995.07.
340.	Kerekes Ágnes	1943	1995.01–
341.	Takács Adrián	1974	1995.05–1995.12.
342.	Sándor István Bertalan	1985	1995.06–1996.12.
343.	Ormos Béla	1918	1995.06–1996.12.
344.	Bogáti Lajos	1924	1995.06–1998.12.
345.	Ormos Béla (ifj.)	1985	1995.06–1997.12.; 2002.06–
346.	Ormos Attila	1989	1995.06–1997.12.; 2002.06–
347.	Sebesi Melinda	1976	1995.09–1997.12.
348.	Gali Gabriella	1977	1995.09–1996.12.
349.	Bajusz Norbert	1979	1995.04–1998.06.; 2004.06–2004.12.
350.	Jósa Piroska, dr.	1934	1995.06–
351.	Szatmári Zoltán	1981	1995.07–1997.09.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
352.	Tötös Rozália		1995.07–1997.06.
353.	Székely Zsolt	1981	1995.07–
354.	Kálnoki Ernő		1995.07–1996.12.
355.	Vesselényi Margit	1943	1995.04–
356.	Tánczos Lenke	1984	1995.09–1999.02.
357.	Újfalusi Tünde	1984	1995.09–1997.04.
358.	Richter Zoltán	1983	1995.09–1996.12.
359.	Giczei Edina	1985	1995.09–1998.12.
360.	Lőrinczi Attila	1984	1995.09–1998.12.
361.	Erdei Krisztina	1982	1995.09–1997.03.
362.	Szabó Levente	1984	1995.09–1998.12.
363.	Szabó Gyula	1985	1995.09–1998.03.
364.	Feyős Melinda	1985	1995.09–1998.10.
365.	Kovács Tünde	1984	1995.09–1998.12.
366.	Berei Róbert	1984	1995.09–1997.05.; 1999.01–1999.12
367.	Boldizsár Bernadett	1985	1995.09–1999.02.
368.	Borzási Renáta	1985	1996.06–1998.08.
369.	Borzási Melinda	1985	1996.06–1997.10.
370.	Páll Ildikó	1985	1996.04–1997.12.
371.	Nagy Mihály	1985	1995.07–1995.11.
372.	Nánási Julianna	1931	1996.01–
373.	Závodszy Ildikó	1930	1996.01–1997.12.; 2004.01.
374.	Paul Gabriella	1931	1996.01–1998.06.
375.	Kiss Csaba	1979	1996.01–1997.03.
376.	Oláh Ferenc, dr.	1939	1996.01–1996.06.
377.	Oláh Margit	1945	1996.01–1996.06.
378.	Borsi Andrea	1976	1996.01–1996.12.
379.	Nagy Géza	1977	1996.01–1996.12.
380.	Borsi Erzsébet	1954	1996.01–1996.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
381.	Borsi Tibor	1950	1996.01–1996.12.
382.	Kovács Hajnalka	1974	1996.01–1996.12.
383.	Szabó Erika Éva	1956	1996.01–1996.12.
384.	F. Diósszilágyi Ibolya	1918	1996.01–2000.12.
385.	Murányi Csilla	1980	1996.01–1996.06.
386.	Dărăban Erzsébet	1953	1996.04–
387.	László Noémi	1979	1996.01–1996.12.
388.	Daday Rozália	1929	1996.01–1997.12.
389.	Daday János	1929	1996.01–1997.12.
390.	Király Réka	1981	1996.04–1997.12.
391.	Pálinkás Gabriella	1975	1996.01–1997.03.
392.	Papp Csaba	1983	1996.03–1999.12.
393.	Kertész Zoltán	1983	1996.04–1996.09.
394.	Kertész Melinda	1981	1996.04–1996.12.
395.	Ciobotea Raul Adrian	1986	1996.04–1996.12.
396.	Gyöngyösi Edit	1939	1996.06–1996.12.
397.	Christian Ildikó	1940	1996.05–1996.12.
398.	Bencze (Kuzsma) Éva	1940	1995.10–2005.08.
399.	Farkas Piroska	1938	1996.05–
400.	Székely Gabriella	1938	1996.05–1998.06.
401.	Búzás Mihály Barna	1937	1996.06–
402.	Ferkő Mihály	1940	1996.08–
403.	Haczegan Antal	1974	1996.01–1996.12.
404.	Magyari Sándor	1979	1996.08–1997.05.
405.	Posta Péter	1980	1996.01–1996.12.
406.	Szőlősi Erzsébet	1942	1996.05–1999.12.
407.	Völgyesi Irén	1938	1996.05–1999.06.
408.	Mátza Aliz	1981	1996.05–1996.12.
409.	Moszorják Zoltán	1980	1996.05–1996.12.
410.	Jedlicska István	1980	1996.08–1997.06.

Sor- szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
411.	Újlaki Ildikó	1964	1996.07–1996.12.; 2005.10–
412.	Barkász Gábor	1957	1996.07–1997.12.
413.	Stefanov Titus	1940	1906.07–1999.06.
414.	Farkas Andrea	1983	1996.09–1998.04.
415.	Bereczki Noémi	1985	1996.09–1997.12.
416.	Tóth Tibor	1985	1996.09–2000.12.
417.	Kecse Norbert Tibor	1985	1996.09–1997.02.
418.	Szabó Zoltán	1986	1996.09–1997.12.
419.	Szabó Csilla	1986	1996.09–1997.12.
420.	Szeghedi Attila	1985	1996.09–2001.08.
421.	Farkas Tímea	1985	1996.09–1997.12.
422.	Gergely Lajos	1985	1996.09–1997.08.
423.	Szlovák József János	1985	1996.09–1998.11.
424.	Décsei Orsolya Éva	1985	1996.09–1999.01.
425.	Halicza Tímea Katalin	1986	1996.09–1998.10.
426.	Farkas Csilla	1985	1996.09–1997.12.
427.	Vajda Róbert	1985	1996.09–1997.04.
428.	Angyal Zsolt	1985	1996.09–1997.12.
429.	Arany Sándor	1983	1996.09–1997.12.
430.	Ráksi Attila	1984	1996.09–1999.12.
431.	Dombi Rita	1985	1996.09–1999.03.
432.	Kovács László	1938	1996.10–
433.	Vass István	1950	1996.10–1998.12.
434.	Pitzkó István	1942	1997.01–1999.03.
435.	Lump János	1941	1997.01–
436.	Balázs Erzsébet	1932	1997.02–
437.	Móvik Levente	1979	1997.04–1997.12.
438.	Molnár Ilona	1934	1997.05–1999.12.
439.	Elek Erzsébet	1969	1997.05–
440.	Elek Gyöngyi	1972	1997.05–

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
441.	Szabó Renáta		1997.05–1997.12.
442.	Vass András István	1979	1997.06–1998.06.
443.	Nilgész Andrea	1979	1997.06–1997.12.
444.	Huszár Aneta	1978	1997.06–1997.12.
445.	Méder Tamás	1988	1997.06–1999.12.
446.	Gönczi Lajos	1982	1997.07–1999.12.
447.	Vass Erika	1985	1997.07–1998.06.
448.	Szűcs Tímea	1976	1997.07–1998.12.
449.	Papp Ildikó	1971	1997.07–1998.06.
450.	Papp S. Gábor	1939	1997.08–1999.12.
451.	Balla Kinga	1981	1997.08–2002.12.
452.	Váncsa Orsolya	1982	1997.08–1999.12.
453.	Magyari Zsuzsanna	1977	1997.08–1998.06.
454.	Szilágyi Edina	1980	1997.09–1978.06.
455.	Fekete Sándor	1967	1997.09–1998.06.
456.	Kelemen Andrea		1997.09–1998.06.
457.	Váncsa Noémi	1983	1997.09–1999.12.
458.	Perényi Péter	1971	1997.09–1998.09.
459.	Farkas S. Andrea	1983	1997.09–1999.12.
460.	Jakab Renáta	1982	1997.09–2000.06.
461.	Daday Ildikó	1959	1997.10–1999.03.
462.	Gyalai Rezső Tibor	1986	1997.09–1999.03.
463.	Jakab Anita	1986	1997.09–1999.12.
464.	Kovács Szabolcs	1986	1997.09–1998.12.
465.	Kökövcics Róbert	1986	1997.09–1999.07.
466.	Püsök Ferenc	1986	1997.09–1998.10.
467.	Szilágyi Norbert	1986	1997.09–2000.04.
468.	Szűcs Sándor	1986	1997.09–1998.12.
469.	Molnár Ibolya	1943	1997.10–
470.	Szabó Renáta Erzsébet	1986	1997.10–1998.12.
471.	Schul Margit	1943	1997.11–

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
472.	Lukács Enikő	1987	1997.10–1998.10.
473.	Vánkos István József	1943	1998.01–
474.	Nagy Norbert	1985	1998.01–1999.12.
475.	Nyilas Annamária	1973	1998.02–1999.09.
476.	Rákóczi Attila	1986	1998.02–1998.12.
477.	Bordás László	1932	1998.02–
478.	Papp Zsófia	1939	1998.03–2002.12.
479.	Agyagási Sándor	1984	1998.02–1998.12.
480.	Bara Lilla Olga	1980	1998.03–
481.	Julier Vilhelm, dr.	1920	1998.04–1999.06.
482.	Balázs Reni	1985	1998.04–2000.12.
483.	Hegyesi Mária	1941	1998.04–
484.	Kuglis Andrea	1986	1998.04–1999.12.
485.	Kovács Tímea	1986	1998.04–1998.12.
486.	Balogh Annamária	1985	1998.04–2000.04.
487.	Köcsön Noém	1986	1998.04–2000.02.
488.	Szilágyi Orsolya	1986	1998.04–1999.12.
489.	Bozsik Brigitta	1986	1998.04–1999.12.
490.	Király István	1924	1998.05–1999.04., 2002.04–2003.06.
491.	Kiss Emese	1970	1998.05–1999.12.
492.	Szentiványi Gabriella (Catana)	1958	1998.06–
493.	Komlósi Margareta	1933	1998.06–
494.	Németh Erzsébet	1939	1998.06–
495.	Kelemen Gábor	1942	1998.07–
496.	Jelics P. Gyula	1941	1998.09–1999.06.
497.	Szabó Erzsébet Gizella	1955	1998.10–
498.	Cocor Norbert	1985	1998.10–1999.05.
499.	Kiss Katalin Edit	1987	1998.10–2000.06.
500.	Nagy Sándor	1987	1998.10–2001.01.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
501.	Szabó Ferenc	1987	1998.10–2000.04.
502.	Tolnai Nándor	1986	1998.10–1999.03.
503.	Dombi Tímea	1987	1998.10–2000.12.
504.	Szilágyi Kinga	1987	1998.10–2000.01.
505.	Tóth Erik	1987	1998.11–2000.10.
506.	Sólyom Lajos	1935	1999.03–
507.	Sólyom Ilona	1943	1999.03–
508.	Vasile Gheorghe	1974	1999.04–2000.06.
509.	Bittenbinder Mária	1970	1999.04–1999.12.
510.	Şora Hadrian	1987	1999.04–
511.	Şora Cristian	1988	1999.04–
512.	Sipos Ildikó	1946	1999.05–1999.12.
513.	Naphegy Anna	1951	1999.05–1999.12.
514.	Berta Anita	1986	1999.04–2000.12.
515.	Kerekes Magdolna	1944	1999.05–1999.12.
516.	Csoma László	1928	1999.06–
517.	Vad Irén	1945	1999.06–2002.12.
518.	Bónis László	1928	1999.06–
519.	Balogh Erzsébet Éva	1957	1999.07–
520.	Iuhas Katalin	1968	1999.07–1999.12.
521.	Vass Etelka, dr.	1954	1999.07–1999.12.
522.	Vass Terézia	1957	1999.07–1999.12.
523.	Nagy Amália	1934	1999.07–1999.12.
524.	Dovin Irma	1961	1999.07–
525.	Dézi Misel	1986	1999.07–2000.06.
526.	Dézi Károly	1984	1999.07–1999.12.
527.	Szedlacsek Ilona	1932	1999.09–2000.06.
528.	Kinde Anna	1991	1999.10–2001.12.
529.	Szabó Mária Ildikó	1954	1999.10–2001.12.
530.	Dovin Erika	1984	1999.10–
531.	Raáb Rudolf	1936	1999.11–

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
532.	Kósa János	1937	1999.11–2000.06.
533.	Dovin József	1959	1999.12–
534.	Ambrus I. Katalin	1946	1999.12–
535.	Kincses Katalin	1940	2000.01–2002.12.
536.	Bod Ildikó	1943	2000.02–
537.	Sófalvi István	1945	2000.02–2001.06.
538.	Macskási Dorottya	1984	2000.02–2002.06.
539.	Talán Olga	1941	2000.02–
540.	Irimie Ligia	1939	2000.04–
541.	Rimanóczy Júlia	1939	2000.06–2002.12.
542.	Palkó Mária	1960	2000.08–2002.12.
543.	Hangai Zsuzsa	1980	2001.02–2004.12.
544.	Dienes Irénke	1934	2001.04–
545.	Zilahi Ibolya	1939	2001.05–
546.	Mihók Géczai Viktória	1936	2001.05–
547.	Szűcs Katalin Nóra	1984	2001.07–2003.12., 2005.01–
548.	Major Csilla	1964	2001.07–2002.12.
549.	Veress Márta	1960	2001.07–2001.12.
550.	Kiss Éva	1937	2001.10–2003.06.
551.	Mráz Mária	1946	2002.01–
552.	Kónya Margit, dr.	1928	2002.01–
553.	Nemes Tibor, dr.	1934	2002.01–2003.12.
554.	Nemes Erzsébet	1941	2002.01–
555.	Pásztor Ferenc	1942	2002.01–2004.12.
556.	Fernbach Margit	1938	2002.01–2002.12.
557.	Bordás Tünde	1949	2002.01–
558.	Daczó Ildikó	1961	2002.01–
559.	Raduly Éva Klára	1937	2002.02–2003.12.
560.	Gherdán Ilona	1931	2002.01–2002.12.
561.	Ricz Erzsébet	1940	2002.04–

Sor- szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
562.	Fábik Piroska	1940	2002.05–
563.	Kocsis Juliu	1947	2002.04–
564.	Peştean Mircea	1991	2002.04–2002.12.
565.	Peştean Marcel	1988	2002.04–2002.12.
566.	Zboján Sándor	1937	2002.05–2003.12.
567.	Kazatsay Tibor	1947	2002.05–
568.	Kazatsay Katalin	1950	2002.05–
569.	Cseke Erzsébet	1943	2002.05–
570.	Kocsis István	1991	2002.05–
571.	Tóth Ferenc	1951	2002.05–
572.	Kása Andrea	1986	2002.05–2003.09.
573.	Szentiványi Márta	1956	2002.07–
574.	Ormos Éva	1953	2002.07–
575.	Szabó Beáta Lívia	1985	2002.07–2003.12.
576.	Szűcs Attila	1939	2002.07–
577.	Nagy Zsuzsanna	1939	2002.09–
578.	Găraiacu Elisabeta	1936	2002.10–
579.	Gábor Erzsébet	1947	2002.10–
580.	Cvatal Anita	1991	2002.10–2003.12.
581.	Varga Terézia	1935	2002.10–
582.	Bereczky Márta	1933	2003.02–
583.	Nagy Erzsébet	1948	2003.02–
584.	Cseh Irén	1934	2003.02–
585.	Szeghalmi Lajos Zoltán	1941	2003.02–
586.	Szeghalmi Éva	1942	2003.02–
587.	Blaga Judit Anna		2003.02–2004.12.
588.	Pápai Mária	1945	2003.04–
589.	Mráz Ferenc	1941	2003.04–
590.	Fried Zoltán	1952	2003.04–
591.	Henning Margareta Mária	1945	2003.05–
592.	Révész Mária	1944	2003.02–

Sor- szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
593.	Kéri Gáspár	1952	2003.07–2003.12.
594.	Tari Valéria Zsuzsanna Anna	1979	2003.07–2003.12
595.	Tari Mária Magdolna	1978	2003.07–2003.12.
596.	Szabó Irma Katalin	1938	2003.07–
597.	Kovács Aranka	1940	2003.07–2004.12.
598.	Szalay Erika Iréne	1969	2003.07–
599.	Murvai Lilla Réka	1991	2003.07–
600.	Csonka Krisztina	1981	2003.07–2003.12.
601.	Hegedűs Ilona Erzsébet	1970	2003.07–2004.12.
602.	Szilágyi Edit	1958	2003.07–
603.	Crețiu Erzsébet	1942	2003.09–2004.12.
604.	Fekete Irén	1947	2003.10–
605.	Szabó Eszter	1939	2003.11–
606.	Kisgyörgy Dénes	1943	2004.02–
607.	Kisgyörgy Erzsébet	1943	2004.02–
608.	Pipó Irén	1931	2004.02–
609.	Kiserdei Károly	1941	2004.04–.
610.	Kiserdei Katalin	1939	2004.04–
611.	Jakab Roland György	1991	2004.04–
612.	Kocsor Magdolna	1935	2004.04–
613.	Obadă Éva Marianne	1964	2004.06–2004.12.
614.	Andor Erzsébet	1953	2004.06–2004.12
615.	Preda Éva	1940	2004.06–2004.12.
616.	Oláh János	1944	2004.06–2004.12.
617.	Kalmár Dezső István	1965	2004.06–
618.	Teuca Oliver	1990	2004.06–2004.12.
619.	Horváth Hajnalka	1972	2004.07–
620.	Lupse Gabriella	1978	2004.07–
621.	Dézsi Gyöngyi	1980	2004.07–
622.	Balogh János	1948	2004.07–
623.	Mertz Gavril	1965	2004.07–2004.12.

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
624.	Hangai Violetta	1955	2004.07–
625.	Kiss Judit, dr.	1978	2004.07–2004.12.
626.	Tóth Ferenc	1971	2004.07–2004.12.
627.	Bartos Ágnes	1980	2004.07–2004.12.
628.	Uszakai Árpád	1975	2004.07–2004.12.
629.	Cristea Róbert	1983	2004.07–2004.12.
630.	Tóth Andrea	1981	2004.07–2004.12.
631.	Jude Kinga Melinda	1981	2004.07–2004.12.
632.	Bihari Ágnes Blanka	1993	2004.07–
633.	Kerecsi Gyula	1964	2004.07–
634.	Crețiu Romulus Alexandru	1967	2004.07–2004.12.
635.	Lovász Levente István	1979	2004.07–
636.	Bándi Noémi	1993	2004.07–2004.12.
637.	Szappanos Árpád	1979	2004.07–
638.	Rác Éva	1983	2004.07–
639.	Drozd Renáta	1989	2004.08–
640.	Jakab Emese	1976	2004.07–2004.12.
641.	Drozd Miklós Benjámín	1992	2004.08–
642.	Slider Veronica	1953	2004.09–
643.	Slider Zoltán	1949	2004.09–
644.	Karlovski Mária	1936	2005.02–
645.	Vesselényi Gyula Tibor	1929	2005.04–
646.	Lázár Ágnes Edina	1985	2005.04–
647.	Kuzselka Ferenc	1981	2005.04–
648.	Klein Ferenc	1946	2005.04–
649.	Klein Edina Orsolya	1972	2005.04–
650.	Klein Ursula	1947	2005.04–
651.	Rusu Katalin	1937	2005.06–
652.	Horváth Erzsébet	1937	2005.07–
653.	Egri Tamara	1994	2005.07–

Sor-szám	Név	Születési dátum	Tagságának időszaka
654.	Kovács Edina	1981	2005.08–
655.	Lőrincz Enikő	1980	2005.08–
656.	Lukács Gábor Antal	1975	2005.08–
657.	Hangai Péter	1984	2005.11–
658.	Sárközi Etelka	1945	2006.01–
659.	Sárközi Lajos	1945	2006.01–
660.	Bakos Mária Magdolna	1942	2006.02–
661.	Maier Rozália	1942	2006.02–
662.	Kalmár Dávid Kristóf	1995	2006.02–
663.	Kovács Valéria	1945	2006.03–

Tiszteletbeli tagjaink a következők:

D. Tőkés László

– református püspök (1993)

Tempfli József

– katolikus megyés püspök (1993)

Lup Teodor – Rév község polgármestere (1993)

Mérai László – Rév község alpolgármestere (1993), azóta elhunyt

Balázs Jenő – kőfaragómester (1994)

Toró József – grafikus (1995)

Dr. Földes Béla – orvos (1996)

Kudelász József – számítógép-kezelő (1996)

Török Gyula – vállalkozó (1998)

Szell Katalin – alkotóművész (1999)

Trifán László – grafikus (1999)

Erőss Zsolt – hegymászó (2003)

**2006. február 4.
EKE díjazottak**

Év	Díj	Időpont
Bagoly Róbert	bronzjelvény	1996. november 30.
	ezüstjelvény	1999. január 30.
Bajusz Norbert	bronzjelvény	1996. március 2.
	ezüstjelvény	1996. november 30.
Balázs Erzsébet	bronzjelvény	2003. február 1.
Bara Lilla	bronzjelvény	2001. február 3.
	ezüstjelvény	2005. február 5.
Bartos Elekes Ildikó	Hermann Antal Oklevél	2004. aug. 7. (OVT)
Bélfenyéri Irén	bronzjelvény	2001. február 3.
Bencze Éva	bronzjelvény	1997. december 9.
	ezüstjelvény	1999. január 30.
	aranyjelvény	2004. február 7.
Bordás István	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2004. február 7.
Boruzs Anikó	bronzjelvény	1997. december 9.
	ezüstjelvény	2002. február 2.
Búzás Mihály Barna	bronzjelvény	2004. február 7.
Csapó János	bronzjelvény	2005. február 5.
Dienes Irén	bronzjelvény	2004. február 7.
Dovin Irma	bronzjelvény	2006. február 4.
Dukrét Aranka	bronzjelvény	1996 március 2.
	Érdemes Természetjáró Oklevél	1995. július 30. (OVT)
	ezüstjelvény	1999. január 30.
	Czárán Gyula Oklevél	2002. aug. 4. (OVT)
	aranyjelvény	2004. február 7.

Név	Díj	Időpont
Dukrét Géza	bronzjelvény	1995. március 4.
	Kiváló Természetjáró Oklevél	1995 július 30. (OVT)
	ezüstjelvény	1996. március 2.
	Tavaszi Sándor Oklevél	1998. aug. 2. (OVT)
	aranyjelvény	1999. január 30.
	Orbán Balázs Oklevél	1999. júl. 31. (OVT)
	2003. Legjobb Túravezetője	2004. február 7.
	2005. Legjobb Honismereti Vezetője	2006. február 4.
	Merza Gyula Oklevél	2006 – javaslat OVT
Elek Erzsébet	bronzjelvény	1999. január 30.
Elek Gyöngyi	bronzjelvény	1996. április 19.
	ezüstjelvény	2005. február 5.
Farkas Piroska	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2000. január 30.
	Merza Gyula Oklevél	2000. aug. 5. (OVT)
	Díszoklevél a közösségi munkában való példamutató tevékenységéért	2006. február 4.
Fekete Irén	bronzjelvény	2005. február 5.
Fülöp Gyöngyi	bronzjelvény	2001. február 3.
	ezüstjelvény	2004. február 7.
Gönyei Éva	bronzjelvény	1999. január 30.
Gyarmati Gábor	bronzjelvény	1995. március 4.
	Kiváló Természetjáró Oklevél	1995. július 30. (OVT)
	Merza Gyula Oklevél	2003. aug. 2. (OVT)
	ezüstjelvény	1997. december 9.
Horber Pál	bronzjelvény	2004. február 7.

Név	Díj	Időpont
Huszár István	bronzjelvény	1996. július 15.
	ezüstjelvény	1996. november 26.
	aranyjelvény	1998. január 31.
	1998 Legjobb Turistája	1999. január 30.
	Balogh Ernő Oklevél	1999. júl. 31. (OVT)
	Érdemes Természetjáró Oklevél	2001. augusztus 4. (OVT)
	2000. Legjobb Turistája	2001. február 3.
	2001. Legjobb Túravezetője	2002. február 2.
	Balogh Ernő Oklevél	2004. aug. 7. (OVT)
	2004. Legjobb Turistája	2005. február 5.
	2005. Legjobb Hegyi Túravezetője	2006. február 4.
Irimie Ligia	bronzjelvény	2004. február 7.
	ezüstjelvény	2006. február 4.
Jakab György	bronzjelvény	1997. december 9.
Kádár Ferenc	bronzjelvény	1996. március 2.
	ezüstjelvény	1996. november 30.
	aranyjelvény	2002. február 2.
Kalmár Dezső	bronzjelvény	2006. február 4.
Kelemen Emőke	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2001. február 3.
	2003. Legjobb Természetjárója	2004. február 7.
	aranyjelvény	2004. február 7.
Kelemen Gábor	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2001. február 3.
	aranyjelvény	2005. február 5.

Név	Díj	Időpont
Kelemen Gábor	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2001. február 3.
	aranyjelvény	2005. február 5.
Kerekes Ágnes	bronzjelvény	1999. január 30.
Kocsis István	bronzjelvény	2005. február 5.
Kocsis Gyula	bronzjelvény	2004. február 7.
	ezüstjelvény	2005. február 5.
	bronzjelvény	2005. február 5.
Komlósi Margit	bronzjelvény	2005. február 5.
Kovács Ákos	bronzjelvény	1995. május 23.
	ezüstjelvény	1996. március 2.
	aranyjelvény	1999. január 30.
Kovács Edina	bronzjelvény	2006. február 4.
Kovács Kálmán	bronzjelvény	2001. február 3.
Kövendi István	bronzjelvény	1996. március 2.
Krivács Magdolna	bronzjelvény	2003. február 1.
Kuglis Erzsébet	bronzjelvény	1999. január 30.
	ezüstjelvény	2004. február 7.
Leprich Ilona	bronzjelvény	1999. január 30.
Lovász Levente	bronzjelvény	2005. február 5.
Lukács Gábor	bronzjelvény	2006. február 4.
Lump János	bronzjelvény	2001. február 3.
Macskási Dorottya	bronzjelvény	2001. február 3.
Méder Árpád	bronzjelvény	1997. május 23.
	Kiváló Természetjáró Oklevél	1995. július 30. (OVT)
Méder Livia	bronzjelvény	1997. május 23.
Motz István	bronzjelvény	1995. május 23.
	ezüstjelvény	2003. február 1.
	Érdemes Természetjáró Oklevél	1995. július 30. (OVT)

Név	Díj	Időpont
	Díszoklevél	2004. február 7.
	Balogh Ernő Oklevél	2006 – javaslat OVT
Mráz Mária	bronzjelvény	2006. február 4.
Nagy Aranka	bronzjelvény	1999. január 30.
	Merza Gyula Oklevél	2002. aug. 4. (OVT)
	2004. Legjobb Honismereti Vezetője	2005. február 5.
	2005. legjobb határon túli idegenvezetője	2006. február 4.
	Tavaszi Sándor Oklevél	2006 – javaslat OVT
Nagy László	bronzjelvény	1999. január 30.
Nagy Magda	bronzjelvény	1997. december 9.
	ezüstjelvény	2003. február 1.
	Díszoklevél a közösségi munkában való példamutató tevékenységéért	2006. február 4.
Nánási Julianna	bronzjelvény	1997. december 9.
	ezüstjelvény	1999. január 30.
	aranyjelvény	2001. február 3.
	2001. Legjobb Turistája	2002. február 2.
	2002. Legjobb Turistája	2003. február 1.
	Czárán Gyula Oklevél	2003. aug. 2. (OVT)
	Érdemes Természetjáró Oklevél	2004. aug. 7. (OVT)
Papp Ilona	bronzjelvény	2001. február 3.
Pataki Hajnal	bronzjelvény	1996. november 30.
	ezüstjelvény	2004. február 7.
Pásztor Ferenc	bronzjelvény	2004. február 7.
Péter Emilia	bronzjelvény	1997. május 23.
	ezüstjelvény	2001. február 3.
Révész Mária	bronzjelvény	2005. február 5.

Név	Díj	Időpont
Sáhi Anikó	bronzjelvény	1995 március 4.
	ezüstjelvény	1997 május 23.
	Balogh Ernő Oklevél	2002. aug. (OVT)
	aranyjelvény	2004. február 7.
Sáhi Andrea-Klaudia	bronzjelvény	1996. november 30.
	ezüstjelvény	1997. december 9.
Schull Gyöngyi Margit	bronzjelvény	2005. február 5.
Slider Veronica	bronzjelvény	2006. február 4.
	2005. legjobb turistája	2006. február 4.
Slider Zoltán	bronzjelvény	2006. február 4.
	2005. legjobb turistája	2006. február 4.
Szabó Piroska	bronzjelvény	1998. július 17.
	Merza Gyula Oklevél	2000. aug. 5. (OVT)
Szalai Éva	bronzjelvény	1997. május 23.
	ezüstjelvény	2004. február 3.
	aranyjelvény	2006. február 4.
Szeghalmi Éva	bronzjelvény	2005. február 5.
Szeghalmi Lajos	bronzjelvény	2005. február 5.
	ezüstjelvény	2006. február 4.
Szentiványi Anna-Margit	bronzjelvény	2004. február 7.
Székely Tibor	bronzjelvény	1996. március 2.
	ezüstjelvény	1997. december 9.
Székely Zoltán	bronzjelvény	1995. júl. 1. (kerékpár)
	ezüstjelvény	1995. augusztus 10.
	aranyjelvény	1996. augusztus 29.
	1999. Legjobb Turistája	2000. január 30.

Név	Díj	Időpont
	Érdemes Természetjáró Oklevél	2005.
	Balogh Ernő Oklevél	2006 – javaslat OVT
Székely Zsolt	bronzjelvény	1997. december 9.
	ezüstjelvény	2005. február 5.
Szilágyi Zsuzsa	bronzjelvény	1996. március 2.
	ezüstjelvény	2004. február 7.
Tóth Ferenc	bronzjelvény	2006. február 4.
Ujvárosi Gabriella	bronzjelvény	1998. február 1.
Ujvárosi Tibor	bronzjelvény	1996. március 2.
	Kiváló Természetjáró Oklevél	1995. júl. 30. (OVT)
	ezüstjelvény	1997. május 23.
	Czárán Gyula Oklevél	1998. aug. 2. (OVT)
	aranyjelvény	1999. január 30.
	1999. Legjobb Túravezetője	2000. január 30.
	2001. Legjobb Túravezetője	2002. február 2.
	Merza Gyula Oklevél	2002. aug. 4. (OVT)
	2002. Legjobb Túravezetője	2003. február 1.
	Érdemes Természetjáró Oklevél	2003. aug. 2. (OVT)
	Díszoklevél	2004. február 7.
	2004. Legjobb Túravezetője	2005. február 5.
	Tulogdi János Oklevél	2006 – javaslat OVT
Vesselényi Margit	bronzjelvény	2006. február 4.

A Révi EKE Osztály volt és jelenlegi tagjai:

Bódis Andrea
Boros József Attila
Domján Imre
Domokos Ferenc
Géczi Erzsébet
Géczi Hegedűs Ferenc
Halász Csaba
Hasas Árpád
Hasas Gizella
Hasas István
Hasas János
Hegedűs Ferenc
ifj. Juhász Viktor – Váradra költözött
Juhász Ibolya
Juhász Viktor – elhunyt
K. Géczi Erzsébet
K. Géczi János
Kovács Gyöngyi
Kovács Mária
Kovács Sándor
Kovács Viktor
Méhész Géczi István
Méhész Géczi János
Mérai László – elhunyt
Mihók Géczi Ferenc
Mihók Géczi Gizella
Mihók Gécziné Técsi Erika
Péter Etelka
Péter János
Sípos Sándor
Szolga Géczi János
Técsi István

KÖNYVÉSZET

1. A Nagyváradi Egyházmegye történelmi schematizmusa, Nagyváradi, 2003.
2. Az Erdélyi Kárpát Egyesület. Múlt és jelen. Kolozsvár 1996.
3. Baticu Nicolae: Pe crestele Carpaților. București, 1984.
4. Bleahu Marcian, Sever Bordea: Munții Bihor, Vlădeasa. Editura Sport-Turism, București, 1981.
5. Borovszky Samu: Bihar vármegye és Nagyváradi. Budapest, 1901.
6. Bunyitay Vince: A váradi püspökség története. II., III., Nagyváradi, 1884.
7. Dukrét Géza: A műemlékvédelem fölöttébb szükséges voltáról. Évkönyv. Partiumi füzetek 23. Kiadja a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, 2003.
8. Dukrét Géza: Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében. Partiumi füzetek 35. Kiadja a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, 2005.
9. Dukrét Géza: Hegyköz – történeti monográfia. Partiumi füzetek 38. Kiadja a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, 2005.
10. Dukrét Géza: Hegyköz vidéke. Utazás Hegyközben. In Bihar megye útikönyve. Prolog Kiadó, Nagyváradi, 2004.
11. Dukrét Géza: Micske. Református templom. Erdélyi műemlékek, 17. Utilitas Könyvkiadó, Kolozsvár, 1996.
12. Dukrét Géza, Péter I. Zoltán: Nagyváradi, városismertető. Erdélyi Kárpát Egyesület, Nagyváradi, 1997.
13. Fényes Elek: Magyarország Geographiai szótára, Pest, 1851.
14. K. Nagy Sándor: Biharvármegye földrajza. Kiadja a „Biharmegyei s Nagyváradi Tanszermúzeum”. Nagyváradi, 1886.
15. Mátyás Vilmos: Bihar-hegység turistakalauz. Sport Kiadó, Budapest, 1988
16. Papp Lajos: Biharhegység meghódítása. Budapest, 1939.
17. Papp Lajos: Stâna de Vale. Nagyváradi, 1936
18. Rév, Erdély sziklakapuja. Partiumi füzetek 22. Kiadja a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság, 2003.
19. Stefan Andor Vilmos: Turista Évkönyv. Arad, 1939.

Folyóiratok

1. Turisták Lapja 1889, 1892, 1911, 1918, 1941, Budapest
2. Erdély 1892, 1899, 1900, 1901, 1905, 1907, 1940,
1943, Kolozsvár
3. Biharország 1929, 1930, 1933, Nagyvárad
4. Turista Élet 1934, 1935, 1936, Nagyvárad
5. Gazeta Sporturilor 1924 – 1948, București

TARTALOM

A TURISTA HIMNUSZA	5
Előszó	6
A BIHARI TURIZMUS TÖRTÉNETE A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG	8
A ROMÁN TURISTA EGYESÜLETEK TÖRTÉNETE	89
A TURIZMUS ALAKULÁSA 1940–1945 KÖZÖTT	93
TURIZMUS A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ÉS 1989 KÖZÖTT	99
Visszaemlékezések	110
Kotlacsik Irén	110
Marossy Anna	111
Kinde Kálmán	113
Ujvárosi Tibor	114
Sáhi Anna Mária	121
Tóth László	122
Pásztai Ottó	123
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET	
BIHAR MEGYEI OSZTÁLYÁNAK TÖRTÉNETE	129
EKE-centenárium	132
1992	148
1993	158
1994	163
1995	173
1996	182
1997	188
1998	195
1999	203
2000	211
2001	218
2002	225
2003	234
	331

2004	245
2005	255
2006	263
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET RÉVI OSZTÁLYA	265
AZ EKE TAGSÁGA ÉS A TAGOK MOZGÁSAINAK KIMUTATÁSA 1991-TŐL NAPJAINKIG	298
EKE-DÍJAZOTTAK	321
A RÉVI EKE-OSZTÁLY VOLT ÉS JELENLEGI TAGJAI	328
KÖNYVÉSZET	329

*A PARTIUMI FÜZETEK KISKÖNYV-SOROZATÁBAN
EDDIG MEGJELENT MUNKÁK:*

1. Borbély Gábor – Csernák Béla: **Bihar**
2. Kordics Imre: **Sírok, sírjelek a Várad-Olaszi temetőben**
3. Péter I. Zoltán: **Félicsfürdő**
4. Dánielisz Endre: **Nagyszalonta – városismertető**
5. Benedek Zoltán: **Nagykároly – református templom**
6. Bessenyei István: **Sarmaság**
7. **Hol sírjaink domborulnak – partiumi temetők** (gyűjteményes kötet)
8. Major Miklós: **Szilágyság – tájak, műemlékek, emlékhelyek**
9. Dukrét Géza – Péter I. Zoltán: **Püspökfürdő**
10. Dánielisz Endre: **„Csonkatorony nyúlik a felhőbe...”**
11. Bunyitay Vince – Fodor József: **Székesegyházi Bazilika – Nagyvárad**
12. Alexandru Pop: **Varadinum – a vizek határolta város és vár**
13. **A szabadságharc zászlaja alatt** (gyűjteményes kötet)
14. Jancsó Árpád: **Rajtuk taposunk – A Bánság útjai a 19. században**
15. Kupán Árpád: **Mezőtelegd iskola története**
16. Csilik József: **István király Szent Jobbja és Szentjobb község története**
17. Emődi János: **Erdélyi barlangfeliratok a 16–20. századból**
18. Szabó István: **Ottomány** (kismonográfia)
19. Csorba Mihály: **Érsemjén** (kismonográfia)
20. **Turulmadaras emlékműveink** (gyűjteményes kötet)
21. Dr. Mózes Károly: **A nagyvárad egészségügyi oktatás történetéből**
22. **Rév, Erdély sziklakapuja**
23. **A műemlékvédelem fölöttébb szükséges voltáról**
24. Nánási Zoltán: **Dr. Andrásy Ernő az Érmellék utolsó polihisztorja**
25. **Nagyvárad tudós püspökei**
26. György Irén: **Szalacs** (kismonográfia)
27. Antal Béla: **Biharpüspöki**
28. Balláné Bakó Erzsébet – Török Ferenc: **Albis** (kismonográfia)
29. Pásztai Ottó: **„Aki fényt hagyott maga után...”**
30. Péter I. Zoltán: **Nagyvárad római katolikus székesegyházai**
31. Kiss Kálmán: **Egri község** (kismonográfia)
32. Dr. Mózes Teréz: **A révi fazekasság monográfiája**
33. Emődi János – Varga Árpád: **Telegdi sírkövek, emléktáblák**
34. Jósa Piroska: **Ezüstös gépmadarak szárnyán érkezett a halál**
35. Dukrét Géza: **Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében**
36. Anzik Albert: **Livada – Sárközújlak**
37. Bozsóky Krestyán Ilona: **A temesvári iparoktatás kezdeteiről**
38. Dukrét Géza: **Hegyköz** (történeti monográfia)
39. Kormányos László: **Városfejlesztés Nagyváradon a 20. század elején**

